

วารสารนิสิตวัง

JOURNAL OF NISITWANG

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

Approved by TCI during 2022 - 2023

E-ISSN : 2730-132X (ONLINE)

ปีที่ 25 | ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม 2566

วารสารนิสิตวัง (JOURNAL OF NISITWANG)

(สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์) ISSN : 2730-132X (Online)

ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 ประจำเดือน กรกฎาคม-ธันวาคม 2566 Vol.25 No.2 (July–December 2023)

กำหนดออกวารสารทุก 6 เดือน (ปีละ 2 ฉบับ)

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป มุ่งเน้นทางด้านพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ปรัชญา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ ภาษาศาสตร์ การศึกษา จิตวิทยา การศึกษาเชิงประยุกต์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

กองบรรณาธิการได้ให้ความสำคัญกับกระบวนการจัดทำวารสารตั้งแต่การคัดเลือกบทความ และมีผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลับกรองอย่างน้อย 3 ท่าน ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานทางวิชาการ และเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยบทความต้องเป็นงานที่ไม่เคยถูกนำไปพิมพ์เผยแพร่ในวารสารอื่น ๆ มาก่อน

ที่ปรึกษา

พระกิตติสารสุธี	รองอธิการบดีวิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พระครูสิริเมธากร	ผู้อำนวยการสำนักงานวิทยาเขต วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์
พระครูวิภัชธรรมวิจิตร	วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์
พระครูวินัยการโกวิท	วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์
พระครูพิศิษฐ์ธรรมนิเทศ	วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์

บรรณาธิการ

พระมหาสายัณห์ เปมสีโล, ดร.

รองบรรณาธิการ

พระสุธารักษ์ ธรรมารักษ์

กองบรรณาธิการ

พระสุเมธีธรรมภาณ, ดร.

พระครูธรรมธรมะลิน กิตติปาโล, ผศ.

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลักษณ์

พระมหามหาวินทร์ ปรีสุตโตโม, ผศ.ดร.

พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, ดร.

พระเจริญ จิริปุลโย, ดร.

พระชินกร สุจิตโต, ดร.

ศาสตราจารย์ระพีพรรณ คำหอม

ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร

รองศาสตราจารย์เล็ก สมบัติ

รองศาสตราจารย์ ดร.จินณวัตร ปะโคทั้ง

รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน

รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จำรูญ พริกบุญจันทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์พร พันเพ็ญฟู

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรต์มย์ แสงแก้ว

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมกฤษฎี ศรีนนท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ศรีคำมูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนัด ดั่งวลี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร เกษจ้อย

ดร.กฤตสุชิน พลเสน

ดร.มนตรี รอดแก้ว

ดร.กาวิ ศรีรัตน์

ดร.กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ

ดร.รมวีร์ พาผล

ดร.กำธร ขวัญเสนห์

ดร.อมรชญา ชินศรี

ดร.สุริยา แสงอินตา

ดร.ไพฑูรย์ ตรงเที่ยง

Professor Cliff Wendell B. Lilangan

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกประเมินบทความ

พระมหาดวงเด่น ฐิตญาโณ, ผศ.ดร.

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน, ผศ.ดร.

พระเจริญ จิริปุลโย, ดร.

ศาสตราจารย์ระพีพรรณ คำหอม

ศาสตราจารย์ศศิพัฒน์ ยอดเพชร

รองศาสตราจารย์เล็ก สมบัติ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลป์ลพบุรี

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

นักวิชาการอิสระ

สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ กลุ่มที่ 14

มหาวิทยาลัยนเรศวร

Holy Angel University, Pampanga, Philippines

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

โรงเรียนมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร.จิณณวัตร ปะโคทั้ง
รองศาสตราจารย์ ดร.อุดมพันธ์ พิษณุประเสริฐ
รองศาสตราจารย์ ดร.บุญเหลือ ใจมโน
เรือเอก รองศาสตราจารย์ ดร.ชัยวัฒน์ บวรวัฒนเศรษฐ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินัย ภารเวช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมบูรณ์ วัฒนะ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐพงษ์ มะลิซ้อน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรธัม แสงแก้ว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บรรจบ ปิยมาตย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุดมกฤษฎ์ ศรีนนท์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จ่าบุญ พริกบุญจันทร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บารมี อริยะเลิศเมตตา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อิทธิพัทธ์ บพิธปรมัต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร บุญใช้
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สถาพร พลทณิกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิราภรณ์ พจนารีย์วงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจกัศ์ เจริญมหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์โกเมนทร์ ชินวงศ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุธน วงศ์แดง

ดร.รณวีร์ พาผล

ดร.สรวิชัย เผ่าดี

ดร.ภาวิ ศรีรัตน์

ดร.อมรชญา ชินศรี

ดร.กัญณภัทร หุ่นสุวรรณ

ดร.วราภรณ์ วราธิพร

ดร.กำธร ขวัญเสน่ห์

ดร.สุริยา แสงอินตา

ดร.ไพฑูรย์ ตรงเที่ยง

ดร.พลึงชาติ เหมือนแก้ว

ว่าที่ ร.ต.ดร.เอกรินทร์ ศิโรรัตนชัย

ดร.พิบูลย์ ตัญญุบุตร

Professor Cliff Wendell B. Lilangan

ผู้ทรงคุณวุฒิภายในประเมินบทความ

พระมหามหวินทร์ ปริสุตโตโม, ผศ.ดร.

พระครูธรรมธรมะลิน กิตติปาโล, ผศ.

พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, ดร.

พระชินกร สุจิตโต, ดร.

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

โรงเรียนนายเรือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ วิทยาลัยนาฏศิลปปทุม

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

โรงเรียนมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

สถาบันนวัตกรรมการศึกษา สมาคมส่งเสริมการศึกษา
ทางเลือกสถาบันเทคโนโลยีภาคตะวันออกแห่งสุวรรณภูมิ

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิษฐ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

นักวิชาการอิสระ

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

สำนักงานกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรมฯ กลุ่มที่ 14

มหาวิทยาลัยนเรศวร

กรมสอบสวนคดีพิเศษ

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

มหาวิทยาลัยรังสิต

Holy Angel University, Pampanga, Philippines

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

วิทยาเขตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.บุญร่วม คำเมืองแสน
รองศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ บัวสุข
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สำราญ ศรีคำมูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต ดั่งดิลี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรชัย อุทาพันธ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิพร เกษจ้อย
ดร.กฤตสุขิน พลเสน
ดร.อารดา ฉิมมากร
ดร.ณัฐภัทร อยู่เมือง

ดร.มนตรี รอดแก้ว

ผู้จัดการวารสาร

นายอาทิตย์ ชูชัย

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยผู้จัดการวารสาร

นายอัศวิน คงชำนาญ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ประสานงาน

อาจารย์สนธิ วงปล้อมศิริ

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ไชยา เรื่องดี

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์นฤมล ชุ่มเจริญสุข

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์วรวิมล สุขสมบูรณ์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

อาจารย์ชาญพัฒน์ ขำขัน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ฝ่ายจัดรูปเล่ม

นางสาวอุไร เรื่องดาว นางประทีป อุปนันท์ และนายณัฐชัยภูษิต ศรีมาลี

สำนักงาน

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

ตำบลสนับทึบ อำเภอนนทบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ 0-3574-5038, 081-044-7961, 082-614-7358, 087-852-3886

โทรสาร 0-3574-5037

E-mail : journalnw@gmail.com

เว็บไซต์วารสาร <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jonw/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารนิสิตวัง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย ปีที่ 25 ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม-ธันวาคม พ.ศ. 2566 มีบทความวิจัยและบทความวิชาการที่มีคุณภาพ โดยผ่านการพิจารณาจากกองบรรณาธิการ และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและสาขาอื่น ๆ

ในนามของกองบรรณาธิการของวารสารนิสิตวัง ขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ในการประเมินบทความและให้คำแนะนำกับบทความที่ดีพิมพ์ในวารสาร ตลอดจนขอขอบคุณผู้เขียนและผู้อ่านบทความทุกท่านที่ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของวารสารอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ กองบรรณาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวารสารให้มีคุณภาพสูงยิ่ง ๆ ขึ้นไป เพื่อเกิดประโยชน์แก่วงการการศึกษา แวดวงวิชาการ และเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ต่าง ๆ และนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในประเทศให้มีความเจริญก้าวหน้าต่อไปในอนาคต

กองบรรณาธิการ

สารบัญ

	หน้า
บทความวิจัย	
การพัฒนาแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี	1
พรณิการ์ สมัคร	
การส่งเสริมการกำกับตนเองผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ : กรณีศึกษา เด็กที่มีภาวะออทิสติก ระดับปฐมวัย	14
อุมพร จันทร์แย้ม, ดารณี อุทัยรัตนกิจ และ ภัทรพร แจ่มใส	
การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิกุฏิวัดวันวิทยา	24
ทิพย์อารี กิจจาพิพัฒน์ และ ไสว พักขาว	
การศึกษาคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จิราภรณ์ พจนารีย์วงศ์, เยาวนุช ทานาม, พิบูลย์ ตัญญูบุตร, วรียนันท์ ลิธิกรกาญจน์ และ พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี	35
ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาใน สหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม	43
อริสรา จันทรมงคลชัย และ สมคิด สกกุลสถาปัตย์	
ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	54
เบญจภาคี เจริญมหาวิทยาลัย	
การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความเชื่อด้านวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจ ประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟสบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในกรุงเทพมหานคร	64
ประกายทิพย์ จันทร์แป้น, เพชรรัตน์ วิริยะสืบพงศ์ และ ศรัณยูฯ แสงลัมสุวรรณ	
การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัสเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ เด็กปฐมวัย	75
กิตติศักดิ์ เสียงดี และ อัญชลี บุญจันทิก	
การขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนนทบุรี	81
สมาพร มณีอ่อน	
การถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบโครงการ “โรงเรียนคุณธรรม นนทบุรี เทิดไท้องค์ราชัน”	90
สมาพร มณีอ่อน	
ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2	102
วารินทร์พร พันเพ็ญฟู	
แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	110
ศศิธร จันทร์ปลูก	
การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอน ทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนรุ่งคำ	121
นิรมล พลลาภ และ พรชัย ผาดไธสง	

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าร้านอาหารริมทางตามการรับรู้ของนักศึกษาในเขตพัฒนาพิเศษ ภาคตะวันออก (EEC)	130
--	-----

ภิเชก ขาวเหมือนเดือน และ เพชรรัตน์ วิริยะสืบบงศ์

บทความวิชาการ

การบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา	141
--	-----

อมรชญา ชินศรี และ พระครูสุภัทรลีลโสภณ

ภาคผนวก	150
---------	-----

การพัฒนาแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถ
ด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
THE DEVELOP OF CRITICAL READING INSTRUCTIONAL MODEL TO
ENHANCE ABILITY OF MEDIA LITERACY IN THE 21ST CENTURY OF
UNDERGRADUATE STUDENTS

พรณิการ์ สมัคร

วิทยาลัยนาฏศิลปชลบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Pannika Samak

Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

Corresponding Author E-mail : pannika.samak@gmail.com

(วันที่รับบทความ : เมษายน 24, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : มิถุนายน 4, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : กรกฎาคม 10, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อพัฒนาแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) เพื่อศึกษาผลการใช้แบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 42 คน โดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี 2) แผนการจัดการเรียนรู้ 3) แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 และ 4) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติทดสอบที ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1) แบบการเรียนการสอน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. หลักการ 2. วัตถุประสงค์ 3. เนื้อหา 4. ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน มี 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเสนอเนื้อหา 2) ขั้นสำรวจและศึกษาข้อมูล 3) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 4) ขั้นสังเคราะห์และสร้างสรรค์ 5) ขั้นประยุกต์ใช้ และ 5. การวัดและประเมินผล แบบการสอนในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97$, $SD = 0.02$)

2) ผลการใช้แบบการเรียนการสอน พบว่า (1) ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อแบบการสอน ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, $SD = .091$)

คำสำคัญ : แบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21, นักศึกษาระดับปริญญาตรี

Abstract

This study was a research and development. The objectives of this research were 1) to develop of critical reading instructional model to enhance ability of media literacy in the 21st century of undergraduate students, 2) to study the results of implementation of critical reading instructional model to enhance ability of media literacy in the 21st century of undergraduate students. The sample used in the study were 1st year bachelor's degree undergraduate students in semester 1 of the academic year 2022 was 42 students, It was selected by multi-stage random sampling method. The instruments used in this research were 1) Critical reading instructional model to enhance ability

of media literacy In The 21st Century of undergraduate students, 2) Learning management plans, 3) Media literacy ability in the 21st century of undergraduate students test with 0.85 of reliability, 4) Satisfaction assessment form of undergraduate students. The statistics used to t-test for dependent samples statistic, mean and standard derivation.

The research results were found that :

1) The instructional model included 5 elements : 1. principles 2. objectives 3. contents 4. instructional procedure consisted of 5 steps : 1) presentation 2) Explore and study information 3) analyze data 4) synthesize and create 5) apply and 5. measurement and evaluation. The instructional model, overall was evaluated at the highest level ($\bar{X}$ = 4.97, SD = 0.02).

2) The results of implementation found that (1) ability of media literacy in the 21st century of undergraduate students after learning was statistically significant higher than before at .05 level. (2) satisfaction of undergraduate students towards the instructional model as a whole, it was at the most satisfactory level with an average ($\bar{X}$ = 4.55, SD = .091).

Keywords : Critical Reading Instructional Model, Ability of Media Literacy in The 21st Century, Undergraduate Students.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันสื่อสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทและมีอิทธิพลอย่างมากต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ประเทศไทยได้ก้าวสู่ยุคสารสนเทศอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารได้เข้ามามีบทบาทต่อประชาชนในการใช้เป็นเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูล ติดต่อสื่อสารได้อย่างทั่วถึง สะดวก รวดเร็วและหลายช่องทาง เพื่อให้การใช้เทคโนโลยีของคนไทยทัดเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้วจำเป็นต้องพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยี และส่งเสริมประชาชนให้มีความรู้และทักษะการใช้เทคโนโลยี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้ก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วในสังคมโลกาภิวัตน์ (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2560 : 3) ซึ่งจะเห็นได้ว่า “สื่อ” ได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากต่อการติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การเรียนรู้ของคนในสังคม รวมทั้งเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตอาจส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรม ความคิด ความเชื่อ ทศนคติ เจตคติ และค่านิยม รวมถึงการประเมินคุณค่าต่อเรื่องราวต่าง ๆ และการปฏิบัติตนของคนในสังคม

แม้ว่าสังคมไทยสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้อย่างรวดเร็วและกว้างขวางผ่านทางสื่อและเทคโนโลยี เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารที่หลากหลายจากทั่วทุกมุมโลก แต่สังคมไทยยังขาดภูมิคุ้มกันจากการบริโภคผ่านสื่อเหล่านั้น ทุกวันนี้เราได้รับข้อมูลข่าวสารมากมาย ทั้งการโฆษณาสินค้า ผลิตภัณฑ์ บริการต่าง ๆ ข่าวสารสถานการณ์ทั่วโลก ตลอดจนความเชื่อและค่านิยมต่าง ๆ ที่เกิดกำลังขึ้นในปัจจุบันอยู่ตลอดเวลา จนเราไม่อาจสามารถติดตามได้ทันตลอดเวลา อีกทั้งอุปกรณ์เทคโนโลยีการสื่อสารที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้นส่งผลให้เกิดความสะดวก ความคล่องตัว ความรวดเร็วในการติดต่อสื่อสาร การทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการแพร่กระจายของข้อมูลข่าวสาร โดยเฉพาะการติดต่อผ่านสื่อสังคมออนไลน์นั้น ทำให้เราสามารถรับรู้ข่าวสารมากมายจากทั่วทุกมุมโลกได้อย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ถึงกระนั้นข้อมูลข่าวสารเหล่านั้นอาจจะเป็นข้อมูลเท็จ ไม่เป็นความจริง ไม่มีความน่าเชื่อถือ ถ้าหากเราขาดการคิดวิเคราะห์ ไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณในการเลือกรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้น อาจทำให้เราได้รับข้อมูลข่าวสารที่ผิดพลาดและไม่เป็นความจริง ส่งผลให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนไปจนถึงเกิดความความเชื่อ ทศนคติ และค่านิยมที่ผิด ๆ ขึ้นมาได้เมื่อพิจารณาบริบทท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกภายใต้ความเจริญก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและการสื่อสาร พบว่าสื่อในรูปแบบต่าง ๆ มีการพัฒนาเรื่อยมาจนมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิต การสื่อสารและการเรียนรู้ของผู้คนในสังคมอย่างมีอาจหลีกเลี่ยงได้ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีด้านการสื่อสารนี้ ทำให้บุคคลสามารถเข้าถึงและใช้สื่อได้อย่างจำกัด รวมไปถึงเด็กและเยาวชนที่สามารถเสพสื่อได้อย่างอิสระผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือคอมพิวเตอร์ (สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน และเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย, 2559 : 10)

“การรู้เท่าทันสื่อ” (Media literacy) จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อสร้างภูมิคุ้มกันจากการครอบงำและชี้นำจากสื่อถือเป็นทักษะด้านเทคโนโลยีและสารสนเทศหนึ่งที่มีความสำคัญในสังคมยุคปัจจุบัน อีกทั้งยังเป็นหนึ่งในทักษะ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังที่องค์การยูเนสโก (UNESCO, 1982 อ้างถึงใน วรณรี ตันติเวชกุล, 2562 : 4) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อไว้ในปฏิญญา Grunwald (Grunwald Declaration) ไว้ว่า “เราต้องเตรียมเยาวชนสำหรับการอยู่ในโลกของอิทธิพลจากภาพ และเสียง” ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการศึกษาการรู้เท่าทันสื่อของประชาชน ดังนั้นควรเรียนรู้ ฝึกฝนและพัฒนา เพื่อให้มีการคิดวิเคราะห์ไตร่ตรองอย่างมีวิจารณญาณ ในการเลือกรับข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ และนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์และต่อยอดความรู้ได้ โดยผู้ที่มีทักษะการรู้เท่าทันสื่อนั้นสามารถ มีทางเลือกในการบริโภคและการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น อันเนื่องจากการสามารถคัดเลือกและจัดการกับสื่อและข้อมูลข่าวสารที่เข้ามาหาได้ สามารถวิเคราะห์แยกแยะได้ว่าสื่อนั้นดีหรือไม่ ข้อมูลในสื่อนั้นเป็นจริงหรือเท็จ มีความเหมาะสม น่าเชื่อถือหรือไม่ (อุษา บิ๊กกันส์, 2555 : 155-156) ดังนั้น ยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศมีความเจริญก้าวหน้าเพิ่มมากขึ้น ย่อมส่งผลให้ปริมาณข้อมูลข่าวสารแพร่หลายไปอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง การอ่านจึงเป็นทักษะที่สำคัญอีกทักษะหนึ่ง ซึ่งจำเป็นต่อการใช้ชีวิตในปัจจุบัน ดังที่สกลการ สังข์ทอง (2562 : 1) ที่ได้กล่าวว่า การอ่านนอกจากจะเป็นเครื่องมือในการสื่อสารแล้ว ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ด้วย เพราะการอ่านได้แทรกซึมไปในทุกกิจกรรมของมนุษย์ เป็นรากฐานสำคัญในการศึกษาของทุกระดับชั้น และเป็นรากฐานในการพัฒนาสติปัญญาของมนุษย์ให้อยู่ในระดับที่สูงขึ้น ซึ่งการจะพัฒนาระดับสติปัญญาของมนุษย์ให้สูงขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัยความสามารถในการอ่านพินิจ พิจารณาวิเคราะห์แยกแยะ ตัดสินใจ ประเมินค่าสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการอ่านและสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการอ่านดังกล่าวข้างต้น ก็คือการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี พ.ศ. 2554 ที่ได้หนดให้นักศึกษาสามารถใช้ภาษาไทยในการฟัง พูด อ่านและเขียน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั้งในชีวิตประจำวันและการประกอบอาชีพ ดังนั้น ทักษะการอ่านจึงเป็นความสามารถขั้นพื้นฐานทางภาษาที่มีความสำคัญและจำเป็นสำหรับการเรียนการสอน

ด้วยเหตุนี้ การอ่านอย่างมีวิจารณญาณจึงเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นที่ต้องฝึกฝนและพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ซึ่งเปรียบเสมือนกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการอ่านจะเป็นทักษะการใช้ภาษาที่สำคัญและจำเป็นยิ่งทักษะหนึ่งของนักศึกษาในระดับปริญญาตรี แต่จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับปัญหาด้านการอ่าน พบว่านักศึกษายังขาดทักษะในด้านการอ่านในระดับสูง จึงทำให้ขาดการคิดพิจารณาสิ่งที่อ่านอย่างรอบคอบ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุริรัตน์ อักษรกาญจน์ (2561 : 96) พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ นักศึกษายังขาดความสามารถในการลำดับเหตุการณ์เรื่องราวในเรื่อง การสรุปเรื่องราว หรือเหตุการณ์ต่าง ๆ เป็นมโนทัศน์ ขาดการวิเคราะห์วัตถุประสงค์ผู้เขียน ความสัมพันธ์เชิงเหตุผล การวิเคราะห์โวหารในการเขียน ตลอดจนการคาดคะเนผลที่คาดว่าจะเกิดตามมา ความน่าเชื่อถือ และความเป็นไปได้ของเหตุการณ์ นอกจากนี้ ในปัจจุบันพบว่าผู้เรียนยังไม่ประสบความสำเร็จในการอ่านและมีความสามารถในการให้เหตุผลไม่ดีเท่าที่ควร ซึ่งความสามารถในการให้เหตุผลเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการพัฒนาการคิดที่ซับซ้อน เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดแก้ปัญหาและการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา 2553 : 1-2) จึงส่งผลให้ความสามารถด้านอื่น ๆ โดยเฉพาะความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณไม่มีประสิทธิภาพไปด้วย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางสำหรับส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ด้วยการพัฒนาแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี โดยใช้ทฤษฎีไตรอาร์คิกของสเตอร์นเบอร์ก ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ และทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคชันนิซึม เป็นฐานในการพัฒนาแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งวิธีการสอนตามแนวคิดของสเตอร์นเบอร์กให้ความสำคัญเกี่ยวกับทักษะการคิด เป็นวิธีสอนที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางการคิดของผู้เรียนด้วยการมุ่งเน้นให้ฝึกทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการคิดสร้างสรรค์ และทักษะการคิดประยุกต์ อันจะส่งผลให้ผู้เรียนสามารถมีวิจารณญาณในการอ่านสูงขึ้น และนอกเหนือจากการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดแล้ว ส่วนประกอบสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น คือการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนสามารถค้นพบความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และความคิดเชิงวิเคราะห์ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรุนเนอร์ มาร่วมในการพัฒนาแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยเป็นแนวคิดที่ เชื่อว่าการเรียนรู้ย่อมมีความหมายจะเกิดขึ้นได้ด้วยการเรียนรู้โดยการค้นพบ ซึ่งการเรียนรู้โดยการ

ค้นพบจะทำให้ผู้เรียนสามารถจดจำได้นานและใช้ประโยชน์ในอนาคตได้มากกว่า นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้นำทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคชันนิซึม มาใช้เป็นทฤษฎีพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการสอนร่วมกับแนวคิดและทฤษฎีอื่น ๆ ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น โดยมีแนวคิดพื้นฐานว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุด เมื่อผู้เรียนรู้จักแสวงหาคำตอบจากแหล่งความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม สามารถเชื่อมโยงความรู้ และสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ขึ้นมาได้จากการปฏิบัติงานที่มีความหมาย ในขณะเดียวกันการเน้นให้ผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติ จนค้นพบความรู้และนำองค์ความรู้ที่ได้ไปสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งจะช่วยให้ความรู้ของผู้เรียนเพิ่มพูนขึ้น ซึ่งทฤษฎีที่นำมาใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเหล่านี้ล้วนแล้วแต่มีส่วนช่วยในการพัฒนาความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อที่มีอยู่อย่างหลากหลายในปัจจุบัน ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ทักษะการอ่านในระดับสูงหรือเรียกว่า การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ด้วยสติปัญญาอย่างมีเหตุผล พัฒนาตนเองทั้งด้านความรู้ ความคิด และสามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้นั้นคือ ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนให้มีสมรรถภาพในการอ่านอย่างพินิจพิจารณา ตลอดจนเข้าใจเนื้อเรื่อง เข้าใจความหมายของเรื่องที่อ่านอย่างลึกซึ้ง สามารถแยกข้อเท็จจริงจากข้อคิดเห็น ใช้ความรู้และเหตุผลไตร่ตรองว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด สิ่งใดควรเชื่อหรือไม่ควรเชื่อ โดยยกเหตุผลประกอบอย่างเหมาะสม ตลอดจนสังเคราะห์และสร้างสรรค์ความรู้ที่ได้ จากการอ่านไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์

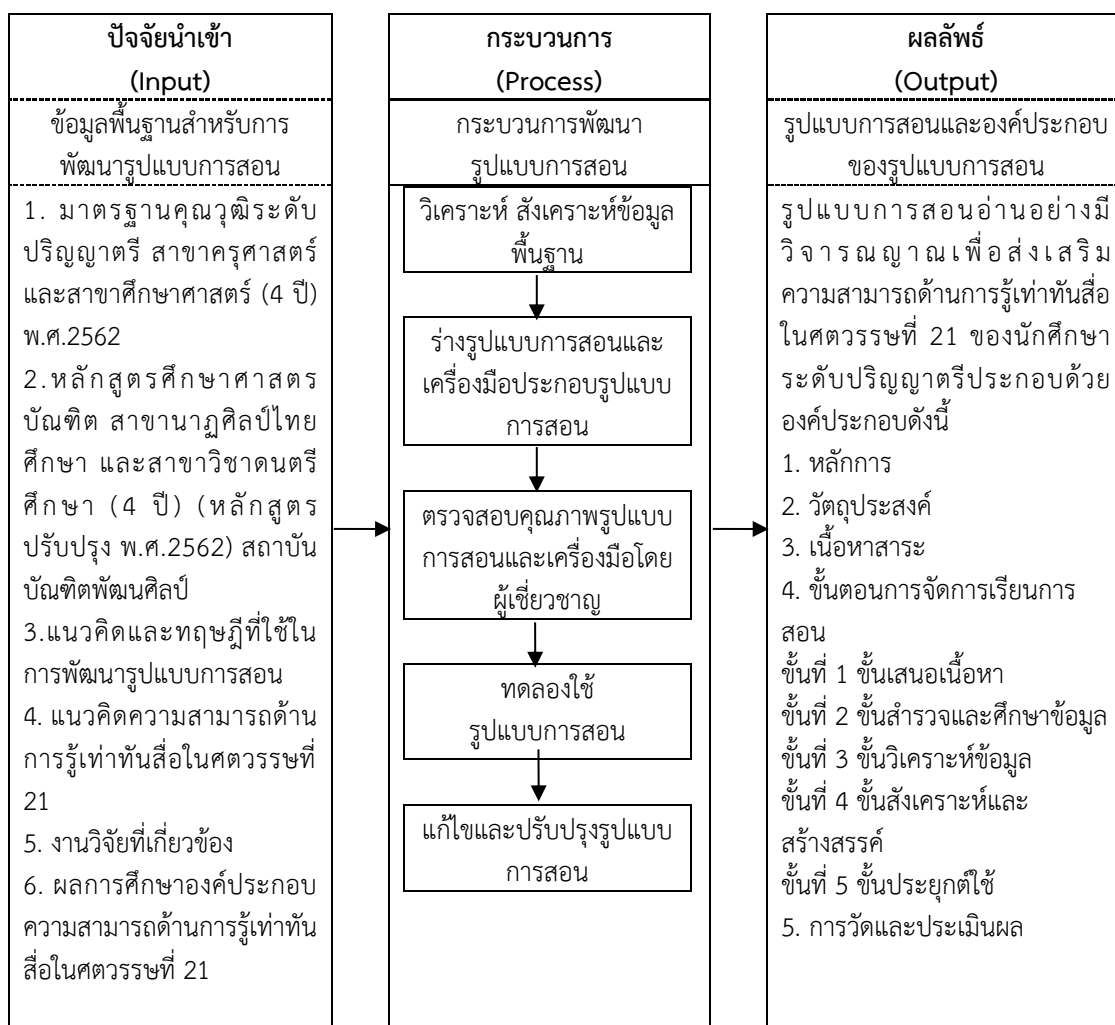
กล่าวโดยสรุป การพัฒนาความสามารถในการอ่านนั้น มิใช่เพียงแค่อ่านออก อ่านเป็น และ อ่านได้เท่านั้น หากแต่ปัจจุบัน เราต้องรู้จักพัฒนาตนเองให้เป็น “นักอ่านที่มีวิจารณญาณ” ไปพร้อม ๆ กันด้วย เพื่อให้ก้าวทันโลกทันเหตุการณ์ สามารถใช้วิจารณญาณในการรับสื่อ ข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 2.1 เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี
 - 2.2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

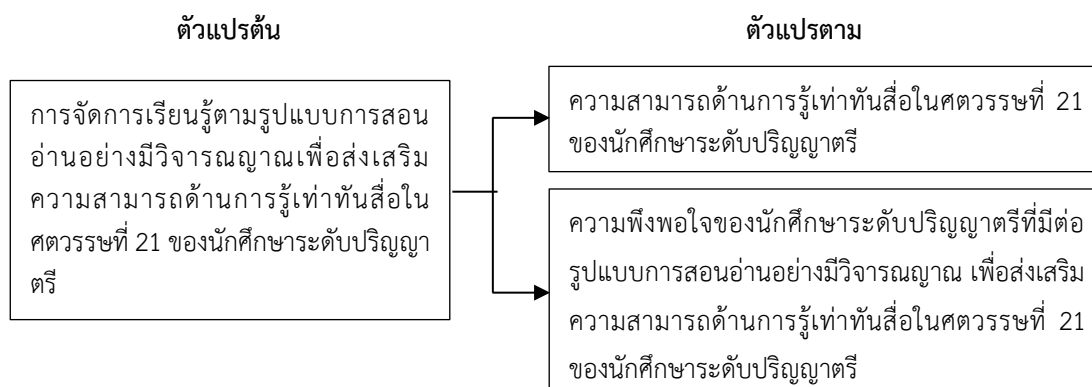
กรอบแนวคิดการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลพื้นฐานนำมาสู่การพัฒนารูปแบบการสอนโดยการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้
 - 1.1 วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน และนำข้อมูลพื้นฐานที่ได้มาพัฒนารูปแบบการสอน
 - 1.2 ยกร่างรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และนำรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการสอน
 - 1.3 ทดลองใช้รูปแบบการสอน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน และความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ และนำมาปรับปรุง เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป แสดงดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนารูปแบบการสอน

2. กรอบแนวคิดการศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในระยะนี้เป็นการทดลองสอนโดยใช้รูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยกำหนดตัวแปร ได้แก่ ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และความคิดเห็นของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอน สรุปกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดการศึกษาผลการใช้รูปแบบการสอน

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้แบบแผนการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) ที่มีกลุ่มทดลอง 1 กลุ่ม ให้ตัวแปรทดลองระยะหนึ่งและทดสอบหลังการทดลอง (The Single-Group, Posttest Only Design) (กันตฤทัย คลังพหล, 2561 : 115)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี) และสาขาวิชาดนตรีศึกษา (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2562) สังกัดสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 12 วิทยาลัย รวมทั้งสิ้น 601 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี) และสาขาวิชาดนตรีศึกษา (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2562) สังกัดวิทยาลัยนาฏศิลป์พลบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรมที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้น 42 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบ่งกลุ่มสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 12 วิทยาลัย ออกเป็น 5 ภาค ได้แก่ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือ และภาคใต้

ขั้นตอนที่ 2 สุ่มสถานศึกษาจากแต่ละภาค มาจำนวนภาคละ 1 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยนาฏศิลป์พลบุรี วิทยาลัยนาฏศิลป์จันทบุรี วิทยาลัยนาฏศิลป์ร้อยเอ็ด วิทยาลัยนาฏศิลป์เชียงใหม่ และวิทยาลัยนาฏศิลป์พัทลุง

ขั้นตอนที่ 3 สุ่มสถานศึกษา 1 แห่ง ที่ได้มาจากการสุ่มในขั้นตอนที่ 2 โดยทำการสุ่มได้วิทยาลัยนาฏศิลป์พลบุรีเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน ซึ่งเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี) และสาขาวิชาดนตรีศึกษา (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2562) ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 42 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี คือ 1. ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล 2. ความสามารถในการเข้าใจข้อมูล 3. ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล 4. ความสามารถในการประเมินข้อมูล 5. ความสามารถในการประยุกต์ใช้ข้อมูล 2) ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.97$ SD = 0.02)

2. แผนการจัดการเรียนรู้ตามการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 5 แผน ทุกองค์ประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกัน ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.88$, SD = 0.02)

3. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตามแนวคิดด้านพุทธิพิสัยของบลูม 6 ระดับ ได้แก่ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การ

วิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินค่า โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80–1.00 ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85

4. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นโดยใช้ข้อมูลพื้นฐานมายกร่างรูปแบบการสอน ได้แก่ สภาพปัญหาด้านการรู้เท่าทันสื่อ ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เอกสารมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสปี) พ.ศ.2562 หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี) และสาขาวิชาดนตรีศึกษา (4 ปี) (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2562) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบการสอน ทฤษฎีไตรอาร์กของสเตอร์นเบอร์ก ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคชันนิซึม มาเป็นข้อมูลพื้นฐาน

2) กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอนตามหลักการของการพัฒนารูปแบบการสอน จากนั้นสังเคราะห์เป็นรูปแบบการเรียนการสอนฉบับร่าง

3) สังเคราะห์เป็นรูปแบบการสอนฉบับร่างและนำรูปแบบการสอนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของรูปแบบการสอน ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จากนั้นนำเอาผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. แผนการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษามาตรฐานผลการเรียนรู้ด้านความรู้ตามมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี (มคอ.1) สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ และวิเคราะห์หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษา (4 ปี) และสาขาวิชาดนตรีศึกษา (4 ปี) (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2562) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

2) ศึกษาหนังสือ ตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ทฤษฎีไตรอาร์กของสเตอร์นเบอร์ก ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ และทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคชันนิซึม

3) วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ และกำหนดเนื้อหาสาระการเรียนรู้ โดยคัดเลือกเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักสูตรและมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี จากนั้นดำเนินการสร้างแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามขั้นตอนของรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 5 แผน

4) เสนอแผนการจัดการเรียนรู้ต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน ผู้เชี่ยวชาญด้านวัดและประเมินผล ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาไทย เพื่อตรวจสอบคุณภาพและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำเอาผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และปรับปรุงแก้ไข ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

5) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับปริญญาตรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนการสอน และความเหมาะสมของระยะเวลาที่ใช้ นำมาปรับปรุงอีกครั้ง เพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร หลักการและวิธีสร้างเครื่องมือวัดผลทางการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวัดและประเมินผลความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

2) ร่างแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สำหรับใช้ในการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยผู้วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีสาระเกี่ยวกับความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี และจัดทำตารางวิเคราะห์ข้อสอบ (Test Blueprint) ตามแนวคิดด้านพุทธิพิสัยของบลูม

หลังจากนั้นนำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

3) ตรวจสอบหาคุณภาพของแบบทดสอบโดยนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาระดับชั้นปริญญาตรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำผลการทดสอบที่ได้มาวิเคราะห์ทางสถิติรายข้อเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ และคัดเลือกข้อสอบที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ ซึ่งได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.39–0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.29–1.00 จากนั้นวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการของ Kuder–Richardson (KR-20) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 ได้ข้อสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ

4. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจจากเอกสารและตำราที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 จำนวน 20 ข้อ ประกอบด้วย 1) ด้านเนื้อหา 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3) ด้านการวัดและประเมินผล และ 4) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ คือน้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก และมากที่สุด ตามวิธีของลิเคิร์ท

2) นำแบบประเมินความพึงพอใจเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์ (IOC) จากนั้นนำผลจากการวิเคราะห์ค่า IOC ของผู้เชี่ยวชาญ มาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบความรู้ด้วยการทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

2. ดำเนินการสอนตามรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งขั้นตอนการเรียนการสอนมี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขึ้นเสนอเนื้อหา 2) ขึ้นสำรวจและศึกษาข้อมูล 3) ขึ้นวิเคราะห์ข้อมูล 4) ขึ้นสังเคราะห์และสร้างสรรค์ และ 5) ขึ้นประยุกต์ใช้ โดยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้น จำนวน 20 ชั่วโมง และจัดกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 5 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง

3. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบหลังเรียน หลังจากเสร็จสิ้นการทดลองสอน ด้วยแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรีซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน

4. ประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test dependent)

2. ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1) หลักการของรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีหลักการสำคัญ ดังนี้

1.1 การเสนอเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับประสบการณ์และตรงกับความต้องการของผู้เรียน เป็นแรงจูงใจสำคัญเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้

1.2 การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้แสวงหาความรู้จากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายโดยอาศัยสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสม จะช่วยให้ผู้เรียนเลือกรับข้อมูลได้อย่างถูกต้อง

1.3 การเรียนรู้เกิดจากกระบวนการค้นพบความรู้ด้วยตนเอง โดยเน้นให้ผู้เรียนศึกษา ค้นคว้าหาความรู้ ด้วยการปฏิสัมพันธ์กับข้อมูลและสิ่งแวดล้อม

1.4 ส่งเสริมให้ผู้เรียนเรียนรู้เป็นลำดับขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิด โดยเน้นพัฒนาการคิดในระดับสูง

1.5 เน้นกระบวนการให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์เดิม ด้วยการให้ผู้เรียนสร้างความคิดรวบยอด จนเกิดการเรียนรู้จากการเป็นผู้ลงมือกระทำ จนสามารถนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปสร้างสรรค์เป็นผลงานหรือชิ้นงาน

1.6 การประเมินผลด้วยวิธีที่หลากหลาย โดยการให้ข้อมูลย้อนกลับและเสริมแรงช่วยให้ผู้เรียนตรวจสอบ เพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของตนเองได้

2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูล 2. ความสามารถในการเข้าใจข้อมูล 3. ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูล 4. ความสามารถในการประเมินข้อมูล และ 5. ความสามารถในการประยุกต์ใช้ข้อมูล

3) เนื้อหาของรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ได้มาจากการสังเคราะห์เนื้อหาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร ตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชานาฏศิลป์ศึกษาและสาขาวิชาดนตรีศึกษา (4 ปี) (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ.2562) สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม สอดคล้องกับมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และสาขาศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) พ.ศ.2562 โดยมีเนื้อหาสาระของรูปแบบการเรียนการสอน ดังนี้ 1. การอ่านบทความอย่างมีวิจารณญาณ 2. การอ่านบทโฆษณามีวิจารณญาณ 3. การอ่านงานเขียนประเภทโน้มน้าวใจอย่างมีวิจารณญาณ 4. การอ่านข่าวอย่างมีวิจารณญาณ 5. การอ่านสารคดีอย่างมีวิจารณญาณ

4) กระบวนการจัดการเรียนการสอนตามรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 มี 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเสนอเนื้อหา 2) ขั้นสำรวจและศึกษาข้อมูล 3) ขั้นวิเคราะห์ข้อมูล 4) ขั้นสังเคราะห์และสร้างสรรค์ 5) ขั้นประยุกต์ใช้

5) การวัดและประเมินผลการตามรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 เป็นการวัดความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ประเมินโดยใช้แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มีลักษณะเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ตามแนวคิดด้านพุทธิพิสัยของบลูม

2. ผลการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

1) ผลการเปรียบเทียบคะแนนความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ดังแสดงในตารางที่ 1 ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	t	p
ก่อนเรียน	42	30	13.73	3.178	13.458*	0.00
หลังเรียน	42	30	20.07	3.195		

** . มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ พบว่า คะแนนความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ก่อนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 13.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.178 และหลังการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 20.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.195 และผลการตรวจสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยโดยใช้สถิติทดสอบที การทดสอบพบว่า ค่า t

เท่ากับ 13.458* และค่า $p = 0.00$ ซึ่งน้อยกว่าระดับนัยสำคัญ .05 แสดงให้เห็นว่า ความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ ในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2) ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมี วิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ดังแสดงใน ตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อ ส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี

ข้อ	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		แปล ความหมาย
		$\bar{X}$	SD	
ด้านเนื้อหา				
1	เนื้อหาเหมาะสมกับระดับ ความรู้ ความสามารถของผู้เรียน	4.59	.496	มากที่สุด
2	เนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์การเรียนรู้	4.54	.503	มากที่สุด
3	ความยากง่ายของเนื้อหาเหมาะสม	4.42	.547	มาก
รวมด้านเนื้อหา		4.51	.087	มากที่สุด
ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้				
4	กิจกรรมการเรียนการสอนสอดคล้องกับวัตถุประสงค์	4.59	.496	มากที่สุด
5	ใช้สื่อประกอบการสอนได้อย่างเหมาะสม	4.57	.500	มากที่สุด
6	วิธีการสอนส่งเสริมให้นักศึกษารู้จักเข้าถึงข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม	4.52	.594	มากที่สุด
7	วิธีการสอนส่งเสริมให้นักศึกษาเข้าใจข้อมูลเนื้อหาที่น่าสนใจได้	4.45	.550	มาก
8	วิธีการสอนส่งเสริมให้นักศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลได้	4.50	.506	มากที่สุด
9	วิธีการสอนส่งเสริมให้นักศึกษาประเมินคุณค่าของข้อมูลได้	4.59	.586	มากที่สุด
10	วิธีการสอนส่งเสริมให้นักศึกษาได้ประยุกต์ใช้ข้อมูลโดยการสร้างสรรค์เป็นผลงานได้	4.47	.551	มาก
11	นักศึกษามีส่วนร่วมในการอภิปราย แสดงความคิดเห็น และนำเสนอความรู้	4.59	.496	มากที่สุด
รวมด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้		4.53	.057	มากที่สุด
ด้านการวัดและประเมินผล				
12	มีการวัดและประเมินผลได้สอดคล้องและครอบคลุมตาม วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน	4.38	.582	มาก
13	นักศึกษามีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียน	4.50	.552	มากที่สุด
14	เกณฑ์การประเมินสอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียน	4.57	.500	มากที่สุด
รวมด้านการวัดและประเมินผล		4.48	.096	มาก
ด้านประโยชน์ที่ได้รับ				
15	ช่วยให้นักศึกษามีหลักการอ่านที่ถูกต้อง	4.52	.505	มากที่สุด
16	ช่วยให้นักศึกษาพัฒนาการอ่านในระดับสูงได้	4.64	.484	มากที่สุด
17	นำไปประยุกต์ใช้ในการอ่านงานเขียนประเภทต่าง ๆ ได้	4.57	.590	มากที่สุด
18	ช่วยให้นักศึกษาวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และตัดสินใจคุณค่าสารต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผล	4.76	.431	มากที่สุด
19	ช่วยให้นักศึกษาสามารถนำประโยชน์ที่ได้จากการอ่านไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.66	.477	มากที่สุด
20	ช่วยให้นักศึกษามีความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อมากขึ้น	4.69	.467	มากที่สุด

รวมด้านประโยชน์ที่ได้รับ	4.64	.085	มากที่สุด
รวมทุกด้าน	4.55	.091	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับพึงพอใจมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.55, SD = .091) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจมากที่สุด คือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ($\bar{x}$ = 4.64, SD = .085) รองลงมา คือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($\bar{x}$ = 4.53, SD = .057) ด้านเนื้อหา ($\bar{x}$ = 4.51, SD = .087) และด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{x}$ = 4.48, SD = .096) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน 5) การวัดและประเมินผล ซึ่งองค์ประกอบและรายละเอียดของรูปแบบการเรียนการสอนได้มาโดยการศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์ พัฒนาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน ได้แก่ 1) แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน 2) ทฤษฎีไตรอาร์คิกของสเตอร์นเบิร์ก 3) ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของบรูเนอร์ 4) ทฤษฎีการเรียนรู้ตามแนวคอนสตรัคชันนิซึม 5) แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 นำมาสู่รูปแบบการเรียนการสอนที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีความเกี่ยวเนื่องสัมพันธ์กันอย่างเป็นหลักการ เพื่อให้บรรลุถึงเป้าประสงค์ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน โดยมีแนวคิดและหลักการเป็นกรอบพัฒนา ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของไทเลอร์ (Tyler, 1950 อ้างใน ทิศนา ขวมนิธิ, 2561 : 215) ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผลการเรียนการสอน ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบจะช่วยให้การนำรูปแบบการเรียนการสอนไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการศึกษาผลของการใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า นักศึกษาระดับปริญญาตรี มีความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับมาก หลังเรียนด้วยรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากกระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ มีขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนที่ช่วยพัฒนาส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อได้ โดยมีขั้นตอนและกระบวนการจัดการเรียนการสอน 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเสนอเนื้อหา เป็นขั้นที่ผู้สอนชี้แจงวัตถุประสงค์การเรียนการสอนสร้างความสนใจให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและคุณค่าของเนื้อหาที่จะเรียน และเป็นขั้นที่ผู้สอนให้ความรู้เกี่ยวกับประเภทและรูปแบบของสื่อในยุคดิจิทัล หลักการอ่านงานประเภทต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในการสืบค้นข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ต่อไป สอดคล้องกับหลักการตามแนวคิดของสเตอร์นเบิร์ก (Sternberg, 1997 : 66 อ้างถึงใน กมล โพธิเย็น, 2565 : 21-23) ที่ได้อธิบายว่า ความสามารถในการใช้ความรู้ เกิดจากการที่บุคคลเกิดความรู้ความเข้าใจซึ่งเกิดขึ้นจากการได้ศึกษาค้นคว้าความรู้จากทฤษฎี ตำราทางวิชาการที่ได้มีผู้รู้ได้ศึกษาและอธิบายข้อความรู้นั้นไว้แล้ว หรือการเรียนรู้ที่ได้จากในห้องเรียน เป็นองค์ความรู้ที่ได้รับจากการถ่ายทอดผ่านครูผู้สอน ดังนั้นการฝึกให้ผู้เรียนได้รู้ได้ว่า จุดประสงค์ในการเรียนรู้ในครั้งนั้นคืออะไร ทำไมจึงเรียนรู้เรื่องนั้น และจะนำองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนในครั้งนี้ไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างไร เพื่อเป็นการปลูกฝังให้นักเรียนมีการจัดระบบความคิดที่เหมาะสมมีความชำนาญด้วยความรู้พื้นฐานที่ดี สามารถดึงข้อมูลความรู้ที่เขามีย่อยออกมาใช้ได้ ในยามที่ต้องการ ครูจึงจำเป็นต้องสอนเนื้อหาซึ่งเป็นองค์ความรู้ก่อน เพราะความรู้เป็นพื้นฐานสำคัญของการคิดในระดับสูงต่อไป ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและศึกษาข้อมูล เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนสำรวจความต้องการและกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ โดยให้ผู้เรียนสำรวจเนื้อหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ และคัดเลือกข้อมูลที่ตรงกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของตน โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมกับสำรวจแหล่งที่มาของข้อมูล เพื่อนำมาเป็นหลักฐานในการสนับสนุนประเด็นหรือ

เรื่องราวในเนื้อเรื่อง หลังจากนั้นให้ผู้เรียนศึกษาทำความเข้าใจรายละเอียดของเนื้อหา โดยการพิจารณาบริบทของเนื้อหา ได้แก่ รูปแบบและประเภทของเนื้อหา ชื่อเรื่อง เนื้อเรื่อง คำสำคัญ ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียนต้องสามารถจำแนกประเภทและรูปแบบของสื่อในยุคดิจิทัลได้ เข้าใจศัพท์ สำนวนโวหาร ถ้อยคำเชิงสัญลักษณ์และความหมายแฝงจากเนื้อความของสื่อ พร้อมทั้งสามารถสรุปใจความหรือข้อความสำคัญหลักของเรื่อง เพื่อให้เข้าใจเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ตรงตามวัตถุประสงค์ ดังที่วราภรณ์ วราธิพร (2558 : 135-136) ที่ได้ให้ความเห็นว่า การจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้ค้นพบการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี นอกจากนี้การฝึกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การใช้เทคโนโลยีเพื่อการสืบค้นข้อมูลยังเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเหมาะสม นำไปสู่การรับรู้และเข้าใจเนื้อหาของสารประเภทต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ชั้นที่ 3 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล เป็นขั้นที่สนับสนุนให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแยกแยะเนื้อหาออกเป็นส่วนๆ เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์และความขัดแย้งในข้อมูลแต่ละส่วน เพื่อให้เข้าใจถึงวัตถุประสงค์หลักของข้อมูลนั้น ๆ โดยการวิเคราะห์หลักฐาน ที่ใช้ในการประกอบข้อมูล ว่ามีความแท้จริง น่าเชื่อถือเพียงไร วิเคราะห์ชนิดและรูปแบบ ช่วงเวลา ความทันสมัยของแหล่งข้อมูลมาจากแหล่งข้อมูลชั้นต้นหรือชั้นรอง พิจารณาว่าแหล่งข้อมูลดังกล่าวเกี่ยวข้องกับประเด็นที่ศึกษาหรือไม่ เพื่อนำไปสู่การประเมินข้อมูล โดยประเมินความเป็นไปได้จากการอ้างแหล่งข้อมูล หลักฐาน น้ำหนักของ ความมีเหตุผล และตัดสินใจโดยใช้ความคิดของตนเองว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างไร มีคุณค่าหรือไม่ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้อะไรจากข้อมูลนี้ โดยผู้เรียนจะต้องสามารถให้เหตุผลประกอบการสรุปได้แย้ง การเสนอแนวคิดและการให้ข้อคิดเห็นของตนได้ โดยการวิเคราะห์ จะช่วยให้บุคคลสามารถตรวจสอบการออกแบบทั้งรูปแบบ โครงสร้างของเนื้อหาสาร และลำดับเหตุการณ์ของเนื้อหาสาร รวมถึงสามารถใช้แนวคิดต่าง ๆ ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เพื่อทำความเข้าใจบริบทของเนื้อหาสารที่น่าเสนอ (Center for Media Literacy, 2008 อ้างในบุผา เมฆศรีทองคำ, 2554 : 118) ขั้นที่ 4 ขั้นสังเคราะห์และสร้างสรรค์ เป็นขั้นที่สนับสนุนให้ผู้เรียนประมวลความคิดรวบยอดที่ได้จากการศึกษากระบวนการใช้วิจารณ์ญาณในการศึกษาข้อมูลประเภทต่าง ๆ โดยให้ผู้เรียนร่วมกันเรียบเรียงเนื้อหาเป็นภาษาเขียนเพื่อวางแผนกำหนดโครงร่างชิ้นงาน หลังจากนั้นจึงให้ผู้เรียนออกแบบสร้างสรรค์เป็นผลงานของตนเอง ผสมผสานกับการใช้เทคโนโลยีในการสร้างและเผยแพร่ผลงานได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของปุนรัตน์ พิพิธกุล (2562 : 152-159) ที่ได้อธิบายว่า การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้แสดงบทบาทเป็นผู้เรียนทางตรง กล่าวคือ เป็นผู้ปฏิบัติ ผู้สร้างสรรค์ผลงานจากความคิดผ่านกระบวนการปฏิบัติและมีการใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อช่วยให้การสร้างสรรค์ชิ้นงาน และสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งผลงานต่าง ๆ ขึ้นมา พร้อมกันนั้นผู้เรียนก็ได้สะท้อนถึงองค์ความรู้ที่มีอยู่ของผู้เรียนได้ นอกจากนี้ภายหลังจากกระบวนการสร้างผลงานและเผยแพร่แล้ว ผู้สอนจะให้ผู้เรียนนำเสนอผลงานของตนเอง และเปิดโอกาสให้เพื่อนสมาชิกได้แสดงความคิดเห็นกับผลงานที่น่าเสนอ ตลอดจนผู้สอนให้ข้อเสนอแนะ และแนวทางปรับปรุงแก้ไขแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และขั้นที่ 5 ขั้นประยุกต์ใช้เป็นขั้นที่ผู้เรียนเชื่อมโยงองค์ความรู้สู่การประยุกต์ใช้ และร่วมกันวางแผนการเรียนรู้ในครั้งต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อนำความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดจากการเรียนรู้ของผู้เรียนไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ ในขั้นนี้ผู้สอนจะเป็นผู้จัดเตรียมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อประเมินความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 อย่างมี วิจารณ์ญาณของผู้เรียน ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ และจะทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง สอดคล้องกับเพ็ญวิภา วัฒนปรีชานนท์ (2561 : 2-4) ที่ได้ให้ความเห็นว่า การนำข้อมูลจากบทอ่านไปใช้ประโยชน์ เป็นความสามารถที่ต่อเนื่องมาจากความสามารถในการประเมินค่า คือความสามารถในการประยุกต์ใช้ข้อมูลจากการอ่าน รู้ถึงประโยชน์และสามารถนำประโยชน์ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ใน ชีวิตประจำวันได้ ตลอดจนนำความรู้ความคิดที่ได้มาพัฒนาคุณภาพชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ในการนำรูปแบบการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ ผู้สอนควรเตรียมความพร้อมโดยการศึกษารูปแบบการสอนก่อน เพื่อให้ผู้สอนมีความเข้าใจในหลักการ แนวการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการสอน
2. ผู้สอนควรจัดเตรียมสื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงได้อย่างทั่วถึง ตลอดจนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง อันเป็นการนำความรู้ที่ได้รับจากประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ได้อย่างเสรี

3. การจัดให้ผู้เรียนได้อภิปรายแลกเปลี่ยนประเด็นที่ได้จากการอ่านและการสืบค้น ถือเป็นกิจกรรมหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเรียนการสอนตามรูปแบบมาก ผู้สอนควรจัดสภาพการเรียนการสอนในแบบกลุ่มเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน สมาชิกภายในกลุ่มต้องมีความรู้ ความสามารถทางด้านการอ่านที่แตกต่างกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาพัฒนาการด้านความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรีเพื่อติดตามผล
2. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ช่วยในการส่งเสริมความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการพัฒนาปรับปรุงรูปแบบการสอนอ่านอย่างมีวิจารณญาณเพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กมล โพธิเย็น. (2565). แนวทางการจัดการเรียนรู้สู่การสร้างนวัตกรรม โดยใช้แนวคิดของเชวอนปัญญาเชิงปฏิบัติ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 20 (1), 10–30.
- กันต์ฤทัย คลังพล. (2561). **วิธีวิทยาการวิจัยการศึกษา**. ปทุมธานี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ทิตินา แชมมณี. (2561). **ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดการกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุบผา เมฆศรีทองคำ. (2554). การรู้เท่าทันสื่อ : การก้าวทันบนโลกข่าวสาร. **วารสารนักบริหาร**, 1 (31), 117-123.
- ปณรัตน์ พิพิธกุล. (2562). **การพัฒนาโปรแกรมสุขศึกษาโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาและแบบแผนความเชื่อด้านสุขภาพเพื่อสร้างเสริมความฉลาดทางสุขภาพด้านผลิตภัณฑ์สุขภาพของนักเรียนอาชีวศึกษา**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ็ญวิภา วัฒนปริชาชนนท์. (2561). **การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนตามหลักการสอนอ่านแบบเน้นมนทัศน์และแนวคิดการเรียนรู้แบบสืบสอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาระดับปริญญาบัณฑิต**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภรณ์ วรธิพร. (2558). **การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- วรรณรี ตันติเวชอภิกุล. (2562). **การพัฒนาโปรแกรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนสำหรับครอบครัวเพื่อเสริมสร้างทักษะการรู้เท่าทันสื่อ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สกุลการ สังข์ทอง. (2562). **การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้แบบ MECCA เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สถาบันสื่อเด็กและเยาวชน และเครือข่ายการศึกษาเพื่อสร้างพลเมืองประชาธิปไตย. (2559). **กรอบแนวคิดในการพัฒนาหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล เพื่อสร้างพลเมือง ประชาธิปไตย เอกสารประกอบการประชุมโต๊ะกลม การพัฒนา กรอบแนวคิด และหลักสูตรการรู้เท่าทันสื่อ สารสนเทศ และดิจิทัล เพื่อสร้างพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ณ โรงแรมแมนดาริน เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2559**. กรุงเทพฯ : โรงแรมแมนดาริน.
- สุริรัตน์ อักษรกาญจน์. (2561). **การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ : เทคนิคการอ่านแบบเน้นมนทัศน์ (CORI) ร่วมกับกลวิธีอาร์ อี เอ พี**. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี**, 10 (1), 91–114.
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). **รายงานประจำปี 2559**. กรุงเทพฯ : เท็กซ์ แอนด์ เจอร์นัล พับลิเคชั่น จำกัด.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อุษา บิ๊กกินส์. (2555). **การรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ**. **สุทธิปริทัศน์**, 26 (80), 147-162.

การส่งเสริมการกำกับตนเองผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ :
กรณีศึกษาเด็กที่มีภาวะออทิสติก ระดับปฐมวัย
PROMOTING SELF-REGULATION THROUGH SOCIAL STORIES INTERACTIVE
VIDEO INSTRUCTION : A CASE STUDY OF PRESCHOOL CHILD WITH AUTISM
SPECTRUM DISORDER

อุมพร จันทรัมย์, ดารณี อุทัยรัตนกิจ และ ภัทรพร แจ่มใส

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษาพิเศษ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และ

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Umaporn Chanyaem, Dranee Uthairatanakit and Pattaraporn Jamsai

Master of Education Program in Special Education, Kasetsart University,

Faculty of Education, Kasetsart University and Faculty of Education, Kasetsart University

Corresponding Author E-mail : Umaporn.chany@ku.th

(วันที่รับบทความ : มิถุนายน 1, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : กรกฎาคม 1, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : กรกฎาคม 3, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้การสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ในการส่งเสริมการกำกับตนเองของเด็กที่มีภาวะออทิสติกระดับปฐมวัย จำนวน 1 คน อายุ 6 ขวบ กำลังศึกษาอยู่ชั้นปฐมวัย ปีการศึกษา 2565 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 1) แผนการสอนเฉพาะบุคคลสำหรับการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ จำนวน 2 แผน 2) เรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ จำนวน 2 เรื่อง และ 3) แบบบันทึกพฤติกรรม ซึ่งรูปแบบในการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงทดลองแบบกลุ่มตัวอย่างเดี่ยว (Single Subject Design) แบบสลับกลับ หรือ A-B-A-B Design แบ่งเป็น 4 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ระยะเส้นฐาน (A_1) ระยะที่ 2 ระยะการจัดกระทำ (B_1) ด้วยการส่งเสริมการกำกับตนเองผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ระยะที่ 3 ระยะงดการจัดกระทำ (A_2) และระยะที่ 4 ระยะการจัดกระทำ (B_2) ด้วยการส่งเสริมการกำกับตนเองผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์เหมือนในระยะเวลาที่ 2 (B_1) อีกครั้ง ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเป้าหมาย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละของความถี่การเกิดพฤติกรรมเป้าหมาย และนำเสนอด้วยตารางและกราฟเส้น

ผลการวิจัยพบว่า

หลังจากดำเนินการส่งเสริมการกำกับตนเอง ผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ เด็กที่มีภาวะออทิสติกที่เป็นกรณีศึกษามีการกำกับตนเองได้ดียิ่งขึ้น สังเกตได้จากมีพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายลดลง โดยพบว่า ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมแย่งของเล่นลดลงจากระยะเส้นฐานคิดเป็น ร้อยละ 88.64 และมีความถี่ของพฤติกรรมทำร้ายผู้อื่นลดลงจากระยะเส้นฐานคิดเป็น ร้อยละ 91.90

คำสำคัญ : การกำกับตนเอง, เรื่องราวทางสังคม, วิดีโอแบบปฏิสัมพันธ์, เด็กที่มีภาวะออทิสติก

Abstract

This research aimed to study the implementation of a social story interactive video to promote self-regulation in six-year-old preschool child with autism during the academic year 2022. The research instruments were 1) the two individual implementation plans of the social story interactive video for promoting self-regulation, 2) the two-lesson social story interactive video, and 3) the behavior recording form. This research is a single subject design using reverse single subject intrareplication, A-B-A-B design. The study consisted of four phases : Phase one (A_1) is the baseline; Phase two (B_1) is a phase that implements interactive video on promoting self-regulation; Phase three (A_2) is an extinction; and Phase four (B_2) implements interactive video on promoting self-regulation as

phase two again (B₁). The results descriptive statistics such as means and percentage of the frequency of occurrence of the target behavior. and presented with tables and line graphs.

The results indicated that :

Implementing the social story interactive video to promote self-regulation led to improved outcomes in the case study, specifically in terms of reduced physical aggression. The study revealed a significant decrease in the frequency of toy-grabbing behavior by 88.64 percent compared to the baseline and a decrease of 91.90 percent in the frequency of hurting others.

Keywords : Self-Regulation, Social Stories, Interactive Video, Child with Autism Spectrum Disorder

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เด็กที่มีภาวะออทิสติก เป็นเด็กที่มีลักษณะของความบกพร่องทางด้านการพัฒนาทางสังคม การสื่อสาร และมีพฤติกรรมหรือความสนใจจำกัด ซึ่งเด็กที่มีภาวะออทิสติกส่วนใหญ่มักมีลักษณะทางด้านร่างกายไม่แตกต่างจากเด็กทั่วไป แต่มีการแสดงออกทางอารมณ์ที่ไม่เหมาะสม และไม่สามารถควบคุมอารมณ์ได้ ในบางครั้งร้องไห้อย่างไม่มีเหตุผลได้เป็นระยะเวลานาน (สุวรรณี พุทธิศรี, 2558 : 553-554) โดยอาการแสดงออกของแต่ละคนมีระดับความรุนแรงที่แตกต่างกันออกไป ในเด็กที่มีภาวะออทิสติกรุนแรงระดับมาก จะมีความบกพร่องทางด้านภาษาและการสื่อสารร่วมด้วยเป็นส่วนใหญ่ ทำให้เด็กที่มีภาวะออทิสติกมีปัญหาด้านการเรียนรู้ การที่เด็กมีความสนใจที่จำกัด เล่นเฉพาะสิ่งที่ตนเองสนใจทำให้ไม่ได้รับการเรียนรู้รูปแบบอื่น อีกทั้งมีปัญหาด้านการสร้างสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ครู หรือเพื่อน ในบางคนเริ่มการเล่นกับเพื่อนไม่เป็น รวมถึงการไม่เข้าใจอารมณ์ความคิดของเด็กในวัยเดียวกัน (สุทธนันท์ กัลละ, 2561 : 231) ดังนั้น การพัฒนาเด็กที่มีภาวะออทิสติกให้เกิดการเรียนรู้ มีความเข้าใจตนเอง เข้าใจเพื่อนหรือบุคคลใกล้ชิด มีทักษะในการเข้าสังคม เข้าใจบริบทสภาพแวดล้อม สังคม ชุมชนที่อยู่อาศัย จึงมีความสำคัญอย่างมากต่อการดำรงชีวิต เพื่อให้เด็กที่มีภาวะออทิสติกสามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคม และใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุข (ณปนต์ โคตพัฒน์ และมนัสวาสน์ โกวิทยา, 2560 : 404)

จากการศึกษาวิธีการให้ความช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะออทิสติกในเตรียมความพร้อมเด็กที่มีภาวะออทิสติกให้สามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ในสภาพแวดล้อมใกล้เคียงได้อย่างเหมาะสม ในบริบททางการศึกษาครูมีการใช้การสอนเรื่องราวทางสังคม เพื่อกำหนดเป้าหมายพฤติกรรมที่หลากหลาย รวมถึงการลดพฤติกรรมที่ทำลาย การสอนทักษะทางสังคม และการช่วยเหลือนักเรียนเมื่อมีสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและมีกิจวัตรใหม่ ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการสอนเรื่องราวทางสังคม ถูกนำมาใช้ในการสอนเพื่อลดพฤติกรรมเชิงลบหรือเพิ่มพฤติกรรมเชิงบวก และมีหลักฐานบางอย่างที่บ่งชี้ว่าการสอนเรื่องราวทางสังคม มีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อถูกนำไปใช้โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการลดพฤติกรรมเชิงลบ (Smith, et al., 2021 : 515)

การสอนเรื่องราวทางสังคมจะกำหนดเรื่องราว หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคมมาสอนเด็ก โดยเน้นในเรื่องลักษณะทางสังคมที่สำคัญ การแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น รวมถึงเหตุผลที่แสดงปฏิกิริยาโต้ตอบเช่นนั้น เพื่อช่วยให้เด็กที่มีภาวะออทิสติกเกิดความเข้าใจสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม เข้าใจอารมณ์ความรู้สึกของผู้อื่น และเข้าใจวิธีการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม สอดคล้องต่อสถานการณ์นั้น ๆ โดยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหา การใช้เรื่องราวทางสังคมที่นำมาสอนจะเป็นเหตุการณ์ที่พบได้จริงในปัจจุบัน โดยใช้สื่อบุคคลที่ 1 และถ้ามีการวาดภาพประกอบก็ยิ่งทำให้เข้าใจง่ายขึ้น (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2565 : ออนไลน์)

ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาการสอนเรื่องราวทางสังคมผ่านสื่อกลางเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับผู้ที่มีปัญหาในการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เป็นการนำเสนอเรื่องราวทางสังคมผ่านสื่อกลางเทคโนโลยีดิจิทัลทำให้มีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาของเรื่องมากขึ้น สามารถแสดงสภาพแวดล้อมที่สอดคล้องและมีโครงสร้างจริงมากขึ้น ทำให้สามารถเล่นซ้ำและให้ข้อมูลย้อนกลับโดยตรงในขณะที่รับชมได้ และช่วยให้เด็กสามารถควบคุมประสบการณ์การเรียนรู้ได้มากขึ้น เทคโนโลยีดิจิทัลยังสามารถช่วยให้มีการตรวจสอบความเข้าใจตนเองและได้รับการเสริมแรงขณะรับชมได้อีกด้วย ซึ่งเมื่อผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบดิจิทัลมีประสิทธิภาพในการสนับสนุนเด็กที่มีภาวะออทิสติกให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ต่าง ๆ ตามเป้าหมายของการช่วยเหลือได้ (Smith, et al., 2021 : 522) ฉะนั้น จึงเห็นได้ว่าการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบผ่านสื่อกลางสื่อดิจิทัลเป็นแนวทางหนึ่งที่สามารถ

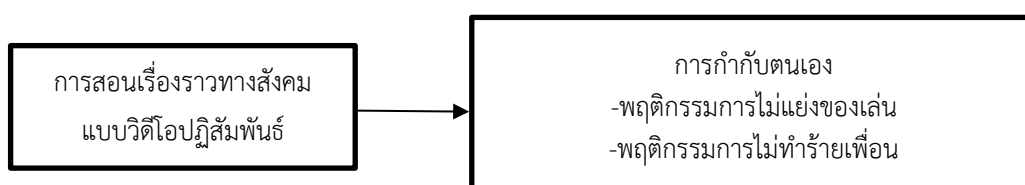
ช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะออทิสติกให้สามารถมีพฤติกรรมเชิงบวกได้ เพราะเป็นสื่อกลางในการเรียนรู้ ที่ประกอบไปด้วย แสง สี และเสียงที่สามารถดึงดูดใจให้เด็กที่มีภาวะออทิสติกเกิดการเรียนรู้ได้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเห็นว่า การให้การช่วยเหลือเด็กที่มีภาวะออทิสติกด้วยการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบ วิดีโอปฏิสัมพันธ์ เป็นแนวทางหนึ่งที่จะสามารถช่วยให้เด็กที่มีภาวะออทิสติกเกิดการเรียนรู้อารมณ์ของตนเอง และเรียนรู้แนวทางในการแสดงออกของพฤติกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องต่อสถานการณ์ สามารถกำกับตนเองได้ดีมากขึ้น สามารถแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์การแสดงออกของพฤติกรรมก้าวร้าว และหากเด็กที่มีภาวะออทิสติกได้รับการพัฒนาในเรื่องการกำกับตนเองจะส่งผลให้เด็กที่มีภาวะออทิสติกสามารถเรียนรู้การอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และมีทักษะทางสังคมที่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ในการส่งเสริมการกำกับตนเองของเด็กที่มี ภาวะออทิสติกระดับปฏุมวัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

กรณีศึกษา

การวิจัยในครั้งนี้ได้ศึกษาเด็กที่มีภาวะออทิสติก เพศชาย อายุ 6 ขวบ ที่ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์และมี ใบรับรองความพิการ กำลังศึกษาอยู่ชั้นปฏุมวัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 1 คน ผู้วิจัยเลือกอย่าง เฉพาะเจาะจง โดยมีเกณฑ์ในการคัดเลือกดังนี้ ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์และมีใบรับรองความพิการว่าเป็นบุคคล ออทิสติก ไม่มีปัญหาด้านสุขภาพ ไม่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สามารถพูดสื่อสาร ช่วยเหลือตนเองได้ และได้รับความยินยอมจากผู้ปกครองในการดำเนินการวิจัยด้วยความสมัครใจ

กระบวนการวิจัยในครั้งนี้เป็นกระบวนการวิจัยเชิงทดลอง รูปแบบ Single Subject Design แบบสลับกลับ (A-B-A-B Reversal Design) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะเส้่นฐาน (A₁) ครูประจำชั้นและผู้วิจัยดำเนินการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมของกรณีศึกษาใน สภาพปกติ เพื่อนำข้อมูลมาบันทึกเส้่นฐานพฤติกรรม

ระยะที่ 2 ระยะการจัดกระทำ (B₁) เป็นระยะของการจัดกระทำด้วยการให้การช่วยเหลือ กรณีศึกษาเรื่องการ กำกับตนเองด้วยการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์

ระยะที่ 3 ระยะหยุดการจัดกระทำ (A₂) ดำเนินการบันทึกพฤติกรรมของกรณีศึกษา เป็นระยะงดการจัดกระทำ ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลเพื่อดูความถี่ของการเกิดพฤติกรรมแย่งของเล่นและทำร้ายร่างกายเพื่อน

ระยะที่ 4 ระยะการจัดกระทำ (B₂) เป็นระยะของการจัดกระทำด้วยการให้การช่วยเหลือ กรณีศึกษาเรื่องการ กำกับตนเองด้วยการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ เหมือนในระยะที่ 2 อีกครั้ง และมีการสังเกต พฤติกรรมเพื่อเก็บข้อมูลความถี่ของการเกิดพฤติกรรมแย่งของเล่นและทำร้ายร่างกายเพื่อน

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรปฏิบัติการ : การสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ หมายถึง การสอนการกำกับตนเองของตนเองโดยใช้วิดีโอภาพการ์ตูนเคลื่อนไหวแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) และมีเสียง ที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้น ด้วยโปรแกรม Adobe animate และนำวิดีโอไปสร้างเป็นวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ในเว็บไซต์ <https://go.playposit.com/> แสดงผ่านแท็บเล็ตคอมพิวเตอร์ระบบสัมผัส (Ipad) จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ เรื่องเราแบ่งปัน และเราไม่ทำร้ายกัน

ตัวแปรตาม : การกำกับตนเอง หมายถึง ความสามารถในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจด้วยการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายที่ลดลง ซึ่งประเมินจากความถี่ของพฤติกรรมการเล่นแย่งของเล่น และพฤติกรรมการทำร้ายร่างกายเพื่อน ที่ได้ข้อมูลจากการบันทึกพฤติกรรมการเล่นอิสระในช่วงเวลาพักกลางวัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการสร้างและออกแบบเครื่องมือเพื่อให้มีความเหมาะสมกับการจัดการเรียนการสอนกรณีศึกษา โดยตลอดการดำเนินการได้รับคำแนะนำในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. แผนการสอนเฉพาะบุคคล จำนวน 2 แผน
2. เรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ จำนวน 2 เรื่อง ได้แก่ (1) เรื่อง เราแบ่งปัน และ (2) เรื่อง เราไม่ทำร้ายกัน

3. แบบบันทึกพฤติกรรมเป้าหมาย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการสอนเฉพาะบุคคล มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้
 - 1.1) ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาแนวทางและวิธีการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเด็กที่มีภาวะออทิสติก

- 1.2) ผู้วิจัยจัดทำแผนการสอนเฉพาะบุคคลและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 ท่าน เพื่อพิจารณาหาความเหมาะสมของแผนการสอน โดยแบบประเมินแผนการสอนที่มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนนของบุญชม ศรีสะอาด (2556 : 72) ดังนี้

4 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด

3 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับมาก

2 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับปานกลาง

1 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับน้อย

0 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุดหรือไม่เหมาะสมเลย

- 1.3) ผู้วิจัยดำเนินการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 2.41-4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ถือว่า ผ่านเกณฑ์

ทั้งนี้ผลการประเมินแผนการสอนทั้ง 2 แผน จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลปรากฏว่า

แผนการสอนเฉพาะบุคคล เรื่องที่ 1 เราแบ่งปัน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.28

แผนการสอนเฉพาะบุคคล เรื่องที่ 2 เราไม่ทำร้ายกัน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.29

แสดงให้เห็นว่าแผนการสอนเฉพาะบุคคล ทั้ง 2 แผน ผ่านเกณฑ์ มีความถูกต้องเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการสอนกรณีศึกษาได้

2. เรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือดังนี้

- 2.1) กำหนดโครงเรื่องของเรื่องราวทางสังคมจากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตในแบบบันทึกพฤติกรรม

- 2.2) ผู้วิจัยเขียนเนื้อเรื่องของเรื่องราวทางสังคมจากสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริงตามข้อมูลที่ได้จากสังเกตพฤติกรรมกรณีศึกษา และดำเนินการสร้างสตอรี่บอร์ด (Story Board) เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินคุณภาพ

2.3) ผู้วิจัยนำสตอรี่บอร์ด (Story Board) เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 1 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 ท่าน โดยใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนตามเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2556 : 72) ดังนี้

- 4 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด
- 3 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับมาก
- 2 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับปานกลาง
- 1 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อย
- 0 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับน้อยที่สุดหรือไม่เหมาะสมเลย

2.4) ผู้วิจัยดำเนินการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 2.41-4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ถือว่า ผ่านเกณฑ์ ผลปรากฏว่า

สตอรี่บอร์ด (Story Board) เรื่องที่ 1 เราแบ่งปัน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.21

สตอรี่บอร์ด (Story Board) เรื่องที่ 2 เราไม่ทำร้ายกัน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.00 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.22

แสดงให้เห็นว่าสตอรี่บอร์ด (Story Board) ทั้ง 2 แผน ผ่านเกณฑ์ มีความถูกต้องและเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการสร้างเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ประกอบการสอนกรณีศึกษาได้

2.5) ผู้วิจัยดำเนินการจัดทำวิดีโอตามสตอรี่บอร์ด (Story Board) ด้วยโปรแกรม Adobe animate จากนั้นนำวิดีโอไปสร้างเป็นวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ในเว็บไซต์ <https://go.playposit.com/> เพื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญผู้เชี่ยวชาญประเมินความเหมาะสม

2.6) ผู้วิจัยนำเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีการศึกษา จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 ท่าน โดยใช้หลักเกณฑ์การให้คะแนนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2556 : 72) ดังนี้

- 4 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับมากที่สุด
- 3 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับมาก
- 2 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับปานกลาง
- 1 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับน้อย
- 0 คะแนน หมายถึง เมื่อผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุดหรือไม่เหมาะสมเลย

2.7) ผู้วิจัยดำเนินการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย 2.41-4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานไม่เกิน 1.00 ถือว่าผ่านเกณฑ์ ทั้งนี้ การประเมินเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ทั้ง 2 เรื่อง จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผลปรากฏว่าเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ดังนี้

เรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ เรื่องที่ 1 เราแบ่งปัน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.23

เรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ เรื่องที่ 2 เราไม่ทำร้ายกัน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.25

แสดงให้เห็นว่าเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ทั้ง 2 เรื่อง ผ่านเกณฑ์ มีความถูกต้องและเหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการสอนกรณีศึกษาได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นที่ 1 เลือกกรณีศึกษา ดังนี้

กำหนดเกณฑ์ในการเลือกกรณีศึกษาในการวิจัย

เลือกกรณีศึกษาตามเกณฑ์การคัดเลือก ร่วมกับการดำเนินการศึกษาสภาพปัญหาการเรียนรู้ของกรณีศึกษาในห้องเรียนออสติก ด้วยการสังเกตพฤติกรรมของกรณีศึกษา สัมภาษณ์ผู้ปกครอง สัมภาษณ์ครูประจำชั้น เกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของกรณีศึกษาที่ผลกระทบต่อการเรียนรู้และกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนของครู ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา ด้วยการรวบรวมเอกสารข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกรณีศึกษา การสังเกตพฤติกรรม เพื่อนำข้อมูลที่ได้รับมาวิเคราะห์หน้าที่ของพฤติกรรม (FBA) เพื่อหาสาเหตุการแสดงออกของพฤติกรรม

ทำหนังสือขออนุญาตและขอคำยินยอมจากสถานศึกษา และผู้ปกครองกรณีศึกษา

ขั้นที่ 2 ดำเนินการวิจัย มีระยะการวิจัย 4 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 (A₁) ระยะเส้นฐาน เป็นระยะที่ผู้วิจัยสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเป้าหมายของกรณีศึกษา คือ การแย่งของเล่น และการทำร้ายร่างกายเพื่อนลงในแบบบันทึกพฤติกรรม เป็นระยะเวลา 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ตั้งแต่เวลา 12:00 น.-13:00 น.

ระยะที่ 2 (B₁) ระยะของการจัดกระทำด้วยการให้การช่วยเหลือกรณีศึกษาเรื่องการกำกับตนเองด้วยการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ตามแผนการสอนเรื่องราวทางสังคม เป็นระยะเวลา 10 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที มีรายละเอียดการดำเนินการจัดกระทำดังนี้

1) ดำเนินการสอนกรณีศึกษาตามแผนการสอนที่ 1 เรื่อง เราแบ่งปัน เวลา 09:00 น. - 09:30 น. เป็นระยะเวลา 10 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที

2) ดำเนินการสอนกรณีศึกษาตามแผนการสอนที่ 2 เรื่อง เราไม่ทำร้ายกัน เวลา 11:00 น. - 11:30 น. เป็นระยะเวลา 10 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที

ผู้วิจัยและครูประจำชั้นจะดำเนินการบันทึกพฤติกรรมกรณีศึกษาวันละ 1 ครั้ง เวลา 12:00 น. - 13:00 น.

ระยะที่ 3 (A₂) ระยะหยุดการจัดกระทำโดยกลับไปใช้กระบวนการเช่นเดียวกับระยะที่ 1 (A₁) เพื่อติดตามผลการจัดการเรียนการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ และติดตามการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม โดยผู้วิจัยและครูประจำชั้นสังเกตการแสดงออกของพฤติกรรมแย่งของเล่นและพฤติกรรมทำร้ายร่างกายเพื่อนของกรณีศึกษา โดยจะดำเนินการสังเกตพฤติกรรมเป้าหมายของกรณีศึกษา เป็นระยะเวลา 5 วัน วันละ 1 ครั้ง เวลา 12:00 น. - 13:00 น.

ระยะที่ 4 (B₂) เป็นระยะของการจัดกระทำด้วยการให้การช่วยเหลือกรณีศึกษาเรื่องการกำกับตนเองด้วยการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์อีกครั้ง เป็นระยะเวลา 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที มีรายละเอียดการดำเนินการจัดกระทำดังนี้

1) ดำเนินการสอนกรณีศึกษาตามแผนการสอนที่ 1 เรื่อง เราแบ่งปัน เวลา 09:00 น. - 09:30 น. เป็นระยะเวลา 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที

2) ดำเนินการสอนกรณีศึกษาตามแผนการสอนที่ 2 เรื่อง เราไม่ทำร้ายกัน เวลา 11:00 น. - 11:30 น. เป็นระยะเวลา 5 วัน วันละ 1 ครั้ง ครั้งละ 30 นาที

3) ดำเนินการบันทึกพฤติกรรมโดยผู้วิจัยและครูประจำชั้นจะดำเนินการบันทึกพฤติกรรมกรณีศึกษา วันละ 1 ครั้ง เวลา 12:00 น. - 13:00 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการดำเนินการใช้เครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์ดังนี้

1. ดำเนินการหาค่าความเที่ยงตรงระหว่างผู้สังเกตพฤติกรรม (IOR) เพื่อดูความคลาดเคลื่อนในการสังเกตพฤติกรรมของผู้สังเกตทั้ง 2 คน เนื่องจากการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการใช้ผู้สังเกตพฤติกรรมกรณีศึกษา จำนวน 2 คน คือ ผู้วิจัยและครูประจำชั้น โดยหาค่าความเที่ยงของผู้สังเกตมีค่าสูงกว่า 80 แสดงว่าความคลาดเคลื่อนในการสังเกตพฤติกรรมมีน้อย ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือได้ แต่หาค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกตมีค่าต่ำกว่า 80 แสดงว่าค่าความคลาดเคลื่อนในการสังเกตพฤติกรรมมีมาก ข้อมูลที่ได้ไม่น่าเชื่อถือ การหาความเที่ยงระหว่างผู้สังเกตกระทำโดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกการสังเกตพฤติกรรมทั้ง 2 คน มาเปรียบเทียบจำนวนความถี่ของการแสดงพฤติกรรม โดยการใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้

$$\text{ค่าความเที่ยงระหว่างผู้สังเกต (R)} = \frac{\text{จำนวนความถี่ที่น้อยลง} \times 100}{\text{จำนวนความถี่ที่มากกว่า}}$$

2. วิเคราะห์ความแตกต่างของความถี่ ค่าเฉลี่ย และร้อยละจากข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเป้าหมายของกรณีศึกษาในแต่ละระยะของการทดลองทั้ง 4 ระยะ

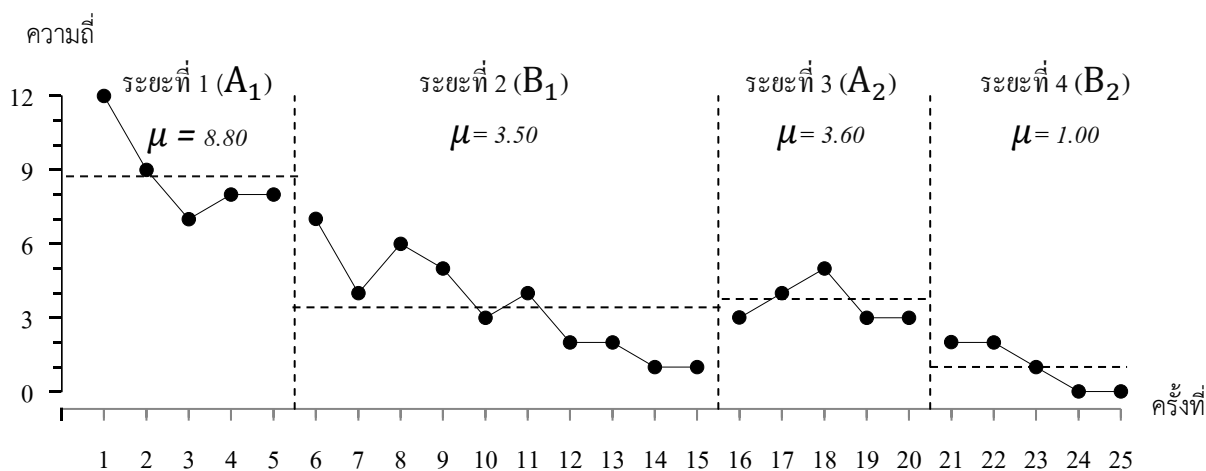
3. นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมเป้าหมายของกรณีศึกษามาแสดงความสัมพันธ์ของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมก่อนและหลังที่ได้รับการจัดการกระทำด้วยการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ในแต่ละระยะของการทดลองทั้ง 4 ระยะ และนำเสนอในรูปแบบกราฟ

ผลการวิจัย

งานวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้การสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ในการส่งเสริมการกำกับตนเองของเด็กที่มีภาวะออทิสติกระดับปฐมวัย ผลการวิจัยดังนี้

1. พฤติกรรมการแย่งของเล่น

หลังจากที่กรณีศึกษาได้รับการจัดการสอนเรื่องการกำกับตนเองผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ส่งผลทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมแย่งของเล่นลดลง หลังจากที่กรณีศึกษาได้รับการจัดการกระทำด้วยการให้ช่วยเหลือเรื่องการกำกับตนเองด้วยการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ พบว่า ระยะที่ 1 (A_1) ระยะเสัฐาน กรณีศึกษามีค่าความถี่พฤติกรรมแย่งของเล่นรวมทั้งสิ้น 44 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยความถี่เท่ากับ 8.80 ครั้งต่อวัน และระยะที่ 2 (B_1) กรณีศึกษามีค่าความถี่พฤติกรรมแย่งของเล่น รวมทั้งสิ้น 35 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยความถี่เท่ากับ 3.50 ครั้งต่อวัน ระยะที่ 3 (A_2) ค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมแย่งของเล่นเพิ่มขึ้น โดยมีค่าความถี่พฤติกรรมแย่งของเล่นรวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยความถี่เท่ากับ 3.60 ครั้งต่อวัน และในระยะที่ 4 (B_2) เป็นระยะของการจัดการกระทำอีกครั้ง พบว่า ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมแย่งของเล่นลดลง มีค่าความถี่พฤติกรรมแย่งของเล่นรวมทั้งสิ้น จำนวน 5 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยความถี่เท่ากับ 1.00 ครั้งต่อวัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากที่กรณีศึกษาได้รับการจัดการสอนเรื่องการกำกับตนเองผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ส่งผลทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมแย่งของเล่นลดลงได้ ดังภาพที่ 2

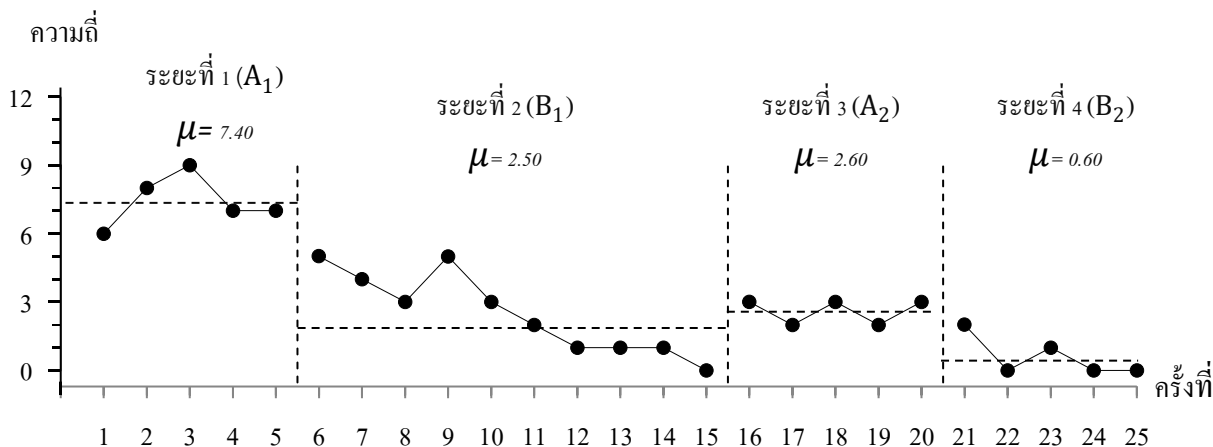

ภาพที่ 2 แสดงค่าความถี่ของการเกิดพฤติกรรมแย่งของเล่นของกรณีศึกษา ในแต่ละระยะการทดลอง

2. พฤติกรรมทำร้ายร่างกายเพื่อน

หลังจากที่กรณีศึกษาได้รับการจัดการสอนเรื่องการกำกับตนเองผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ส่งผลทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมทำร้ายร่างกายเพื่อนลดลง หลังจากที่กรณีศึกษาได้รับการจัดการกระทำด้วยการให้ช่วยเหลือเรื่องการกำกับตนเองด้วยการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ พบว่า ระยะที่ 1 (A_1) ระยะเสัฐาน กรณีศึกษามีค่าความถี่พฤติกรรมแย่งของเล่นรวมทั้งสิ้น 37 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยความถี่เท่ากับ 7.40 ครั้งต่อวัน และระยะที่ 2 (B_1) กรณีศึกษามีค่าความถี่พฤติกรรมแย่งของเล่นรวมทั้งสิ้น 25 ครั้งต่อวัน คิดเป็นค่าเฉลี่ยความถี่เท่ากับ 2.50 ครั้งต่อวัน ระยะที่ 3 (A_2) ค่าเฉลี่ยความถี่ของพฤติกรรมแย่งของเล่นเพิ่มขึ้น โดยมีค่าความถี่พฤติกรรมแย่งของเล่นรวมทั้งสิ้น 13 ครั้ง คิดเป็นค่าเฉลี่ยความถี่เท่ากับ 2.60 ครั้งต่อวัน และในระยะที่ 4

(B₂) เป็นระยะของการจัดกระทำอีกครั้ง พบว่า ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมทำร้ายร่างกายเพื่อนลดลงมีค่าความถี่ พฤติกรรมทำร้ายร่างกายเพื่อนรวมทั้งสิ้น จำนวน 3 ครั้งต่อวัน คิดเป็นค่าเฉลี่ยความถี่เท่ากับ 0.60 ครั้งต่อวัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากที่กรณีศึกษาได้รับการจัดการสอนเรื่องการกำกับตนเองผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอ ปฏิสัมพันธ์ ส่งผลทำให้ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมทำร้ายร่างกายเพื่อนลดลงได้ ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 แสดงค่าความถี่ของการเกิดพฤติกรรมทำร้ายร่างกายเพื่อนของกรณีศึกษา ในแต่ละระยะการทดลอง

จากการศึกษาการส่งเสริมการกำกับตนเองของเด็กที่มีภาวะออทิสติกผ่านการสอนเรื่องราวทางสังคมแบบ วิดีโอปฏิสัมพันธ์ พบว่า กรณีศึกษามีความรู้และความสามารถในการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไม่พอใจ ส่งผลให้ กรณีศึกษามีพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายลดลง โดยพบว่า ความถี่ของการเกิดพฤติกรรมแย่งของเล่นลดลงจากระยะ เส้นฐานร้อยละ 88.64 และมีความถี่ของพฤติกรรมทำร้ายร่างกายเพื่อนลดลงจากระยะเส้นฐานร้อยละ 91.90 เป็นไป ตามเกณฑ์ของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้ในแผนการสอน จึงแสดงให้เห็นว่ากรณีศึกษามีความสามารถใน ตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจด้วยการแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางกายที่ลดลงได้ แม้ว่ากรณีศึกษาต้องพบกับ สถานการณ์ที่ไม่พอใจ

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสังเกตพฤติกรรมกรณีศึกษาของผู้สังเกต 2 คน คือ ผู้วิจัยและครูประจำชั้น มีผลค่าความเที่ยงตรง ระหว่างผู้สังเกตพฤติกรรม เท่ากับ 100 แสดงว่าไม่มีความคลาดเคลื่อนในการสังเกตพฤติกรรม ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ สามารถวิจารณ์ผลได้ดังนี้

การวิจัยในครั้งนี้เป็นส่งเสริมการกำกับตนเองของกรณีศึกษาที่มีภาวะออทิสติก ระดับปฐมวัย ผ่านการสอน เรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ส่งผลให้กรณีศึกษาเกิดการเรียนรู้มีความเข้าใจและได้เรียนรู้วิธีการ กำกับ ตนเองเพื่อตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไม่พอใจ กรณีศึกษาจึงมีความสามารถในการกำกับตนเองได้ดีมากขึ้น คือ กรณีศึกษาสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจด้วยการไม่แสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย โดยประเมินจาก ความถี่ของพฤติกรรมแย่งของเล่นลดลงจากระยะเส้นฐานคิดเป็นร้อยละ 88.64 และทำร้ายร่างกายเพื่อนลดลงจาก ระยะเส้นฐานคิดเป็นร้อยละ 91.90 เป็นไปตามเกณฑ์ของจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมในแผนการสอนเฉพาะบุคคลที่ กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเกรย์ กล่าวว่า เรื่องราวทางสังคม (Social Stories) เป็นเครื่องมือสำหรับการ สอนทักษะทางสังคมแก่เด็กที่มีภาวะออทิสติก เป็นเรื่องสั้นที่กำหนดลักษณะเฉพาะที่อธิบายสถานการณ์ แนวคิด มีวัตถุประสงค์เป็นการอธิบายกิจวัตรประจำวัน บทบาททางสังคม เข้าใจความรู้สึกนึกคิดของผู้อื่น และเรียนรู้การ ปฏิบัติตนให้เหมาะสม (Grey, 2000 : 124) จากผลการเรียนรู้ของกรณีศึกษาที่มีความสามารถในการกำกับตนเองได้ดี มากขึ้น อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ออกแบบกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยนำแนวคิดการกำกับตนเอง (Self- Regulation) ที่เป็นแนวคิดหนึ่งของทฤษฎีการเรียนรู้ทางปัญญาสังคมซึ่ง Bandura กล่าวว่า การกำกับตนเองเป็น กระบวนการของการสังเกตตนเอง (Self-Observation) กระบวนการตัดสินใจ (Judgement Process) การแสดง

ปฏิกิริยาต่อตนเอง (Self-Reaction) โดยต้องได้รับการฝึกฝนกลไกการกำกับตนเองเพื่อนำไปสู่พฤติกรรมเป้าหมายที่ต้องการ (Bandura 1986 อ้างใน สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต, 2553 : 54-57) จากการจัดการเรียนการสอนเป็นการสอนให้ ทัศนศึกษาเข้าใจในอารมณ์ความรู้สึกหรือความต้องการของตนเอง จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตัดสินใจ เพื่อตอบสนอง ต่อสถานการณ์ที่ไม่พอใจ นอกจากนี้กระบวนการจัดการเรียนการสอน ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Thompson ที่กล่าวว่า การกำกับตนเองประกอบด้วยกระบวนการทั้งภายนอกและภายในที่บุคคลจะต้องดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ (monitoring) ประเมินสถานการณ์ (Evaluating) และปรับเปลี่ยน (Modifying) ปฏิกิริยาการตอบสนอง ทางอารมณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับมือกับสถานการณ์ที่เป็นปัญหา เพื่อให้เกิดการบรรลุเป้าหมายในการตอบสนองต่อ สถานการณ์ที่เป็นปัญหาอย่างเหมาะสม (Thompson, 1994 : 27-28) หลังจากที่ได้ดำเนินการส่งเสริมการกำกับตนเอง ให้กับทัศนศึกษาสามารถตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น แม้ในระยะแรกจะยังคงมีการ ตอบสนองต่อสถานการณ์ด้วยความขัดแย้งแสดงพฤติกรรมก้าวร้าวทางกาย และมีการเพิ่มขึ้นของพฤติกรรมแย่งของ เล่นและทำร้ายร่างกายเพื่อนที่ไม่คงที่ แต่เมื่อทัศนศึกษาได้รับการจัดการเรียนการสอนการกำกับตนเองอย่างต่อเนื่อง ผ่านเรื่องราวทางสังคมแบบวิดีโอปฏิสัมพันธ์ ทัศนศึกษาสามารถกำกับตนเองได้ดีมากขึ้น สามารถตอบสนองต่อ สถานการณ์ที่ไม่พอใจด้วยวิธีการที่เหมาะสม เช่น การสื่อสารบอกครูและเพื่อน การรอคอยเพื่อให้ได้สิ่งที่ต้องการ การ หลีกเลี่ยงจากสถานการณ์เพื่อลดความขัดแย้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การส่งเสริมการกำกับตนเองของเด็กที่มีภาวะออทิสติก ระดับปฐมวัย โดยใช้การสอนเรื่องราวทางสังคมแบบ วิดีโอปฏิสัมพันธ์ ที่สร้างขึ้นเพื่อสอนทัศนศึกษา ฉะนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเด็กที่มีภาวะออทิสติกหรือเด็กที่มีความต้องการ จำเป็นพิเศษ สามารถนำแนวทางการสอนไปปรับใช้เพื่อพัฒนาความสามารถในการกำกับตนเอง ซึ่งควรดำเนินการเก็บ รวบรวมข้อมูลพื้นฐาน ข้อมูลพฤติกรรม วิเคราะห์หน้าที่พฤติกรรม ศึกษาลีลาการเรียนรู้ และปรับการสอนให้สอดคล้อง กับบริบทและพฤติกรรมของเด็กที่มีภาวะออทิสติกหรือเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละคน เพื่อให้เด็กเกิดการ เรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ดำเนินการศึกษาในบริบทการเล่นอิสระของเด็กที่มีภาวะออทิสติก ระดับปฐมวัย จึงควรดำเนินการศึกษาสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์อื่น ๆ ที่สามารถทำให้เกิดสถานการณ์ที่ไม่พึงพอใจหรือเกิด ความขัดแย้ง เช่น สถานการณ์ในชั้นเรียน เพื่อที่ดำเนินการออกแบบการสอนที่สอดคล้องกับสถานการณ์ต่าง ๆ อย่าง หลากหลาย และเพื่อให้มีการดำเนินการช่วยเหลือทัศนศึกษาอย่างเหมาะสม
2. ควรดำเนินการศึกษาวิธีการหรือกลยุทธ์ในการกำกับตนเองที่หลากหลาย เพื่อดำเนินการออกแบบการ เรียนรู้ที่เหมาะสม ใกล้เคียงกับสถานการณ์ความเป็นจริง และเพื่อให้ทัศนศึกษามีองค์ความรู้ในการตอบสนองต่อ สถานการณ์ที่ไม่พอใจได้อย่างเหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา कुमारักซ์. (2553). การออกแบบการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์.
- ณปณต โคตรพัฒนา และ มณีสวสน์ โกวิทยา. (2560). ผลของการจัดกิจกรรมการศึกษานอกระบบโรงเรียนตาม แนวคิดการศึกษาแบบใช้พื้นที่เป็นฐาน เพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคมสำหรับบุคคลออทิสติกวัยรุ่น.
- วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา, 12 (2), 401-415.
- ทวีศักดิ์ สิริรัตนเรขา. (2565). การฝึกทักษะสังคม ในออทิสติก. [Online]. Available <https://www.happyhomeclinic.com/au22-autism-care-social-skill.html>. [2565, ธันวาคม 1].
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- สมโภชน์ เอี่ยมสุภาษิต. (2553). ทฤษฎีและเทคนิคการปรับพฤติกรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุทธนันท์ กัลละ. (2561). การช่วยเหลือเด็กออทิสติก: ทัศนศึกษา. ราชบัณฑิตยบาลสาร, 24 (3), 227-238.

- สุวรรณณี พัทธิสรี. (2558). Autism Spectrum Disorder. ใน มาโนช หล่อตระกูล และปราโมทย์ สุคนิชย์. **จิตเวชศาสตร์ รามาธิบดี**. (หน้า 553-560). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล
- Carol, Gray. (2000). **The New Social Story Book Illustrated Edition**. Arlington : Future Horizons Inc.
- Smith, E., et al. (2021). Digitally Mediated Social Stories Support Children on the Autism Spectrum Adapting to a Change in a ‘Real-World’ Context. **Journal of Autism and Developmental Disorders**, 51, 514-526.
- Thompson, R. A. (1994). Emotion regulation: A theme in search of definition. **Monographs of the Society for Research in Child Development**, 59 (2-3), 25–52.

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบ
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิกุญแจวันวิทยา
THE DEVELOPMENT OF A TRAINING COURSE TO ENHANCE ABILITY IN
ACTIVE LEARNING INSTRUCTIONAL DESIGN FOR PRIMARY SCHOOL
TEACHERS AT PHUMTAWAN WITTAYA FOUNDATION SCHOOL

ทิพย์อารี กิจจาพิพัฒน์ และ ไสว พักขาว

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์
อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

Thiparee Kitjapipat and Sawai Fakkhao

Students in Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Dhurakij Pundit University

Lecturer in Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Dhurakij Pundit University

Corresponding Author Email : tkitjapi@yahoo.com

(วันที่รับบทความ : พฤษภาคม 31, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : มิถุนายน 25, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : กรกฎาคม 3, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาให้มีคุณภาพ 2) ศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมฯ และ 3) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ กระบวนการวิจัยและพัฒนา มี 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการฝึกอบรม 2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปใช้ และ 4) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิกุญแจวันวิทยา สังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี จำนวน 21 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย หลักสูตรฝึกอบรมและคู่มือ แบบสอบถามความต้องการในการฝึกอบรม แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิกุญแจวันวิทยาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม และ 9) การวัดและประเมินผล ผลของการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 และคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผ่านการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59

2. ผลประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมฯ พบว่า 2.1) ครูประถมศึกษา มีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2.2) ครูประถมศึกษา มีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรฯ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ครูประถมศึกษา มีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การจัดการเรียนรู้เชิงรุก, หลักสูตรฝึกอบรม, การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

This research aimed to 1) develop a quality training course to enhance the ability in Active Learning instructional design for primary school teachers, 2) study the effectiveness of the developed

training course, and 3) study a satisfaction towards the training course. Research and Development was applied in this research with 4 steps : 1) study basic information and training needs, 2) develop the training course, 3) implement the training course, and 4) evaluate the training course. The sample was 21 primary school teachers at Phumtawan Wittaya Foundation School under the Private Education Promotion Group, Pathumthani Provincial Education Office derived from purposive sampling. Research instruments comprised of the training course and manual, training needs questionnaire, test for active learning knowledge, assess the ability of active learning instructional design of primary school teachers by a rubric assessment method and satisfaction of the training course. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and t-test.

The results of this research show that :

1. The developed training course is composed of (1) principles (2) objectives (3) targets (4) content (5) duration (6) structure of the training course (7) training activities (8) training media and (9) measurement and evaluation, it was evaluated by the experts at the highest quality level ($\bar{x}=4.56$, S.D.=0.43). A training manual was evaluated by the experts at the highest quality level ($\bar{x}=4.84$, S.D.=0.59).

2. The effectiveness of the developed training course was as following; 2.1) the knowledge in active learning of primary school teachers after training was statistically higher than before at the 0.05 level of significance, 2.2) the ability of active learning instructional design of primary school teachers assessed by a rubric assessment tools was statistically higher than the determined criterion of 70% at the 0.05 level of significance.

3. Primary school teachers satisfied with the developed training course at a high level.

Keywords : Active Learning, Training Course, Active learning Instructional Design

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) (2562) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย เกิดการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาทักษะสำหรับศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้เพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงที่สนับสนุนนโยบายยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) ในปี 2565 กระทรวงศึกษาได้ร่างกรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษาขึ้นมาใหม่ โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัย จัดสภาพแวดล้อมและเส้นทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย จัดระบบสนับสนุนการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและความแตกต่างของผู้เรียนในแต่ละบุคคลโดยการใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีการปรับเปลี่ยนบทบาทครูผู้สอนให้เป็นผู้อำนวยความสะดวก สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำ ทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้อย่างเต็มตัวทั้งทางกาย (Physically active) สติปัญญา (Intellectually active) สังคม (Socially active) และอารมณ์ (Emotionally active) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563)

จากการเปลี่ยนแปลงข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่การปฏิบัติจริงในสถานศึกษาเรื่อยมา มีการให้ความรู้แก่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จัดทำคู่มือการสอนแบบเชิงรุก จัดทำหนังสือและเอกสารที่เกี่ยวข้องเพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน พร้อมกับการประชาสัมพันธ์อย่างกว้างขวาง เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และจัดกิจกรรมส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อให้ครูผู้สอนและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความเข้าใจและนำไปสู่การปฏิบัติงานจริง อย่างไรก็ตามจากรายงานผลการลงพื้นที่ตรวจราชการและติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษาของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า มีจำนวนโรงเรียนที่เป็นหน่วยรับผิดชอบทั้งหมด 384 โรงเรียนทั่วประเทศ พบปัญหาด้านการพัฒนาครูและการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกระดับมีส่วนร่วมสร้างสรรค์การเรียนรู้ เพื่อให้เกิดสมรรถนะหลักและการพัฒนาตนเองตามความถนัดและความสนใจ คือ ปัญหาครูมีภาระงานมาก คิดเป็นร้อยละ 46.64 รองลงมา คือ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก คิดเป็นร้อยละ 30.83 ครูไม่ได้รับการอบรม/พัฒนา

วิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก คิดเป็นร้อยละ 21.74 และครูขาดขวัญ กำลังใจ หรือแรงกระตุ้นในการจัดการเรียนการสอน คิดเป็นร้อยละ 9.09 ตามลำดับ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ประกอบการศึกษาประสิทธิภาพการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับ (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบปัญหา คือ ครูที่จบการศึกษาสอนไม่ตรงกับสาขาที่จบการศึกษา และไม่ได้มีความรู้ ไม่ได้รับการอบรมเพื่อพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ซึ่งเป็นอุปสรรคในการขับเคลื่อนการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565) สอดคล้องกับผลการศึกษาของชนิตา รักษ์พลเมือง (2560 : 20) เรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต พบว่า สภาพและปัญหาการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เกิดขึ้นสถาบันผลิตครูยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก ครูผู้สอนไม่สามารถที่จะประยุกต์ในการปฏิบัติงานจริงได้ ซึ่งเป็นปัญหาที่พบในโรงเรียนทั่วประเทศ รวมถึงโรงเรียนมูลนิธิภูมิเทวะวันวิทยา สังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานีด้วย โรงเรียนประสบปัญหาครูจบการศึกษาสอนไม่ตรงกับสาขาที่จบการศึกษา ครูไม่ได้รับการอบรมวิธีการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุกส่งผลให้ครูขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบเชิงรุก และไม่สามารถที่จะประยุกต์ในการปฏิบัติงานจริงเช่นกัน (โรงเรียนมูลนิธิภูมิเทวะวันวิทยา ปีการศึกษา, 2564 : 41)

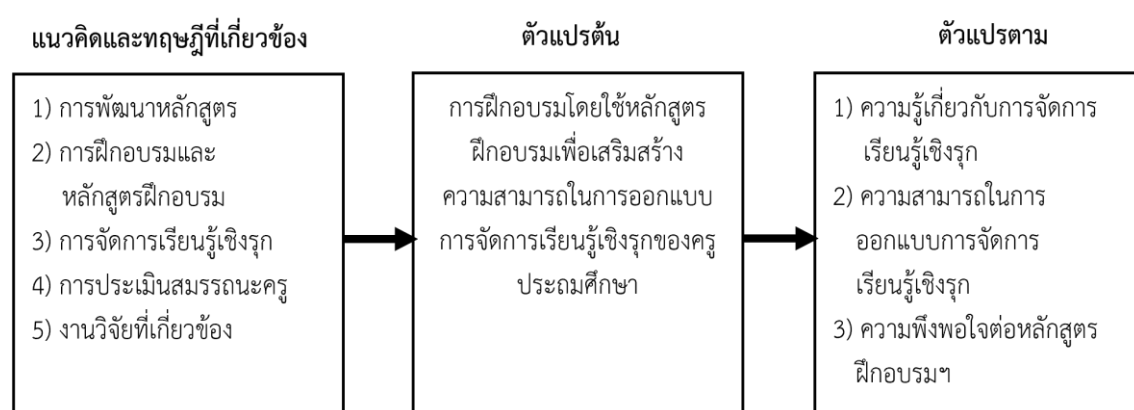
จากปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิเทวะวันวิทยา เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก พัฒนาทักษะการออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาที่มีคุณภาพ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา
- 3 เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยกำหนดตัวแปรที่ใช้ศึกษา คือ ตัวแปรต้นและตัวแปรตาม สรุปได้เป็นกรอบแนวคิดดังภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา มีคุณภาพในระดับมาก
2. ความรู้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ของหลักสูตรฝึกอบรมร้อยละ 70
4. ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา อยู่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา สังกัดกลุ่มส่งเสริมการศึกษาเอกชน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดปทุมธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 21 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และครูประถมศึกษาทุกคนสมัครใจเข้ารับการฝึกอบรม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น ได้แก่ การฝึกอบรมโดยใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 3) ความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา
2. คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

- 1) แบบสอบถามความต้องการในการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมฯ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961 : 74)
- 2) แบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก
- 3) แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961) โดยกำหนดเกณฑ์การประเมินแบบรูปิกส์
- 4) แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การวิจัยนี้ใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการฝึกอบรม 2) การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม 3) การนำหลักสูตรฝึกอบรมไปปฏิบัติ และ 4) การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานและความต้องการในการฝึกอบรม

ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ความต้องการหรือความจำเป็นในการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาในโรงเรียนเอกชนจากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นขอบเขตด้านเนื้อหาของหลักสูตรฝึกอบรมฯ จากนั้นนำมาสร้างแบบสอบถามความต้องการในการฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิทัศวันวิทยา ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1) สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และ 2)

สอบถามความต้องการในการฝึกอบรม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961 : 74) และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ จากนั้นนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งปรากฏผลความต้องการในการฝึกอบรม พบว่า อยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 89.96

2. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 การพัฒนาร่างหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การฝึกอบรมและหลักสูตรฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินสมรรถนะครู โดยมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม และ 9) การวัดและประเมินผล และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรฝึกอบรมฯ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 จึงถือว่าหลักสูตรฝึกอบรมฯ มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้

2.2 การพัฒนาร่างคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผู้วิจัยนำร่างหลักสูตรฝึกอบรมฯ จากข้อมูลขั้นตอนที่ 2.1 มาเขียน (ร่าง) คู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฯ เพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิมิถุนาวันวิทยา โดยกำหนดกรอบที่เป็นความรู้ ทักษะ ทศคติ โดยมีองค์ประกอบของ (ร่าง) คู่มือหลักสูตรฝึกอบรม ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม 9) การวัดและประเมินผล และ 10) วิทยากร และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เพื่อประเมินความเหมาะสมของร่างคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฯ พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงถือว่าหลักสูตรฝึกอบรมฯ มีคุณภาพ ผ่านการตรวจสอบ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้

2.3 การสร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ คะแนนเต็ม 20 คะแนน ครอบคลุมด้านความจำ จำนวน 5 ข้อ ด้านความเข้าใจ จำนวน 10 ข้อ และด้านการวิเคราะห์ จำนวน 5 ข้อ และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ให้คำแนะนำและทำการปรับปรุง จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประเมินผลความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบความรู้ แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 โดยหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) ซึ่งกำหนดค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20-1.00 พบว่า ข้อสอบมีค่าความยากง่าย เท่ากับ 0.67 มีค่าอำนาจจำแนก เท่ากับ 0.45 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และหาม้าค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตร KR-20 ได้เท่ากับ 0.70

2.4 การสร้างแบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ มีองค์ประกอบทั้งสิ้น 7 ประการ ได้แก่ 1) การเขียนสาระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) หลักฐานการเรียนรู้ 4) วิธีการวัดผลประเมินผล 5) เครื่องมือวัดผล 6) กิจกรรมการเรียนรู้ และ 7) สื่อ/อุปกรณ์/แหล่งเรียนรู้ และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คนประเมินผลความตรงเชิงเนื้อหา แล้วนำผลการประเมินมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 และค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินความสามารถฯ ทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

2.5 การสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างแบบสอบถามฯ โดยการวัดประเมินผล 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเนื้อหาการฝึกอบรม 2) ด้านวิทยากร 3) ด้านบทบาทของผู้เข้ารับการศึกษา 4) ด้านระยะเวลาและสถานที่ที่ฝึกอบรม และ 5) ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกอบรม รวม 16 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert (1961 : 74) และส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาและให้คำแนะนำ ทำการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ จากนั้นทำการปรับปรุงและส่งให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่า IOC

เท่ากับ 1.00 และนำมาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

3. การนำหลักสูตรฝึกอบรมมาปฏิบัติ หลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยแล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยจากวิทยาลัยครูศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต นำส่งผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูประถมศึกษา ในโรงเรียนมูลนิธิภูมิตะวันวิทยา โดยดำเนินการดังนี้

1.ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยให้ทราบ และให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการฝึกอบรม

2. ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม โดยในช่วงท้ายของการฝึกอบรมให้ผู้เข้าอบรมออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ในวิชาที่รับผิดชอบ

3. เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ และประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริกส์

4. การประเมินผลหลักสูตรฝึกอบรม เมื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลที่ได้รับจากขั้นตอนที่ 3 แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูล ประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยประเมินจาก 1) ความรู้ ความเข้าใจ (Knowledge) ที่ได้รับการฝึกอบรม โดยประเมินจากผลการทำแบบทดสอบความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยผู้รับการฝึกอบรม นำมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบผลการแบบทดสอบความรู้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนและหลังการฝึกอบรมโดยใช้ t-test แบบ Dependent sample 2) ทักษะ (Skills) คือการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้แบบประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิตะวันวิทยา ใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริกส์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากนั้นนำผลการความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกฯ หลังการฝึกอบรมมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้ t-test แบบ One sample และ 3) ทศนคติ (ความพึงพอใจ) (Attitude) คือ การประเมินความพึงพอใจที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมของผู้เข้ารับการฝึกอบรมในหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ และนำผลมาวิเคราะห์ทางสถิติโดยการหาค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย จากนั้นนำผลการดำเนินการทั้งหมดมาวิเคราะห์ทางสถิติ ทดสอบสมมติฐานการวิจัยและอภิปรายผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

หลังจากได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของมหาวิทยาลัยแล้ว ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยนำส่งผู้อำนวยการโรงเรียน จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลกับครูประถมศึกษาในโรงเรียนมูลนิธิภูมิตะวันวิทยา โดยดำเนินการดังนี้

1.ชี้แจงวัตถุประสงค์ในการวิจัยให้ทราบและให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกก่อนการฝึกอบรม

2. ดำเนินการฝึกอบรมตามหลักสูตรฝึกอบรม โดยในช่วงท้ายของการอบรมให้ผู้เข้าอบรมออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยจัดทำแผนการจัดการจัดการเรียนรู้ในรายวิชาที่ตนเองสอน

3. เมื่อสิ้นสุดการฝึกอบรมผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทำแบบทดสอบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ และวิทยากรทำการประเมินความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โดยใช้เกณฑ์การประเมินแบบรูบริกส์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ความต้องการหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาโดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ

2. เปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ก่อนและหลังการฝึกอบรม โดยใช้ t-test แบบ Dependent samples

3. เปรียบเทียบความสามารถในการออกแบบการจัดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรฯ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 โดยใช้ t-test แบบ One sample

4. วิเคราะห์ความพึงพอใจของครูประถมศึกษาที่มีต่อหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาความยากง่ายและอำนาจจำแนก ทดสอบสมมติฐานโดยใช้ t-test แบบ Dependent Samples ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบความรู้ทั้งฉบับ โดยใช้สูตร KR-20 Kuder ค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach

ผลการวิจัย

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาโรงเรียนมูลนิธิกุฎิมิตะวันวิทยาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม และ 9) การวัดและประเมินผล ผลของการประเมินคุณภาพของหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.56 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.43 และผลการประเมินประเมินคุณภาพของคู่มือหลักสูตรฝึกอบรมฯ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า ความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) เท่ากับ 4.84 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 0.59 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด จึงถือว่าหลักสูตรฝึกอบรมฯ มีคุณภาพ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมได้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

2. ผลประเมินประสิทธิผลของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิกุฎิมิตะวันวิทยา พบว่า

2.1 ครูประถมศึกษามีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

2.2 ครูประถมศึกษามีความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการฝึกอบรมตามหลักสูตรฯ สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3

3. ครูประถมศึกษามีความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิกุฎิมิตะวันวิทยาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เป้าหมาย 4) เนื้อหาสาระ 5) ระยะเวลา 6) โครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรม 7) กิจกรรมการฝึกอบรม 8) สื่อการฝึกอบรม และ 9) การวัดและประเมินผล และหลักสูตรฝึกอบรมฯ ผ่านการประเมินความเหมาะสมโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจาก 1) ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบและประเมินแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบกับผู้วิจัยได้ทำการสำรวจข้อมูลความต้องการในการฝึกอบรมกับผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมโดยตรง ทำให้หลักสูตรฝึกอบรมฯ ที่พัฒนาขึ้นมีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ระยะเวลา การกำหนดเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมและกิจกรรมในการฝึกอบรมที่เน้นการลงมือปฏิบัติ ออกแบบ พัฒนา เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้อย่างตรงประเด็น ตรงกับสภาพความเป็นจริงในสถานศึกษา เมื่อนำหลักสูตรมาปฏิบัติใช้ในสถานการณ์จริง จึงได้รับการตอบสนองได้รับความร่วมมือและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการฝึกอบรมจากผู้เข้าร่วมฝึกอบรมเป็นอย่างดี สะท้อนออกมาเป็นชิ้นงานการเรียนรู้ คือ แผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนรายบุคคลในรายวิชาที่ตนเองสอน

ด้วยกระบวนการฝึกอบรมที่อยู่บนพื้นฐานของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมให้ความสนใจ กระตือรือร้นในการฝึกอบรม และเกิดความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกอบรมในระดับมาก อาจเนื่องจากหัวข้อและเนื้อหาสาระในการฝึกอบรมเป็นหัวข้อที่ทันสมัยสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21 และหลักสูตรฝึกอบรมนี้เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้ครูผู้สอนมีความรู้ ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยการลงมือปฏิบัติออกแบบ พัฒนา จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์จริงในสถานศึกษา พร้อมกันนี้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้เกิดการพัฒนาตนเอง สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา

ของชาติ พ.ศ.2561 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) และสมรรถนะครูในศตวรรษที่ 21 ทั้งในด้านสมรรถนะหลัก และด้านสมรรถนะประจำสายงาน

ในส่วนของกิจกรรมการฝึกอบรมเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความเข้าใจถึงบทบาทครูผู้สอนที่เปลี่ยนไป คือการมีบทบาทเป็น โค้ช ทำหน้าที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีวินัยในการเรียนรู้ กระตุ้นให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการคิดที่หลากหลาย สร้างแรงบันดาลใจ แนะนำวิธีการเรียนรู้ จัดระเบียบการสร้างความรู้ ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ความสนุกสนานก่อให้เกิดความสนใจจากผู้เรียน มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน และผู้สอน ประคับประคองผู้เรียน และมีการประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับที่เน้นพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียน สอดคล้องกับแนวทางการโค้ชของครูผู้สอนแบบ 3Es เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนของวิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562 : 4) สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิวาส โพธิ์ทอง (2563 : 117) เรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 พบว่า ครูมีความต้องการที่จะพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ส่งเสริมการมีอิสระทางด้านการคิดและการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณ์ญาณและการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิจารณ์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัตินั้น โดยครูมีบทบาทเป็นโค้ช ดูแลให้คำปรึกษา กระตุ้นผู้เรียนโดยใช้การถามหรือเทคนิคการสอนแบบ 3Es เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประยุกต์ใช้อุปกรณ์ต่างในการปฏิบัติงานหรือในการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม และทำให้ผู้เรียนทุ่มเท จูงใจในการเรียน และทำให้ผู้เรียนแสดงออกถึงความรู้ความสามารถเมื่อผู้เรียนในได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติอย่างกระตือรือร้นในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย

ประเด็นที่ 2 จากผลการประเมินประสิทธิภาพของหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิคุ้มกันวิทยา ซึ่งแบ่งการประเมินเป็น 2 ด้าน ได้แก่

1. ด้านความรู้ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม เป็นเครื่องบ่งชี้ว่า หลักสูตรฝึกอบรมฯ มีประสิทธิผลและแสดงให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงระดับคะแนน ความรู้ ความเข้าใจของผู้เข้ารับการพัฒนา สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ในส่วนที่มาของการกำหนดเนื้อหาสาระ และโครงสร้างหลักสูตรฝึกอบรมฯ ได้มาจากผลการศึกษาความต้องการด้านเนื้อหาจากการตอบแบบสอบถามของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมก่อนการฝึกอบรม พบว่า ผู้เข้าร่วมฝึกอบรมมีความสนใจและต้องการในหัวข้อการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นอย่างมาก ซึ่งเมื่อนำผลการศึกษานี้มากำหนดเนื้อหาสาระของหลักสูตรฝึกอบรมฯ ประกอบด้วย 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 2) แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 3) การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จึงช่วยให้ผู้วิจัยสามารถพิจารณาวางแผนบริหารโครงการฝึกอบรม กำหนดกลยุทธ์ หลักสูตร เป้าหมาย วิธีการ และวัตถุประสงค์ในการฝึกอบรมให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้ตรงตามความต้องการ

ประกอบกับผู้วิจัยได้ประยุกต์กลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่กำหนดโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2563 : 18-20) คือ การจัดกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้อย่างเต็มตัว ทั้งทางร่างกาย ทางปัญญา และทางสังคม ซึ่งผู้เข้าร่วมฝึกอบรมได้เรียนรู้ในเนื้อหาประเด็นที่ตนเองสนใจ มีความหมายต่อตนเอง ทำให้เกิดความอยากเรียนรู้ คิด กระทำ เปิดใจในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เกิดประสบการณ์เรียนรู้ที่หลากหลาย มีโอกาสนำเสนอความคิดของตนเองต่อผู้อื่น รับฟัง แลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการถามคำถาม การแสดงออก และตีความ รับข้อมูลสะท้อนกลับ ตรวจสอบความคิด ขยายความคิดของตนเอง มีการได้เรียนรู้จากผู้อื่น กระบวนการต่าง ๆ นี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวในการเรียนรู้สามารถรับรู้และเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเองได้ดี และเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มแรงจูงใจต่อการเรียนรู้ของผู้เข้าร่วมฝึกอบรมทุกคนที่จะทำงานร่วมกันและสามารถได้ข้อมูลป้อนกลับทันที เพราะธรรมชาติของการจัดการเรียนรู้เป็นแบบที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกว่าการแนะนำที่ได้รับจากเพื่อนเป็นสิ่งที่มีคุณค่าสอดคล้องกับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียน เชื่อมโยงความรู้เดิมและส่งเสริมความจำในระยะยาว (อุบลวรรณ ส่งเสริม, 2564 : 180)

2. ด้านความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิคุ้มกันวิทยา หลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ของหลักสูตรร้อยละ 70 สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 เนื่องจากรูปแบบการ

ฝึกรอบ เป็นรูปแบบเน้นการมีส่วนร่วม มีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ร่วมกันทำกิจกรรมแบบเพื่อนคู่คิด เพื่อเชื่อมโยงหรือโน้มน้าวให้ผู้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เห็นด้วยกับมุมมองของตน มีการสืบค้นข้อมูลโดยใช้เครื่องมือดิจิทัล อภิปรายกลุ่มย่อย เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วม สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น โดนการนำเสนองานและถอดบทเรียนจากกรณีศึกษาต่าง ๆ และเกิดผลของการสะท้อนความคิดเห็น นำไปสู่การสรุปความคิดรวบยอด หลักการ ข้อมูลความคิดเห็น จับหลักขององค์ความรู้ที่ได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยน นำมาสรุปเป็นหลักการความคิดรวบยอดหรือองค์ความรู้ใหม่ได้ ซึ่งผู้เข้าร่วมอบรมได้สรุปความคิดรวบยอดออกมาได้หลายรูปแบบ ได้แก่ การเขียนบันทึกสรุปผลการเรียนรู้ การเขียนแผนภาพโน้ตสโน การเสนอแผนภาพ แผนภูมิ การสรุปเป็นกรอบงาน เป็นต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hatta, P., et al., (2020 : 60) ทำการวิจัยเรื่อง Active Learning Strategies in Synchronous Online Learning for Elementary School Students ในจังหวัด Surakarta ประเทศอินโดนีเซีย ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรูปแบบการสอนออนไลน์ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา จังหวัด Surakarta ประเทศอินโดนีเซีย ประกอบด้วย 5 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์ที่ 1 คือ กลยุทธ์การเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อใช้ในการโต้ตอบในชั้นเรียน เพื่อการสื่อสารปฏิบัติสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน กลยุทธ์ที่ 2 คือ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เพื่อเชื่อมโยงหรือโน้มน้าวให้ผู้ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เห็นด้วยกับมุมมองของตน กลยุทธ์ที่ 3 คือ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ด้วยการเขียนข้อความสั้น กลยุทธ์ที่ 4 คือ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยใช้การอภิปรายกลุ่มย่อย และกลยุทธ์ที่ 5 คือ กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนนำเสนองานหน้าชั้นเรียน

เมื่อผู้เข้าร่วมฝึกรอบเกิดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามเกณฑ์การให้คะแนนแบบรูบริกส์ พร้อมทั้งมีการระดมสมองในการวิเคราะห์ สังเคราะห์สาระสำคัญของแต่ละรายวิชาร่วมกัน นำมาร่วมกันร่างแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในแต่ละรายวิชา นำเสนอและร่วมกันอภิปราย ประเมินชิ้นงานโดยผู้เข้าร่วมอบรมด้วยกัน จากนั้นผู้เข้าร่วมฝึกรอบแต่ละคนทำการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในรายวิชาที่ตนเองสอน

อีกทั้งกิจกรรมการฝึกรอบเน้นการใช้เทคนิคการจัดกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ การจัดการเรียนรู้แบบเพื่อนคู่คิด เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมฝึกรอบร่วมกันสืบค้นหา สืบเสาะข้อมูลในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ทันสมัย ร่วมกันออกแบบ สังเคราะห์ความรู้ในแต่ละรายวิชา สืบค้นหาตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้และนำมาอภิปราย พร้อมกับการเล่นเกมเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้รับการฝึกรอบ มีการแสดงบทบาทสมมติ ผลัดเปลี่ยนกันเป็นผู้นำกลุ่มได้เรียนรู้บทบาทหน้าที่ การทำงานร่วมกันเป็นทีม เป็นต้น และมีการใช้เทคนิคการสอนเชิงรุก ได้แก่ 1) การทำงานเป็นกลุ่ม 2) การประชุมอภิปราย 3) การศึกษาจากกรณีตัวอย่าง 4) การแสดงบทบาทสมมติ 5) เกมการจัดการ 6) การฝึกรอบโดยการให้ทำงานเป็นการสอนให้ทำงานจริง ๆ 7) การระดมสมอง และ 8) การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น

การกำหนดแนวทางในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอิงมาตรฐานในหลักสูตรฝึกรอบนี้ได้สังเคราะห์จากข้อมูลจากเอกสาร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2562 : 48) และพิมพ์นิตยสาร และเพียร์ ยินดีสุข (2562 : 89-90) ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หัวข้อเรื่องหรือชื่อหน่วยการเรียนรู้ 2) มาตรฐานการเรียนรู้ 3) สาระสำคัญของหน่วยการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนรู้ 5) ชิ้นงาน/ภาระงานที่ผู้เรียนปฏิบัติ และ 6) การประเมินผล

3. จากผลการประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรฝึกรอบเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา โรงเรียนมูลนิธิภูมิคุ้มกันวิทยา พบว่า ผู้ร่วมการฝึกรอบมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากในทุกด้าน สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 4 ผู้วิจัยประยุกต์ใช้เทคนิคการฝึกรอบทั้งการระดมสมอง อภิปรายกลุ่ม รูปแบบการเรียนรู้แบบกัลยาณมิตร การประเมินโดยเพื่อน ส่งผลให้บรรยากาศในการฝึกรอบเป็นไปอย่างเป็นกันเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของอุไรรัตน์ ยามาเรียง (2563 : 45) เรื่อง การพัฒนาหลักสูตรฝึกรอบเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อการสอนแบบ Active Learning สำหรับผู้สอนตาติกาในจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักสูตรฝึกรอบเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อการสอนแบบ Active Learning สำหรับผู้สอนตาติกาในจังหวัดยะลาที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยหน่วยการเรียนรู้ 6 หน่วยการเรียนรู้ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสมระดับมากที่สุด 2) เจตคติต่อการสอนแบบ Active Learning ของผู้สอนตาติกาในจังหวัดยะลาหลังการฝึกรอบสูงกว่าก่อนการ

ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 3) ความพึงพอใจของครูตาดีกาในจังหวัดยะลาต่อการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การจัดการฝึกอบรมโดยนำหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาไปใช้ควรเลือกช่วงเวลาที่เหมาะสมที่ครูมีเวลาว่างและมีระยะในการฝึกอบรมมากพอเนื่องจากเป็นการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ

2) ควรให้ครูนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบมานำเสนอด้วยเพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้

3) ในการฝึกอบรมควรมีการทำให้ครูเปลี่ยนแปลงความคิด (Mindset) เกี่ยวกับบทบาทของครูจากผู้สอนไปสู่วิทยากรซึ่งจะทำให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเกิดขึ้นในห้องเรียนจริงได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการวิจัยเพื่อติดตามผลการนำความรู้เกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ในสภาพจริง

2) ควรมีการวิจัยเพื่อศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกต่อการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ด้านสื่อ สารสนเทศและเทคโนโลยี ด้านทักษะชีวิตและการทำงาน

เอกสารอ้างอิง

- ชนิตา รักษ์พลเมือง และคณะ. (2560). การศึกษาสภาพและปัญหาการผลิต การใช้ และการพัฒนาครูการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการในอนาคต. วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 45 (3), 17-33.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพียว ยินดีสุข. (2562). การเรียนรู้เชิงรุกแบบรวมพลัง กับ PLC เพื่อการพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โรงเรียนมูลนิธิกุฎีมะวันวิทยา. (2564). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) โรงเรียนมูลนิธิกุฎีมะวันวิทยา ปีการศึกษา 2564. ปทุมธานี : โรงเรียนมูลนิธิกุฎีมะวันวิทยา.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). การโค้ชเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน. กรุงเทพฯ : จรัสสินทวงค์การพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- _____. (2563). การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก. กรุงเทพฯ : บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). (ร่าง) กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระดับประถมศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). ผลการประเมินผลจากการลงพื้นที่ตรวจราชการและติดตามประเมินผลการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการศึกษา โดยสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ : สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- อภิवास โพธิ์ตาทอง และเหมมิญช์ ธนปัทมมิมณี. (2563). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. วิทยานิพนธ์การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2564). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาสมรรถนะการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาครู. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย มหาวิทยาลัยศิลปากร, 13 (2), 169-183.
- อุไรรัตน์ ยามาเรียง. (2563). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างเจตคติต่อการสอนแบบ Active Learning สำหรับผู้สอนตาดีกาในจังหวัดยะลา. การประชุมวิชาการระดับชาติทางศิลปศาสตร์ประยุกต์ ครั้งที่ 10. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

- Hatta, P., et al. (2020). Active Learning Strategies in Synchronous Online Learning for Elementary School Students. **Indonesian Journal of Informatics Education**, [Online]. 4 (2), 86-93. Available : <https://www.learntechlib.org/p/218636/>. [2022, December 12].
- Likert, R. (1961). **New Patterns of Management**. New York : McGraw-Hill / Irwin.

การศึกษาคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

A STUDY OF HUMAN RELATIONS CHARACTERISTICS OF THE TEACHING PROFESSION STUDENTS AT RAJABHAT RAJANAGARINDRA UNIVERSITY

จิราภรณ์ พจนารีย์วงศ์, เยาวนุช ทานาม, ภิบุลย์ ตัญญบุตร, วรียนันท์ สิริกรกาญจน และ พรรณรายณ์ ทรัพย์แสนดี
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์, คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต,
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น และ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม
Jiraporn Potjanaareewong, Yaowanuch Thanam, Phibun Tanyabut, Varinun Sirigonganjana
and Pannarai Subsandee

Faculty of Education Rajabhat Rajanagarindra University, Faculty of Education Mahasarakham University,
Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Faculty of Education Western University and Faculty of Education
Chandrakasem Rajabhat University

Corresponding Author Email : majilove1973@gmail.com

(วันที่รับบทความ : มิถุนายน 20, 2566; วันที่แก้ไขบทความ : กรกฎาคม 4, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : กรกฎาคม 6, 2566)

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ 2) เพื่อจัดอันดับคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จำนวน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรับผิดชอบ 2) ด้านการติดต่อสื่อสาร และ 3) ด้านการพัฒนาตนเอง งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาวิชาชีพครูของคณะครุศาสตร์ จำนวน 417 คน ที่ได้จากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 33 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.43)
2. เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}=4.30$, S.D.=0.45) ด้านด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}=4.22$, S.D.= 0.47) และด้านด้านการพัฒนาตนเอง ($\bar{X}=4.13$, S.D.=0.50) ตามลำดับ

คำสำคัญ : การศึกษา, คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์, นักศึกษาวิชาชีพครู

Abstract

This article aimed to study 1) study human relations characteristics of the teaching profession students at Rajabhat Rajanagarindra University, 2) to rank human relations characteristics of the teaching profession students at Rajabhat Rajanagarindra University in 3 aspects; 1) Responsibility 2) Communications and 3) Self-improvement. This study was survey research and the sample of the study was 417 teaching profession students from Faculty of Education. They was selected by cluster random sampling. The instrument for collecting data was a test of Human relation characteristics of the teaching profession students with five-level 33 questions and the reliability of the total was .95. The data analyzed using percentage, mean and standard deviation.

The research results were found as follows;

1. The human relations characteristics of the teaching profession students at Rajabhat Rajanagarindra University was high level ($\bar{X}=4.21$, S.D.=0.43).

2. When considering each aspect, It was found that the human relations characteristics were at a high level, in descending order, namely: Responsibility ($\bar{X}$ = 4.30, S.D. = 0.45), Communications ($\bar{X}$ = 4.22, S.D. = 0.47), Self-improvement ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.50)

Keywords : Study, Human Relation Characteristics, Teaching Profession Students

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

มนุษย์สัมพันธ์เป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ติดต่อกันเกี่ยวข้องกันในการดำเนินชีวิตประจำวันในครอบครัว ในการทำงานในองค์กรหรือหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินชีวิตนั้นเป็นไปอย่างราบรื่น มนุษย์สัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง มีความสำคัญทั้งในระดับครอบครัว สังคม และประเทศชาติ สามารถสร้างความเข้าใจอันดีและความสามัคคี ก่อให้เกิดความรักใคร่ ความสำเร็จในการทำงานร่วมกันเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มผลผลิต และเป็นเครื่องมือช่วยในการแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้ง ทั้งนี้คุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์เป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญต่อการประกอบวิชาชีพครู ซึ่งมีหน้าที่พัฒนาเด็กและเยาวชนของชาติให้เติบโตขึ้นอย่างมีคุณภาพ ซึ่งเด็กและเยาวชนอันกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติสืบต่อไป ซึ่งเด็กและเยาวชนนี้สามารถที่จะพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ สร้างสรรค์พัฒนางานในอาชีพต่าง ๆ ได้ได้อย่างเต็มที่ คุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์มีความจำเป็นอย่างยิ่งในอาชีพครู ซึ่งสอดคล้องกับตามประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 (ข) มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครู คณะกรรมการคุรุสภากำหนด ดังนี้ (1) การฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียน (2) การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะสาระการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียนและการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชาเฉพาะและสมรรถนะประกอบด้วย มาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ 1. การปฏิบัติตามมาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู 1.1 สาระการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ และการปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา (1) การปฏิบัติหน้าที่ครู (2) การจัดการเรียนรู้ (3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน และในส่วนของ 1.2 สมรรถนะ 1.2.1 การปฏิบัติหน้าที่ครู (1) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู (2) ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล (3) สร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และ ผู้สร้างนวัตกรรม (4) พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ประพฤติตนเป็น แบบอย่างที่ดี มีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นพลเมืองดี 1.2.2 การจัดการเรียนรู้ (1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมหลักสูตรสถานศึกษา (2) การจัดทำแผนการสอนและจัดการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนตามความถนัด และความสนใจ ให้มีปัญญารู้คิด มีความเป็นนวัตกร และมีความสุขในการเรียน (3) ดูแลช่วยเหลือ พัฒนา และรายงานผลการพัฒนา ผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบ (4) วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยี ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (5) ทำงานเป็นทีมอย่างสร้างสรรค์ และร่วมกิจกรรม พัฒนาวิชาชีพ (6) สื่อ และการวัดการประเมินผลการเรียนรู้ (7) การบูรณาการความรู้และศาสตร์การสอน (8) การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ 1.2.3 ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (1) ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนา และแก้ปัญหา ผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ (2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน (3) ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐาน ความแตกต่างทางวัฒนธรรม (4) ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตามข้อกำหนดของคุรุสภาแสดงให้เห็นถึงความสอดคล้องกับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ในนักศึกษาวิชาชีพครู (คุรุสภา, 2563 : ออนไลน์) ซึ่งสอดคล้องกับพจนานุกรม สกสศ.เกียรติ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาศาสนาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูด้านมนุษย์สัมพันธ์นั้นอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับสุนันท์ สipay (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า คุณลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือประกอบไปด้วยมาตรฐานด้านการร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน และงานวิจัยของนภสร ศิริเจริญศรีและอาทิตย์ ขวัญเขียน (2561 : 46-47) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูที่เลี้ยงที่มีต่อคุณสมบัติของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา พบว่า คุณสมบัติของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในความคิดเห็นของครูที่เลี้ยง คือ คุณสมบัติความเป็นครูซึ่งมีค่ามากที่สุด โดยลักษณะที่แสดงถึงคุณสมบัติของความเป็น

ครูประกอบด้วย ความรัก ความเมตตา ปราศรัยต่อนักเรียน ความอดทนและความรับผิดชอบ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์ ศรัทธาในวิชาชีพครู และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู

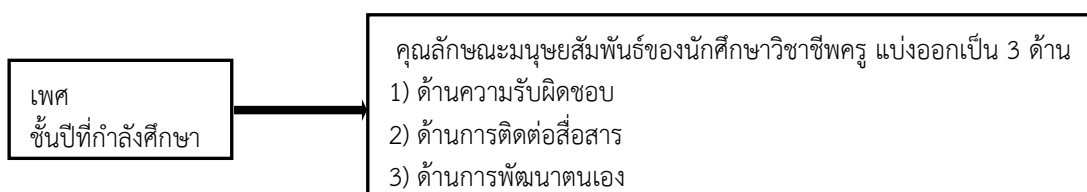
มนุษย์สัมพันธ์ เป็นการที่กลุ่มคนที่มีความเกี่ยวข้องกันในองค์กรหรือหน่วยงาน ทั้งในด้านการผลิตผลงาน การอยู่ร่วมกัน มีหลักเกณฑ์การปฏิบัติงานและหลัก ในการใช้ชีวิตในองค์กรร่วมกัน เพื่อเกิดสายสัมพันธ์นอกเหนือจากคำว่าผู้บังคับบัญชา หัวหน้า ลูกน้อง เกิดการประสานความร่วมมือในทุกมิติจนเกิดความรักใคร่กลมเกลียว สามัคคี ในองค์กรส่งผลให้ผลผลิตของงานมีประสิทธิภาพ และเกิดความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร (จำนงค์ นามมา และจักรี ศรีจารเมธีญาณ, 2564 : 782) ซึ่งเจษฎา บุญมาโฮม (2564 : 33) กล่าวถึงมนุษย์สัมพันธ์สำหรับครูไว้ว่า เป็นพฤติกรรม การปฏิบัติหน้าที่ของครูในเชิงสร้างสรรค์มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน เพื่อนครู ผู้บริหาร บุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากการรู้จักและยอมรับตนเอง และผู้อื่น สามารถแสดงพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม มีศิลปะการสื่อสาร ดำรงชีวิต และปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข เพื่อให้การประกอบวิชาชีพครูประสบความสำเร็จอย่างมีความสุข ลักษณะมนุษย์สัมพันธ์มีลักษณะของการติดต่อสื่อสารสัมพันธ์กันแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ เป็นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลและกลุ่ม เป็นเครื่องมือในการติดต่อประสานงานให้เกิดความร่วมมือและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข และเกรียงศักดิ์ ราชโคตร (2552 : 8-9); สมพร สุทัศน์ (2554 : 5-6) และวราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2549 : 96-97) กล่าวว่า แนวคิดคุณลักษณะ ที่จะช่วยเสริมสร้างให้เป็นผู้มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ประกอบด้วย 1) การพัฒนาศักยภาพของตน ได้แก่ การศึกษา การพัฒนาตนเองตามศักยภาพให้ดีที่สุดทั้งทางร่างกาย จิตใจ และบุคลิกภาพเพื่อให้ตนเป็นสมาชิกที่มีประสิทธิภาพของ สังคม และเพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข เพราะมนุษย์แต่ละคนเกิดมามีทั้งส่วนดีและส่วนที่บกพร่องในส่วน ของข้อบกพร่องนั้นเราสามารถปรับปรุงและพัฒนาได้โดยมีขั้นตอน 2) การเรียนรู้ความรับผิดชอบ ได้แก่ การเรียนรู้ ความรับผิดชอบตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการปฏิบัติงาน ในการทำงานร่วมกัน เพื่อให้งานนั้นบรรลุเป้าหมาย อย่างดีที่สุด ความรับผิดชอบเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากที่ได้คิดหรือคิดได้ก่อนที่จะทำอะไรลงไป โดยคำนึงถึงผลที่จะ ติดตามมา ความรับผิดชอบควรพัฒนาต่อไปโดยไม่หยุดยั้ง หากมีความเข้าใจว่า ความรับผิดชอบคือจิตสำนึกที่ดีงาม 3) การติดต่อสื่อสาร ได้แก่ การศึกษาวิธีการติดต่อสื่อสารที่ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีในกลุ่มได้ และทำให้มีความเข้าใจ ตรงกัน เกิดความรู้สึกที่ดีต่อกันอันนำไปสู่การปฏิบัติที่ดีต่อกัน การติดต่อสื่อสารเป็นเครื่องมือในการปฏิบัติ เพื่อบรรลุ เป้าหมายขององค์กร หากขาดการติดต่อสื่อสารแล้ว องค์กรจะไม่สามารถผลิตผลงานใด ๆ ออกมาได้เลย การ ติดต่อสื่อสารจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงาน ให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ เป็นหน่วยงานหนึ่งของมหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ โดยมีหน้าที่สำคัญการผลิตบัณฑิตครูให้มีคุณภาพตามกรอบมาตรฐานวิชาชีพต่าง ๆ คุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์เป็น คุณลักษณะประการหนึ่งมีความสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ครู ซึ่งแสดงให้เห็นถึงหลักฐานความสำคัญตามหลักฐาน แนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั้น นอกจากนี้มนุษย์สัมพันธ์ยังส่งผลให้บุคคลประสบความสำเร็จในชีวิต คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู เพื่อผลการศึกษานี้ได้แสดงถึง ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปและข้อมูลด้านบุคลิกภาพของนักศึกษา ซึ่งสามารถนำข้อมูลที่ได้นี้มาเป็นแนวทางในการพัฒนา คุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์หรือคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านอื่น ๆ ของนักศึกษาวิชาชีพครูเพื่อเตรียมความพร้อมสู่การ เป็นครูมืออาชีพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
2. เพื่อจัดอันดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ที่ศึกษาอยู่ระดับชั้นปีที่ 1-4 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 834 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาการพัฒนาแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ เป็นนักศึกษาวิชาชีพครูที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1-4 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ในงานวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 417 คน โดยใช้เกณฑ์ค่าร้อยละ 50 ของประชากร เพื่อมีความถูกต้องมากและความคลาดเคลื่อนน้อย (สุวิมล ตรีภานันท์, 2557 : 157) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยขึ้นอยู่กับระดับความถูกต้องของการวิจัย และจำนวนตัวแปรในการวิจัย กล่าวคือ ถ้าต้องการให้การวิจัยมีความถูกต้องมากและคลาดเคลื่อนน้อยต้องใช้กลุ่มตัวอย่างที่มีขนาดใหญ่ (Kerlinger, 1986 : 117-119; Neuman, 1991 : 221)

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู แบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการพัฒนาตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ มีข้อคำถาม จำนวน 11 ข้อ ด้านการติดต่อสื่อสาร มีข้อคำถาม จำนวน 11 ข้อ และด้านการพัฒนาตนเอง มีข้อคำถามจำนวน 11 ข้อ รวมทั้งฉบับ จำนวน 33 ข้อ แบบวัดมีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.6-1.0 มีค่าอำนาจจำแนกเท่ากับ .41-.69 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .95

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

คณะผู้วิจัยได้พัฒนาแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครูจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมนุษยสัมพันธ์ และตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยนำแบบวัดให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน โดยเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านจิตวิทยา จำนวน 3 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญทางวัดผลประเมินผล จำนวน 2 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความสอดคล้องของข้อคำถามกับแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องและตรวจสอบภาษา แล้วเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และนำมาปรับปรุง หาค่าอำนาจจำแนกคัดเลือกข้อคำถามที่ค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และหาค่าความเชื่อมั่นตามเกณฑ์ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค สูงกว่า 0.70 โดยใช้เกณฑ์การให้คะแนนแบบวัด และการแปลความหมายของคะแนนตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2565 : ออนไลน์)

4.51-5.00 หมายถึง มีคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมากที่สุด

3.51-4.50 หมายถึง มีคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

2.51-3.50 หมายถึง มีคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

1.51-2.50 หมายถึง มีคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อย

1.00-1.50 หมายถึง มีคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้นำแบบวัดคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ซึ่งตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญและดำเนินการปรับปรุงข้อคำถามตามข้อชี้แนะ หาคุณภาพของแบบวัด ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าอำนาจจำแนก และค่าความเชื่อมั่น นำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 417 คน โดยดำเนินการเก็บข้อมูลและขอความร่วมมือไปยังอาจารย์ผู้สอน ได้รวบรวมแบบวัดและตรวจดูความสมบูรณ์แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกระบวนการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาระดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

1. ทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC : Index of Item-Operational Definition Congruency) (บุญเชิด ภิญญอนันตพงษ์, 2554 : 13-16)
2. ตรวจสอบค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบวัดคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation)
3. ตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient)
4. ตรวจสอบระดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์โดยใช้การหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ผลการวิจัยมีดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของนักศึกษาวิชาชีพครู ประกอบด้วยข้อมูลเกี่ยวกับเพศ ชั้นปีที่กำลังศึกษา นำเสนอในรูปแบบตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของนักศึกษาวิชาชีพครู

ข้อมูลส่วนบุคคล		จำนวน (n=417)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	98	23.50
	หญิง	319	76.50
ชั้นปีที่กำลังศึกษา	ชั้นปีที่ 1	140	33.57
	ชั้นปีที่ 2	84	20.14
	ชั้นปีที่ 3	77	18.47
	ชั้นปีที่ 4	116	27.82

จากตาราง 1 พบว่า จำนวนนักศึกษาวิชาชีพครู จำนวน 417 คน เป็นนักศึกษาเพศชาย จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 เป็นนักศึกษาเพศหญิง จำนวน 319 คนคิดเป็นร้อยละ 76.50 โดยนักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 1 จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 33.57 นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 20.14 นักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 18.47 และนักศึกษากำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 4 จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 27.82

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู และการจัดอันดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู และการจัดอันดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยรวมและรายด้าน

คุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
ด้านความรับผิดชอบ	4.30	0.45	มาก	1
ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.22	0.47	มาก	2
ด้านการพัฒนาตนเอง	4.13	0.50	มาก	3
โดยรวม	4.21	0.43	มาก	

จากตาราง 2 พบว่า คุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .43 แปลผลระดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ในส่วนของรายด้านทั้ง

3 ด้าน มีค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานใกล้เคียงกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.30 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .45 แปลผลระดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์อยู่ในระดับมาก ด้านการติดต่อสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .47 แปลผลระดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์อยู่ในระดับมาก และด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .50 แปลผลระดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้วยคณะครุศาสตร์ได้จัดกิจกรรมส่งเสริมความเป็นครูตลอดระยะเวลาการศึกษาตามหลักสูตรเพื่อให้ นักศึกษามีความรู้ในสาขาวิชาเฉพาะและสมรรถนะ เป็นไปตามมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพที่คุรุสภากำหนด จึงทำให้นักศึกษาวิชาชีพรูได้ฝึกฝนพัฒนาตนเองในด้านหลักวิชาชีพ โดย การเคารพสิทธิของบุคคลอื่น มารยาทตามเอกลักษณ์ของความเป็นไทย เช่น การไหว้ การยิ้มแย้มแจ่มใส การกล้าแสดงออกอย่างเหมาะสม ความมีน้ำใจ จึงส่งผลต่อการแสดงออกคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับวิภาภรณ์ บุญยงค์ (2560 : 68) ได้ศึกษาเรื่องการ ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2560 จำนวน 24 คน โดยทำการทดสอบก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมกลุ่ม พบว่า มนุษย์สัมพันธ์โดยรวมของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ก่อนและหลังการทดลองอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับพจนมาลย์ สกลเกียรติ (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของครูด้านมนุษย์สัมพันธ์นั้นอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับธีราภรณ์ พลาลัยเล็ก (2558 : 38) ได้ทำการศึกษาทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ วิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ได้กลุ่มตัวอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา จำนวน 135 คน และกลุ่มตัวอย่างของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต จำนวน 102 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 237 คน ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิเคราะห์ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษามีดังนี้ ทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีทัศนคติต่อวิชาชีพครูอยู่ในระดับมาก จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านการสอน ด้านเกียรติยศและชื่อเสียง ด้านมนุษย์สัมพันธ์กับชุมชน และด้านเศรษฐกิจ และมีความสอดคล้องกับภรณี ศรีเจริญศรี และอาทิตย์ ชวัญเขียน (2561 : 46-47) ได้ทำการศึกษาความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อคุณสมบัติของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อคุณสมบัติของนักศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสำรวจความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อคุณสมบัติของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูพี่เลี้ยงในโรงเรียนเครือข่ายสถานศึกษาร่วมผลิตบัณฑิตของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ปีการศึกษา 2560 จำนวน 438 คน พบว่า คุณสมบัติของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ในความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยง คือ คุณสมบัตินี้เป็นครูซึ่งมีค่ามากที่สุด โดยลักษณะที่แสดงถึงคุณสมบัตินี้ของความเป็นครูประกอบด้วย ความรัก ความเมตตา ปรารถนาดีต่อนักเรียน ความอดทนและความรับผิดชอบ เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ มีวิสัยทัศน์ ศรัทธาในวิชาชีพครู และปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู จากงานวิจัยแสดงให้เห็นได้ว่าคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อวิชาชีพครูใช้ในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้ปกครองและชุมชน

2. ผลการพิจารณาการจัดอันดับคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์รายด้านของนักศึกษาวิชาชีพรู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนรินทร์ คุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยแต่ละด้านของคุณลักษณะมนุษย์สัมพันธ์เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ดังนี้รายด้านที่มีค่าสูงอันดับหนึ่ง คือ ด้านความรับผิดชอบ อันดับสอง คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร และอันดับสาม คือ ด้านการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาพพิมพ์ พรหมวงศ์ (2561 : 116) ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา คณะ

ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับวิภากรณ์ บุญยงค์ (2560 : 68) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษย์สัมพันธ์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยศึกษามนุษย์สัมพันธ์แต่ละด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักและยอมรับตนเอง การรู้จักและยอมรับผู้อื่น การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล การแสดงความซาบซึ้งและขอบคุณ และการเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคล พบว่า มนุษย์สัมพันธ์ด้านการรู้จักและยอมรับตนเอง ด้านการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลอยู่ในระดับมากทั้งก่อนการทดลองและหลังการทดลอง และสอดคล้องกับจริยญา สมานญาติ (2564 : 45) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พบว่า คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษา โดยรวมนักศึกษาปฏิบัติการสอน มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้านพบว่านักศึกษาปฏิบัติการสอนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์อยู่ในระดับมาก คือ ด้านทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านทักษะการจัดการเรียนรู้ ด้านความรู้ ด้านทักษะทางปัญญา และด้านทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ สอดคล้องกับชนิดา สุดตาชาติ (2559 : 74-76) ได้ศึกษาคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรในสถานศึกษาขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรในสถานศึกษาขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านเข้าใจธรรมชาติ ด้านความเข้าใจผู้อื่น ด้านการทำงานร่วมกับผู้อื่น และด้านคุณลักษณะส่วนตัว จากงานวิจัยที่ศึกษากล่าวได้ว่า มนุษย์สัมพันธ์ที่ดีเป็นคุณลักษณะเฉพาะของบุคคลของวิชาชีพครู ที่แสดงออกทางกายวาจาและใจทำให้ผู้สัมผัสรับรู้ถึงการมีเมตตาจิตที่ดีอันจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในหน้าที่ของตนเองได้ ซึ่งวรารณ์ ตระกูลสถิตย์ (2549 : 96-97) กล่าวว่า คุณลักษณะที่จะช่วยเสริมสร้างให้เป็นผู้มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพของตน การเรียนรู้ความรับผิดชอบ และการติดต่อสื่อสาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การศึกษาคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ 3 ด้าน คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านการพัฒนาตนเอง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ตระหนักถึงความสำคัญของคุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งเป็นคุณลักษณะสำคัญในการดำเนินชีวิตประจำวันและการทำงานในหน้าที่ครู

2. การศึกษาเพื่อจัดอันดับรายด้าน ด้านการพัฒนาตนเองจะมีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ควรมีการพัฒนาส่งเสริมให้นักศึกษาวิชาชีพครูได้พัฒนาตนเองเพื่อเตรียมพร้อมสู่การเป็นครูมืออาชีพ และส่งเสริมให้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพของตนเอง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาคุณลักษณะอื่น ๆ ซึ่งเป็นคุณลักษณะส่งเสริมศักยภาพของนักศึกษาวิชาชีพครู เพิ่มเติม
2. ควรศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาวิชาชีพครู ตามความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักศึกษาวิชาชีพครู ครูพี่เลี้ยง ผู้บริหารสถานศึกษา บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน นักเรียน เป็นต้น โดยให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการประเมินคุณลักษณะของครูที่ดี

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ ราชโคตร. (2552). เอกสารประกอบการสอนวิชามนุษย์สัมพันธ์. กรุงเทพฯ : ดวงแก้ว.
- ชนิดา สุดตาชาติ. (2559). คุณลักษณะมนุษยสัมพันธ์ของบุคลากรในสถานศึกษาขยายโอกาสสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ครุสภา. (2563). ราชกิจจานุเบกษาประกาศรายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับครุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 และหลักเกณฑ์และวิธีการทดสอบและประเมินสมรรถนะทางวิชาชีพครู พ.ศ. 2563. [Online]. Available: <http://www.ksp.or.th>. [2022, August 7].

- จริญญา สมานญาติ. (2564). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาปฏิบัติการสอนมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตชัยภูมิ ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 15 (4), 45-56.
- จำนงค์ นามมา และจักรี ศรีจารุเมธีญาณ. (2564). มิติของการสร้างมนุษยสัมพันธ์ในองค์กร. **วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์**, 6 (2), 779-790.
- เจษฎา บุญมาโฮม. (2564). **มนุษยสัมพันธ์สำหรับครู : จิตวิทยาสัมพันธ์ภาพเชิงกระบวนทัศน์**. นครปฐม : สไมล์ พรินติ้ง & กราฟิคดีไซน์.
- ธีราภรณ์ พลายเล็ก. (2558). รายงานการวิจัย เรื่องทัศนคติต่อวิชาชีพครูของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ภาควิชาศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทาและมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- นภสร ศิริเจริญศรีและอาทิตย์ ขวัญเขียน. (2561). ความคิดเห็นของครูพี่เลี้ยงที่มีต่อคุณสมบัติของนักศึกษาปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 41 (1), 39-50.
- บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2565). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. [Online]. Available: <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/148945/109451>. [2022, August 8].
- บุญเชิด ภิญโญอนันตพงษ์. (2554). **เอกสารคำบรรยาย เรื่อง สถิติวิเคราะห์และโปรแกรมคอมพิวเตอร์**. ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พจมาลย์ สกลเกียรติ. (2562). การศึกษาคุณลักษณะของครูที่พึงประสงค์ตามทัศนะของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. **รายงานการประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 10**. (หน้า 446-456). สงขลา : มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ภาพพิมพ์ พรหมวงศ์. (2561). คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของบัณฑิตหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม. **วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม**, ฉบับการประชุมวิชาการครบรอบ 25 ปี, 111-119.
- วราภรณ์ ตระกูลสถิตย์. (2549). **การทำงานเป็นทีม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- วิภาภรณ์ บุญยงค์. (2560). การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนามนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์. **วารสารราชชนครินทร์**, 14 (32), 63-70.
- สมพร สุทัศน์ีย์. (2554). **มนุษยสัมพันธ์**. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ สีพวย. (2562). การศึกษาคุณลักษณะของครูที่ดีในศตวรรษที่ 21 ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 13 (2), 246-263.
- สุวิมล ตรีภานันท์. (2543). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ : แนวทางสู่การปฏิบัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Kerlinger, N.F. (1986). **Foundations of Behavioral Research**. 3rd ed. New York : Holt Rinehard & Winston, Inc.
- Neuman, W.L. (1991). **Social Research Methods : Qualitative and Quantitative Approaches**. Boston : Allyn and Bacon.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ
ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

ACADEMIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AND PROFESSIONAL
LEARNING COMMUNITY OF SCHOOLS IN MUANG SAMUT CONSORTIUM
UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SAMUT
SAKHON SAMUT SONGKHRAM

อริสรา จันทรมงคลชัย และ สมคิด สกุดสถาปัตย์

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี และ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Arissara Chantharamongkhonchai and Somkid Sakunsatapat

Educational Administration, Faculty of Education, Bangkokthonburi University and Bangkokthonburi University

Corresponding Author E-mail : 6433100035@bkkthon.ac.th

(วันที่รับบทความ : มิถุนายน 26, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : กรกฎาคม 6, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : กรกฎาคม 10, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม (2) เพื่อศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรประกอบด้วย ครูของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 450 คน กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ประกอบด้วยครูของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่า

- (1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
- (2) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน
- (3) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำทางวิชาการ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ, สถานศึกษา, สหวิทยาเขตเมืองสมุทร

Abstract

The objectives of this research were : (1) to study teachers' evaluations on academic leadership of school administrators in Muang Samut Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram, (2) to study teachers' evaluations on professional learning community of schools in Muang Samut Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram and (3) to study the correlation

between academic leadership of administrators and professional learning community of schools in Muang Samut Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram. This research was a survey research. The population included 450 teachers of schools in Muang Samut Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram. The sample was obtained via stratified random sampling technique, comprised of 210 teachers of schools in Muang Samut Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram. The instrument used for data collection was 5-point rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, Standard Deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient.

The results of this research were found that :

(1) Academic leadership of administrators of schools in Muang Samut Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram were at high level in overall and each aspect.

(2) Professional learning community of schools in Muang Samut Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram were at high level in overall and each aspect.

(3) The correlation between academic leadership of administrators and professional learning community of schools in Muang Samut Consortium under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram were positive correlation at statistical significance of the .01 level.

Keywords : Academic leadership, Professional Learning Community, Schools, Muang Samut Consortium

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การกระจายอำนาจการบริหารและจัดการการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2550 ได้ให้อำนาจหน้าที่ในการบริหารงานด้านวิชาการโดยต้องกระจายไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเป็นผู้รับมอบอำนาจรวมทั้งการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาเป็นผู้ดำเนินการบริหารงานทั้ง 4 ด้าน คือ งานวิชาการ งานบริหารงานบุคคล งานบริหารงานทั่วไป และงานงบประมาณ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 2) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญเป็นอย่างมากในการกำกับทิศติดตามการสอนของครู และเป็นผู้ที่มีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครูมีอิทธิพลต่อระดับความสำเร็จของนักเรียนและผลการดำเนินงานของโรงเรียนรูปแบบภาวะผู้นำทางการศึกษาส่วนใหญ่ในมุ่งเน้นความสำคัญของผู้นำโรงเรียน (School leaders) โดยที่ผู้นำโรงเรียนต้องใส่ใจอย่างมากกับงานการเรียนการสอนของโรงเรียนผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องเป็นผู้นำทางวิชาการและหลักสูตร

ภาวะผู้นำทางวิชาการ (Instructional leadership) เป็นการกระทำที่ผู้บริหารโรงเรียนแสดงออกหรือมอบอำนาจให้ผู้อื่นกระทำเพื่อสนับสนุนพัฒนาการเรียนของนักเรียนเป็นความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมและสนับสนุนต่อกลุ่มที่จะนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย โดยการนำความรู้ ทักษะต่าง ๆ มาใช้ในการปฏิบัติการหน้าที่เพื่อนำผู้ร่วมงานให้ร่วมมือปฏิบัติงานไปสู่ความมีประสิทธิภาพทางการเรียนการสอน ซึ่งผู้ร่วมงานสามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจน (Debevoise, 1984 : 157) นอกจากนี้กระทรวงศึกษาธิการได้นำหลักการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) เข้ามาขับเคลื่อนพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลเหล่านี้ต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าของโลกให้สอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สำหรับการเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นการรวมกลุ่มบุคคลที่มีเป้าหมายเดียวกันและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นที่แต่ละคนให้ความสนใจในการพัฒนาทางการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการสืบเสาะแสวงหาความรู้ และพัฒนาการทำงานอย่างต่อเนื่องชุมชนแห่งการเรียนรู้ ถือว่า

เป็นเครื่องมือที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนจะช่วยลดความโดดเดี่ยวในการจัดการเรียนรู้ของครูเพิ่มความผูกพันและกระตุ้นความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ให้บรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา ครูผู้สอนจะเข้าใจวิธีการสอนรูปแบบ เทคนิคการจัดการเรียนรู้ ให้แตกฉานแล้วนำแนวทางที่ได้ จากคำแนะนำในชุมชนไปปรับใช้ในการจัดการเรียนรู้ของตนเองส่วนผู้เรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมโดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดำเนินการจัดจะเข้าร่วมอย่างเต็มใจร่วมสร้างบรรยากาศเหมาะสมต่อการเรียนรู้ซึ่งสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและลดอัตราการตกชั้นของนักเรียน ซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการเรียนรู้อีกด้วย (เรวณี ชัยเชาวรัตน์, 2558 : 78) PLC (Professional Learning Community) มีพื้นฐานแนวคิดมาจากภาคธุรกิจเกี่ยวกับความสามารถขององค์กรในการเรียนรู้ (Thompson, et al., 2004 : Online) เป็นการนำแนวคิดองค์กรแห่งการเรียนรู้มาประยุกต์กับโรงเรียนแต่โรงเรียนมีความเป็นชุมชนมากกว่าความเป็นองค์กร จึงเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ซึ่งความเป็นชุมชนจะยึดโยงภายในต่อกันด้วยค่านิยม แนวคิดและความผูกพันร่วมกันของทุกคนที่เป็นสมาชิก

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นพฤติกรรมสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถโน้มน้าว จูงใจหรือชักนำให้บุคลากรในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องเข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษารวมพลังและประสานสัมพันธ์กันเพื่อให้งานวิชาการซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนและคุณภาพของผู้เรียนอันเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนทำให้โรงเรียนเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์และส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูในสถานศึกษา (วาสนา ทองทวีงยศ, 2560 : 96)

สำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม รับผิดชอบการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาใน 2 จังหวัด ได้แก่ สมุทรสาคร และจังหวัดสมุทรสงคราม ประกอบด้วย 3 สหวิทยาเขต คือ สหวิทยาเขตเมืองสมุทร สหวิทยาเขตสาครบุรี และสหวิทยาเขตแม่กลองมีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 20 แห่งได้กำหนดแนวทางเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายและจุดเน้นโดยกำหนดให้ผู้บริหารการศึกษาทุกระดับให้ความสำคัญในการบริหารจัดการโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ของงานและการทำงานแบบมีส่วนร่วม สร้างวัฒนธรรมใหม่ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ ใช้เครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2565 : 2) ซึ่งในส่วนของสหวิทยาเขตเมืองสมุทรรับผิดชอบสถานศึกษา จำนวน 6 แห่ง ทั้งนี้สถานศึกษาทั้ง 6 แห่ง ต่างก็มุ่งเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษา สร้างวัฒนธรรมคุณภาพซึ่งต้องอาศัยความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งคาดว่าจะเป็แกนหลักในการสร้างการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติยังไม่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรมอย่างชัดเจน

จากความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาดังกล่าว รวมทั้งความไม่ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในเชิงการปฏิบัติทั้งในเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมให้เกิดการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และความไม่ชัดเจนว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันหรือไม่ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงครามเพื่อใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษามีความก้าวหน้า สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ และวัฒนธรรมคุณภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สูงขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลที่สมบูรณ์ต่อไป

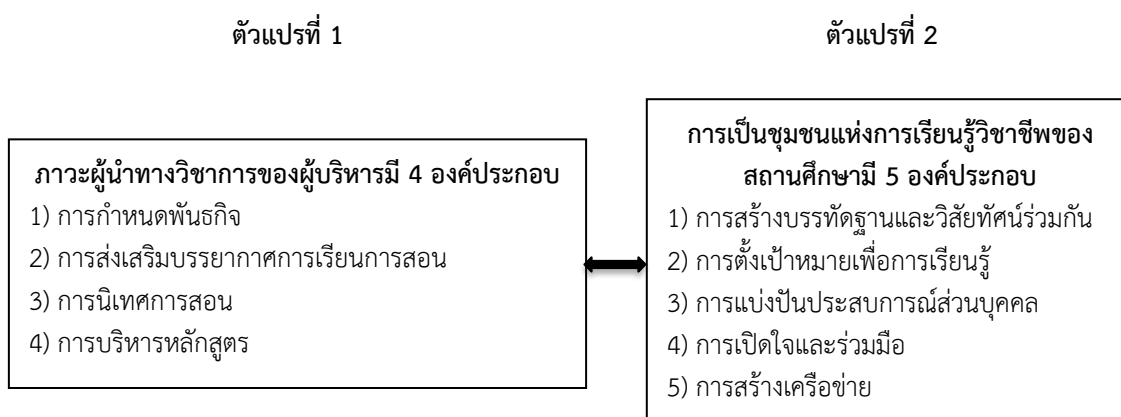
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงครามอยู่ในระดับมาก
2. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงครามอยู่ในระดับมาก
3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารและการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงครามมีความสัมพันธ์กัน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2565 จำนวน 6 โรงเรียน จำนวน 450 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาครสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2565 ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำนวน 210 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรที่ 1 คือ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารประกอบด้วย การกำหนดพันธกิจ การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้การสอน การนิเทศการสอน และการบริหารหลักสูตร
2. ตัวแปรที่ 2 คือ การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาประกอบด้วย การสร้างบรรทัดฐานและวิสัยทัศน์ร่วมกัน การตั้งเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ การแบ่งปันประสบการณ์ส่วนบุคคล การเปิดใจและร่วมมือ การสร้างเครือข่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การสอน และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ และทฤษฎีเกี่ยวกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการตั้งข้อคำถามและการสร้างแบบสอบถาม
2. ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ
3. นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะรองผู้อำนวยการเชี่ยวชาญ และอดีตผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา การตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ยกผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะแล้วนำแบบสอบถามฉบับจริงไปทดลองใช้ (Try-out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) แบบสอบถามมีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ติดต่อหนังสือขอความอนุเคราะห์จากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย
2. จัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์และแบบสอบถามไปยังโรงเรียนกลุ่มสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดไว้ได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 210 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างตามตัวแปรที่ศึกษาเพื่อคำนวณหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
3. วิเคราะห์การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป
4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ครูผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 210 คน เป็นเพศชาย จำนวน 69 คนคิดเป็นร้อยละ 32.85 และเป็นเพศหญิง จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 67.15 ตำแหน่งครูอัตราจ้าง จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 12.86 ครูผู้ช่วย จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81 ครูจำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 29.52

ครูชำนาญการ จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 18.57 ครูชำนาญการพิเศษ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 15.24 มีประสบการณ์ในการสอนต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 40.94 มีประสบการณ์ในการสอน 5-10 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 25.24 มีประสบการณ์ในการสอน 11-15 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 16.67 มีประสบการณ์ในการสอน 16-20 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 8.10 มีประสบการณ์ในการสอนตั้งแต่ 21 ปีขึ้นไป จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 9.05 ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 6.19 สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 10.95 สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 18.10 สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 64.76

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 1 ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมและรายด้าน

(n=210)

ด้านที่	ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	การกำหนดพันธกิจ	4.32	0.33	มาก
2	การส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน	4.26	0.29	มาก
3	การนิเทศการสอน	4.20	0.48	มาก
4	การบริหารหลักสูตร	4.18	0.39	มาก
รวม		4.22	0.31	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการกำหนดพันธกิจ รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารหลักสูตร

3. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมและรายด้าน

(n=210)

ด้านที่	การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1	การสร้างบรรทัดฐานและวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.27	0.51	มาก
2	การตั้งเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้	4.24	0.59	มาก
3	การแบ่งปันประสบการณ์ส่วนบุคคล	4.24	0.58	มาก
4	การเปิดใจและร่วมมือ	4.23	0.57	มาก
5	การสร้างเครือข่าย	4.25	0.60	มาก
รวม		4.24	0.42	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างบรรทัดฐานและวิสัยทัศน์ร่วมกัน รองลงมาคือ ด้านการสร้างเครือข่าย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การเปิดใจและร่วมมือ

4. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์กันทางบวก รายละเอียดปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมและรายด้าน (n=210)

ตัวแปร	การสร้าง บรรทัดฐาน และวิสัยทัศน์ ร่วมกัน (Y ₁)	การตั้งเป้าหมายเพื่อ การเรียนรู้ (Y ₂)	กาแบ่งปัน ประสบ การณ์ ส่วนบุคคล (Y ₃)	การเปิดใจ และร่วมมือ (Y ₄)	การสร้าง เครือข่าย (Y ₅)	การเป็น ชุมชนแห่ง การเรียนรู้ ทางวิชาชีพ ของ สถานศึกษา (Y _{tot})
การกำหนดพันธกิจ (X ₁)	.429**	.404**	.390**	.315**	.366**	.510**
การส่งเสริม บรรยากาศการเรียน การสอน (X ₂)	.471**	.462**	.460**	.380**	.367**	.574**
การนิเทศการสอน (X ₃)	.191**	.231**	.273**	.211**	.195**	.297**
การบริหารหลักสูตร (X ₄)	.670**	.627**	.558**	.255**	.232**	.622**
ภาวะผู้นำทาง วิชาการของ ผู้บริหาร (X _{tot})	.485**	.498**	.498**	.320**	.288**	.599**

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้านโดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดพันธกิจ 2) ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนการสอน 3) การนิเทศการสอน 4) ด้านการบริหารหลักสูตร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำทางวิชาการมีส่วนช่วยให้บุคคลที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีอิทธิพลในการนำหมู่คณะให้ร่วมกันทำงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาความรู้สามารถกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอนได้ ส่งเสริมให้เกิดการตั้งคำถาม อยากที่จะเรียนรู้มีวิสัยทัศน์ในด้านงานวิชาการ กำหนดภารกิจของโรงเรียน ส่งเสริมการจัดการหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอน สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการนิเทศการศึกษา และประเมินผลภายในโรงเรียน และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีหรือหมั่นฝึกฝนตลอดจนพัฒนาตนเองให้มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ อีกทั้งต้องเป็นผู้นำในการสร้างพลังเครือข่าย ความร่วมมือเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ และเป็นผู้นำในการสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาผู้บริหารมีเป้าหมายจากการรับนโยบายด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอย่างชัดเจนจึงได้มีการกำหนดเป้าหมายและการสื่อสารทำความเข้าใจในลักษณะนโยบายอย่างเป็นทางการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญพา พรหมณะ (2559 : 87-89) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านที่ประกอบด้วย ด้านการกำหนดเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการดูแลเอาใจใส่ครูและนักเรียนอย่างใกล้ชิด ด้านการจัดสิ่งจูงใจให้กับครู ด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ ด้านการประสานงานการใช้หลักสูตร ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน ด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน ด้านการควบคุมการใช้เวลาในการสอน ด้านการส่งเสริมให้มีการพัฒนาวิชาชีพครูด้านการพัฒนาและสร้างมาตรฐานด้านวิชาการ และด้านการนิเทศและการประเมินผลการสอนของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของเกตุสุดา กิ่งการจร (2560 : 80-82) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 สระบุรี มีพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามตัวแปร ด้านการสื่อสารเป้าหมายของโรงเรียน การนิเทศและประเมินผลด้านการสอน และด้านการจัดให้มีสิ่งส่งเสริมสภาพการเรียนรู้ในระดับมาก จะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู นำหุ้มนคณะให้ร่วมกันทำงานที่เกี่ยวข้องกับวิชาความรู้ ดำเนินการให้ความรู้แก่บุคคลอื่นให้เป็นไปอย่างราบรื่น มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลในโรงเรียนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตลอดจนส่งผลต่อความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของปิยะวรรณ แววรรณจิตต์ และคณะ (2561 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตทุ่งครุ พบว่า ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตทุ่งครุโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการกำหนดภารกิจของโรงเรียน ด้านการจัดการด้านการเรียนการสอน และด้านการเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการของโรงเรียน สอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญชัย นันทะผา และพิมพ์อร สดเอี่ยม (2561 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 มีภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Anderson (2002 : 150) ที่ได้ศึกษาพฤติกรรมภาวะผู้นำทางวิชาการที่มีประสิทธิภาพของครูผู้บริหารสถานศึกษามัธยมศึกษาและศาสตราจารย์ที่เป็นผู้นำทางการศึกษา จากกลุ่มตัวอย่าง คน โดยมีพฤติกรรมดังนี้ 1) การกำหนดภารกิจของโรงเรียนและการสื่อสารการจัดการหลักสูตรและการสอน 2) การควบคุมดูแลการนิเทศการสอน 3) การตรวจสอบ 4) ความก้าวหน้าของนักเรียนและ 5) การส่งเสริมบรรยากาศการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเพียง 1 มิติคือ การตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน

2. การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมองเห็นถึงประโยชน์จากการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนในฐานะเครื่องมือและเป็นนวัตกรรมทางการบริหารที่ช่วยให้เกิดผลประโยชน์ในการบริหารแบบองค์รวม บูรณาการทุกมิติให้เกิดขึ้นกับองค์กร โดยเฉพาะการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการกลไกแห่งการเรียนรู้สู่ความสำเร็จซึ่งต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษา จากแนวทางดำเนินการแบบเดิมดังที่เคยผ่านมาไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ขึ้นภายในโรงเรียน ทั้งนี้เพื่อให้เป็นสถานที่ที่มีบรรยากาศและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้สำหรับสมาชิกทุกคน โดยจัดให้มีการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน มีการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกัน มีการเรียนรู้ร่วมกันและการประยุกต์ใช้ความรู้ การมีเงื่อนไขที่สนับสนุนและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคล รวมทั้งการสร้างความรู้ใหม่ ตลอดจนนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ อีกทั้งเป็นแหล่งที่ช่วยสร้างพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการเรียนรู้ประสบผลสำเร็จตามเจตจำนงของการปฏิรูปการศึกษาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับด้านอื่น ๆ คือ ด้านการสร้างบรรทัดฐานและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการแบ่งปันประสบการณ์ส่วนบุคคล และด้านการเปิดใจและร่วมมือ อาจเนื่องมาจากในมุมมองของคณะครูผู้บริหาร คือ ผู้มีอำนาจและมีความสามารถในทุกเรื่อง เป็นผู้มีความเฉลียวฉลาด ทำให้เกิดความยากที่ครูและผู้มีส่วนได้เสียจะแนะนำ

และเสนอความคิดมุมมองที่แตกต่าง และอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารขาดการแสดงออกในด้านการสนับสนุนการปฏิบัติการให้ประสบผลสำเร็จของนโยบาย จึงทำให้การเป็นผู้นำร่วมกันในโรงเรียนเกิดขึ้นน้อยทำให้ครูรู้สึกว่าการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนเป็นหน้าที่ของผู้บริหารส่งผลให้ระดับกระบวนการ ทักษะความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญชัย นันทะผา และพิมพ์อร สดเอี่ยม (2561 : บทคัดย่อ) ซึ่งพบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยสามารถเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการสร้างบรรทัดฐานและวิสัยทัศน์ร่วมกัน ด้านการสร้างเครือข่าย ด้านการตั้งเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ ด้านการแบ่งปันประสบการณ์ส่วนบุคคล ด้านการเปิดใจและร่วมมือ สนับสนุนผลการวิจัยของสุพรรณิ บุญหนัก (2565 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน สามารถเรียงจากมากไปหาน้อยได้ ดังนี้ ด้านการสนับสนุนและการเป็นผู้นำร่วมกัน ด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคคลด้านการเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ใช้ความรู้ ด้านการสร้างค่านิยมและวิสัยทัศน์ร่วมกันและด้านการมีเงื่อนไขที่สนับสนุนตามลำดับ

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสำคัญต่อสถานศึกษา มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคลในโรงเรียนทั้งรายบุคคลและรายกลุ่ม ผู้บริหารโรงเรียนต้องการขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จ สร้างโอกาสมากกว่าจะรอให้โอกาสมาถึงก่อนจึงจะลงมือทำมีความกระตือรือร้นพร้อมที่จะคิดสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา เป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เป็นผู้นำทางความคิด และการบริหารจัดการประพัตติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน ส่งเสริมความก้าวหน้าให้กับคณะครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องและกำกับติดตามผลการปฏิบัติงานของครูอย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้การเสริมสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความเข้าใจและเล็งเห็นความสำคัญของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนจากตัวผู้บริหารซึ่งถือว่าเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ยาวไกลและเห็นประโยชน์ที่จะได้รับการดำเนินการจึงสนับสนุนและอำนวยความสะดวกให้เกิดขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของชาญชัย นันทะผา และพิมพ์อร สดเอี่ยม (2561 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฐภา นรสูงเนิน และคณะ (2558 : บทคัดย่อ) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Somprach, et al., (2017 : 157) ที่ได้ศึกษาสำรวจบทบาทของรูปแบบภาวะผู้นำที่จำเป็นของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในโรงเรียนการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีส่วนร่วมอย่างมากในการฝึกฝนรูปแบบความเป็นผู้นำทั้ง 9 แบบ และครูก็มีส่วนร่วมอย่างมากใน PLC การมีส่วนร่วมของครูใน PLC มีความสัมพันธ์กับรูปแบบภาวะผู้นำทั้ง 9 รูปแบบและผลลัพธ์ยังแสดงให้เห็นว่ามีตัวทำนายที่สำคัญ 4 ตัว ได้แก่ การเรียนรู้ การเปลี่ยนแปลง การร่วมมือ และความเป็นผู้นำที่ได้รับเชิญ ซึ่งการค้นพบนี้มีส่วนสำคัญต่อความรู้โดยการเสนอรูปแบบความเป็นผู้นำที่จำเป็นซึ่งเป็นแนวทางแก่ผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูใน PLC ซึ่งจะปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนสนับสนุนผลการวิจัยของปานหทัย ธรรมรัตน์ (2564 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนโดยรวมมี

ความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพรรณิ บุญหนัก (2565 : บทคัดย่อ) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลยเขต 2 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ในภาพรวม มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก ทั้งนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเมืองสมุทร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่ดี ซึ่งผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องให้อยู่ในระดับมากที่สุดต่อไปและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ จึงควรมีการพัฒนา กล่าวคือ ด้านการบริหารหลักสูตร ผู้บริหารควรแสดงให้เห็นถึงความจริงจังในการบริหารหลักสูตร และสนับสนุนให้เกิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา และด้านการนิเทศการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักและให้ความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องมีการกำกับติดตามและจัดให้มีการนิเทศการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดผลดีต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา และตัวแปรอื่น ๆ
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
3. ควรศึกษาเชิงพื้นที่เกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

เอกสารอ้างอิง

- เกตุสุตา กิ่งการจร. (2560). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 สระบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชาญชัย นันทะพา และพิมพ์อร สดเอี่ยม. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 3 (2), 221-236.
- ณัฐิกา นครสูงเนิน และคณะ. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1. วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 10 (31), 7-18.
- บุญพา พรหมณะ. (2559). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ปิยะวรรณ แววรรณจิตต์ และคณะ. (2561). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตทุ่งครุ. วารสารบริหารการศึกษา มศว, 15 (29), 1-10.
- ปานหทัย ธรรมรัตน์ และคณะ. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ, 10 (37), 73-82.

- เรวณี ชัยเขาวรัตน์. (2558). กระบวนการเสริมสร้างความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษา
ปฏิบัติการวิชาชีพครูตามแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ : การวิจัยกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วาสนา ทองทวีชัย. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับ
มัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. (2565). รายงานข้อมูลพื้นฐานทาง
การศึกษา ภาคเรียนที่ 1/2565. สมุทรสาคร : กลุ่มนโยบายและแผน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. กรุงเทพฯ :
พริกหวานกราฟฟิค.
- สุพรรณิ บุญหนัก. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้
ทางวิชาชีพของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2.
วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 2 (4), 57-68.
- Anderson, A. P. (2002). **Transforming an elementary school into a professional learning
community through a top-down initiative.** Doctoral dissertation, Rowan University.
- Debevoise, W. (1984). Exchange Controls and external indebtedness : A modest proposal for a
deferral mechanism employing the Bretton Woods concepts. **Houston Journal of
International Law (Houston, Texas)**, 7 (Autumn), 157-68.
- Somprach, K., et al. (2017). The relationship between school leadership and professional learning
communities in Thai basic education schools. **Educational Research for Policy and
Practice**, 16, 157-175.
- Thompson, S. C., et al. (2004). Professional learning communities, leadership, and student learning.
Research in Middle Level Education, [Online]. 28 (1), Available :
<https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ807417.pdf>. [2022, August 12].

ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม LOCAL WISDOM AND NATURAL RESOURCE MANAGEMENT AND ENVIRONMENT

เบญจศักดิ์ เจริญมหาวิทยาลัย

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Benjapak Charoenmahavit

Faculty of Humanities Science, Ramkhamhaeng University

Corresponding Author Email : Benjapak99@gmail.com

(วันที่รับบทความ : พฤษภาคม 31, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : กรกฎาคม 3, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : กรกฎาคม 13, 2566)

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในตำบลยางสีสุราช อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม โดยการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาจากเอกสาร (Documentary research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) กับกลุ่มผู้นำ และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 7 คน

ผลการวิจัยพบว่า

ชาวชุมชนตำบลยางสีสุราชได้ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการใช้ภูมิปัญญาทางความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ศาลปู่ตามอุนร์กะป่าชุมชน ภูมิปัญญาทางความรู้ดั้งเดิมของบรรพบุรุษ คือ การทำปุ๋ยอินทรีย์ หรือปุ๋ยหมักมาใช้ในการบริหารจัดการขยะในชุมชน และภูมิปัญญาความรู้ดั้งเดิมทางด้านการสร้างฝายชะลอน้ำมาบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนในฤดูแล้งเพื่อจะได้มีน้ำสำหรับอุปโภค บริโภค การทำปุ๋ยสัตว์ และการทำเกษตรกรรม

คำสำคัญ : ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การจัดการ, ทรัพยากร, สิ่งแวดล้อม

Abstract

This research aims to study local wisdom and natural resource management and environment in Yang Si Surat Subdistrict Yang Si Surat District Maha Sarakham Province. This study is a documentary research and in-depth interview with 7 leaders and key informants.

The results of the study found that :

The community of Yang Si Surat Sub-district used local wisdom to manage natural resources and the environment by using the wisdom of belief in sacred things, namely Grandfather Pu-Ta Shrine, to conserve the community forest. The traditional knowledge of the ancestors is the making of organic fertilizers or compost for waste management in the community and traditional knowledge in building check dams to manage the water source of the community in the dry season in order to have water for consumption, livestock farming and agriculture.

Keywords : Local wisdom, Management, Resource, Environment

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตของพืชและสัตว์ รวมทั้งมนุษย์ โดยที่ความสัมพันธ์ของสิ่งเหล่านี้ต่างเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่ว่าจะเป็น ดิน น้ำ ป่าไม้ สัตว์ป่า ฯลฯ ซึ่งสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติเหล่านี้เป็นรากฐานวิถีดำเนินชีวิตของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยโบราณโดยการที่มนุษย์ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทั้งเป็นแหล่งที่มาของอาหาร วัตถุดิบ ผลผลิตความงามของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสร้างความรื่นรมย์แก่จิตใจของมนุษย์ รวมทั้งยังเป็นที่ยอมรับกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ และยังช่วยเกื้อกูลให้ชีวิตมนุษย์สามารถดำรงอยู่ได้ อย่างไรก็ตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขของการรู้จักใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างชาญฉลาด และมีการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมและเป็นระบบ โดยจะต้องคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับ เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืน เพราะหากมีการนำทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมาใช้ประโยชน์ที่มากเกินไปจนขาดความระมัดระวังย่อมจะก่อให้เกิดความเสียหายส่งผลให้เกิดความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมจนกลายเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อวิถีการดำเนินชีวิต และความเป็นอยู่ของมนุษย์ในภายหลัง (มูลนิธิสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ, 2566 : ออนไลน์) ดังนั้นแล้วควรมีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับบริบทความเป็นอยู่และวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนเพื่อเป็นหนทางนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งจะทำให้เกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560 : 1)

การพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่นำมนุษย์มาเป็นจุดศูนย์กลางของการพัฒนามาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) จนถึงฉบับปัจจุบันคือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566-2570) โดยการพัฒนาอยู่ภายใต้การพัฒนาที่ยั่งยืนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 ซึ่งมีเป้าหมายและยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาคุณภาพสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566 : ออนไลน์) สังคมแห่งภูมิปัญญาโดยเฉพาะภูมิปัญญาท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาพื้นบ้านคือความรู้ ความสามารถที่ถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่คนอีกรุ่นหนึ่ง และนอกจากนี้ภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นความรู้ ความคิด ความเชื่อที่สั่งสมมาเป็นประสบการณ์ในการปรับตัวและการดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ บริบทแวดล้อมทางสังคมวัฒนธรรมที่มีพัฒนาการถ่ายทอดสืบทอดกันมารวมถึงการที่มนุษย์ได้นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชนรวมทั้งการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาพัฒนาคุณภาพชีวิต ความเป็นอยู่ อย่างไรก็ตามภูมิปัญญาที่มาจากความเชื่อนี้ได้พัฒนาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของสังคมเรื่อยมา รวมถึงชุมชนได้นำภูมิปัญญาเหล่านั้นมาแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นกับสภาพแวดล้อมภายในชุมชน โดยอำเภออย่างสีสุราช ซึ่งเป็นอำเภอหนึ่งในจังหวัดมหาสารคามได้นำเอาองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบริหารจัดการทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรื่องน้ำ การจัดการเรื่องขยะ และการจัดการเรื่องป่าไม้ชุมชน ซึ่งการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้นส่งผลให้ชาวชุมชนตำบลยางสีสุราชอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี ปราศจากปัญหามลพิษทางสิ่งแวดล้อม ประชาชนมีสุขภาพอนามัยที่ดีเนื่องจากไม่มีผลกระทบทางด้านปัญหาน้ำเน่าเสีย และปัญหาทางด้านขยะ อีกทั้งระบบนิเวศป่าไม้มีความอุดมสมบูรณ์ ชาวชุมชนมีกฎเกณฑ์วิถีชีวิตและวิถีการประพฤติปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน มีความรักใคร่ปรองดอง สามัคคี ร่วมแรงร่วมใจ ตระหนักถึงคุณค่าและพร้อมใจกันอนุรักษ์ป่าวัฒนธรรมชุมชน มีการสืบสานประเพณีพิธีกรรมกราบไหว้ศาลปู่ตาเป็นประจำในทุก ๆ ปี ซึ่งศาลปู่ตาเป็นศาลที่ชาวชุมชนเคารพ ศรัทธา และเชื่อถือในความศักดิ์สิทธิ์เป็นอย่างมากโดยถือกันว่าผีปู่ตาของตำบลยางสีสุราชเป็นเจ้าและอยู่เหนือผีปู่ตาทั้งปวงในอำเภออย่างสีสุราชโดยสิ่งศักดิ์สิทธิ์นี้เป็นศูนย์รวมทางด้านจิตใจที่ชาวชุมชนใช้เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวใจทำให้อยู่ร่วมกันด้วยความสงบสุข

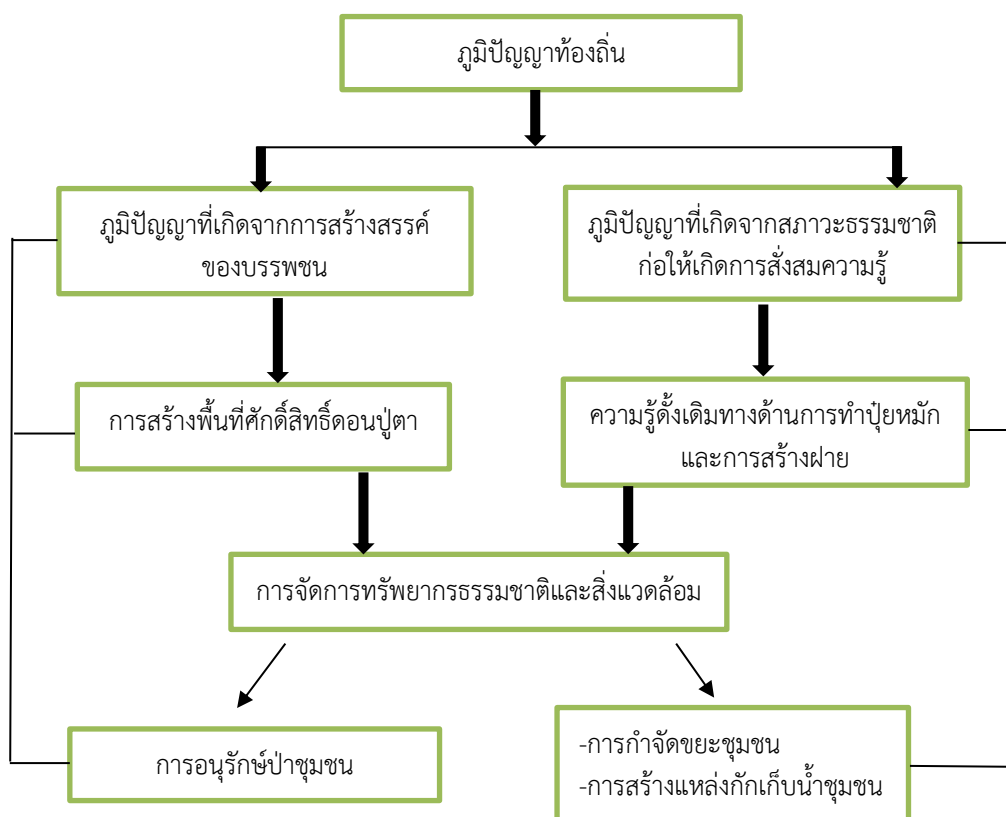
อย่างไรก็ตามการศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้ อาทิเช่น ทนงศักดิ์ ปัดสินธุ์ (2560 : บทคัดย่อ) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองโก อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า ชุมชนได้ดัดแปลงภูมิปัญญาในการอนุรักษ์ดินเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ของหมู่บ้านและการอนุรักษ์ป่าโดยการใช้องค์ภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านพิธีกรรม ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม (2562 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน : เทศบาลนครศรีธรรมราช พบว่า ระบบการจัดการขยะมูลฝอยมุ่งเน้นประสิทธิภาพในการจัดเก็บและกำจัดขยะโดยการให้ชุมชนคัดแยกขยะ และงานวิจัยของชวัญญา สุขคร (2555 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำฝายชะลอน้ำกรณีตัวอย่างชุมชนบ้านก๊วกท่ากลาง-ท่าใต้ ตำบลบ้านก๊วก อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ชาวชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างฝายชะลอน้ำมาบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดทั้งปี ซึ่งจากงานวิจัยที่กล่าวมาทั้งหมดยังไม่มียานวิจัยของนักวิชาการท่านใดที่วิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในบริบทพื้นที่ของตำบลยางสีสุราช อำเภออย่างสีสุราช จังหวัดมหาสารคามเลย ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของตำบลยางสีสุราช อำเภออย่างสีสุราช จังหวัดมหาสารคามที่ชาวบ้านได้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบริหารจัดการเรื่องน้ำ จัดการเรื่องขยะ และบริหารจัดการป่าไม้ชุมชน โดยทางอำเภอ

ยางสีสุราชมีการบริหารจัดการสิ่งเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนนำไปสู่การประสบผลสำเร็จทางด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนโดยมีชาวชุมชนเป็นจุดศูนย์กลางในการพัฒนาซึ่งส่งผลทำให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้มีการสืบทอดต่อ ๆ กันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนอีกรุ่นหนึ่งจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเป็นการวิจัยข้อมูลจากเอกสาร และการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้าน และผู้นำชุมชน จำนวน 7 คน ได้แก่ ปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ทางด้านประเพณี พิธีกรรม นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราช ผู้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราช และผู้นำชาวบ้าน เพื่อจะได้ทราบถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในชุมชน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ที่มีลักษณะคำถามปลายเปิดเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) จำนวน 7 คน ประกอบไปด้วยปราชญ์ชาวบ้านที่มีความรู้ทางด้านประเพณี พิธีกรรมของชุมชน จำนวน 1 คน ข้าราชการทางการเมืองและข้าราชการประจำที่มีหน้าที่ดูแล จัดการทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผู้นำชุมชน จำนวน 4 คน และผู้นำชาวบ้าน จำนวน 2 คน โดยบุคคลที่กล่าวมาทั้งหมดได้แสดงทัศนะความคิดเห็นอย่างเต็มที่อันจะเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยครั้งนี้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารเช่น หนังสือตำรา สื่อต่าง ๆ บทความ วิทยานิพนธ์ และข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 7 คน ซึ่งเป็นผู้นำชุมชน ผู้นำชาวบ้าน ปราชญ์ชาวบ้าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหาในประเด็นของการวิจัยและนำเสนอข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

อำเภอขามเฒ่า จังหวัดมหาสารคาม แบ่งพื้นที่การปกครองออกเป็น 7 ตำบล 91 หมู่บ้าน ประกอบไปด้วย 1) ตำบลยางสีสุราช มี 13 หมู่บ้าน 2) ตำบลนาภู มี 17 หมู่บ้าน 3) ตำบลแวงดง มี 19 หมู่บ้าน 4) ตำบลบ้านกุ่ม มี 9 หมู่บ้าน 5) ตำบลดงเมือง มี 9 หมู่บ้าน 6) ตำบลสร้างแข่ง มี 12 หมู่บ้าน 7) ตำบลหนองบัวสันต มี 12 หมู่บ้าน โดยที่อำเภอขามเฒ่าได้นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาแก้ปัญหาชุมชนภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งอำเภอขามเฒ่าได้ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุล ยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการป่าไม้ชุมชน โดยอาศัยความเชื่อในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จึงก่อเกิดการอนุรักษ์ป่าไม้ให้คงอยู่ชุมชนได้อย่างยั่งยืน และการอนุรักษ์ป่าชุมชนได้รับการถ่ายทอดเรื่อยมาตั้งแต่อดีตครั้งบรรพบุรุษซึ่งอยู่ภายใต้ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อยู่คู่ชาวชุมชนโดยที่ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกี่ยวกับผีป่าได้รับการสืบทอดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น ส่วนการบริหารจัดการขยะเปียกและขยะมูลฝอย อำเภอขามเฒ่ามีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและขยะเปียกด้วยการทำเป็นปุ๋ยอินทรีย์ รวมถึงการคัดแยกประเภทขยะของแต่ละครัวเรือน นอกจากนี้แล้วอำเภอขามเฒ่ายังมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติในเรื่องของน้ำด้วยการสร้างฝายชะลอน้ำเพื่อกักเก็บน้ำนำไปใช้ประโยชน์ในการอุปโภค บริโภคของชุมชน การเกษตรกรรม รวมถึงการสร้างฝายชะลอน้ำได้สร้างความหลากหลายทางชีวภาพเป็นที่ยู่อาศัยของสัตว์น้ำ อาทิเช่น ปลา กุ้ง หอย เหล่านี้เป็นต้น โดยชาวบ้านในอำเภอขามเฒ่าได้นำเอาองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมรวมทั้งพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อใหสภาพแวดล้อมในชุมชนดีขึ้นกว่าเดิมรวมถึงการลดการตัดไม้ทำลายป่า และการมีอาหารอย่างหลากหลาย โดยผู้วิจัยจะแยกประเด็นผลการวิจัย และวิเคราะห์ให้เห็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของอำเภอขามเฒ่า ดังนี้

ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ชุมชน

การอนุรักษ์ป่าไม้ชุมชนของชาวอีสานในตำบลยางสีสุราช อำเภอขามเฒ่า จังหวัดมหาสารคามนั้นจะเห็นได้ว่าชาวบ้านใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นแบบดั้งเดิมในการอนุรักษ์ป่าชุมชนให้คงอยู่อย่างยั่งยืนโดยการยึดมั่น เชื่อถือศรัทธาต่ออำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์นำไปสู่การมีประเพณีพิธีกรรมไหว้สิ่งศักดิ์สิทธิ์คือการไหว้ศาลตาปู่หรือดอนปู่ตาอันเป็นเงื่อนไขสำคัญของชาวชุมชนที่นำไปสู่การอนุรักษ์ป่าชุมชนซึ่งเป็นที่ตั้งของดอนตาปู่สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงการที่มนุษย์ได้ใช้อำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์คืออำนาจของผีป่าซึ่งเป็นผีบรรพบุรุษที่ชาวอีสานเคารพนับถือมาเป็นเครื่องมือในการสร้างและควบคุมกฎระเบียบการอยู่ร่วมกันในสังคมโดยผีป่าถือเป็นผีบรรพชนที่คอยคุ้มครอง ป้องกันภัยร้ายทั้งหลายทั้งปวงที่จะเกิดขึ้นในชุมชนโดยมอบหมายกำหนดให้ “เฒ่าจ้ำ” ทำหน้าที่เป็นผู้ติดต่อสื่อสารระหว่างผีบรรพชนกับชาวบ้านความเชื่อถือ ศรัทธาเรื่องผีบรรพชนปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นประเพณีทุกท้องถิ่นชุมชน (บุญยงค์ เกศเทศ, 2542 : ออนไลน์) พื้นที่บริเวณดอนปู่ตาของชาวชุมชนตำบลยางสีสุราชมีพื้นที่ครอบคลุมทั้ง ม.1 บ้านยางสีสุราช และ ม.10 บ้านโพธิ์ชัย ต.ยางสีสุราช อ.ยางสีสุราช จ.มหาสารคาม โดยที่ดอนปู่ตาเป็นพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ประกอบไปด้วย ไม้หนานาพรรณ อาทิเช่น ไม้เต็ง ไม้รัง ไม้มะค่า ไม้พยุง พืชสมุนไพรต่าง ๆ ฯลฯ และบริเวณดอนปู่ตาจะมีศาลพระปู่สีสุราช หรือพ่อปู่สีสุราชที่ชาวชุมชนเคารพนับถือตั้งอยู่บริเวณนี้ด้วยดังจะเห็นได้จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ของกำนันตำบลยางสีสุราช คือ ครรชิต ธรรมรักษ์ (2566, พฤษภาคม 7) ได้กล่าวถึงความสำคัญของดอนปู่ตาว่า “ศาลปู่ตาเป็นศาลที่ชาวชุมชนได้มากราบไหว้บูชา เป็นสถานที่ยึดเหนี่ยวทางด้านจิตใจของชาวชุมชนซึ่งเป็นสิ่งสถิตของเจ้าเมืองที่สร้างบ้านแปลงเมืองมาตั้งแต่โบราณเป็นความเชื่อจากบรรพบุรุษสู่ลูกหลานเป็นความเชื่อที่ดีให้คนในชุมชนได้ประพฤติปฏิบัติร่วมกัน นอกจากนี้ชาวชุมชนได้มีมติร่วมกันในการอนุรักษ์ป่าไม้ ปกปักษ์รักษา ดูแลป่าไม้ร่วมกัน และห้ามฆ่าสัตว์ตัดไม้ที่อยู่บริเวณดอนปู่ตาถ้าใครละเมิดอาจมีอันเป็นไปถึงแก่ชีวิตได้ นอกจากนี้ป่าไม้ในบริเวณพื้นที่ดอนปู่ตายังเป็นแหล่งเรียนรู้พันธุ์ไม้หนานาชนิดของชาวชุมชนและพื้นที่ใกล้เคียง” โดยศาลปู่ตาแห่งนี้มีเรื่องเล่าขานเป็นตำนานติดต่อกันมาว่าพระสีสุราชซึ่งเป็นราชโอรสของพระเจ้าเสือบุตรชายของพระเจ้าอินซึ่งเป็นราชโอรสของพระเจ้าธรรมเทโวไธรส

ของเจ้าหน่อขัตติยศรีสร้อยศรีสมุทรพุทธางกูรแห่งนครจำปาศักดิ์ (พ.ศ.2256-2270) (ปฐม คเนจร, 2527 : 3) ได้อพยพไพร่พลเข้ามาฝั่งไทยโดยผ่านทางดอนมดแดง (ปัจจุบันคือ จังหวัดอุบลราชธานี) ผ่านเมืองสุวรรณภูมิ และได้มาตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนอยู่ที่โคกหนองคู หลังจากนั้นพระสิสุราชได้ย้ายอพยพผู้คนจากโคกหนองคู ไปตั้งบ้านที่ต่งตะกวดโนนสูงและโนนบ้านนา ต่อมาได้ย้ายมาตั้งทางด้านตะวันออกที่มีชัยภูมิเป็นป่าดงขนาดใหญ่ ที่มีความอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชอาหารเพราะมีแหล่งน้ำธรรมชาติหลายแห่ง และเมื่อสร้างตั้งบ้านเรือนเสร็จจึงได้ตั้งชื่อบ้านว่า บ้านยางสิสุราชตามนามของผู้นำ คือ พระสิสุราชและพื้นที่ที่มีต้นยางจำนวนมาก ปี พ.ศ.2336 พระสิสุราชได้ถึงแก่กรรมชาวชุมชนจึงได้เลือกสถานที่ ที่มีทำเลเหมาะสมตั้งศาลขึ้นมาเพื่อระลึกถึงพระสิสุราชที่เป็นผู้ก่อตั้งบ้านเมืองโดยศาลแห่งนี้ชาวชุมชนจะเรียกว่าศาลปู่ตาหรือศาลพระสิสุราชซึ่งชาวชุมชนให้ความเคารพนับถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวชุมชนใช้เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจสืบต่อ ๆ กันมาจากรุ่นสู่รุ่น

อนึ่งจากตำนานประวัติศาสตร์ที่มาของชุมชนและความเชื่อในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ส่งผลให้ชาวบ้านได้กำหนดพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ของชุมชนขึ้นมานั้นคือศาลปู่ตาหรือดอนตาปู่โดยพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้ได้กลายเป็นพื้นที่อนุรักษ์ป่าของชุมชนที่ชาวบ้านยึดโยงเอาความเชื่อเรื่องผีปู่ตามาสรางกฎระเบียบในวิถีการดำเนินชีวิตทำให้ไม่มีชาวบ้านคนใดเข้าไปบุกรุกตัดไม้ ทำลายป่าในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์แห่งนี้โดยชาวชุมชนจะมีการกำหนดประเพณี พิธีกรรมการไหว้ดอนตาปู่ขึ้นภายในวันพุธของเดือน 6 เป็นประจำของทุกปีโดยปี พ.ศ.2566 พิธีไหว้ดอนปู่ตากำหนดขึ้นวันที่ 26 เมษายน ซึ่งตรงกับวันขึ้น 7 ค่ำเดือน 6 โดยการกำหนดวันพิธีผู้ที่เป็นพ่อเจ้าคนปัจจุบันจะเป็นผู้กำหนดซึ่งการกำหนดวันพิธีจะต้องตรงกับวันพุธเดือน 6 ของทุกปี ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์ดังนี้

เรื่อง เสืออึ้ง (2566, เมษายน 26) ซึ่งเป็น “พ่อใหญ่จ้ำ” หรือเฒ่าจ้ำ คนปัจจุบัน (พ่อใหญ่จ้ำ หรือเฒ่าจ้ำ คือตัวแทนของชาวบ้านที่ทำหน้าที่สื่อสารกับผีปู่ตา และเป็นผู้ทำหน้าที่กล่าวนำประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการบวงสรวง สังเวยผีปู่ตา หรือเทวดาประจำหมู่บ้าน) ได้กล่าวถึงพิธีกรรมและความศักดิ์สิทธิ์ของผีปู่ตาว่า “พิธีไหว้ปู่ตาจะกำหนดขึ้นในวันพุธของเดือน ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำพิธีด้วยความรักและเชื่อถือ ศรัทธาต่อพิธีกรรมนี้มากเพราะปู่ตาเป็นผีบรรพบุรุษที่สร้างบ้านแปงเมืองของชาวอำเภอยางสิสุราช ชาวบ้านลูกหลานทุกคนในอำเภอยางสิสุราชจะมีความเชื่อถือ ศรัทธากับผีปู่ตามากเพราะอยากได้อะไรก็จะมาขอให้ปู่ตาช่วยและได้สมความปรารถนาทุกอย่าง แต่ถึงแม้ว่าบางครั้งลูกหลานบางคนจะไม่ได้สมปรารถนาตามที่ขอแต่ก็ยังมีความเคารพ เชื่อถือ ศรัทธาผีปู่ตามาโดยตลอด และนอกจากนี้แล้วการทำหน้าที่พ่อใหญ่จ้ำประจำศาลปู่ตายังต้องเอาใจใส่ดูแลป้องกันรักษาพื้นที่บริเวณป่าชุมชน ต้นไม้สัตว์ รวมไปถึงทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นผลผลิตจากดอนปู่ตา ไม่ว่าจะเป็น ไข่มดแดง เห็ด สัตว์ต่าง ๆ และพืชสมุนไพร ชาวบ้านที่จะเข้ามาหาอาหารจากดอนปู่ตาจะต้องขออนุญาตผีปู่ตาก่อนมิฉะนั้นจะถูกผีปู่ตาลงโทษให้ ผู้นั้นได้รับภัยพิบัติต่าง ๆ จนอาจถึงแก่ชีวิตได้”

นอกจากนี้แอนนา ปิตานัง อายุ 60 ปี ชาวบ้านโพธิ์ชัย ตำบลยางสิสุราช อำเภอยางสิสุราช (2566, เมษายน 26) ได้กล่าวถึงความความศักดิ์สิทธิ์ของปู่ตาที่อยู่ดอนตาปู่บ้านโพธิ์ชัยว่า “ในบริเวณอำเภอยางสิสุราชปู่ตาที่อยู่หมู่บ้านโพธิ์ชัยเปรียบเสมือนเจ้าเมืองใหญ่ที่มีปู่ตาที่อยู่บริเวณรอบ ๆ ตามหมู่บ้านอื่นเป็นบริวาร ท่านมีความศักดิ์สิทธิ์มากไม่มีใครกล้าเข้าไปตัดไม้ในบริเวณดอนปู่ตาเพราะกลัวมีอันเป็นไปเคยมีครั้งหนึ่งชาวบ้านเข้าไปตัดไม้ ถางไม้บริเวณของดอนปู่ตาต่อมาไม่นานชาวบ้านคนนั้นไม่สบายโดยไม่รู้สาเหตุ หมอที่โรงพยาบาลก็หาสาเหตุของโรคไม่เจอ และชาวชุมชนเชื่อกันว่าเป็นเพราะเข้าไปตัดไม้ในบริเวณหวงห้ามซึ่งเป็นที่ยอดปู่ตา” สอดคล้องกับปรีชา โพเทพา ผู้ใหญ่บ้าน ม.10 บ้านโพธิ์ชัย (2566, เมษายน 26) ได้กล่าวถึงประเพณี พิธีไหว้ศาลปู่ตาว่า “การจัดพิธีประเพณีไหว้ศาลปู่ตานี้จะจัดทุกปีเพื่อให้ชาวชุมชนได้มากราบไหว้ บูชาปู่ตาเพื่อให้ปู่ตาคู้มครองหมู่บ้าน ชาวบ้านทุกคนให้อยู่รอดปลอดภัยปราศจากโรคภัย เดินทางไปไหนปลอดภัยโดยมีปู่ตาคู้มครอง ส่วนป่าไม้ชุมชนที่อยู่รายรอบดอนปู่ตาไม่มีชาวบ้านคนใดกล้าเข้ามาบุกรุกป่าบริเวณนี้เพราะความกลัวในอำนาจสิ่งศักดิ์สิทธิ์” และนอกจากนี้พิทยา ระถิ นายกององค์การบริหารส่วนตำบลยางสิสุราช (2566, พฤษภาคม 11) ได้กล่าวถึงความศักดิ์สิทธิ์ของดอนปู่ตาว่า “ศาลปู่ตามีความศักดิ์สิทธิ์มาก ชาวบ้านศรัทธา รักและหวงแหนพร้อมที่จะอนุรักษ์วัฒนธรรมดั้งเดิมที่สืบทอดมาจนถึงสิ่งต่าง ๆ ที่อยู่รอบชุมชนโดยไม่ให้เกิดจากการบังคับแต่อย่างใด ประเพณีไหว้ปู่ตาชาวบ้านจะมีความร่วมมือร่วมใจกันทำพิธีไหว้ปู่ตาทุกปี”

ป่าชุมชนดอนปู่ตาก็เป็นพื้นที่ป่าศักดิ์สิทธิ์ที่มีร่องรอยประวัติศาสตร์ความเป็นมาเกี่ยวโยงถึงวิถีการดำรงชีวิตของชาวชุมชนยางสิสุราชซึ่งมีผลทำให้ชาวบ้านมีความรัก ความผูกพัน หวงแหน และเห็นคุณค่าของการดำรงชีวิตที่ผูกพันอยู่กับทรัพยากรธรรมชาติ ถึงแม้ว่าในปัจจุบันบริบทสิ่งแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมเป็นอย่างมากไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันมากขึ้น

แต่ทรัพยากรธรรมชาติอย่างป่าไม้ชุมชนซึ่งเป็นปาวัฒนธรรมของชุมชนยังได้รับการอนุรักษ์ไว้ตลอดมา เพื่อสืบสาน ประเพณีพิธีกรรมอันทรงคุณค่าต่อชีวิตและจิตใจของชาวอำเภอยางสีสุราช โดยที่ป่าดอนปู่ตาถือได้ว่าเป็นปาวัฒนธรรม ชุมชนที่เชื่อมโยงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนบ้านยางสีสุราช การบริหารจัดการป่าไม้ชุมชนของอำเภอยางสีสุราช คือการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เกิดจากความเชื่อในเรื่องอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คือ ผีบรรพชนและป่าดอนปู่ตา อย่างจริงจัง มีการยึดถือปฏิบัติ และละเว้นการตัดไม้ในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์อย่างเคร่งครัด โดยพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์คือดอนปู่ตา หรือศาลปู่ตาเป็นพื้นที่ป่าสาธารณะประโยชน์ของชุมชน เป็นป่าสถานที่ที่ชาวชุมชนใช้ในการประกอบพิธีกรรมไหว้ศาล ผีปู่ตา การที่ชาวชุมชนยึดถือให้บริเวณพื้นที่ศาลปู่ตาเป็นพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ส่งผลทำให้ชาวบ้านไม่กล้าเข้ามาบุกรุกป่าไม้ ภายในบริเวณพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์แสดงให้เห็นถึงการสร้างกฎระเบียบและกฎกติกาของชาวชุมชนในการบริหารจัดการ ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนโดยอาศัยอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งถือว่าเป็นการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น ความเชื่อดั้งเดิมที่ ยึดถือปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งบรรพบุรุษมาสร้างกฎระเบียบของชุมชนในการอนุรักษ์ปาวัฒนธรรมชุมชนให้คงอยู่ ชุมชนได้อย่างยั่งยืนตลอดไป

ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการกำจัดขยะมูลฝอยและขยะ เปียก

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นในทุกชุมชนโดยเฉพาะชุมชนที่มีประชากรอยู่กันอย่างหนาแน่น ก่อให้เกิดปัญหาขยะเน่าเสียและปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอยก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นอย่างมากโดยกลิ่น เน่าเหม็นของขยะส่งผลเสียต่อสุขภาพทั้งสุขภาพทางร่างกายและจิตใจโดยสาเหตุที่ก่อให้เกิดปัญหาขยะมูลฝอย ได้แก่ ความมั่งคั่งโดยการทิ้งขยะลงตามพื้นที่ว่างต่าง ๆ หรือการทิ้งขยะลงตามแหล่งน้ำ โดยไม่ทิ้งลงในถังรองรับที่จัดไว้ให้ การเก็บและทำลายหรือนำขยะไปใช้ประโยชน์อย่างไม่มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดผลเสีย มีขยะตกค้าง และขยะมีกลิ่น เหม็นไปทั่วบริเวณจนก่อปัญหามลพิษให้กับสิ่งแวดล้อม และการกำจัดขยะไม่เป็นไปตามมาตรฐาน และไม่ถูกวิธีรวมถึง ไม่ถูกสุขอนามัย อย่างไรก็ตามการจัดการเก็บขยะมูลฝอยในอำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคามมีการจัดเก็บอย่างถูกวิธี และถูกสุขลักษณะ ซึ่งขยะในชุมชนมีทั้งขยะที่เป็นพิษ เช่น กระป๋องบรรจุสารเคมีภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ขยะจากโรงพยาบาล กระป๋องสเปรย์ ฯลฯ ขยะเปียกและขยะมูลฝอย โดยขยะเปียกมีการจัดการอย่างถูกวิธีด้วยการนำถังภาชนะหรือวัสดุที่ ไม่ได้ใช้แล้วมาเจาะรูกันถังและเอาไปฝังไว้ในดินปิดภาชนะให้มิดชิดเพื่อทิ้งเศษขยะ อาหาร เศษผักลงไปทำปุ๋ยอินทรีย์ อินทรีย์ในดินและไส้เดือนจะทำหน้าที่ย่อยเศษอาหารในภาชนะให้กลายเป็นปุ๋ย นอกจากนี้แล้วพวกขยะมูลฝอย หรือ ขยะที่ไม่ใช่แล้วก็จะนำกลับมาใช้ซ้ำหรือขยะที่เป็นพิษก็จะนำไปฝังกลบซึ่งชาวชุมชนจะมีการคัดแยกขยะไว้เพื่อ ให้เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราชสามารถจัดเก็บขยะได้ง่ายเพิ่มความสะดวกสบายให้กับผู้ทิ้งขยะ และ ผู้จัดเก็บ ดังจะเห็นได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้ จิตติมา ปิตานัง (2566, เมษายน 30) ซึ่งดำรงตำแหน่งสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราช ม. 10 บ้านโพธิ์ชัย ได้กล่าวถึงการบริหารจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราชว่า “การกำจัดขยะมูลฝอยทางองค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราชจะมีถังขยะให้กับชุมชนไว้ทิ้งขยะเพื่อให้เป็นไป อย่างถูกสุขลักษณะรวมถึงการเก็บขยะของเจ้าหน้าที่จะมีการนำขยะมาแยกหมวดหมู่ก่อนที่จะนำไปฝังกลบหรือเผาทั้ง บริเวณทางไกลชุมชนที่ทางอบต. ยางสีสุราช กำหนดพื้นที่ฝังขยะไว้ ส่วนขยะเปียกเช่นพวกเศษอาหารชาวบ้านจะมีถัง เพื่อทิ้งขยะหมักให้เป็นปุ๋ยอินทรีย์ และทางอบต.จะมีการออกมาเก็บถังขยะตามบ้านอาทิตย์ละ 2 ครั้งรวมถึงการเก็บ ค่าธรรมเนียมในการเก็บขยะเดือนละ 20 บาทเพื่อนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะของชุมชน” สอดคล้องกับ ครรชิต ธรรมรักษ์ (2566, พฤษภาคม 10) ที่กล่าวว่า ชุมชนมีการบริหารจัดการคัดแยกขยะของแต่ละครัวเรือน ทั้งขยะ เปียก ขยะแห้ง ขยะรีไซเคิล โครงการลดถังขยะของทางอบต. มีการทำความสะอาดถนน หนทางเป็นประจำทุกวัน”

นอกจากนี้ลัดดา กนกโชติพันธ์ (2566, เมษายน 30) ได้กล่าวถึงการขนเก็บขยะของหน่วยงานภาครัฐว่า “เจ้าหน้าที่จะมาเก็บขยะตามหมู่บ้านและชาวบ้านจะขนขยะมาทิ้งตามถังที่ทางอบต.ให้มาส่วนเศษอาหารจะทิ้งในถัง ที่เป็นถังขยะเปียกเพื่อทำเป็นปุ๋ยหมักไว้ใส่พืชผักที่ปลูกตามฤดูกาล”

พิทยา ระถิ นายองค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราช (2566, พฤษภาคม 11) ได้กล่าวถึงการเก็บขยะของ หน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราชว่า “พวกขยะเปียกของชุมชนทางอบต.จะมีการนำถังที่ไม่ได้ใช้แล้วแจก ตามหมู่บ้านเพื่อให้ชาวชุมชนไว้ใส่ขยะเปียกเพื่อทำปุ๋ยอินทรีย์ ส่วนขยะที่เป็นพิษจะนำไปฝัง แต่ถ้าบ้านหลังใดที่มีผู้ป่วย ติดเตียงทางโรงพยาบาลจะนำขยะมาให้ไว้ใส่ขยะพิษเช่น ขวดยาเข็มฉีดยา ถุงมือ ขยะสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ ของผู้ป่วยแล้ว ให้ญาติผู้ป่วยนำขยะไปทิ้งที่ถังขยะของโรงพยาบาล ส่วนขยะมูลฝอยจะนำไปทำปุ๋ยหมัก ทางองค์การบริหารส่วนตำบล ยางสีสุราชมีโครงการลดถังขยะชุมชน เพื่อให้ชาวชุมชนลดการทิ้งขยะ”

จากข้อมูลการสัมภาษณ์จะเห็นได้ว่าการนำเอาองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบริหารจัดการขยะชุมชนของชาวตำบลยางสีสุราช เป็นการกำจัดขยะโดยการคัดแยกขยะออกเป็นแต่ละประเภทเพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บและการทำลายอีกทั้งในกรณีของขยะเปียกขาวชุมชนจะนำไปฝัง เพื่อให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์เพื่อนำไปบำรุงพืช ผัก หรือทำเกษตรกรรมต่อไป ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าการนำเอาความรู้ในเรื่องการทำปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์ของคนโบราณที่ไม่พึ่งพาปุ๋ยเคมีเป็นการพึ่งพาและสร้างความหลากหลายทางชีวภาพโดยที่ปุ๋ยจะทำหน้าที่บำรุงดิน การพรวนดินโดยใส่เคียน ทำให้พืช ผักเจริญงอกงาม สร้างความปลอดภัยให้กับชีวิตโดยไม่ต้องระแวงถึงการใช้สารเคมีในพืชผัก และนอกจากนี้แล้วปุ๋ยหมักยังสร้างความอุดมสมบูรณ์ในดินแถมยังช่วยปรับสภาพแวดล้อมโดยเป็นตัวช่วยในการกำจัดขยะมูลฝอยและวัชพืชต่าง ๆ และสามารถช่วยเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมให้ดีขึ้นได้ด้วยการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกซึ่งเป็นสาเหตุของการเกิดภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการสร้างฝายชะลอน้ำ

อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคามเป็นอำเภอหนึ่งทางภาคอีสานที่ประสบปัญหามลภาวะแล้งคุกคามในทุก ๆ ปีส่งผลทำให้ประชาชนต้องประสบปัญหาภัยแล้งขาดแคลนน้ำเพื่อการใช้สอย และการอุปโภค บริโภค รวมถึงการขาดแคลนน้ำสำหรับการประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม ดังนั้นการสร้างฝายชะลอน้ำตามลำห้วยต่าง ๆ ที่อยู่ในอำเภอยางสีสุราชจึงเป็นทางออกของชาวชุมชนในการจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อที่จะนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดในชุมชนซึ่งฝายชะลอน้ำของอำเภอยางสีสุราชจะเป็นการก่อสร้างฝายแบบง่าย ๆ โดยการนำเอาท่อนไม้มาวางเรียงกันแล้วนำกระสอบทรายมาวางซ้อนเรียงกันเป็นแถวเพื่อลดความแรงของกระแสน้ำ ดังจะเห็นได้จากข้อมูลการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราช จิตติมา ปิตตานัง (2566, เมษายน 30) และนายพิทยา ระถิ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราช ที่ข้อมูลสอดคล้องกันดังนี้ “การทำฝายชะลอน้ำจะนำไม้ไผ่มาเรียงเป็นแถว ๆ แบ่งเป็นชั้น ๆ หรือนำกระสอบทรายมาเรียงเป็นแถวเพื่อให้หน้าไหลช้าลง ใช้กระสอบบรรจุดินกันโดยใช้ไม้ไผ่ทำเป็นคอกเพื่อป้องกันน้ำพัดพา” นอกจากนี้ปรีชา โพเทพา ผู้ใหญ่บ้าน ม. 10 (2566, พฤษภาคม 11) ได้ให้ข้อมูลว่า “บางแห่งฝายชะลอน้ำจะทำเป็นฝายดินเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้หน้าแล้ง และเพื่อให้อายุ กล้วยไม้ น้ำกิน” และครุฑิชิต ธรรมรักษ์ กำนันตำบลยางสีสุราช (2566, พฤษภาคม 7) ได้ให้ข้อมูลว่า “การสร้างฝายชะลอน้ำส่วนใหญ่จะเป็นฝายกระสอบทรายแล้วเอาไม้ไผ่มาปักเป็นคอกเพื่อไม่ให้หน้าพัดกระสอบทรายฝายซีเมนต์เริ่มมีเข้ามาบ้างแล้วซึ่งงบประมาณได้จากโครงการปิดทองหลังพระ”

อนึ่งการสร้างฝายชะลอน้ำของอำเภอยางสีสุราชเป็นการทำฝายชะลอน้ำตามรูปแบบดั้งเดิมของท้องถิ่นซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่สั่งสมความรู้และปฏิบัติติดต่อกันมาจากรุ่นสู่รุ่น โดยการสร้างฝายลักษณะนี้จะส่งผลทำให้เกิดการอนุรักษ์ป่าไม้ และก่อให้เกิดระบบนิเวศที่สมดุลเป็นการพัฒนาและฟื้นฟูแหล่งน้ำ ลดความรุนแรงของกระแสน้ำในลำห้วย ช่วยชะลอระยะเวลาการไหลของน้ำ ฝายชะลอน้ำจะช่วยกักเก็บตะกอนและวัสดุต่าง ๆ ที่ไหลลงมากับน้ำในลำห้วยได้เป็นอย่างดีแถมยังเป็นการช่วยยืดอายุแหล่งน้ำตอนล่างให้ตื่นขึ้นช้าลง คุณภาพของน้ำมีตะกอนปะปนน้อยลง และยังช่วยเพิ่มความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่พื้นที่เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ และใช้เป็นแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคบริโภคตลอดจนมีน้ำใช้เพื่อการเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช รัชกาลที่ 9 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ที่ได้มีพระราชดำริเกี่ยวกับรูปแบบและลักษณะของฝายชะลอน้ำหรือ Check Dam ไว้ว่า “ให้พิจารณาดำเนินการสร้างฝายราคาประหยัด โดยใช้วัสดุราคาถูกและหาง่ายในท้องถิ่น เช่น แบบทิ้งหินคลุมด้วยตาข่าย ปิดกันร่องน้ำกับลำธารเล็ก ๆ เป็นระยะ ๆ เพื่อใช้เก็บกักน้ำและตะกอนดินไว้บางส่วนโดยน้ำที่กักเก็บไว้จะซึมเข้าไปในดิน ทำให้ความชุ่มชื้นแผ่ขยายออกไปทั้งสองข้างต่อไปจะสามารถปลูกพันธุ์ไม้ป้องกันไฟ พันธุ์ไม้โตเร็วและพันธุ์ไม้ไม่ทิ้งใบ เพื่อฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำลำธารให้มีสภาพเขียวชอุ่มขึ้นเป็นลำดับ สำหรับ Check Dam ชนิดป้องกันไม่ให้ทรายไหลลงไปในอ่างใหญ่จะต้องทำให้ดีและลึกเพราะทรายลงมากจะกักเก็บไว้ ถ้าน้ำต้นทรายจะข้ามไปลงอ่างใหญ่ได้ ถ้าเป็น Check Dam สำหรับรักษาความชุ่มชื้นไม่จำเป็นต้องขุดลึกเพียงแต่กักน้ำให้ลงไปในดิน แต่แบบกับทรายนี้จะต้องทำให้ลึกและออกแบบอย่างไรไม่ให้หน้าลงมาแล้วไล่ทรายออกไป” (อุทยานราชพฤกษ์, 2564 : ออนไลน์) อย่างไรก็ตาม การสร้างฝายชะลอน้ำของอำเภอยางสีสุราชส่งผลให้เกิดการขาดแคลนน้ำสำหรับการทำเกษตรกรรมไปได้เป็นอย่างมากชาวชุมชนสามารถนำน้ำจากฝายไปใช้ในพื้นที่ย่อยๆได้ในช่วงฤดูแล้ง อีกทั้งฝายชะลอน้ำได้สร้างความหลากหลายทางชีวภาพไม่ว่าจะเป็นพืชน้ำที่ชาวบ้านสามารถนำไปประกอบอาหาร รวมถึงกุ้ง หอย ปู ปลา ถือเป็นแหล่งอาหารที่สำคัญของชาวชุมชน และบริเวณโดยรอบที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยป่าไม้ นานาพรรณอันเป็นที่อยู่อาศัยและเป็นแหล่งอาหารป่าไม้อาจจะเป็นเห็ด หรือสัตว์ป่าที่สามารถนำมาประกอบเป็นอาหารใน

ชีวิตประจำวันของชาวชุมชนได้ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างสมดุลและยั่งยืนทั้งคนและทรัพยากรธรรมชาติต่างพึ่งพาอาศัย และเกื้อกูลซึ่งกันและกันซึ่งการสร้างฝายชะลอน้ำเป็นการบริหารจัดการน้ำจากธรรมชาติได้อย่างยั่งยืนโดยที่ฝายชะลอน้ำจะช่วยกักเก็บน้ำและสร้างความชุ่มชื้นให้กับต้นไม้ในบริเวณโดยรอบรวมถึงเป็นการอนุรักษ์ต้นไม้น้ำที่รายรอบฝายชะลอน้ำสร้างความอุดมสมบูรณ์ก่อให้เกิดความหลากหลายทางด้านชีวภาพแก่พืชและสัตว์ตลอดจนนำความชุ่มชื้นมาสู่แผ่นดิน

สรุปได้ว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นความรู้ ความสามารถที่สั่งสมและถ่ายทอดต่อ ๆ กันมาจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่อีกคนรุ่นหนึ่งจนเกิดเป็นผลผลิตที่มีคุณค่าสามารถนำมาแก้ไขปัญาและพัฒนาวิถีชีวิตของมนุษย์ได้ โดยการที่มนุษย์นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบริหารจัดการแก้ไขปัญาที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมและจากทรัพยากรธรรมชาติที่เปลี่ยนแปลงไปเพื่อความอยู่รอดของชุมชนและสังคม โดยที่ภูมิปัญญาเกิดจากประสบการณ์ทั้งภายในและภายนอกพื้นที่ รวมถึงภูมิปัญญาที่ผลิตขึ้นใหม่หรือการผลิตซ้ำภูมิปัญญาเดิมโดยการปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทการเปลี่ยนแปลงของสังคมเพื่อแก้ไขปัญาสังคมและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปด้วยซึ่งภูมิปัญญาเหล่านี้มีรากฐานมาจากความเชื่อทางพุทธศาสนา ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งชาวชุมชนในอำเภอยางสีสุราชได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติคือป่าไม้ชุมชน ชาวบ้านนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นทางด้านความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์มาสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นพื้นที่ของศาลปู่ตา ฝับริพบุรุษของชาวชุมชนที่คอยช่วยเหลือปกป้องชุมชนรวมถึงลูกหลานของชาวชุมชนให้ได้รับความสงบสุขปลอดภัย อยู่ร่วมกันอย่างมีความสงบเรียบร้อยไม่เกิดเภทภัยอันตรายต่าง ๆ ซึ่งพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อสร้างกฎระเบียบในการอยู่ร่วมกันของชุมชน ทำให้ไม่มีชาวบ้านคนใดกล้าเข้าไปตัดไม้ทำลายป่าในพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์แสดงให้เห็นถึงกุศโลบายของคนรุ่นเก่านำภูมิปัญญาความรู้มาเชื่อมโยงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวชุมชนที่อยู่ภายใต้ความเชื่อในอำนาจของสิ่งศักดิ์สิทธิ์เหนือธรรมชาติ ส่วนภูมิปัญญาท้องถิ่นในเรื่องการกำจัดขยะมูลฝอยและขยะเปียกชาวบ้านจะนำความรู้ในเรื่องการทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยอินทรีย์ไว้ใช้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาสารเคมีซึ่งเป็นหลักประกันว่าพืช ผักที่นำมาใช้ประกอบอาหารมีความปลอดภัย นอกจากนี้การแยกขยะยังสามารถนำขยะที่ใช้ได้กลับมาใช้ใหม่รวมถึงการนำขยะไปขายสร้างรายได้อีกทางหนึ่งด้วย สำหรับการบริหารจัดการทรัพยากรทางน้ำชุมชนได้ใช้ภูมิปัญญาดั้งเดิมคือการสร้างฝายชะลอน้ำโดยการนำไม้ไผ่มาสอดประสานแล้วนำเอากระสอบทรายมาวางกันเพื่อชะลอการไหลของน้ำทำให้สามารถกักเก็บน้ำไว้ได้ รวมถึงฝายชะลอน้ำได้สร้างความหลากหลายทางชีวภาพให้แก่บริเวณรายรอบ มีพืชอาหารให้ชาวชุมชนสามารถเก็บกินได้ตลอดทั้งปี การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะนี้ก่อให้เกิดการพัฒนาที่นำไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาประเทศที่มุ่งเน้นการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจส่งผลให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างสิ้นเปลืองโดยเฉพาะทรัพยากรทางด้านป่าไม้ที่ถูกทำลายไปเป็นจำนวนมากส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ อาทิเช่นดิน น้ำ และทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ รวมถึงการก่อให้เกิดปัญหากับชุมชนอันเนื่องมาจากทรัพยากรป่าไม้ และน้ำเป็นรากฐานหล่อเลี้ยงวิถีการดำเนินชีวิตของชุมชนโดยเฉพาะชุมชนทางภาคอีสานที่ประกอบอาชีพทางด้านเกษตรกรรม โดยผลการวิจัยภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชาวชุมชนตำบลยางสีสุราช อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม มีการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพไม่ว่าจะเป็นจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านป่าไม้ชุมชน ที่ชาวชุมชน และผู้นำปราชญ์ชาวบ้านได้นำประเพณี พิธีกรรมการไหว้ศาลปู่ตาซึ่งเป็นพิธีกรรมที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณมาสร้างกฎระเบียบของชุมชนในการอนุรักษ์ป่าไม้ด้วยการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ทำให้ป่าไม้ที่อยู่บริเวณศาลปู่ตากลายเป็นป่าวัฒนธรรมชุมชนส่งผลทำให้ไม่มีใครกล้าเข้ามาบุกรุกเพื่อตัดไม้ทำลายป่า รวมถึงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการกำจัดขยะมูลฝอยและขยะเปียก ชาวตำบลยางสีสุราช อำเภอยางสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม มีการบริหารจัดการขยะมูลฝอยและขยะเปียกได้อย่างมีประสิทธิภาพละประสิทธิภาพผลโดยการคัดแยกขยะออกเป็นแต่ละประเภททั้งขยะมูลฝอย ขยะแห้ง ขยะเปียกเพื่อให้ง่ายต่อการจัดเก็บและการทำลาย และในกรณีของขยะเปียกชาวชุมชนจะนำไปฝังเพื่อให้ย่อยสลายเป็นปุ๋ยอินทรีย์ นอกจากนี้แล้วการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมด้านการสร้างฝายชะลอน้ำเป็นการแก้ปัญหาในฤดูแล้งที่ขาดแคลนน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นอย่างดี ซึ่งการประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นด้านป่าไม้ชุมชน ด้านการกำจัดขยะมูล

ฝอย ด้านการสร้างฝายชะลอน้ำ เนื่องมาจากความรู้ ความสามารถและภูมิปัญญาท้องถิ่นของผู้นำชุมชน รวมถึงชาวชุมชนที่ได้ร่วมมือร่วมใจและเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระธีรพงศ์ ธีรปัญญา และคนอื่น ๆ (2564 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง การรักษาป่าชุมชนด้วยแนวคิดผี พราหมณ์ พุทธ พบว่า การบริหารจัดการป่าชุมชนเพื่อป้องกันการตัดไม้ทำลายป่า คือ การสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ให้กับป่าโดยอยู่ภายใต้ความเชื่อเรื่องผีที่สิงสถิตอยู่ในต้นไม้ใหญ่จึงทำให้เกิดพิธีกรรมการบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ส่งผลทำให้ชาวชุมชนไม่กล้าบุกรุกเข้ามาตัดไม้ทำลายป่าในบริเวณพื้นที่ป่าศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นป่าไม้ชุมชน นอกจากนี้การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบริหารจัดการขยะมูลฝอยและการแก้ปัญหาเรื่องน้ำขาดแคลนยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศาสติมาธิ์ เกิดกลิ่นหอม (2562 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน : เทศบาลนครศรีธรรมราชที่พบว่า ระบบการจัดการขยะมูลฝอยมุ่งเน้นประสิทธิภาพในการจัดเก็บและกำจัดขยะโดยการให้ชุมชนคัดแยกขยะและเป็นผู้จัดการขยะมูลฝอยด้วยตนเองจึงจะทำให้การจัดเก็บขยะมูลฝอยในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญภา สุขคร (2555 : บทคัดย่อ) วิจัยเรื่อง ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำฝายชะลอน้ำกรณีตัวอย่างชุมชนบ้านกัวท่ากลาง-ท่าใต้ ตำบลบ้านกัว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ชาวชุมชนได้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในการสร้างฝายชะลอน้ำมาบริหารจัดการแหล่งน้ำของชุมชนเพื่อกักเก็บน้ำไว้ใช้ตลอดทั้งปี รวมถึงยังเป็นการฟื้นฟูและอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สร้างความสมดุลในระบบนิเวศน์ทำให้มีพืชอาหารหลากหลายในพื้นที่บริเวณการสร้างฝายชะลอน้ำอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. หน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายส่งเสริมภูมิปัญญาในแต่ละท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมให้ชาวชุมชนนำภูมิปัญญาที่มีอยู่ในแต่ละชุมชนมาสร้างสรรค์เพื่อเป็นการสร้างรายได้ทางด้านเศรษฐกิจชุมชน
2. หน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานภาคประชาชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาขยะในชุมชนโดยที่หน่วยงานภาครัฐควรจัดตั้งงบประมาณเพื่อรับซื้อขยะรีไซเคิลในชุมชน ซึ่งจะทำให้ชาวชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของการเก็บขยะ และจะเป็นการสร้างรายได้ให้กับครอบครัวอีกทางหนึ่งด้วย
3. ชุมชนอื่น ๆ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรนำผลการวิจัยด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมไปปรับใช้เพื่อแก้ไขปัญหาและลดปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทางด้านการอนุรักษ์ป่าไม้ การกำจัดขยะชุมชน และการขาดแคลนน้ำสำหรับอุปโภค บริโภค

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทการดำรงอยู่ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในสังคมยุคโลกาภิวัตน์
2. ควรศึกษาการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาสร้างเป็นเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มมูลค่าทางด้านเศรษฐกิจ
3. ควรศึกษาการสร้างพื้นที่ศักดิ์สิทธิ์กับการจัดการป่าวัฒนธรรมชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- ขวัญภา สุขคร. (2555). ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดทำฝายชะลอน้ำกรณีตัวอย่างชุมชนบ้านกัวท่ากลาง-ท่าใต้ ตำบลบ้านกัว อำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 10 (1), 255-267.
- ครรชิต ธรรมรักษ์. (2566, พฤษภาคม 7), กำนันตำบลยางสีสุราช, ตำบลสีสุราช. สัมภาษณ์.
- _____. (2566, พฤษภาคม 10), กำนันตำบลยางสีสุราช, ตำบลสีสุราช. สัมภาษณ์.
- จิตติมา ปิตตานัง. (2566, เมษายน 30), สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราช, ตำบลสีสุราช. สัมภาษณ์.
- ทงศักดิ์ ปัดสินธุ์. (2560). ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน : กรณีศึกษาชุมชนบ้านหนองโก อำเภอกอสุ่มพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วารสารช่อพะยอม, 28 (1), 193-202.
- บุญยงค์ เกศเทศ (2542). ดอนปู่ตา : ปาวัฒนธรรมอีสาน. [Online]. Available : <http://pttinternet.pttplc.com/greenglobe/2542/writing-01.htm>. Asp. [2566, เมษายน 16].
- ปฐม คณเจร. (2527). ตำนานเมืองนครจำปาศักดิ์ฉบับหม่อมอมรวงศ์วิจิตร. อุบลราชธานี : กรมศิลปากร.
- ปรีชา โพเทพา. (2566, เมษายน 26), ผู้ใหญ่บ้าน, บ้านโพธิ์ชัย. สัมภาษณ์.
- _____. (2566, พฤษภาคม 11), ผู้ใหญ่บ้าน, บ้านโพธิ์ชัย. สัมภาษณ์.

พระธีรพงศ์ ธีรปญโญ และคณะ. (2564). การรักษาป่าชุมชนด้วยแนวคิดผี พราหมณ์ พุทธ. วารสารบัณฑิตศึกษามหา
จุฬาลงกรณ์, 8 (4), 107-118.

พิทยา ระถิ. (2566, พฤษภาคม 11), นายกองค์การบริหารส่วนตำบลยางสีสุราช, ตำบลสีสุราช. สัมภาษณ์.

มูลนิธิสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ. (2566). การจัดแบ่งสาขาสำหรับภูมิปัญญาไทย. [Online]. Available :
[https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=23&chap=1&page=t23-1-
infodetail03.html.asp](https://saranukromthai.or.th/sub/book/book.php?book=23&chap=1&page=t23-1-infodetail03.html.asp). [2566, พฤษภาคม 8].

เรือง เสืออึ้งอ. (2566, เมษายน 26), ตัวแทนของชาวบ้านที่ทำหน้าที่สื่อสารกับผีปู้ตา, ตำบลสีสุราช. สัมภาษณ์.

ลัดดา กนกโชติพันธ์. (2566, เมษายน 30), ชาวบ้าน, บ้านโพธิ์ชัย. สัมภาษณ์.

ศาลิมาร์ เกิดกลิ่นหอม. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน : เทศบาล
นครศรีธรรมราช. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580
(ฉบับย่อ). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13.
[Online]. Available : [https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651&filename
=develop_issue.asp](https://www.nesdc.go.th/ewt_news.php?nid=13651&filename=develop_issue.asp). [2566, เมษายน 16].

อุทยานราชพฤกษ์. (2564). จอมปราญช์แห่งการพัฒนา ชะลอน้ำ : เพิ่มความชุ่มชื้น ฝายชะลอน้ำพอเพียงตามแนว
พระราชดำริ. [Online]. Available : [https://www.royalparkrajapruek.org/Knowledge/view/219.
asp](https://www.royalparkrajapruek.org/Knowledge/view/219.asp). [2566, พฤษภาคม 7].

แอนนา ปิตตานัง. (2566, เมษายน 26), ชาวบ้าน, บ้านโพธิ์ชัย. สัมภาษณ์.

การพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความเชื่อด้านวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานคร

THE DEVELOPMENT OF A CAUSAL MODEL OF SUFFICIENCY CULTURAL BELIEFS AND THE INTENTION OF ESTABLISHING AN E-COMMERCE BUSINESS THROUGH THE FACEBOOK PLATFORM OF GENERATION Z STUDENTS IN BANGKOK

ประกายทิพย์ จันทร์แป้น, เพชรรัตน์ วิริยะสืบบงศ์ และ ศรีญญา แสงลิมสุวรรณ

นิสิตปริญญาโท หลักสูตรบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, มหาวิทยาลัยบูรพา และ มหาวิทยาลัยบูรพา

Prakaithip Chanpaen, Phetcharut Viriyasuebphong and Sarunya Sanglimsuwan

Master student in business administration course, Burapha University, Burapha University and Burapha University

Corresponding Author E-mail : Prakaytip646@gmail.com

(วันที่รับบทความ : มิถุนายน 25, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : กรกฎาคม 13, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : กรกฎาคม 17, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก 2) ตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และ 3) วิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานคร การวิจัยเป็นเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย คือนักศึกษาของมหาวิทยาลัย 4 แห่ง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 1,320 คน วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง และวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผลการวิจัยพบว่า

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในเขตกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยที่วัฒนธรรมแบบพอเพียงมีอิทธิพลเชิงบวกทางตรงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก มีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.41 นอกจากนี้ ตัวแปรทั้งหมดในโมเดลยังสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กได้ร้อยละ 16.7

คำสำคัญ : วัฒนธรรมแบบพอเพียง, ความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซ, แพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก

Abstract

The objectives of this research were to 1) analyze the confirmatory factor of sufficiency culture with e-commerce business intent through the facebook platform, 2) examine the consistency of the hypothesized causal relationship model with empirical data and 3) An analysis of the causal relationship model of sufficiency culture and the intention of doing e-commerce business through the Facebook platform of generation Z students in Bangkok. The research is quantitative. The online questionnaire was used as a tool for collecting data. The sample group in this research was students of 4 universities in Bangkok, totaling 1,320 students. Descriptive statistics were analyzed by package software and package software were used for confirmatory factor analysis to check the structural straightness and analyzed the causal relationship model based on research assumptions and empirical data.

The results of the research were as follows :

The causal relationship model of a self-sufficient culture with an e-commerce intention through a Facebook platform of generation Z students in Bangkok was consistent with empirical data. The self-sufficiency culture has a positive influence on the intention of conducting e-commerce business through the Facebook platform. The influence size was 0.41 In addition, all variables in the model were able to account for 16.7% of the variance in the E-commerce business intent variable through the facebook platform.

Keywords : Self-Sufficiency Culture, An Intention To Engage In E-Commerce Business, Facebook Platform

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันกระแสความนิยมใน Social Commerce มีเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากการทำธุรกิจต่าง ๆ ในปัจจุบันได้มีการเติบโตและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จึงจะเห็นได้ว่าธุรกิจต่าง ๆ ได้มีการนำสื่อสังคมออนไลน์มาใช้ในการทำธุรกิจเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะธุรกิจเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าและบริการต่าง ๆ ที่นับวันการแข่งขันยิ่งทวีความสูงขึ้นเรื่อย ๆ จากผลการวิจัยของ BCG บ่งชี้ว่า ประเทศไทยคือผู้นำของตลาด Social E-commerce ด้วยส่วนแบ่งทางการตลาดกว่าร้อยละ 40 แซงหน้าทุกชาติในโลก Facebook ถือเป็นหนึ่งแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียขนาดใหญ่ที่มีผู้ใช้งานอยู่ที่ 46 ล้านบัญชี เป็นแพลตฟอร์มที่คนไทยใช้ซื้อขายออนไลน์มากที่สุด ซึ่งมีเปอร์เซ็นต์ความนิยมสูงถึงร้อยละ 80 ของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย (Hootsuite & We Are Social, 2019 : Online) หากมองโอกาสอีคอมเมิร์ซไทยหลังจากนี้ เชื่อว่ายังเติบโตได้เรื่อย ๆ เนื่องจากผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตของไทยยังเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง รวมถึงเวลาในการใช้งานอินเทอร์เน็ตที่เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน จากการสำรวจพบว่ากลุ่มคน Gen Z ใช้เวลาส่วนใหญ่อยู่กับอินเทอร์เน็ต เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ จากโลกออนไลน์ ทำให้ตัวเลขการใช้งานอินเทอร์เน็ตสูงและมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ถือเป็นสัญญาณที่ดีสำหรับการขับเคลื่อนตลาด Social commerce ในไทยให้ขยายตัวต่อเนื่อง เพราะกลุ่มคน Gen Z มีทัศนคติของการสร้างเนื้อสร้างตัวด้วยตนเอง มีความนึกฝันที่จะเป็นเจ้านายตัวเองและอยากจะทำธุรกิจด้วยตัวเองมากขึ้น โดยเห็นได้จากกระแสการเป็นแม่ค้าออนไลน์ในกลุ่มนิสิต/นักศึกษาปัจจุบันที่มีสัดส่วนความนิยมเพิ่มมากขึ้น (รัตนภิลล ศรีทองสุข และพัชนี เขยจรรยา, 2560 : 6) เนื่องด้วยภาวะเศรษฐกิจโลกที่ผันผวน การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ประกอบกับภาวะการแข่งขันในตลาดแรงงานที่รุนแรงในปัจจุบัน อาชีพผู้ประกอบการหรือเจ้าของธุรกิจเป็นหนึ่งในหนทางของนิสิต/นักศึกษาในการสร้างรายได้ให้ตนเองระหว่างเรียนได้ แต่ในขณะเดียวกันคนรุ่นใหม่ก็มีหลายประเภท มีความแตกต่างที่หลากหลาย ดังนั้น จึงต้องการแบ่งประเภทของคนรุ่นใหม่ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ตามวัฒนธรรม เนื่องจากวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกที่อยู่ระดับลึกที่สุดของการแสดงพฤติกรรม (Kotler, 1997) ที่ส่งผ่านความเชื่อ (Belief) ทัศนคติ (Attitude) จนกลายเป็นความตั้งใจ (Intention) ที่จะแสดงออกเป็นพฤติกรรม (behavior) (เพชรรัตน์ วิริยะสีพงษ์, 2558 : 94)

นอกจากนี้ ณพ คณา และคณะ (2564 : 125) ยังกล่าวว่า วัฒนธรรมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคเพราะวัฒนธรรมเป็นผลรวมของการเรียนรู้ ความเชื่อ ค่านิยม ธรรมเนียมปฏิบัติ และอุปนิสัย ซึ่งจะกำหนดพฤติกรรมความต้องการของบุคคลในสังคมใดสังคมหนึ่งโดยที่คนในสังคมยอมรับและเผยแพร่ต่อไป เช่นเดียวกับการจะเป็นผู้ประกอบการที่วัฒนธรรมจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมตามทฤษฎี เนื่องจากความเชื่อเป็นวัฒนธรรมที่เป็นฐานคิดของคนไทย ที่อิงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงซึ่งสอดคล้องกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา ที่มุ่งเน้นให้คนไทยรู้จักการพึ่งพาตนเอง หากมองย้อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงจะเห็นได้ว่าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นการเชื่อที่ใช้สั่งสอนคนไทยมาตั้งแต่เด็ก ดังนั้น ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเปรียบเสมือนอัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของคนไทยที่ใช้หล่อหลอมและปลูกฝังให้อยู่คู่คนไทยมาตลอด เช่นเดียวกับวัฒนธรรมที่ติดตัวของแต่ละคนมาล้วนแตกต่างกัน ส่งผลให้มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันด้วย ซึ่งความเชื่อเหล่านี้จะอยู่ในรูปแบบของ “ลักษณะ” กล่าวคือถ้าความเชื่อส่งผลให้เกิดพฤติกรรมค้าขายบน Facebook ก็จะมีลักษณะที่ทำให้อยากรู้ว่าคุณที่มีลักษณะความเชื่อแบบต่าง ๆ จะส่งผลต่อความตั้งใจที่จะประกอบธุรกิจมากน้อยแค่ไหน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของตัวแปรด้านวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี เพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบและโมเดล

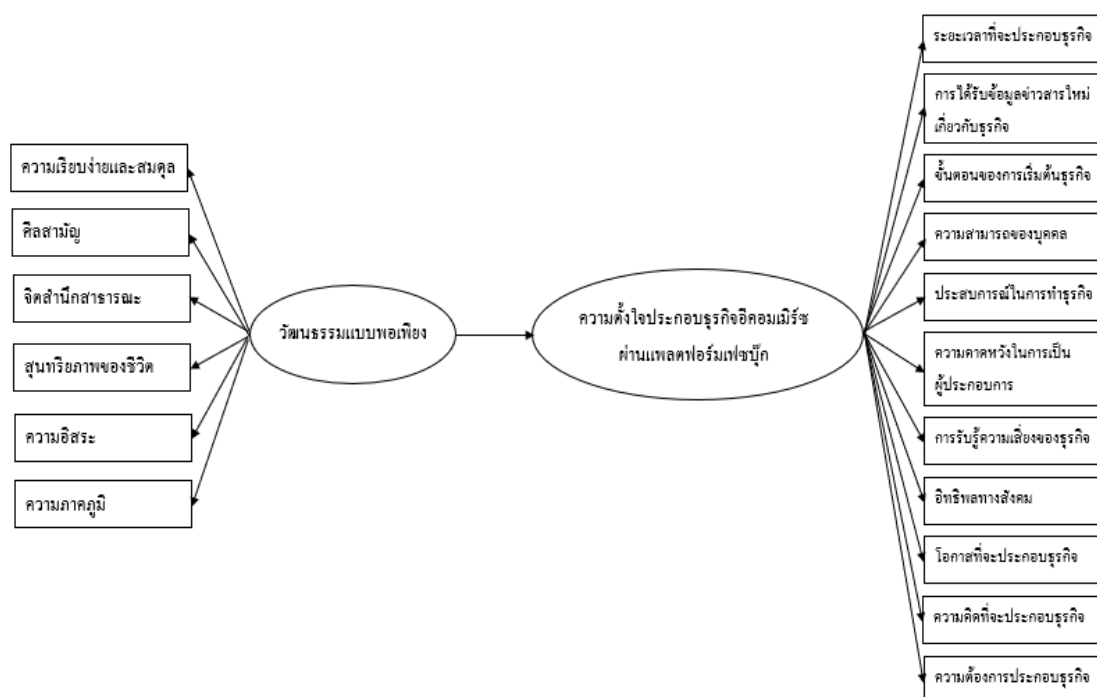
ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงที่มีต่อความตั้งใจที่จะประกอบอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก เพื่อให้ผู้ที่สนใจเกี่ยวกับธุรกิจอีคอมเมิร์ซนำผลการวิจัยไปใช้สร้างแพลตฟอร์มใหม่ ๆ ที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ใหญ่ขึ้น และส่งผลให้รูปโฉมของระบบเศรษฐกิจเติบโตอย่างต่อเนื่อง รวมถึงนักการตลาดมีเกณฑ์การแบ่งกลุ่มผู้บริโภคแบบใหม่ อีกทั้งผู้บริหารยังสามารถนำวัฒนธรรมแบบพอเพียงที่ได้มาพัฒนาเป็นคุณค่าร่วมขององค์กรเพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในกรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาและทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า มีงานวิจัยที่กล่าวถึงเกี่ยวกับตัวแปรด้านวัฒนธรรมแบบพอเพียงและตัวแปรด้านความตั้งใจประกอบธุรกิจไว้มากมาย ผู้วิจัยจึงทำการสังเคราะห์และสรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

จากกรอบแนวคิดงานวิจัยข้างต้นพบว่า ทั้งสองตัวแปรมีจำนวนตัวแปรสังเกตได้ค่อนข้างมาก ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ เพื่อต้องการลดจำนวนตัวแปรลง โดยเลือกการตรวจสอบความสัมพันธ์โดยใช้วิธี Factor Analysis โดยการหมุนแกนแบบ Varimax ในการจัดกลุ่มตัวแปร เพื่อสรุปปัจจัยที่จะนำไปใช้ในการวิเคราะห์วัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก ซึ่งในการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ด้วยวิธีปกติแบบไม่ fixed component ทำให้ไม่สามารถจัดกลุ่มได้ เนื่องจากข้อคำถามมีค่าน้ำหนักที่น้อย และมีการกระจายตัวไม่เป็นกลุ่ม จึงเลือกใช้วิธี fixed component ในจำนวนเท่าเดิม เพื่อนำผลไปวิเคราะห์ต่อไป

สมมติฐานการวิจัย

1. วัฒนธรรมแบบพอเพียงมีอิทธิพลเชิงบวกกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟชบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในกรุงเทพมหานคร
2. โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟชบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในกรุงเทพมหานคร มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นักศึกษาระดับอุดมศึกษาชั้นปีที่ 4 ที่ยังไม่เคยประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟชบุ๊กของมหาวิทยาลัย ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 40 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามหลักการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation model : SEM) ตามแนวคิดของ Schumacker and Lomax (2010 : 189-190) ซึ่งกล่าวว่าการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation model : SEM) ควรมีขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 10-20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์หรือตัวแปรสังเกตได้ ผู้วิจัยจึงทำการปรับจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลให้มีขนาดเท่ากับ 20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ ซึ่งงานวิจัยนี้มีจำนวนพารามิเตอร์ทั้งหมด 66 พารามิเตอร์ ดังนั้นจึงได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 1,320 คน โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มเลือกมหาวิทยาลัยด้วยวิธีการจับสลากจาก จำนวน 40 แห่งให้เหลือ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตบางเขน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี และมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ จากนั้นใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) โดยการแบ่งมหาวิทยาลัยที่จับสลากได้ออกเป็นคณะ และสุ่มเลือกคณะของแต่ละมหาวิทยาลัย โดยการจับสลาก มหาวิทยาลัยละ 4 คณะ หลังจากนั้นทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างให้ได้ 1,320 คนโดยแบ่งตามสัดส่วนของจำนวนนิสิต/นักศึกษาแต่ละคณะของแต่ละมหาวิทยาลัย เพื่อใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การดำเนินงานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่พัฒนามาจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ประยุกต์เป็นข้อคำถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบได้เพียง 1 คำตอบเท่านั้น

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social media) ของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นข้อคำถามแบบปลายปิดให้เลือกตอบ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับวัฒนธรรมแบบพอเพียง จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความเรียบง่ายและสมดุล ด้านศีลสามัญ ด้านจิตสำนึกสาธารณะ ด้านสุนทรียภาพของชีวิต ด้านความอิสระ และด้านความภาคภูมิใจ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 27 ข้อ เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยจะกำหนดคะแนนไว้ 5 ระดับ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง-เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ตามลำดับ 1-5

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟชบุ๊ก จำนวน 12 ด้าน ได้แก่ ด้านระยะเวลาที่จะประกอบธุรกิจ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารใหม่เกี่ยวกับธุรกิจ ด้านการเริ่มต้นธุรกิจด้านความสามารถของบุคคล ด้านอุปนิสัยของบุคคล ด้านประสบการณ์ในการทำธุรกิจ ด้านความคาดหวังในการเป็นผู้ประกอบการ ด้านการรับรู้ความเสี่ยงของธุรกิจ ด้านอิทธิพลทางสังคม ด้านโอกาสในการประกอบธุรกิจ ด้านความคิดที่จะประกอบธุรกิจ และด้านความต้องการประกอบธุรกิจ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 39 ข้อ เป็นแบบสอบถามที่มีลักษณะแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Scale) โดยจะกำหนดคะแนนไว้ 5 ระดับ (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง-เห็นด้วยอย่างยิ่ง) ตามลำดับ 1-5

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) มีขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้านิยาม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามจากหนังสือ ตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและวิทยานิพนธ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง
3. สร้างแบบสอบถามโดยที่พัฒนาขึ้นมาจากการทบทวนวรรณกรรมและวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดเป็นข้อคำถาม โดยแยกเป็นตัวแปรที่สำคัญในแต่ละกลุ่ม เพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ข้อมูล
4. นำแบบสอบถามที่เขียนข้อคำถามครบทุกตัวแปรแล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสร้างเครื่องมือการวิจัย ทั้ง 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของภาษา ความสอดคล้อง และครอบคลุมตามกรอบแนวคิด และตัวแปรที่ใช้ในงานวิจัยได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) เท่ากับ 0.90

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยทดลองใช้ (Try out) แบบสอบถาม กับนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ที่ไม่ใช่งานวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อวัดค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (กลายาวานิษฐ์บุญญา, 2554 : 35) โดยใช้เครื่องมือคอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นโดยรวม เท่ากับ 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อวิจัยในเรื่องการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้ช่องทางออนไลน์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือขอเก็บข้อมูลจากคณะกรรมการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อนำไปขออนุญาตเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างตามรายชื่อมหาวิทยาลัยทั้ง 4 มหาวิทยาลัยดังกล่าวข้างต้น
2. จากนั้นทำการแชร์ลิ้งค์แบบสอบถาม Google form ให้กับผู้ประสาน โดยแบบสอบถามจะระบุชื่อผู้วิจัย ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ และวัตถุประสงค์ของงานวิจัยไว้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม โดยให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ที่สร้างขึ้นผ่านระบบ Google form ตามลิ้งค์ที่แนบไว้ให้ โดยใช้ระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามประมาณ 5-10 นาที เมื่อผู้เข้าร่วมโครงการตอบแบบสอบถามเสร็จสิ้น แบบสอบถามจะถูกบันทึกโดยอัตโนมัติ ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้ทางผู้วิจัยจะเก็บเป็นความลับ
3. ผู้วิจัยรวบรวมผลแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) บรรยายเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในส่วนที่ 1 และข้อมูลการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในส่วนที่ 2 ที่ส่งผลต่อความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กโดย และใช้เกณฑ์ในการพิจารณาค่าดัชนีเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) และวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุ (SEM) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์การพิจารณาความสอดคล้องของโมเดลสมการโครงสร้างเชิงสาเหตุกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ค่าดัชนีที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบ	เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา
1. ค่าสถิติทดสอบไค-สแควร์ (Chi-square: χ^2)	$p\text{-value} \geq 0.05$
2. ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ (Relative chi-square: χ^2/df)	$\chi^2/df \leq 5.00$
3. ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (Goodness of Fit Index: GFI)	$GFI \geq 0.90$
4. ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (Comparative Fit Index: CFI)	$CFI \geq 0.90$
5. ค่าดัชนีความสอดคล้องของโมเดลที่ปรับแล้ว (Adjusted Goodness of Fit Index: AGFI)	$AGFI \geq 0.90$
6. ค่าดัชนีความสอดคล้องไม่เป็นบรรทัดฐาน (Non - Normed Fit Index: NNFI)	$NNFI \geq 0.90$

ค่าดัชนีที่ใช้ตรวจสอบความสอดคล้องขององค์ประกอบ	เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา
7. ค่าดัชนีความสอดคล้องบรรทัดฐาน (Normed Fit Index: NFI)	$NFI \geq 0.90$
8. ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของความคาดเคลื่อนโดยประมาณ (Root Mean squared Error Approximation: RMSEA)	$RMSEA \leq 0.05$
9. ดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (Standardized Root Mean Squared Residual Standardized: SRMR)	$SRMR \leq 0.05$
10. ค่าดัชนีรากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (Root Mean Square Residual: RMR)	$RMR \leq 0.05$

ที่มา : (Schumacker & Lomax, 2010 : 100-107)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 51.9 ส่วนใหญ่มีสถานภาพกำลังศึกษาอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 54.2 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 10,000–15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 36.7 เมื่อจำแนกตามสื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมใช้ พบว่า สื่อสังคมออนไลน์ที่นิยมใช้กันมากที่สุด คือ Facebook คิดเป็นร้อยละ 41.9 ระยะเวลาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์เฉลี่ย (ชั่วโมงต่อวัน) อยู่ที่ 3-5 ชั่วโมงต่อวัน คิดเป็นร้อยละ 41.7 มีจุดประสงค์ของการใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นการใช้เพื่อความบันเทิง คิดเป็นร้อยละ 22.6 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ มากกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 97.0

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของโมเดลการวัด

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดวัฒนธรรมแบบพอเพียงปรากฏว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งพิจารณาได้จากค่า χ^2/df เท่ากับ 1.617, p-value เท่ากับ 0.104, GFI เท่ากับ 1.000, CFI เท่ากับ 1.000, AGFI เท่ากับ 0.999, NNFI เท่ากับ 1.578, NFI เท่ากับ 0.969, RMSEA เท่ากับ 0.022, SRMR เท่ากับ 0.007, RMR เท่ากับ 0.004 ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของแต่ละตัวแปรจะพบว่า มีค่าเป็นบวก โดยสามารถเรียงน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของแต่ละตัวแปรจากมากไปน้อยได้ดังนี้ CPR ($\beta = 0.44$) CPC ($\beta = 0.17$) CBS และ CCM ($\beta = 0.14$) CFD ($\beta = 0.10$) และ CSL ($\beta = 0.01$) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์วัฒนธรรมแบบพอเพียง ร้อยละ 0.00 ถึง 0.20 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบของโมเดลการวัดวัฒนธรรมแบบพอเพียง

ตัวแปรสังเกตได้	ตัวแปรแฝง	วัฒนธรรมแบบพอเพียง				
		β	b	SE	t	R ²
CBS		0.14	0.56	0.31	1.83	0.02
CCM		0.14	0.94	0.52	1.82	0.02
CPC		0.17	1.00	-	-	0.03
CSL		0.01	0.03	0.34	0.08	0.00
CFD		0.10	0.42	0.29	1.46	0.01
CPR		0.44	2.23	1.57	1.42	0.20

$\chi^2/df = 1.617$, p-value = 0.104, GFI = 1.000, CFI = 1.000, AGFI = 0.999, NNFI = 1.578, NFI = 0.969, RMSEA = 0.022, SRMR = 0.007, RMR = 0.004

**p < 0.01

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของโมเดลการวัดความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กปรากฏว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ซึ่งพิจารณาได้จากค่า χ^2/df เท่ากับ 4.542,

p-value เท่ากับ 0.000, GFI เท่ากับ 0.976, CFI เท่ากับ 0.921, AGFI เท่ากับ 0.956, NNFI เท่ากับ 0.900, NFI เท่ากับ 0.902, RMSEA เท่ากับ 0.050, SRMR เท่ากับ 0.012, RMR เท่ากับ 0.010 ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของแต่ละตัวแปรจะพบว่าค่าเป็นบวกโดยสามารถเรียงน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานของแต่ละตัวแปรจากมากไปน้อยได้ดังนี้ ISI ($\beta = 0.59$) IBO ($\beta = 0.30$) IHA ($\beta = 0.24$) IBE ($\beta = 0.23$) IID ($\beta = 0.20$) IBN ($\beta = 0.12$) IRP ITB และ ISS ($\beta = 0.01$) IAI ($\beta = -0.01$) IEE ($\beta = -0.05$) และ IPT ($\beta = -0.12$) ตามลำดับ มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก ร้อยละ 0.00 ถึง 0.51 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเมทริกซ์น้ำหนักองค์ประกอบของโมเดลการวัดความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก

ตัวแปรสังเกตได้	ตัวแปรแฝง	ความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก				
		β	b	SE	t	R ²
ITB		0.01	0.13	0.15	0.90	0.00
IAI		-0.02	-0.16	0.14	-1.13	0.00
ISS		0.01	0.11	0.13	0.85	0.00
IHA		0.24**	2.32	0.36	6.44	0.06
IPT		-0.12**	-1.18	0.22	-5.25	0.01
IBE		0.23**	2.39	0.35	6.84	0.05
IEE		-0.05**	-0.44	0.17	-2.60	0.00
IRP		0.01	0.05	0.14	0.37	0.00
ISI		0.59**	16.77	3.83	4.38	0.51
IBO		0.30**	2.64	0.38	7.04	0.09
IID		0.20**	2.16	0.34	6.45	0.04
IBN		0.12	1.00	-	-	0.01

$\chi^2/df = 4.542$, p-value = 0.000, GFI = 0.976, CFI = 0.921, AGFI = 0.956, NNFI = 0.900, NFI = 0.902, RMSEA = 0.050, SRMR = 0.012, RMR = 0.010

**p < 0.01

ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานคร ตามสมมติฐาน

ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นการนำเสนอแผนภาพแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานคร ตามสมมติฐานพร้อมทั้งเสนอค่าสถิติที่แสดงค่าขนาดอิทธิพล และตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่ผู้วิจัยต้องการศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ พบว่า องค์ประกอบโมเดลตามสมมติฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยพิจารณาจากผลการตรวจสอบค่า Chi-square เท่ากับ 319.799, df เท่ากับ 121, p-value เท่ากับ 0.000, χ^2/df เท่ากับ 2.643, GFI เท่ากับ 0.973, CFI เท่ากับ 0.905, AGFI เท่ากับ 0.962, NNFI เท่ากับ 0.900, NFI เท่ากับ 0.900, RMSEA เท่ากับ 0.035, SRMR เท่ากับ 0.009, RMR เท่ากับ 0.007 สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่สอง และพบว่าตัวแปรแฝงวัฒนธรรมแบบพอเพียง และความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก มีความสัมพันธ์เท่ากับ 0.28 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงที่ส่งผลต่อความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานครที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตัวแปรแฝง	CUL	DEC
CUL	1	
DEC	0.28	1

Chi-square = 319.799, $df = 121$, p-value= 0.000, $X^2/df = 2.643$, GFI = 0.973, CFI = 0.905, AGFI = 0.962, NNFI = 0.900, NFI = 0.900, RMSEA = 0.035, SRMR = 0.009, RMR = 0.007

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมของตัวแปรแฝงในโมเดลปรากฏว่า ตัวแปรแฝงวัฒนธรรมแบบพอเพียง มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลรวมต่อ ความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก เท่ากับ 0.41 สนับสนุนสมมติฐานการวิจัยข้อที่หนึ่ง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงที่ส่งผลต่อความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามสมมติฐาน

ตัวแปรผล	ตัวแปรสาเหตุ		
	วัฒนธรรมแบบพอเพียง (CUL)		
	TE	DE	IE
ความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก	0.41	0.41	-

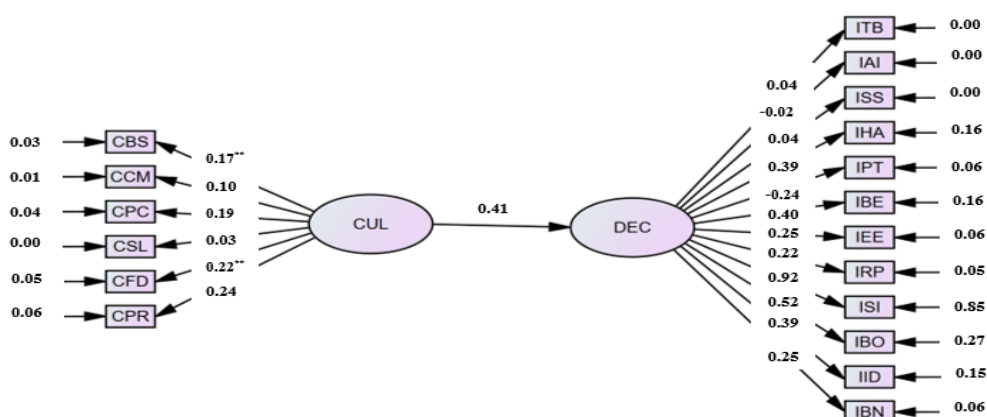
หมายเหตุ **p< 0.01 TE = อิทธิพลรวม DE = อิทธิพลทางตรง IE = อิทธิพลทางอ้อม

ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรตาม ปรากฏว่า ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก มีค่าเท่ากับ 0.167 แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถอธิบายความแปรปรวนของตัวแปรความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กได้ร้อยละ 16.7 ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงที่ส่งผลต่อความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์

สมการโครงสร้างตัวแปร	ความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊ก (DEC)
สัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2)	0.167

หมายเหตุ ** p< 0.01

Chi-square = 319.799, $df = 121$, p-value= 0.000, $X^2/df = 2.643$, GFI = 0.973, CFI = 0.905, AGFI = 0.962, NNFI = 0.900, NFI = 0.900, RMSEA = 0.035, SRMR = 0.009, RMR = 0.007

ภาพที่ 2 ผลการวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงที่ส่งผลต่อความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในกรุงเทพมหานคร

จากภาพโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงที่ส่งผลต่อความตั้งใจประกอบธุรกิจ อีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในกรุงเทพมหานครปรากฏว่า ตัวแปรสังเกตได้ในตัวแปรแฝงมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกโดยมีค่าอยู่ในช่วง 0.03–0.24 และมีค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.06–1.00 โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมาตรฐานมากที่สุด คือ ความภาคภูมิใจ (CPR) มีค่าเท่ากับ 0.24 ส่วนตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ สุนทรียภาพของชีวิต (CSL) มีค่าเท่ากับ 0.03

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยที่ได้จากการทดสอบสมมติฐาน ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่จะอภิปรายผล โดยอ้างอิงตามแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ผลการวิจัยระดับความคิดเห็นต่อวัฒนธรรมความพอเพียงของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยรวมของปัจจัยทั้ง 5 ปัจจัย อยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวแปรด้านความภาคภูมิใจ อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของเพชรรัตน์ วิริยะสืบพงศ์ (2558 : 51) ซึ่งพบว่า ความเชื่อด้านวัฒนธรรมแบบพอเพียง 6 องค์ประกอบ โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด และความภาคภูมิใจเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสรรค์สังคม ให้เกิดความภาคภูมิใจในถิ่นเกิด พยายามกระทำความดีบรรลุปาหนายที่ตั้งไว้ให้ได้ เน้นการปฏิบัติที่มุ่งพัฒนาเพื่อไปสู่ความยอดเยี่ยม ความสำเร็จที่มีหลักเกณฑ์เด่นชัด รู้จักปรับตัวในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว และมีพฤติกรรมแบบผู้บริหาร ส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ การปฏิบัติที่ดีเด่นและมีคุณภาพ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี มีความสามัคคี ไม่ติดวัตถุนิยม และมีวิถีคิดแบบองค์รวม ความพอเพียงนั้นเชื่อมโยงสัมพันธ์กับความเป็นครอบครัว ชุมชน วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมเอาไว้ ให้ผู้คนมีความประหยัด พัฒนานตนเองให้มีความรู้จักใช้ทรัพยากรท้องถิ่นได้อย่างมีคุณค่า ยั่งยืน ไม่หลงไปตามกระแสวัตถุนิยม ซึ่งประเทศไทยนั้นมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ความเชื่อทางพุทธศาสนาจึงถือเป็นส่วนหนึ่งของการดำรงชีวิตของคนไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน วิถีชีวิตของคนไทยนั้นกลมกลืนเข้ากับความเชื่อทางพุทธศาสนาอย่างแยกไม่ออก ดังนั้นความเชื่อเหล่านี้จึงมีอิทธิพลและเป็นปัจจัยหนึ่งต่อการดำเนินชีวิตต่อระบบความคิด ความเชื่อ และภูมิปัญญาของคนไทยอย่างชัดเจน (เพชรรัตน์ วิริยะสืบพงศ์, 2558 : 99) ที่จะส่งผลต่อความตั้งใจในการประกอบธุรกิจของเจนเอเรชั่นซีในอนาคต

2. ผลการวิจัยระดับความคิดเห็นต่อความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า มีระดับความคิดเห็นโดยรวมของปัจจัยทั้ง 12 ปัจจัยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยตัวแปรด้านระยะเวลาที่จะประกอบธุรกิจ อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากบุคคลรอบข้างจะทำให้ผู้ประกอบการมีความตั้งใจแน่วแน่มากยิ่งขึ้น อีกทั้งไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภคช่วยสร้างโอกาสทางธุรกิจได้ และปัจจัยสำคัญคือในปัจจุบันธุรกิจอีคอมเมิร์ซบนแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กเป็นช่องทางหารายได้เสริมได้ดี จึงทำให้ผู้ประกอบการมีความคาดหวังที่จะประสบความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจให้ได้ สอดคล้องกับยุวดี ไชยศรี (2562 : 4-5) ที่กล่าวว่า ความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการเป็นสภาวะทางจิตใจของบุคคลที่บ่งชี้ถึงความต้องการที่จะเป็นผู้ประกอบการของตนเอง โดยเป็นพฤติกรรมที่กระทำด้วยความตั้งใจ และมีการวางแผน ไว้เป็นเวลานาน อีกทั้งยังเป็นผู้แบกรับความเสี่ยงจากการประกอบธุรกิจเพื่อผลกำไรและความพอใจหรือมีบทบาทเป็นผู้กระตุ้นในการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจโดยเป็นผู้ที่มีเป้าหมายในการค้นหา มีการวางแผนอย่างรอบคอบ และตัดสินใจตามกระบวนการประกอบกิจการ รวมทั้งผู้ประกอบการ ต้องเป็นทำงานอย่างสร้างสรรค์ มีมุมมองในแง่ดีตามพันธะในการจัดสร้างแหล่งทรัพยากรใหม่ หรือนำความสามารถเก่า ไปรวมกันเป็นลักษณะใหม่ เพื่อเป้าหมายในการสร้างสรรค์ตามวิถีพอเพียงสร้างความมั่นคงแก่กิจการและรับผิดชอบต่อ สังคม การแสวงหาโอกาสทางธุรกิจ การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และนวัตกรรมใหม่สู่ตลาดตลอดเวลา

3. วัฒนธรรมแบบพอเพียงมีอิทธิพลทางตรงเชิงบวกกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในกรุงเทพมหานครมีขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.41 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความภาคภูมิใจของวัฒนธรรมพอเพียง ซึ่งประกอบด้วย ความภาคภูมิใจในถิ่นเกิด ความคิดแบบองค์รวม และสามัคคี ประองตอง และการรู้จักปรับตัวในการดำรงชีวิต โดยเน้นการปฏิบัติที่มุ่งพัฒนาเพื่อไปสู่ความสำเร็จ อยู่ในระดับมากที่สุด และเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผู้ประกอบการให้เกิดความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากบุคคลที่จำเป็นผู้ประกอบการต้องเป็นทำงานอย่างสร้างสรรค์ มีมุมมองในแง่ดีตามพันธะในการจัดสร้างแหล่งทรัพยากรใหม่ หรือนำความสามารถเก่าไปรวมกันเป็นลักษณะใหม่ หรือมีความคิดแบบองค์รวม เพื่อเป้าหมายในการสร้างสรรค์ตาม

วิถีพอเพียง สร้างความมั่นคงแก่กิจการและรับผิดชอบต่อสังคมอื่นเกิด การแสวงหาโอกาสทางธุรกิจ การสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้วยความสามารถจากภายในองค์กร และรู้จักปรับตัวประยุกต์ใช้นวัตกรรมใหม่ตลอดเวลา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Jones and George (2003 : 87) ที่กล่าวว่า การเป็นผู้ประกอบการต้องเป็นผู้ที่มองเห็นโอกาสและสามารถนำทรัพยากรที่มีจำกัดมาสร้างสรรค์หรือปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างพอเพียง สร้างความมั่นคงให้กับกิจการในระยะยาว โดยต้องยอมรับความเสี่ยงเพื่อหวังผลกำไรในระยะยาว รวมทั้งรู้จักปรับตัวเพื่อประคับประคองและพัฒนาธุรกิจที่ตั้งขึ้นมานั้นให้มีการเจริญเติบโต โดยที่ Fishbein and Ajzen (1975) ได้อธิบายไว้ว่า การตั้งใจจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเกิดการรวมกันของทัศนคติของบุคคล (Attitude) ที่มีต่อพฤติกรรมนั้นและการได้รับการสนับสนุนบรรทัดฐานจากกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) โดยทัศนคติของบุคคลคือการรวมกันของความเชื่อ (Summation of Beliefs) และการประเมินคุณค่านั้น ๆ (Evaluation toward the Beliefs) หลังจากเราได้รวมความเชื่อที่เกี่ยวข้องกันมาได้แล้วก็จะเรียกว่าความเชื่อเด่นชัด ซึ่งจะเป็นตัวแปรที่ทำให้บุคคลเกิดทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งไปในทางที่เขาเชื่อ ขณะที่บรรทัดฐานกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) คือการที่บุคคลหนึ่งรับแนวการปฏิบัติมาจากอีกกลุ่มบุคคลหนึ่งและให้ความสำคัญนั่นเอง ซึ่งยุวดี ไชยศรี (2562 : 5) ได้กล่าวไว้ว่าผู้ประกอบการต้องดำเนินงานเพื่อเป้าหมายในการสร้างสรรค์ตามวิถีพอเพียง การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า มีความรักสามัคคี สร้างความมั่นคงแก่กิจการและรับผิดชอบต่อสังคม การแสวงหาโอกาสทางธุรกิจ เพื่อการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

4. ผลจากการพัฒนาโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจเป็นตัวแปรแฝง มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมแบบพอเพียงกับความตั้งใจประกอบธุรกิจอีคอมเมิร์ซผ่านแพลตฟอร์มเฟซบุ๊กของนักศึกษาเจนเอเรชั่นซี ในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น จึงสามารถใช้ผลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการสร้างแพลตฟอร์มใหม่ๆ ที่ตรงตามความต้องการของกลุ่มคนรุ่นใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาระบบเศรษฐกิจให้ใหญ่ขึ้น ส่งผลให้รูปโฉมของระบบเศรษฐกิจโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลต่อความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการในประเด็นต่าง ๆ ทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อสร้างความพร้อมในการประกอบธุรกิจให้กับนักศึกษาเจนเอเรชั่นซีในอนาคต
2. ควรมีการนำโมเดลนี้ไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างในช่วงวัยหรือในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ เพื่อตรวจสอบความไม่แปรเปลี่ยนของโมเดล
3. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงลึกสำหรับปัจจัยทางด้านความภาคภูมิใจของวัฒนธรรมแบบพอเพียง เช่น การใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์นักศึกษาหรือกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ เพื่อเป็นการเข้าใจถึงปัจจัยที่สามารถส่งผลให้เกิดความตั้งใจเป็นผู้ประกอบการได้ชัดเจนขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2554). การใช้ SPSS for windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณพ คณา และคณะ. (2564). การศึกษารูปแบบการดำเนินชีวิตผ่านโมเดล LOVs และพฤติกรรมการบริโภคสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อตราสินค้าประเภทอุปโภคบริโภคที่แบบพกพาของ Generation ME ในอำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี. วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 31 (1), 120-133.
- เพชรรัตน์ วิริยะสืบพงศ์. (2558). การพัฒนาความเชื่อด้านวัฒนธรรมแบบพอเพียงด้วยเทคนิคเดลฟาย. RMUTT Global Business and Economics Review, 10 (1), 91-105.

- _____. (2558). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ : ความเชื่อด้านวัฒนธรรมแบบพอเพียงของนักท่องเที่ยวไทย 3 ช่วงอายุ. วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 23 (41), 37-58.
- ยุวดี ไชยศรี. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจผันตัวเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขายสินค้าผ่านออนไลน์ของประชาชนที่อยู่ในเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร. สาขาวิชาการบัญชีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัตนภิมล ศรีทองสุข และพัชนี เขยจรรยา (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าร่วมการตลาดเชิงกิจกรรมของกลุ่มเจนเอเรชั่นวายและเจนเอเรชั่นแซด ในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารการสื่อสารและการจัดการนิดา, 3 (1), 1-18.
- Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). **Belief, attitude, intention, and behavior : An introduction to theory and research**. Reading, MA : Addison-Wesley.
- Hootsuite & We Are Social. (2019). **Digital in 2019 : Global Internet Use Accelerates**. [Online]. Available : <https://wearesocial.com/uk/blog/2019/01/digital-in-2019-global-internet-use-accelerates>. [2019, January 31].
- Jones and George, (2003). Internal Marketing & a Conceptual Model For Development of Employees as Brand. **ASA University Review**, 3 (2), 87.
- Kotler, Philip. (1997). **Principles of Marketing**. New Jersey : Prentice-Hall, Inc.
- Schumacker, R. E., & Lomax, R. G. (2010). **A beginner's guide to structural equation modeling**. 3rd ed. New York : Taylor and Francis Group.

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็กปฐมวัย

LEARNING EXPERIENCE PROVIDING USING MULTISENSORY MUSIC ACTIVITIES TO DEVELOP EARLY CHILDHOOD LEARNING ACHIEVEMENTS

กิตติศักดิ์ เสียงดี และ อัญชลี บุญจันทิก

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) และ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม)

Kittisak Siengdee and Anchalee Bunjantuek

Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary Level) and

Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary Level)

Corresponding Author E-mail : Kittisak.si@ru.ac.th

(วันที่รับบทความ : มิถุนายน 2, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : กรกฎาคม 16, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : กรกฎาคม 17, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัย ระดับชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 25 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ซึ่งได้มาจากวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส จำนวน 8 กิจกรรม 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติ t-test Dependent sample

ผลการวิจัยพบว่า

การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง ส่งผลให้เด็กปฐมวัย ระดับชั้นปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : การจัดประสบการณ์การเรียนรู้, กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, เด็กปฐมวัย

Abstract

The purpose of this research was to compare the learning achievements before and after learning of early childhoods in grade 3 who received learning experiences using multisensory music activities about music character. The sample group was early childhoods in grade 3, aged 5-6 years olds, semester 1, academic year 2022, 25 people at Ramkhamhaeng University Demonstration School (Elementary Level), obtained by group random sampling. The tools used in the research were : 1) Multisensory music activities 8 activities, 2) Achievement test about musical character of early childhoods in grade 3. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation and t-test dependent sample.

The results of the study revealed that :

Organizing learning experiences using multisensory music activities about musical character resulted in early childhoods in grade 3 had higher learning achievement after school than before school at the statistical significance level of .05 which was according to the hypothesis.

Keywords : Organizing Learning Experiences, Multisensory Music Activities, Achievements, Early Childhoods

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญที่แต่ละประเทศทั่วโลกใช้ในการพัฒนาคนภายในชาติ ให้เป็นคนที่มีคุณภาพ และเป็นผู้ที่มีความพร้อมที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติให้เจริญก้าวหน้าต่อไป กระบวนการเรียนรู้จึงจำเป็นต้องฝึกให้ผู้เรียนคิดอย่างหลากหลาย คิดหลายแง่มุม คิดแบบยืดหยุ่น หรือคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ รวมไปถึงต้องมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ และรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นหรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ประเทศไทยจึงจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยโดยกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งพัฒนาเด็กทุกคน ให้ได้รับการพัฒนาด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ และมีสติปัญญาอย่างมีคุณภาพ ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีความสุข มีความเหมาะสมตามวัย มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัยและสำนึกในความเป็นไทย เพื่อให้บรรลุนิยามที่ตนต้องอาศัยผู้ความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา พ่อแม่ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็ก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 4) จากวิสัยทัศน์ของการจัดทำหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่ามีความมุ่งมั่นในเรื่องของการพัฒนาตัวบุคคลให้มีความพร้อมทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม จิตใจ มีสติปัญญาที่มีคุณภาพ รวมไปถึงมีการเรียนรู้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมสำหรับการศึกษาในขั้นต่อไป

เนื่องด้วยดนตรีนั้น เป็นวิชาที่เรียนรู้แบบผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ทางทฤษฎี และการปฏิบัติควบคู่กัน ด้วยกระบวนการเรียนการสอนของวิชาดนตรีจะส่งผลให้เกิดการเรียนรู้นอกเหนือจากความรู้ทางด้านดนตรีแล้ว ยังส่งผลอีกหลายด้านไปพร้อม ๆ กัน เช่น การทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักการปรับตัวเข้ากับผู้อื่น มีความคิดยืดหยุ่น ดนตรียังมีส่วนช่วยพัฒนาอารมณ์ของเด็กให้เป็นคนที่มีจิตใจดี มีอารมณ์สุนทรีย์ และยังกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กได้อีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22, 23, 24 ที่กำหนดให้การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากกิจกรรมที่เน้นกระบวนการ เพราะกระบวนการเท่านั้นที่นำไปสู่การให้เด็กได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง การฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ การสร้างค่านิยมต่อสังคมจึงจะส่งผลให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น ตัดสินใจเลือกอย่างชาญฉลาด และสามารถแก้ปัญหาที่ต้องเผชิญในทุกสถานการณ์ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2546 : 13-14) ดนตรีสำหรับเด็กปฐมวัยเป็นสิ่งที่เด็ก ๆ ทุกคนชื่นชอบ เพราะเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสุข สนุกสนาน ได้แสดงออกทางท่าทางต่าง ๆ และปลดปล่อยอารมณ์ของตนเองผ่านการทำกิจกรรมดนตรี นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างให้เด็กเป็นผู้มีอารมณ์ที่ดี มีสุนทรีย์ภาพทางดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560 : 29) ในมาตรฐานที่ 4 ที่กล่าวถึงการชื่นชมและการแสดงออกทางศิลปะ ดนตรี และการเคลื่อนไหว โดยมีสภาพที่พึงประสงค์ คือ มีความสนใจ มีความสุข และสามารถแสดงท่าทางหรือการเคลื่อนไหว ประกอบบทเพลง และจังหวะได้

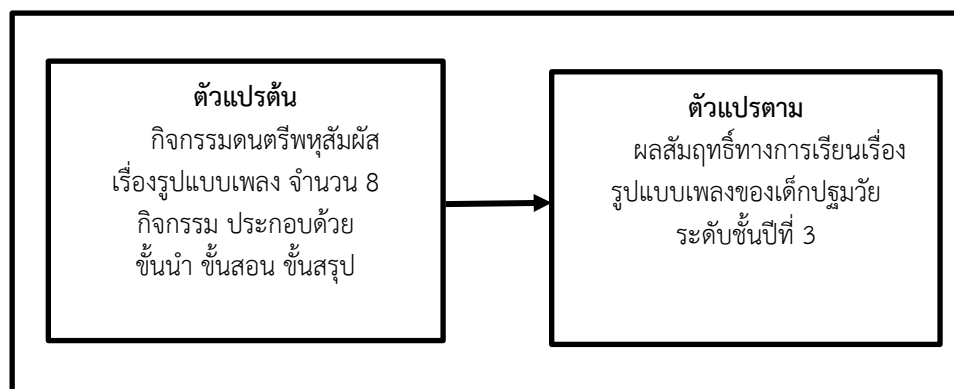
พหุสัมพันธ์เป็นการเรียนรู้โดยการใช้ประสาทสัมผัสหลายด้าน เช่น การใช้หูฟังเสียง การใช้ตามองสิ่งต่าง ๆ การใช้จมูกรับกลิ่น และการเคลื่อนไหวร่างกายการเรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัสหลายด้านทำให้สามารถเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้หลายแง่มุม และยังเป็นการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติ และสิ่งสำคัญการเรียนรู้ด้วยการใช้ประสาทสัมผัสหลายด้านเป็นการเรียนรู้ที่พัฒนาสมองทั้งสองซีกของผู้เรียนไปพร้อม ๆ กัน (โกวิท erva พฤษภาทฤษฎี และคณะ, 2541 : 56) การใช้พหุสัมพันธ์เพื่อการเรียนรู้สำหรับวิชาดนตรีหรือนำมาใช้ร่วมกับการจัดกิจกรรมดนตรีจึงเป็นสิ่งที่เหมาะสมเพราะดนตรีเป็นเรื่องของเสียงเพลง รวมไปถึงการอ่านโน้ตดนตรี และการปฏิบัติเครื่องดนตรี แต่ดนตรีนั้นยังมีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่ลึกซึ้ง เช่น การเรียนรู้เรื่ององค์ประกอบของดนตรี หากนำวิธีการเรียนรู้พหุสัมพันธ์มาใช้ในการจัดกิจกรรมดนตรี จะมีส่วนช่วยทำให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาที่ยาก หรือเนื้อหาที่มีความซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น เนื่องด้วยเป็นการเรียนรู้ที่ใช้ประสาทสัมผัสหลายด้านในการเรียนรู้ ดังคำกล่าวของนวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล (2558 : 62-68) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ผ่านพหุสัมพันธ์เป็นการใช้ประสาทสัมผัสมากกว่า 2 อย่างขึ้นไปร่วมกัน ซึ่งส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและจรัสลักษณ์ จิรวินุญ (2545 : 35) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบพหุสัมพันธ์ ทำให้ผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสหลาย ๆ ทางเกิดการทำงานประสานกันของสมองกับระบบประสาทส่วนต่าง ๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้หลายแง่มุมจนทำให้เกิดการเรียนรู้ที่คงทนถาวร

จากที่กล่าวมาทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการใช้แนวคิดพหุสัมพันธ์ จึงนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการจัดกิจกรรมดนตรีให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กปฐมวัยเกิดความรู้ ความเข้าใจ ในรูปแบบของเพลงมากยิ่งขึ้น และยังเป็นกระตุ้นให้เด็กปฐมวัยได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในการเรียนรู้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียนของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดนตรีผสมผสาน เรื่องรูปแบบเพลง

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัย

เด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียน หลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้กิจกรรมดนตรีผสมผสาน เรื่องรูปแบบเพลง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 มีอายุระหว่าง 5-6 ปี โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น 50 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 อายุ 5-6 ปี ห้อง 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 25 คน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายประถม) ใช้การสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยมีห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม เนื่องจากมีการจัดห้องเรียนแบบคลัสเตอร์สามารถ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ กิจกรรมดนตรีผสมผสาน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3
2. ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. กิจกรรมดนตรีผสมผสาน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 จำนวน 8 กิจกรรม ซึ่งมีประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (E1/E2 Efficiency Index) อยู่ที่ 82.5/85
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.8 มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ที่ 0.20-0.60 และมีค่าความยากง่ายอยู่ที่ 0.50-0.80

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. กิจกรรมดนตรีผสมผสาน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3
 - 1.1 ศึกษาแนวคิดทฤษฎีผสมผสาน จากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวคิดในการสร้างกิจกรรมดนตรีผสมผสาน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3
 - 1.2 นำกิจกรรมดนตรีผสมผสาน เรื่องรูปแบบเพลง ที่สร้างขึ้นนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญเพื่อหาดัชนีความสอดคล้อง พร้อมทั้งปรับแก้ไขตามที่คุณผู้เชี่ยวชาญแนะนำ กิจกรรมดนตรีผสมผสานที่สร้างขึ้นมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.80-0.90

1.3 นำกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง ไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาประสิทธิภาพเชิงประจักษ์ (E1/E2 Efficiency index) ได้ค่าอยู่ที่ 82.5/85

1.4 ตรวจสอบความถูกต้องของกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง ก่อนนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3

2.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องรูปแบบเพลง

2.2 เขียนจุดประสงค์ของการประเมินความรู้ เรื่องรูปแบบเพลง

2.3 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 เพื่อนำมาเป็นแบบทดสอบก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส

2.4 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อประเมินความสอดคล้องของแบบทดสอบ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 0.8

2.5 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญแล้วมาปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ

2.6 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ที่แก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองกับเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบ โดยแบบทดสอบมีค่าความยากง่ายอยู่ที่ 0.50-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบอยู่ที่ 0.20-0.60

2.7 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ที่ผ่านการแก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้ทดลอง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง ให้กับนักเรียนฟัง

2. ผู้วิจัยให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบในครั้งนี้เป็นคะแนนสอบก่อนเรียน (Pre-test)

3. ผู้วิจัยนำกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง ไปจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียนเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ (1 ครั้งต่อสัปดาห์ ครั้งละ 50 นาที) โดยมีขั้นตอนและรายละเอียดการจัดกิจกรรมดังนี้

ขั้นนำ ผู้วิจัยดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเริ่มจากขั้นนำเข้าสู่กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส ด้วยวิธีการร้องเพลงประกอบท่าอย่างง่าย เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียน และเป็นการกระตุ้นความสนใจรวมไปถึงสร้างสมาธิให้กับนักเรียน เพื่อนำเข้าสู่การทำกิจกรรมในขั้นต่อไป

ขั้นสอน ผู้วิจัยนำนักเรียนเข้าสู่กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส ที่เน้นการปฏิบัติด้วยตนเอง โดยการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ตามเนื้อหาและจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมที่กำหนดไว้แต่ละกิจกรรม

ขั้นสรุป ผู้วิจัยสรุปเนื้อหาของกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส ร่วมกับนักเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจเรื่องรูปแบบเพลงมากยิ่งขึ้น

4. หลังจากจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัสครบทั้ง 8 กิจกรรมแล้ว ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ผลคะแนนจากการทำแบบทดสอบในครั้งนี้เป็นคะแนนสอบหลังเรียน (Post-test)

5. นำคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มาดำเนินการวิเคราะห์เพื่อทดสอบสมมติฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

เปรียบเทียบคะแนนจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส โดยใช้สูตร t-test Dependent sample

ผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 พบว่า เด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาดนตรี เรื่องรูปแบบเพลง สูงขึ้นหลังจากได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส โดยใช้ t-test dependent sample ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการจัดกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง ก่อนเรียนและหลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3

กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส	N	Mean	S.D.	t	df	sig
ก่อนเรียน	25	2.32	1.07	15.18	24	0.000*
หลังเรียน	25	6.80	1.12			

จากตารางที่ 1 พบว่า ก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 และมีค่าความแปรปรวนเท่ากับ 1.07 หลังการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 6.80 และได้ค่าความแปรปรวนเท่ากับ 1.12 สรุปได้ว่า เด็กปฐมวัยชั้นปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องรูปแบบเพลง หลังจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัสสูงกว่าก่อนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลของการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ วิชาดนตรี เรื่องรูปแบบเพลงโดยใช้กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส สำหรับเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยกิจกรรมดนตรีพหุสัมผัส หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมดนตรีพหุสัมผัสที่ผู้วิจัยนำมาใช้กับวิชาดนตรี เรื่องรูปแบบเพลง โดยผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดพหุสัมผัส เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมดนตรีให้กับเด็กปฐมวัย โดยเน้นให้เด็กปฐมวัยได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองผ่านการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ทั้งการฟัง การร้องเพลง การมอง การเคลื่อนไหวต่าง ๆ รวมทั้งมีขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยอย่างเป็นระบบนั้น ส่งผลทำให้เด็กปฐมวัยเกิดการเรียนรู้จากการใช้ประสาทสัมผัสที่หลากหลาย เกิดความรู้ความเข้าใจมากยิ่งขึ้นในเรื่องรูปแบบเพลง เพราะการเรียนรู้เรื่องรูปแบบเพลงนั้น เด็กปฐมวัยต้องสามารถฟังเพลงและแยกท่อนเพลงแต่ละท่อนออกได้ รวมไปถึงต้องสามารถบอกความเหมือนหรือความแตกต่างของท่อนเพลงได้ เพื่อที่จะทราบถึงรูปแบบเพลง ในแต่ละกิจกรรมดนตรีที่เด็กปฐมวัยได้เรียนรู้ สอดคล้องกับคำกล่าวของนวลจันทร์ จุฑาภักติกุล (2558 : 66) ที่กล่าวว่า การใช้ประสาทสัมผัสหลาย ๆ อย่างรวมกันในการเรียนรู้จะช่วยให้เด็กสามารถแยกแยะรายละเอียดของสิ่งต่าง ๆ แยกแยะส่วนที่เหมือนกัน และส่วนที่แตกต่างกันได้ดีขึ้น นอกจากนี้วิชาดนตรียังเป็นเป็นวิชาที่มีเนื้อหาสาระการเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีความซับซ้อนเมื่อศึกษาในระดับที่สูงขึ้น (ณรุทธ์ สุทธจิตต์, 2555 : 357) และการที่นักเรียนมีพื้นฐานและประสบการณ์การเรียนรู้ในวิชาดนตรีที่ดีที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมดนตรีแบบพหุสัมผัสที่นักเรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นนั้น ทำให้นักเรียนเกิดความรู้ความเข้าใจที่ผ่านประสบการณ์ตรงจากการใช้ประสาทสัมผัสต่าง ๆ ในการเรียนรู้ทำให้มีความรู้ที่คงทนถาวร และส่งผลให้นักเรียนสามารถต่อยอดความรู้ในวิชาดนตรีที่มีระดับสูงขึ้นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของอัญชลีพร ปิณฺณ (2554 : 18-19) กล่าวถึง แนวการสอนพหุสัมผัสช่วยให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ผ่านกิจกรรมและประสบการณ์ การรับรู้ผ่านประสาทสัมผัสต่าง ๆ เป็นผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในบทเรียน และสามารถจดจำได้ดียิ่งขึ้น ผู้สอนจึงควรส่งเสริมให้มีการสอนโดยใช้ประสาทสัมผัสเพื่อประโยชน์สูงสุดกับนักเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา พรหมขาว (2553 : 76) กล่าวถึง การใช้แนวการสอนพหุสัมผัสเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพ ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน และยังส่งเสริมให้ผู้เรียนเลือกรับข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสแต่ละชนิดได้อย่างเหมาะสม และเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมดนตรีผสมผสาน เรื่องรูปแบบเพลง ของเด็กปฐมวัยระดับชั้นปีที่ 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ควรมีการนำเอากิจกรรมดนตรีผสมผสานมาปรับใช้กับเนื้อหาสาระดนตรีเรื่องอื่น ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจ องค์ประกอบของดนตรีด้านอื่น ๆ
2. ควรมีการนำกิจกรรมดนตรีผสมผสานมาปรับใช้เพื่อพัฒนาทักษะ หรือกระตุ้นพัฒนาการการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในวิชาอื่น เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาผลของการใช้กิจกรรมดนตรีผสมผสานต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทางดนตรีในเด็กปฐมวัย
2. ศึกษาผลของกิจกรรมดนตรีผสมผสานที่ส่งผลต่อทักษะการปฏิบัติเครื่องดนตรีในเด็กปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กาญจนา พรหมขาว. (2553). **การใช้แนวการสอนพหุประสาทสัมผัสเพื่อส่งเสริมความรู้คำศัพท์ และความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- โกวิทย์ ประवालพุก และคณะ. (2541). **ประสาทสัมผัส**. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- จรัสลักษณ์ จีรวินุลย์. (2545). **การพัฒนาแบบแผนการเรียนการสอนอ่านสำหรับนักเรียนประถมศึกษาที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ด้านการอ่านตามแนวคิดพหุสัมผัสและแนวคิดสื่อกลางการสอน**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2555). **ดนตรีศึกษา**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2558). **การเรียนรู้ผ่านพหุประสาทสัมผัส**. สารานุกรมศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 50, 63-68.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)**. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- อัญชลีพร ปัญญา. (2554). **การใช้แนวการสอนพหุสัมผัสเพื่อส่งเสริมความสามารถทางการพูดภาษาอังกฤษ และทัศนคติเชิงบวกที่มีต่อการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

**การขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาในการจัดการเรียนการสอน
ของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนนทบุรี**
**DRIVING THE ANTI-CORRUPTION EDUCATION CURRICULUM IN
INSTRUCTIONAL MANAGEMENT OF PRIVATE SCHOOLS
IN NONTHABURI PROVINCE**

สมาพร มณีอ่อน

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

Samaporn Manee-on

Nonthaburi Provincial Education Office

Corresponding Author Email : rojsiponpam@gmail.com

(วันที่รับบทความ : กรกฎาคม 4, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : กรกฎาคม 18, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : กรกฎาคม 21, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนก่อนและหลังการศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อศึกษาผลการนิเทศติดตามผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการนิเทศติดตามการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน โดยการสุ่มแบบอาสาสมัคร (Volunteers Sampling) รวม 26 คน เครื่องมือประกอบด้วย หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา แบบสอบถามความรู้ ความเข้าใจ แบบนิเทศติดตาม และแบบประเมินความพึงพอใจ แบบแผนการทดลองแบบ 1 กลุ่ม Pretest Posttest Design วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test

ผลการศึกษาพบว่า

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจหลังศึกษาสูงกว่าก่อนศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
- 2) สถานศึกษานำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้จัดการเรียนการสอน โดยมีผลการนิเทศ ครั้งที่ 1 มีค่าร้อยละ 87.50 และครั้งที่ 2 มีค่าร้อยละ 100
- 3) ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน มีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศติดตามการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .39)

คำสำคัญ : การขับเคลื่อน, หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา, การจัดการเรียนการสอน, โรงเรียนเอกชนจังหวัดนนทบุรี

Abstract

The research aimed to 1) study the comparison of school administrator, head of academic teachers and teachers of private schools in Nonthaburi Province by before and after studying the Anti-Corruption Education curriculum, 2) study supervision report from monitoring of school administrators, head of academic teachers, and teachers after using the curriculum, 3) study the satisfaction of school administrators, head of academic teachers, and teachers toward monitoring process of using the Anti-Corruption Education curriculum. The twenty-six samples in this research were volunteer sampling from school administrators, head of academic teachers, and teachers. While the research tools consisted of Anti-Corruption Education curriculum, knowledge comprehension test, monitoring observation form, satisfaction form. Pretest Posttest Design was the research design. Frequency, percentage, standard deviation, t-test were analyzed.

The results were found that :

1) School administrators, head of academic teachers, and teachers had significantly comprehended about the curriculum better than before studying the curriculum at .01 level.

2) Schools that used the curriculum for instruction had a monitoring result of 87.50 % at the first time and reach the 100% at the second time.

3) School administrators, head of academic teachers, and teachers overall satisfied with the monitoring process of using the Anti-Corruption Education curriculum at the high level ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .39).

Keywords : Driving, Anti-Corruption Education Curriculum, Instruction, Private Schools of Nonthaburi Province

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาการทุจริตถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ที่มีความสำคัญที่สุดปัญหาหนึ่งที่เกิดขึ้นในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ไม่ว่าจะเป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว หรือกำลังพัฒนา สำหรับสังคมไทย การทุจริตเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้น นับเป็นปัญหาสำคัญลำดับต้น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก ปัญหาดังกล่าวเกิดขึ้นมาช้านานจนฝังรากลึกกับวิถีชีวิตในสังคมไทยมาโดยตลอด และพบเกือบทุกสาขาอาชีพหรือกล่าวได้ว่า การทุจริตเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทยไปแล้ว การทุจริตเป็นการกระทำที่ก่อให้เกิดผลประโยชน์ทับซ้อน และเสียหายทั้งต่อระบบเศรษฐกิจการเมือง สังคม และวัฒนธรรมของคนไทยอย่างรุนแรง พฤติกรรมการทุจริตมีหลากหลายรูปแบบ กล่าวคือ การทุจริตในรูปของบุคคลและสถาบัน ได้แก่ การให้หรือรับสินบน การขู่เข็ญบังคับและให้สิ่งล่อใจ การยอมรับของขวัญ การไม่กระทำตามหน้าที่แบบตรงไปตรงมาแต่ใช้อิทธิพลของพรรคพวกแทน การใช้อำนาจหน้าที่ในทางที่ผิด การทุจริตการเลือกตั้ง การมีผลประโยชน์ทับซ้อน การบริจาคมเพื่อหวังให้ช่วยเหลือ การฉ้อโกงที่ผิดกฎหมาย ตลอดจนการทุจริตในรูปของนโยบาย เช่น การใช้นโยบาย กฎหมาย กฎเกณฑ์ และข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีอคติ การใช้นโยบายประชานิยมของผู้บริหารประเทศ การนำเสนอช่องทางและโครงการที่มีงบประมาณสูง การแปรรูปรัฐวิสาหกิจเพื่อให้ผู้มีผลประโยชน์ได้เข้ามาควบคุมกิจการ การใช้ทรัพยากรของรัฐไปในทางมิชอบ อาทิ การใช้ธนาคารของรัฐในโครงการประชานิยม เป็นต้น ซึ่งพฤติกรรมการทุจริตที่มีความสลับซับซ้อนดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเนื่องมาจากความร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ (ปิยะวรรณ ปานโต, ม.ป.ป. : ออนไลน์) การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการของประเทศไทยมีมาแต่อดีตจนถึงยุคปัจจุบัน จากที่มีการตรากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริต เช่น กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ.127 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตุลาการ พ.ศ.2471 พระราชบัญญัติคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน พ.ศ.2476 พระราชบัญญัติเรื่องราวร้องทุกข์ พ.ศ.2492 เป็นต้น และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ พ.ศ.2518 มีการจัดตั้งสำนักงาน ป.ป.ป. สังกัดสำนักนายกรัฐมนตรีขึ้น ต่อมาได้มีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้บัญญัติให้มืองค์กรอิสระขึ้น โดยมีองค์กรหนึ่งที่มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการทุจริตโดยตรงเรียกว่า คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ มีสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ เป็นหน่วยธุรการที่เป็นอิสระในการบริหารงานบุคคล การงบประมาณ และการดำเนินการอื่น ต่อมาในวันที่ 17 พฤศจิกายน 2542 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ.2542 เป็นผลให้สำนักงาน ป.ป.ป.ได้ถูกยุบเลิกไป และได้มีการจัดตั้งสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ที่เรียกโดยย่อว่า "สำนักงาน ป.ป.ช." ขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2565 : ออนไลน์)

จากการตรวจสอบดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ปี 2557 และปี 2558 ประเทศไทยได้คะแนนการประเมิน 38 คะแนน ในปี 2559 ประเทศไทยได้คะแนนการประเมิน 35 คะแนน และในปี 2560 ประเทศไทยได้คะแนนการประเมิน 37 คะแนนซึ่งแสดงให้เห็นว่า ประเทศไทยยังมีการทุจริตคอร์รัปชันอยู่ในระดับสูงซึ่งสมควรได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน ดังนั้น คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) จึงได้หาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาโดยตลอด เริ่มตั้งแต่การกำหนดยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 1 (พ.ศ.2551-2555) ระยะที่ 2 (พ.ศ.2556-2560) และระยะที่ 3

(พ.ศ.2560-2564) ซึ่งมีความสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และเชื่อมโยงไปสู่ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร่วมกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 2) ยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต ระยะที่ 3 (พ.ศ.2560-2564) ยุทธศาสตร์ที่ 1 "สร้างสังคมที่ไม่ทนต่อการทุจริต" ได้มุ่งเน้นให้ความสำคัญกระบวนการปรับสภาพสังคมให้เกิดภาวะที่ "ไม่ทนต่อการทุจริต" โดยเริ่มตั้งแต่กระบวนการกล่อมเกลางานสังคมในทุกระดับ (ตั้งแต่ ปฐมวัย ถึงระดับอุดมศึกษา) เพื่อสร้างวัฒนธรรมต่อต้านการทุจริตและปลูกฝังความพอเพียง มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต และมีจิตสาธารณะ คณะกรรมการ ป.ป.ช. จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้ และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริตขึ้นเพื่อดำเนินการจัดทำหลักสูตรหรือชุดการเรียนรู้และสื่อประกอบการเรียนรู้ ด้านการป้องกันการทุจริต นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนนักศึกษาในทุกระดับชั้นทั้งในส่วนของการศึกษาระดับปฐมวัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา และอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งอาชีวศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 1)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะองค์กรรับผิดชอบการจัดการศึกษาให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จึงได้จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม "การป้องกันการทุจริต" ประกอบด้วยเนื้อหา 4 หน่วยการเรียนรู้ ได้แก่ 1) การคิดแยกแยะระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม 2) ความละเอียด และความไม่ทนต่อการทุจริต 3) STRONG : จิตพอเพียงต้านทุจริต และ 4) พลเมืองกับความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งทั้ง 4 หน่วยนี้จะจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ตั้งแต่ระดับชั้นปฐมวัยจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยให้กระทรวงศึกษาธิการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ เช่น ตำราเรียน ครู อาจารย์ รายละเอียดหลักสูตร เพื่อนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหลักสูตรอุดมศึกษาไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 3) ครูผู้สอนจึงเป็นกลไกสำคัญในการวางพื้นฐานในด้านการศึกษาของชาติ ทำหน้าที่ในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้เรียน การศึกษาระดับประถมศึกษาซึ่งเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีอิทธิพลมากต่อการพัฒนาคนในชาติ หากครูผู้สอนขาดทักษะกระบวนการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนก็จะส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนั้น ครูผู้สอนจึงควรได้รับการพัฒนาและได้รับความช่วยเหลือให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนที่มีคุณภาพย่อมจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามไปด้วย

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นศึกษานิเทศก์รับผิดชอบการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ได้ติดตามการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้กับโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการและครูผู้สอนยังขาดความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในการจัดการศึกษาอันเนื่องมาจากไม่ได้ศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาอย่างจริงจัง ผู้วิจัยจึงขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปสู่การจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรีอย่างเป็นระบบ เพื่อให้โรงเรียนเอกชนมีแนวทางในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและเป็นสถานที่บ่มเพาะคุณลักษณะที่ดีด้านซื่อสัตย์สุจริตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนก่อนและหลัง การศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการนิเทศติดตามผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรด้านทุจริต ศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการนิเทศติดตามการนำ หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 รวม 56,430 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนของสถานศึกษาเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 รวม 26 คน ได้มาจากการสุ่มแบบอาสาสมัคร (Volunteers Sampling) โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรีมีหนังสือแจ้งประชาสัมพันธ์ให้สถานศึกษาเอกชนที่สนใจและเต็มใจเข้าร่วมโครงการ และได้มีหนังสือตอบรับจากสถานศึกษาอย่างเป็นทางการ

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การศึกษาหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี
2. ตัวแปรตาม ได้แก่
 - 2.1 ความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา
 - 2.2 ผลการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา
 - 2.3 ความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการนิเทศ ติดตาม การนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการศึกษาหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา
3. แบบนิเทศ ติดตาม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน ในการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา
4. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการนิเทศ ติดตาม การนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สร้างโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์ 3) หลักการ 4) เป้าหมาย 5) กรอบเนื้อหาและ กิจกรรม 6) กิจกรรมศึกษา 7) กระบวนการศึกษา 8) สื่อและแหล่งเรียนรู้ 9) การวัดและประเมินผล และ 10) ระยะเวลาที่ใช้
2. แบบทดสอบวัดความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการศึกษาหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา ประกอบไปด้วย โครงสร้างข้อสอบ จำนวน 5 หน่วยการเรียนรู้ โดยวัดด้านความรู้ จำนวน 15 ข้อ วัดด้านความเข้าใจ จำนวน 15 ข้อ รวม 30 ข้อ ผ่านกระบวนการสร้างและหาคุณภาพของแบบทดสอบ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. แบบนิเทศ ติดตาม ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการนิเทศ ติดตาม ผู้ศึกษาใช้แบบนิเทศ ติดตามการดำเนินการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สร้างโดย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นแบบบันทึกผลการนิเทศ ที่มีประเด็นกำกับติดตาม จำนวน 3 รายการ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา 2) แนวทางการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาไปใช้ และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาของครูผู้สอน
4. แบบประเมินความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการนิเทศ ติดตาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และออกแบบประเมินความพึงพอใจเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 4) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย และ 5) ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

พบว่าแบบประเมินความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ยระหว่าง $\bar{X} = 4.82$, S.D. = 0.64 ถึง $\bar{X} = 5.00$, S.D. = 0.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ $\bar{X}$ มีค่ามากกว่า 3.50 จึงถือว่าแบบประเมินความพึงพอใจมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และได้นำแบบประเมินความพึงพอใจไปหาความเชื่อมั่น โดยวิธีหาสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha-Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.84 จึงนำแบบประเมินความพึงพอใจไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โดยการทดลองใช้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษานำไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ดังนี้

1. จัดประชุมชี้แจงการศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน จำนวน 26 คน ในวันที่ 16-17 ธันวาคม 2564 ณ ห้องประชุมสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี
2. ทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนก่อนการศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา เป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบ จำนวน 30 ข้อ
3. ดำเนินการสร้างความรู้ความเข้าใจวิธีการศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน และมอบเครื่องมือ คู่มือ สื่อ เครื่องมือวัดผลในรูปแบบเอกสารและรูปแบบไฟล์ทางระบบอิเล็กทรอนิกส์ให้ทางสถานศึกษาได้ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง
4. ทดสอบความรู้ความเข้าใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนภายหลังการศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาครบถ้วนแล้ว โดยศึกษานิเทศก์ที่ไปนิเทศ ติดตาม
5. ดำเนินการนิเทศ ติดตาม สถานศึกษาที่ศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาครบถ้วน และนำหลักสูตรลงสู่การจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน โดยมีประเด็นการดำเนินงานตามแบบนิเทศ ติดตาม ดังนี้
 - 5.1 การบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา
 - 5.2 แนวทางการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้
 - 5.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของครูผู้สอน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนหลังของผู้เข้ารับการศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน ที่ดำเนินการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี โดยใช้การทดสอบ t-test แบบ Dependent
2. วิเคราะห์ผลการนิเทศติดตามโรงเรียนที่เข้ารับการศึกษา ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 เพื่อศึกษาพัฒนาการในการดำเนินการ 3 ประเด็น ได้แก่ 1) การบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) 2) แนวทางการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ และ 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยใช้ค่าความถี่ และร้อยละ
3. วิเคราะห์ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการนิเทศ ติดตาม โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอ ดังนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจของผู้บริหาร ครูวิชาการ และครูผู้สอนก่อนและหลังการศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดนนทบุรี ใช้สถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย โดยใช้การทดสอบ t-test แบบ Dependent ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป พบว่า ในภาพรวม ความรู้ ความเข้าใจของครูก่อนศึกษา และหลังศึกษามีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกัน 36.18 คิดเป็นคะแนนความก้าวหน้าเพิ่มขึ้น ร้อยละ 91.02 ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ก่อนศึกษา ($\bar{X} = 39.75$, S.D. = 6.03) หลังศึกษา ($\bar{X} = 75.93$, S.D. = 4.84)
2. ผลการนิเทศติดตามผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา ปรากฏผล ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบความก้าวหน้าของการนิเทศ ติดตาม ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปสู่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน เมื่อพิจารณาในภาพรวม พบว่า มีความก้าวหน้ามากที่สุด ในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของครูผู้สอน ผลการนิเทศ ครั้งที่ 1 ร้อยละ 80.00 ครั้งที่ 2 ร้อยละ 93.75 ก้าวหน้า ร้อยละ 13.75 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า รายการ “ครูนำผลการประเมินมาใช้ในการสอนซ่อมเสริมหรือพัฒนาผู้เรียน” และ “ครูมีการรายงานผลการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคลและสรุปเป็นรายชั้น” มีผลการประเมินก้าวหน้าขึ้นมากที่สุด ร้อยละ 25.00 และรายการที่มีผลการประเมินก้าวหน้าขึ้นน้อยที่สุด มี 3 รายการ ได้แก่ รายการ “ครูมีการบูรณาการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษากับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ” “ครูมีการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปจัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา” และ “ครูมีการลงบันทึกผลหลังสอนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้”

2.2 สถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน ในภาพรวมสูงสุดทั้ง 2 ครั้ง ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยมีผลการนิเทศ ครั้งที่ 1 มีค่าร้อยละ 87.50 และครั้งที่ 2 มีค่าร้อยละ 100 ในทุกรายการ

2.3 สำหรับด้านแนวทางการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ พบว่า รายการที่สถานศึกษาทุกแห่ง ดำเนินการเหมือนกัน คือ การนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คิดเป็น ร้อยละ 100 รองลงมา คือ “จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา” จำนวน 4 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 50.00 และรายการที่นำไปปฏิบัติกันน้อยที่สุด คือ “การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ” จำนวน 2 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 25.00

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการนิเทศติดตาม การนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมทั้งสามด้าน ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศ ติดตาม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .39) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความพึงพอใจรูปแบบการนิเทศมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = .25) รองลงมา คือด้านกระบวนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .43) และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการนิเทศตามลำดับ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .45)

เมื่อพิจารณาตามรายการประเมิน พบว่า รายการที่ผู้รับการนิเทศมีความพึงพอใจมากที่สุด คือ “การใช้วิธีการที่หลากหลายและเป็นไปอย่างกัลยาณมิตร” ($\bar{X} = 5.00$, S.D. = .00) รองลงมา คือ “ระยะเวลาของการนิเทศมีความเหมาะสม” ($\bar{X} = 4.85$, S.D. = .43) และรายการที่พึงพอใจน้อยที่สุด คือ “สามารถขยายผลการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปยังครูอื่น ๆ ได้” ($\bar{X} = 3.85$, S.D. = .46)

อภิปรายผลการวิจัย

1. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคะแนนผลการทดสอบความรู้ความเข้าใจก่อนหลังของผู้เข้ารับการศึกษา หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอน ดำเนินการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนเอกชน ในจังหวัดนนทบุรี โดยใช้การทดสอบ t-test แบบ Dependent พบว่า ในภาพรวมและในแต่ละด้าน ครูมีความรู้ความเข้าใจหลังการศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาสูงกว่าก่อน การศึกษาหลักสูตร ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ก่อนศึกษา ($\bar{X} = 39.75$, S.D. = 6.03) หลังศึกษา ($\bar{X} = 75.93$, S.D. = 4.84) ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากครูที่ศึกษาหลักสูตรที่ปฏิบัติการสอนอยู่ในโรงเรียนต่าง ๆ มีการศึกษาร่วมกันเป็นทีม มีการอภิปราย ซักถาม และปรึกษาหารือร่วมกันในโรงเรียน และมีการประชุมสรุปจึงมีผลให้ครูมีความรู้ความเข้าใจที่สูงขึ้น สอดคล้องกับการนำเสนอของรัตนดา ดวงแก้ว (2561 : 80) กำหนดว่า การบริหารหลักสูตรระดับสถานศึกษา ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในทุก ๆ ด้าน คือ การส่งเสริมสนับสนุน การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและการนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนระดับชั้นเรียน และการกำกับดูแลคุณภาพโดยการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตร และสอดคล้องกับปณตริก พรชนะวัฒนา (2562 : 158) ที่พบว่า การบริหารหลักสูตรของสถานศึกษา ควรประกอบด้วยหลักการสำคัญ 6 ด้าน ได้แก่ การเตรียมความพร้อม การวางแผนดำเนินการใช้หลักสูตร การดำเนินการใช้หลักสูตร การนิเทศ และประเมินผล สรุปผลการดำเนินงาน และปรับปรุง และวิจิตร อาวะกุล (2537 : 10) ซึ่งได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์การประเมินผลการศึกษาหลักสูตรอบรมว่าผู้เข้าศึกษาจะมีความรู้ความเข้าใจ มีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่สูงขึ้น มีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตรและ

สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในสถานศึกษาได้อย่างถูกต้องเป็นประโยชน์กับครู อีกทั้ง สายยนต์ จ้อยนุแสง (2552 : 218) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมครูเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีพุทปัญญา ใช้การวิจัยกึ่งทดลองแบบ One group pretest and posttest Design พบว่า หลังการฝึกอบรมผู้เข้ารับการฝึกอบรม มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ผลการนิเทศติดตามผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education) ไปใช้ในสถานศึกษา ปรากฏผลว่า

2.1 การนิเทศ ติดตาม ครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 ในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาลงไปสู่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน มีความก้าวหน้ามากที่สุดในด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของครูผู้สอน ผลการนิเทศ ครั้งที่ 1 ร้อยละ 80.00 ครั้งที่ 2 ร้อยละ 93.75 ก้าวหน้า ร้อยละ 13.75 สอดคล้องกับผลการวิจัยของปราณี อนุอัน (2559) ที่พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารหลักสูตรด้านครูผู้สอนส่งผลต่อการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยตรง และยังพบว่าการจัดบรรยากาศ การเรียนรู้ให้ผู้เรียนสนใจเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และการส่งเสริมให้ครูจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุด และเป็นไปตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561 : 98) ที่กล่าวว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องอำนวยความสะดวก สนับสนุน นิเทศกำกับติดตาม ให้ครูผู้สอนศึกษาหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา และแผนการจัดการเรียนรู้ มีการเตรียมสื่อประกอบการสอนและเครื่องมือวัดและประเมินผลการเรียนรู้ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางที่สถานศึกษาเลือก

2.2 สถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมสูงสุดทั้ง 2 ครั้ง ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยมีผลการนิเทศครั้งที่ 1 มีค่าร้อยละ 87.50 และครั้งที่ 2 มีค่าร้อยละ 100 ในทุกรายการ สอดคล้องกับผลการวิจัยของชิตานนท์ คงอ่อน (2562 : 82) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่อง แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ พบว่าสภาพการบริหารหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผู้บริหารและครูควรทำความเข้าใจเนื้อหา วัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา และควรมีการปรับโครงสร้างหลักสูตรแบบบูรณาการ นอกจากนั้นยังสืบเนื่องมาจากสถานศึกษามีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งมีคำสั่งแต่งตั้งและกำหนดบทบาทการขับเคลื่อนแต่ละกิจกรรมอย่างจริงจัง ประกอบด้วยขอข่ายการทำงาน กระบวนการในการนิเทศติดตาม เพื่อให้ครูได้ตระหนัก เห็นความสำคัญ มีส่วนร่วมในการบริหารหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา และองค์ประกอบ ของคณะกรรมการควรจะนำสภานักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย ซึ่งจะมีบทบาทในการที่จะขับเคลื่อน การนิเทศ การประเมินผล รวมทั้งขับเคลื่อนการดำเนินงานตามหลักสูตร ซึ่งได้ส่งผลต่อการบริหารจัดการหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น (ความคิดเห็นในระหว่างการนิเทศของผู้อำนวยการโรงเรียน)

2.3 สำหรับด้านแนวทางการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ พบว่า รายการที่สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการเหมือนกัน คือ การนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คิดเป็น ร้อยละ 100 รองลงมา คือ “จัดเป็นกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา” จำนวน 4 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 50.00 และรายการที่นำไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ “การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ” จำนวน 2 แห่ง คิดเป็น ร้อยละ 25.00 อาจเนื่องมาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีโครงสร้างและสาระการเรียนรู้ที่สามารถบูรณาการการสอนหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาได้ง่ายกว่ากลุ่มสาระอื่น ๆ และครูที่เข้ารับการอบรมพัฒนาเรื่องหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา ก็จะเป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาเป็นลำดับแรก สำหรับรายการที่นำไปปฏิบัติน้อยที่สุด คือ “การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ” นั้นก็อาจเนื่องมาจากครูผู้สอนในกลุ่มสาระอื่น ๆ มีเนื้อหาสาระในรายวิชาที่สอนมากอยู่แล้วจึงปล่อยให้หน้าที่ความรับผิดชอบของครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมเป็นหลัก

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนที่มีต่อกระบวนการนิเทศติดตามการนำหลักสูตรด้านทุจริตศึกษาไปใช้ในสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมทั้งสามด้าน ครูมีความพึงพอใจต่อกระบวนการนิเทศ ติดตาม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .39) สอดคล้องกับวีรยา จันทรา (2547 : 151) ได้ศึกษาเรื่องการ

ประเมินการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสังกัดเทศบาล จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ด้านการนิเทศกำกับ ติดตามและประเมินผลโดยภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก นอกจากนั้นอาจเนื่องมาจากผู้นิเทศได้สร้างความ เข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนในการนำหลักสูตรด้านทฤษฎีลงสู่การจัดการ เรียนการสอน การนิเทศแบบชี้แนะช่วยให้ครูมีความมั่นใจ มีการประชุมก่อนและหลังการสอน (After Action Review- AAR) การให้ข้อมูลย้อนกลับจากการสังเกตการณ์สอน โดยผู้นิเทศได้เสนอแนะแนวทางในการพัฒนาที่สอดคล้อง เหมาะสมกับสภาพบริบทของโรงเรียน ครู และผู้เรียน มีการให้กำลังใจในการบริหารจัดการหลักสูตร เปิดโอกาสให้ผู้รับ การนิเทศได้แสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหาของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ สะท้อนผลร่วมกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความพึงพอใจรูปแบบการนิเทศมากที่สุด ($\bar{X} = 4.80$, S.D. = .25) รองลงมา คือ ด้านกระบวนการนิเทศ ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .43) และด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการนิเทศ ตามลำดับ ($\bar{X} = 4.20$, S.D. = .45) เนื่องจากผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการนิเทศอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอน 1) มีการวางแผนการนิเทศ (Planning-p) 2) การให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน (Informing-I) 3) การปฏิบัติการ นิเทศ (Doing-D) 4) การประเมินผลผลิตและกระบวนการดำเนินงาน (Assessing-A) นอกจากนั้นกระบวนการนิเทศยัง มีการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน ผู้นิเทศคอยชี้แนะช่วยเหลือ ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูวิชาการ และครูผู้สอนมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเอง สามารถนำพาหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาสู่การจัดการเรียน การสอนในห้องเรียนได้สำเร็จ จึงมีระดับความพึงพอใจสูงที่สุด และรองลงมาตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (PLC) ของการขับเคลื่อนหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาใน โรงเรียน ในเรื่องเกี่ยวกับการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการสอน สื่อ และการวัดประเมินผล
2. สถานศึกษาควรมีการนิเทศติดตามครูและผู้เรียนในระหว่างและหลังการจัดการเรียนการสอนอย่าง ต่อเนื่องในลักษณะการปฏิบัติงานจริง (On the Job Training)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาของครูผู้สอนใน รูปแบบต่าง ๆ เช่น การบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาฯ กลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ การจัดกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน การบูรณาการกับวิถีชีวิตในสถานศึกษา เป็นต้น
2. ควรศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของนักเรียนที่เรียนในสถานศึกษาที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อน หลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษา ในด้านความซื่อสัตย์ มีจิตสาธารณะ และความพอเพียง
3. ควรศึกษาเปรียบเทียบคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่อยู่กับพ่อแม่กับไม่ได้อยู่กับพ่อแม่ และการศึกษา พฤติกรรมเชิงคุณธรรมของนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

เอกสารอ้างอิง

- จิษานนท์ คงอ่อน. (2562). แนวทางการพัฒนาการบริหารหลักสูตรด้านทฤษฎีศึกษาของสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. การศึกษาอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปราณี อนุอัน. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ปิยะวรรณ ปานโต. (ม.ป.ป.). สังคมไทยกับการแก้ไขปัญหาทุจริตคอร์รัปชัน. [Online], Available : <https://www.parliament.go.th>. (2565, พฤษภาคม 31).
- ปุนทริก พรชนะวัฒนา. (2562). การบริหารหลักสูตรปฐมวัยของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดพะเยา. การศึกษาอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย ราชภัฏเชียงราย.

- รัตนา ดวงแก้ว. (2561). การบริหารและการพัฒนาหลักสูตร ใน **ประมวลสาระชุดวิชาการบริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษา**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วิจิตร อาวะกุล. (2537). **การฝึกอบรม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วีรยา จันทรา. (2547). **การประเมินบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาในสังกัดเทศบาล จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สายยนต์ จ้อยนุแสง. (2552). **การพัฒนาชุดฝึกอบรมเสริมสร้างความสามารถด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยประยุกต์ทฤษฎีพุทปัญญา**. การศึกษาอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2565). **ประวัติความเป็นมาขององค์กร**. [Online], Available : <https://www.nacc.go.th>. (2565, พฤษภาคม 30).
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). **หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานชุดหลักสูตรด้านทุจริตศึกษา (Anti-Corruption Education)**. ม.ป.ท.
- _____. (2562). **หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติม “การป้องกันการทุจริต”**. นนทบุรี : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด สาขา 4.

**การถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ
โครงการ “โรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เทิดไถ้องคราชน”
A LESSON LEARNED IN THE DEVELOPMENTAL PROCESS OF MORAL MODEL
SCHOOLS IN THE DIAMOND LEVEL : A CASE STUDY OF PROJECT
“NONTHABURI MORAL SCHOOLS ON THE HONOR OF THE KING” PROJECT**

สมภาพ มณีอ่อน

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

Samaporn Manee-on

Nonthaburi Provincial Education Office

Corresponding Author Email : rojsiponpam@gmail.com

(วันรับบทความ : กรกฎาคม 5, 2566 ; วันแก้ไขบทความ : กรกฎาคม 21, 2566 ; วันตอบรับบทความ : กรกฎาคม 24, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ โครงการ “โรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เทิดไถ้องคราชน” 2) เพื่อนำผลที่ได้จากการถอดบทเรียนมาเป็นฐานข้อมูลกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ผู้ให้ข้อมูลคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน และรองผู้บริหารโรงเรียน 2) ครูที่รับผิดชอบโรงเรียนคุณธรรม 3) ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ 4) ครูที่ร่วมขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียน รวม 12 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง การประชุมกลุ่มย่อย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย สรุปสาระสำคัญ จัดกลุ่มตามประเด็นสาระที่สอดคล้องหรือแตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า

กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การสร้างการรับรู้และการยอมรับ 2) การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ 3) การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ 4) การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ 5) การลงมือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และ 6) การสร้างกลไกการขับเคลื่อน สำหรับมาตรฐานและตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ได้แก่ มาตรฐานด้านกระบวนการด้านผลิต และด้านผลลัพธ์ ดังนี้ 1. ด้านกระบวนการ ได้แก่ 1) มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมทั้งโรงเรียน 2) มีกลไกคณะทำงาน 3) ใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือ 4) ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติ 2. ด้านผลลัพธ์ ได้แก่ 1) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น 2) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง 3) ใช้กระบวนการมีส่วนร่วม 3. ด้านผลลัพธ์ ได้แก่ 1) มีองค์ความรู้/นวัตกรรม 2) บุคลากร ในชั้นเรียน และ 3) เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรม

คำสำคัญ : การถอดบทเรียน, กระบวนการพัฒนา, โรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ, โรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เทิดไถ้องคราชน

Abstract

This study was qualitative research 1) to the lesson learned in the developmental process of moral model school in the diamond level : a case study of “Nonthaburi moral schools on the honor of the king” project, 2) to use the effect from the lesson learned as database to set standards and indicators for driving the development of moral schools under Nonthaburi Provincial Education Office. The twelve informants in the research were purposive random from four groups : 1) school directors and deputy school directors, 2) teachers who were responsible for moral school project, 3) teachers of Social Studies, and 4) teachers who driven the moral school project. Data was collected by document synthesis, unstructured interview, small group meeting, Data was analyzed using inductive conclusion method, Summarize the main points and group them according to the corresponding or different topics.

The results were found that :

The developmental process of moral model school in the diamond level consisted of six steps; 1) building awareness and perception, 2) training master teachers and students, 3) defining moral identity, 4) determining the way to attain virtuous identity, 5) action to achieve the goal, and 6) building a driving mechanism for standards and indicators to drive the development of moral schools of the Nonthaburi Provincial Education Office, namely : process, productivity and outcome standards were as follows : 1. process : 1) there was a process for developing morality and ethics throughout the school, 2) there is a working group mechanism, 3) use the moral project as a tool, 4) everyone participates in the action. 2. productivity : 1) increased desirable behavior, 2) decreased undesirable behavior, 3) participatory process. 3. outcomes were 1) knowledge/ innovation, 2) integration in the classroom and 3) being a moral school's learning resource.

Keywords : Lesson Learned, Developmental Process, Moral Model School in the Diamond Level, Nonthaburi Moral Schools on the Honor of the King

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรมนุษย์ถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาสังคมทุกระดับ นับแต่ระดับครอบครัว ชุมชน องค์กร ตลอดจนระดับประเทศ และสังคมโลก การที่จะสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพขึ้นมาในสังคมได้นั้นมีปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การศึกษา (Education) การศึกษาที่จะเสริมสร้างความมั่นคง และก้าวหน้าให้แก่ประเทศได้นั้นจะต้องเป็นการศึกษาที่เป็นความรู้คู่คุณธรรม และจริยธรรม ทั้งนี้เพราะในปัจจุบันกระแสของวัตถุนิยมจากต่างประเทศได้เข้ามาครอบงำวิถีชีวิตที่สงบสุขเรียบง่ายของคนไทย การอยู่ร่วมกันฉันญาติมิตรเริ่มเปลี่ยนแปลงไปเกิดการชิงดีชิงเด่น แก่งแย่งแข่งขันกัน ส่งผลให้สังคมไทยเปลี่ยนเป็นสังคมที่เห็นแก่ตัว ขาดคุณธรรม จริยธรรม ในการดำรงชีวิต นับว่าเป็นอันตรายอย่างยิ่งต่ออนาคตของชาติ ทั้งนี้ในสถานการณ์แห่งการแข่งขันทางปัญญา เพื่อความอยู่รอดในสังคมโลกต่อไปนั้น จำเป็นต้องสร้างเด็ก และเยาวชนให้มีความเข้มแข็งทางด้านสติปัญญา มีความรู้ความสามารถ มีเหตุมีผล ประกอบ ด้วยคุณธรรม จริยธรรม ประเทศชาติจึงจะอยู่รอดปลอดภัย และมีความสงบสุขได้ (วีระพงศ์ ถิ่นแสนดี, 2550 : 1-2)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562 ถือเป็นจุดเริ่มต้นในการปฏิรูปการจัดการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งมาตรา 6 ระบุว่า มีความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และมีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และมาตรา 22 ได้กำหนดแนวการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และมาตรา 23 ระบุว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2562 : 1-26) อีกทั้งนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้แผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2559-2564) ที่ขยายระยะเวลาดำเนินการถึงปี พ.ศ.2565 เรื่อง การขับเคลื่อน การกำกับติดตาม และประเมินผลแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้กำหนดยุทธศาสตร์การวางระบบรากฐานการเสริมสร้างคุณธรรม การสร้างระบบการบริหารจัดการ การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ และการส่งเสริมให้ประเทศไทยเป็นแบบอย่างด้านคุณธรรม (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต, ม.ป.ป. : 23) นอกจากนั้นจากการศึกษางานวิจัยของจักรี วงศ์อักษร (2560 : 135) ซึ่งได้ทำวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า 1. ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น 2) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม 3. มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 4) เป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรม 5) มีกลไกคณะทำงาน และใช้โครงงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือ 6) มีความรู้/นวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม และ 7) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ได้จัดทำโครงการ “โรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เทิดไถ่องคราชน” ขึ้นเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ตามพระราชประสงค์ของ พระบาทสมเด็จพระวชิรเกล้าเจ้าอยู่หัว และดำเนินการตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้กรอบกลยุทธ์ชาติเกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยร่วมมือกับส่วนราชการต่าง ๆ ในจังหวัดนนทบุรี เพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมที่ช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียนลดลง และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น และได้โรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ จำนวน 11 แห่ง นั้น ทำให้ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการ “โรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เทิดไถ่องคราชน” ได้เล็งเห็นถึงคุณค่า และประโยชน์ของโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบที่จะสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ และเป็นแบบอย่างให้กับโรงเรียนอื่น ๆ ได้มาศึกษาดูงาน จึงได้ทำการคัดเลือกโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบตามความสมัครใจ จำนวน 6 แห่ง เพื่อทำการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ เพื่อเป็นแบบอย่างให้กับสถานศึกษาอื่นได้มาศึกษาเรียนรู้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ โครงการ “โรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เทิดไถ่องคราชน”
2. เพื่อนำผลที่ได้จากการถอดบทเรียนมาเป็นฐานข้อมูลกำหนดมาตรฐาน และตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. พื้นที่สำหรับการศึกษาการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยพิจารณาจาก
 - 1.1 การจัดนิทรรศการ แสดงผลงานด้านคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ ระหว่างวันที่ 19-21 ธันวาคม 2564 ณ หอประชุมโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยนนทบุรี
 - 1.2 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ กับทางโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ
 - 1.3 การวิเคราะห์ สังเคราะห์ จากเอกสารหลักฐาน ร่องรอยต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ
 - 1.4 การสังเกตจากพฤติกรรมที่ปรากฏทั้งที่พึงประสงค์ และไม่พึงประสงค์ของครู และนักเรียน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

ผู้วิจัยกำหนดให้ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อทำการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion : FGD) และการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยมีเกณฑ์ในการเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

 - 2.1 ผู้บริหารโรงเรียน และรองผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน
 - 2.2 ครูที่รับผิดชอบโรงเรียนคุณธรรม จำนวน 3 คน
 - 2.3 ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของโรงเรียน จำนวน 3 คน
 - 2.4 คณะครูที่มีส่วนรับผิดชอบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียน จำนวน 3 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แบบวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามแนวคิดมูลนิธิยุวสถิรคุณ
2. แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ในการสัมภาษณ์ผู้บริหารและรองผู้บริหารโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบโรงเรียนคุณธรรม ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมของโรงเรียน และคณะครูที่มีส่วนรับผิดชอบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียน
3. ประเด็นการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ในการสนทนากลุ่มกับผู้ให้ข้อมูลหลักในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างแบบวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) แบบสัมภาษณ์ที่ไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) (ไม่ได้สร้างแบบสัมภาษณ์แต่ให้ผู้สัมภาษณ์ออกแบบข้อคำถามได้เอง) และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ทฤษฎี แนวคิด หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และลงพื้นที่ศึกษาบริบทของโรงเรียนเพื่อเป็นฐานในการสร้างเครื่องมือ

2. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในขั้นตอนแรก มาประมวลผลออกแบบวิเคราะห์เอกสาร ออกแบบประเด็นการสนทนากลุ่ม เพื่อใช้เก็บข้อมูล ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียน และรองผู้บริหารโรงเรียน 2) ครูที่รับผิดชอบโรงเรียนคุณธรรม 3) ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของทางโรงเรียน และ 4) คณะครูที่มีส่วนรับผิดชอบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของทางโรงเรียน

3. นำแบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบประเด็นการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ซึ่งประกอบด้วย 1) ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้ 3) ผู้เชี่ยวชาญด้านวิจัย 4) ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา และ 5) ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับโรงเรียนคุณธรรม ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Items Objective Congruence : IOC)

4. แก้ไขแบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบประเด็นการสนทนากลุ่มตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญจนมีคุณภาพผ่านตามเกณฑ์ที่กำหนด

5. นำแบบวิเคราะห์เอกสาร และแบบประเด็นการสนทนากลุ่มที่สร้างขึ้น ไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

6. วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบวิเคราะห์เอกสาร และจากการสนทนากลุ่ม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. การเก็บข้อมูลจากการศึกษา และวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) เพื่อศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary) จากแหล่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียน ตามแบบมาตรฐาน และตัวชี้วัดของงานนี้ ติดตาม โดยใช้เครื่องมือ แนวคิดของมูลนิธยวสธิคุณ

2. เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) โดยใช้กระบวนการถอดบทเรียน ได้แก่ การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ระหว่างการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรที่สมัครเข้าร่วม คัดเลือกโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ ระหว่างวันที่ 19-21 ธันวาคม 2564 ณ หอประชุมโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย นนทบุรี จัดบันทึกพฤติกรรม การนำเสนอผลงานด้วยวาจา เอกสารที่แสดงผลงาน การตอบคำถาม และร่องรอยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่พบเห็นตามสภาพจริง ปฏิสัมพันธ์ของผู้เข้าร่วมนำเสนอผลงาน การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ในการเข้าร่วมประเมินโรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เขตไทรน้อย ระดับเพชรต้นแบบ ระหว่างวันที่ 11-18 กุมภาพันธ์ 2565 ผู้วิจัยค้นหาข้อมูลการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดตามเกณฑ์การประเมิน

3. เก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้บริหาร และรองผู้บริหารโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบโรงเรียนคุณธรรม ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และครูที่มีส่วนรับผิดชอบการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม เพื่อหาข้อมูลทั่วไปของทางโรงเรียน แนวคิด หลักในการพัฒนากระบวนการ/วิธีการในการพัฒนา กระบวน ผลผลิต และผลลัพธ์ในการพัฒนา ตามมาตรฐาน และตัวชี้วัด ตลอดจนปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ รวมไปถึงปัจจัย เงื่อนไข เพื่อค้นหาแนวทางในกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของทางโรงเรียน และให้เปิดเผยกระบวนการทำงาน วิธีการ อย่างตรงไปตรงมา โดยไม่ปิดบัง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ แบบวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และแบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้การวิเคราะห์ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย เนื่องจากการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เขตไทรน้อย ระดับเพชรต้นแบบ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย (Focus Group) นำข้อมูล

ที่รวบรวมได้มาทำการจัดแยกเป็นเรื่องๆ (Themes) จำแนกข้อมูลทั่วไป ข้อมูลกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ตามมาตรฐาน และตัวชี้วัด ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปเนื้อหาทั้งที่เป็นข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ ภาพถ่าย สารสนเทศ ประกอบคำอธิบาย ทำการสกัดออกเป็น กระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนนั้น ๆ นอกจากนั้นยังจัดกลุ่มตามประเด็นสาระที่สอดคล้อง หรือแตกต่างกัน โดยสรุปประเด็นที่เป็น สาระสำคัญ แล้วมีการคัดตัวอย่างคำพูดของกลุ่มเป้าหมาย ที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ทั้งนี้การคัดตัวอย่างคำพูดจะเลือกเฉพาะ ข้อความที่เป็นตัวแทนสำคัญของกลุ่มเป้าหมาย เพียงบางคนที่เห็น เพื่อใช้เป็นหลักฐานสนับสนุนสาระสำคัญใน การวิจัย

ผลการวิจัย

(ข้อ 1) จากการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ โครงการ “โรงเรียน คุณธรรมนันทบุรี เทิดไท้องค์ราชัน” มีกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบตามโครงการ ดังนี้

1. โรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ มีกระบวนการพัฒนา 6 ชั้น ดังนี้
 - 1.1 สร้างการรับรู้ และการยอมรับจากผู้บริหาร ครู นักเรียนในโรงเรียน
 - 1.2 การสร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ
 - 1.3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน
 - 1.4 การกำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน เช่น การจัดทำโครงการคุณธรรม การเป็น แบบอย่างที่ดี การจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้
 - 1.5 การลงมือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย
 - 1.6 การสร้างกลไกการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม เช่น การมีส่วนร่วม การเสริมแรง การนิเทศ การ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น
2. โรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ มุ่งองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม และมีการบูรณาการ กับการเรียนรู้ในชั้นเรียน ปรากฏคุณธรรมอัตลักษณ์ และนวัตกรรมเสริมสร้างคุณธรรม ดังนี้
 - 2.1 วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี (SBAC)
 - 1) คุณธรรมอัตลักษณ์ ได้แก่ รับผิดชอบ มีวินัย จิตอาสา ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
 - 2) นวัตกรรม : SBAC Model
 - 2.2 โรงเรียนศรีสังวาลย์
 - 1) คุณธรรมอัตลักษณ์ : มีความรับผิดชอบ มีวินัย มีสัมมาคารวะ
 - 2) นวัตกรรม : บูรณาการฐานการเรียนรู้เชื่อมโยงเนื้อหาสาระของครูผู้สอน ทั้ง 8 กลุ่มสาระ และ ระดับชั้นอนุบาล
 - 2.3 โรงเรียนวัดเชิงเลน
 - 1) คุณธรรมอัตลักษณ์ : ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ พอเพียง กตัญญู
 - 2) นวัตกรรม : การบริหาร 4 ร (PDCA) ร1 ร่วมคิด ร2 ร่วมทำ ร3 ร่วมตรวจสอบ ร4 ร่วมรับผิดชอบ
 - 2.4 โรงเรียนติมาอุปถัมภ์
 - 1) คุณธรรมอัตลักษณ์ : ความพอเพียง ซื่อสัตย์ รับผิดชอบ มีวินัย กตัญญู
 - 2) นวัตกรรม : DEEMAK Model
 - 2.5 โรงเรียนวัดบางไกรนอก
 - 1) คุณธรรมอัตลักษณ์ : ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ ความพอเพียง
 - 2) นวัตกรรม : ยิ้มใส ไหว้สวย ด้วยคุณธรรม ธรรมะคู่คิดมีจิตอาสา ก้าวแรกแห่งความดี
 - 2.6 โรงเรียนเทศบาลปลายบาง วัดอุบลวนาราม
 - 1) คุณธรรมอัตลักษณ์ : รับผิดชอบ มีวินัย ใส่ใจสังคม นิยมความเป็นไทย ใช้อย่างพอเพียง
 - 2) นวัตกรรม : พิษสวนแปลงเกษตรพอเพียง วัสดุประดิษฐ์รีไซเคิล ปุ๋ยชีวภาพ
3. เป็นแหล่งเรียนรู้ของโรงเรียนคุณธรรมจริยธรรม ดังนี้
 - 3.1 วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจ นนทบุรี (SBAC)

การประกวดโครงงานคุณธรรมห้องเรียน จัดนิทรรศการ เผยแพร่วารสารร่วมไทโร วารสารอิเล็กทรอนิกส์ จากเว็บไซต์ของวิทยาลัย สื่อสร้างสรรค์วิดีโอ แผ่นพับ และเสียงตามสายในการประชาสัมพันธ์ นักเรียนนักศึกษาได้เข้าใจ มีสถานที่จัดเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม เช่น ห้องสมุด ศูนย์วัฒนธรรม ห้องจริยธรรม เป็นต้น

3.2 โรงเรียนศรีสังวาลย์

โรงเรียนมีการจัดทำโครงการ สร้างคนดีสู่สังคม ซึ่งเป็นโครงการที่ส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียนที่เป็นแบบอย่างที่ดี เป็นการฝึกอุปนิสัยที่ดี รู้จักแบ่งปัน เป็นจิตอาสา ร่วมกันคิดสร้างสรรค์ "กิจกรรมดังกล่าวจะสอดแทรก คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ และสอนให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญต่อผู้มีพระคุณ พร้อมทั้งฝึกทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และส่งเสริมการพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการเผยแพร่โครงการสู่สาธารณะ ในรูปแบบเอกสาร สื่อสิ่งพิมพ์ วิดีทัศน์ เว็บไซต์ ยูทูบ ซึ่งมีอยู่ 2 กิจกรรม คือ 1) กิจกรรมธนาคารจิตประภัสสร และ 2) กิจกรรมนิทานสนามหญ้า

3.3 โรงเรียนวัดเชิงเลน

โรงเรียนมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม โดยมีโรงเรียนสังกัดต่าง ๆ มาศึกษาดูงาน จำนวน 12 แห่ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 จำนวน 7 แห่ง คือ โรงเรียนไทยรัฐวิทยา 95 (วัดโพธิ์ทองบน) โรงเรียนวัดโพธิ์บ้านอ้อย โรงเรียนแสงพระที่รัฐบำรุง โรงเรียนวัดอินทาราม โรงเรียนวัดท่าเกวียน โรงเรียนวัดท่าหมื่นเหื้อ โรงเรียนวัดตาล สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 3 แห่ง คือ โรงเรียนวัดสนามนอก โรงเรียนวัดบางขุน โรงเรียนวัดแดงธรรมชาติ สังกัดเทศบาลจำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนเทศบาลปลายบาง และสังกัดสำนักงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 1 แห่ง คือ โรงเรียนโสตศึกษา จังหวัดนนทบุรี รวมทั้งสิ้น 12 แห่ง

3.4 โรงเรียนติมาอูปถัมภ์

มีหน่วยงานทางการศึกษา และสถานศึกษามาศึกษาดูงานหลายแห่ง ได้แก่ ผู้บริหาร คณะครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนวัดท่าข้าม และโรงเรียนวัดเขากลอย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2 โรงเรียนบ้านหนองเสม็ด และโรงเรียนวัดตะปอนใหญ่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 คณะผู้บริหารจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 คณะผู้บริหาร และคณะครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1 ผู้บริหาร และคณะครู โรงเรียนวัดพราหมณี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก

3.5 โรงเรียนวัดบางไกรนอก

มีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม มีโรงเรียนมาศึกษาดูงาน ได้แก่ โรงเรียนวัดบางไกรนอก โรงเรียนวัดอุทัยน โรงเรียนวัดไทยเจริญ โรงเรียนวัดตะเคียน โรงเรียนวัดโบสถ์ (บน) โรงเรียนคลองบางกอกน้อย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 1, เขต 2 โรงเรียนบ้านหนองหว้าทับทิม สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 โรงเรียนบ้านคลองโตะนุ้ย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 โรงเรียนอุปลพันธ์โรจนประสิทธิ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอยุธยา เขต 2 และเป็นแหล่งเรียนรู้ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของมหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง และมหาวิทยาลัยราชภัฏ

3.6 โรงเรียนเทศบาลปลายบาง วัดอุบลนาราม

โรงเรียนมีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น พิซสวนแปลงเกษตร ราชวงศ์จักรี ผลงานจากขยะรีไซเคิล ห้องเรียนธรรมะ นิทานคุณธรรม ปุ๋ยหมักชีวภาพ ขยะอินทรีย์ ลานกีฬาต้านยาเสพติด การเรียนการสอนภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลาดนัดนักเรียน การคัดแยกขยะ มีการเผยแพร่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานภายนอกมีการประชาสัมพันธ์เสียงตามสาย จัดท้าวารสาร การเชิญหน่วยงานต่าง ๆ มาเข้าร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาศึกษาดูงาน เยี่ยมชมผลงานของนักเรียน ปุ๋ยชีวภาพ แปลงเกษตรพอเพียง การประดิษฐ์วัสดุรีไซเคิล รวมถึงการนำผลงานต่าง ๆ เข้าร่วมประกวดเพื่อเป็นการเผยแพร่ผลงานในสถานศึกษา และนำไปเป็นแบบอย่างวิธีปฏิบัติที่ดี

จากผลของการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ โครงการ “โรงเรียนคุณธรรมนันทบุรี เทิดไท้องค์ราชัน” ทุกโรงเรียนพบว่าโรงเรียนมีการดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน และ การดำเนินการที่แตกต่างกัน ดังนี้

การดำเนินการที่คล้ายคลึงกัน ได้แก่ สถานศึกษาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบมีการกำหนด คุณธรรมอัตลักษณ์ที่แตกต่างตามบริบทของแต่ละโรงเรียน การจัดทำโครงการคุณธรรม การจัดสภาพแวดล้อม ให้เอื้อต่อการพัฒนาคุณธรรม การสร้างการมีส่วนร่วม บูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ และจัดให้มีโครงการ คุณธรรม

การดำเนินการที่แตกต่างกัน ได้แก่ การสร้างการรับรู้และการยอมรับจากผู้บริหาร ครู และนักเรียน การลงมือปฏิบัติเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย การนิเทศติดตาม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นต้น

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง (Unstructured Interview) ผู้บริหาร ครูผู้รับผิดชอบ โรงเรียนคุณธรรม ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคม ศาสนา และวัฒนธรรม และครูที่มีส่วนขับเคลื่อนโรงเรียน คุณธรรมของโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ มีรายละเอียดโดยสรุปได้ ดังนี้

เหตุจูงใจในการสมัครเป็นโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นตรงกันว่า เพื่อต้องการสร้าง แรงจูงใจ และกระตุ้นการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมของโรงเรียนให้เห็นผลเป็นรูปธรรม มีการสร้างความร่วมมือ ภายในโรงเรียน โดยการจัดประชุมสร้างความเข้าใจ เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ และฝึกปฏิบัติกิจกรรม จัดส่งครูและ นักเรียนไปอบรมครู/นักเรียนแกนนำโรงเรียนคุณธรรม แล้วให้กลับมาขยายผล ออกคำสั่งแต่งตั้งผู้รับผิดชอบ จัดทำ แผนพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของตนเอง ลงมือปฏิบัติตามแผนการพร้อมกันทั้งโรงเรียน ระดับห้องเรียน ระดับสายชั้น ริเริ่มจัดทำโครงการคุณธรรม กิจกรรมสร้างเสริมความดี บูรณาการในกิจกรรมการเรียนการสอนรายกลุ่มสาระ การเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และวิถีชีวิตประจำวัน

สำหรับความร่วมมือจากภายนอกโรงเรียนนั้น โรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ ได้รับความร่วมมือจาก กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน โดยเฉพาะโรงเรียนที่อยู่ใกล้เคียงจะได้รับความเมตตาจากเจ้าอาวาส มีการร่วม กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมต่าง ๆ ในหัววันสำคัญทางศาสนา พระสอนศีลธรรม การเข้าวัดนั่งสมาธิภาวนา เป็นต้น

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่มีบทบาทสูงในการขับเคลื่อนคุณธรรมนั้น ได้แก่ ตัวผู้บริหารโรงเรียนที่จะกำหนดนโยบาย กำกับดูแล ให้การปฏิบัติดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มีความต่อเนื่อง จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมมือ รวมพลัง กันภายในโรงเรียน ระหว่างครูและนักเรียนผ่านกระบวนการ PLC

ครูทั้งโรงเรียนร่วมมือร่วมใจกัน ใช้วิธีการที่หลากหลายในการขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ผลลัพธ์ที่เห็นเด่นชัด คือ พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนมีเพิ่มมากขึ้น และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดน้อยลง คุณธรรม อัตลักษณ์ของโรงเรียนที่พบว่าการบรรลุเป้าหมายจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความมีวินัย ความพอเพียง ความซื่อสัตย์ จิตอาสา และความรับผิดชอบ

สำหรับปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมที่พบ โดยยกตัวอย่างข้อความจากการสัมภาษณ์ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ดังนี้

“...การที่เราจะไปขยายให้โรงเรียนอื่น เราต้องพร้อมก่อน เช่น ต้องมีงบประมาณในส่วนของการจัดซื้อจัดหา วัสดุอุปกรณ์ อีกอย่างครูและเด็กก็ยังไม่พร้อมในการเป็นผู้นำ... เวลาของเราที่ไม่มีด้วย...” (บางตอนจากการสัมภาษณ์ ครู)

“...เรายังขาดการวางแผนที่ดี การทำกิจกรรมบางเรื่องยังไม่ชัด การมอบหมายงานผ่านสภานักเรียน และ สายชั้นยังไม่ชัด...” (บางตอนจากการสัมภาษณ์ครู)

“จุดสำคัญของโครงการที่ไม่ค่อยสำเร็จ คือ ครูยังเป็นผู้ชี้แนะ ไม่ให้เด็กได้คิดเอง... โครงการห้องส่วนหนึ่งเป็น โครงการที่ครูคิดให้...” (บางตอนจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนและครู)

“โครงการห้องบางห้องมันเคยเกิด แต่ก็หยุดชะงักไปแล้ว เนื่องจากปัญหาของครู...การนิเทศ...ครูไม่ได้ติดตาม ว่า นักเรียนทำโครงการถึงไหนแล้ว ไม่มีการนิเทศที่เต็มรูปแบบ มีการติดตามและประเมินแต่ขาดหายไปบางช่วง...” (บางตอนจากการสัมภาษณ์ครู)

“...ไม่ได้สร้างเครื่องมือ ไม่มีการประเมิน... เราไม่ได้มีเครื่องมือประเมินที่ชัดเจน ...” (บางตอนจากการ สัมภาษณ์ครู)

“... ปัญหาอยู่ที่... การเขียนให้สละสลวย ... บรรยาย... พรรณนาเชิงวิชาการ.. ซึ่งบางคนไม่ถนัดในการเขียน ถนัดในทางปฏิบัติมากกว่า...” (บางตอนจากการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียน)

(ข้อ 2) ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการถอดบทเรียนมาเป็นฐานข้อมูลกำหนดมาตรฐาน และตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรีได้ ดังนี้

มาตรฐานด้านกระบวนการ มาตรฐานด้านผลผลิต มาตรฐานด้านผลลัพธ์

มาตรฐานด้านกระบวนการ มี 11 ตัวชี้วัด

1. มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมทั้งโรงเรียน มี 5 ตัวชี้วัด

1.1 มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจ มีการจัดประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สร้างความเข้าใจในการทำงานร่วมกัน แต่งตั้งมอบหมายงาน วางแผนปฏิบัติการ วิเคราะห์ปัจจัยภายใน จุดแข็ง จุดอ่อน ปัญหาอุปสรรค มีการทบทวน วิสัยทัศน์ ปรัชญาต่าง ๆ ของทางโรงเรียน

1.2 มีการสร้างครูแกนนำ และนักเรียนแกนนำ มีการคัดเลือกทั้งครูและนักเรียนให้เข้ารับการอบรมที่ได้รับการยอมรับ มีความสามารถขยายผลได้ แล้วจึงจัดให้มีการประชุมครู และบุคลากรในโรงเรียนเพื่อระดมความคิดเห็น

1.3 การกำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน โดยจัดประชุมปฏิบัติการการกำหนดพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวกของโรงเรียนร่วมกันทุกฝ่าย วิเคราะห์ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ พฤติกรรมดี ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้น อาจให้วิเคราะห์เป็นรายระดับชั้น กำหนดคุณธรรมเป้าหมายร่วมกันทั้งโรงเรียน เริ่มที่ห้องเรียนของตนเอง แล้วจัดทำตารางคุณธรรมอัตลักษณ์ขึ้น ซึ่งประกอบด้วย คุณธรรมเป้าหมาย พฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก ของทั้งผู้บริหาร ครู และนักเรียน คุณธรรมเป้าหมายโรงเรียนควรร่วมกันกำหนด ได้แก่ ความมีวินัย ความพอเพียง ความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ จิตอาสา เป็นต้น

1.4 มีการกำหนดวิธีบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ของโรงเรียน ทุกโรงเรียนควรมีการจัดทำแผนพัฒนาคุณธรรมของโรงเรียน อยู่ในแผนปฏิบัติงานทุกฝ่าย กิจกรรมที่บรรจุในแผน โดยสรุป ได้แก่ โครงการคุณธรรม กิจกรรมส่งเสริมความดี การเป็นแบบอย่าง การบูรณาการคุณธรรมในการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การเข้าค่ายคุณธรรม การร่วมมือกับทางวัด การปลูกฝังให้อยู่ในวิถีชีวิตประจำวัน การพัฒนาสภาพแวดล้อม กิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ

1.5 มีการลงมือปฏิบัติเพื่อบรรลุเป้าหมาย โดยทุกฝ่ายลงมือปฏิบัติตามกรอบภาระงานที่ได้กำหนดไว้ตามแผนพัฒนาคุณธรรม

2. มีกลไกคณะทำงานและใช้โครงการคุณธรรมเป็นเครื่องมือที่ทุกคนมีส่วนร่วมในการลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม มี 6 ตัวชี้วัด

2.1 การวางแผน โดยการสร้างความเข้าใจในการดำเนินงานให้กับ ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง โดยดำเนินการตามแผนพัฒนาด้านคุณธรรมที่กำหนดไว้ในแผนปฏิบัติการประจำปี

2.2 การสร้างการมีส่วนร่วม ทุกโรงเรียนแต่งตั้งคณะทำงานรับผิดชอบ มีการสร้างแรงจูงใจ และกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วม การขอความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน วัด ตลอดจนคณะกรรมการสถานศึกษา

2.3 การส่งเสริม สนับสนุน และเสริมแรง การเสริมแรงเชิงบวกในรูปแบบของการชมเชย การยกย่องให้เกียรติ สร้างแรงบันดาลใจ การมอบเกียรติบัตร รางวัล

2.4 การนิเทศติดตาม มีการแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศภายใน ติดตามความก้าวหน้า ช่วยเหลือแนะนำจากฝ่ายบริหาร และเพื่อนครู

2.5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผ่านกระบวนการ PLC ระหว่างครูกับครู และระหว่างนักเรียนกับนักเรียน แบบกลุ่มย่อย กลุ่มใหญ่ แบบร่วมมือรวมพลัง ตามที่ได้กำหนดเป้าหมายที่จะพัฒนาร่วมกัน

2.6 การประชาสัมพันธ์ มีการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ผลงานทางสื่อต่าง ๆ ได้แก่ การจัดนิทรรศการ เผยแพร่ทางเว็บไซต์ของทางโรงเรียน เอกสารแผ่นพับ การเปิดโอกาสให้โรงเรียนอื่นได้มาศึกษาดูงาน

มาตรฐานด้านผลผลิต มี 3 ตัวชี้วัด

1. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น โรงเรียนคุณธรรมต้องมีนักเรียนที่มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้นมากกว่าร้อยละ 50

2. มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง อยู่ในช่วง ร้อยละ 5 ถึง ร้อยละ 15 อาทิ ด้านความมีวินัย นักเรียนประพฤติปฏิบัติตามระเบียบของโรงเรียน เช่น เข้าแถวเป็นระเบียบ มาเรียนทันเวลา แต่งกายถูกต้อง เป็นต้น ด้านความพอเพียง นักเรียนรู้จักเก็บออม มีความพอประมาณ เช่น หยอดกระปุกออมสิน ปิดน้ำปิดไฟ ซื่อของใช้เท่าที่

จำเป็น เป็นต้น ด้านความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่ เช่น ทำงานเสร็จตามกำหนดเวลา ส่งการบ้านทุกครั้ง ไม่ขาดเรียน เป็นต้น ด้านความซื่อสัตย์ ประพฤติปฏิบัติด้วยความซื่อตรง ตามความเป็นจริง เช่น เก็บของได้แล้วส่งให้ครูประกาศหาเจ้าของ ไม่ลักขโมย ทำการบ้านด้วยตนเอง เป็นต้น จิตสาธารณะ ช่วยเหลือทางโรงเรียน และคนอื่นด้วยความเต็มใจ โดยไม่หวังผลตอบแทน เช่น เข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ของทางโรงเรียน ช่วยเหลือวัด ชุมชน และส่วนรวม เป็นต้น

3. เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ในโรงเรียนจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ควรมีการประกาศเจตนารมณ์ในการร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม วางแผนพัฒนาคุณธรรมและลงมือปฏิบัติร่วมกัน ทั้งผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรภายในโรงเรียน ตามพฤติกรรมบ่งชี้เชิงบวก และคุณธรรมเป้าหมาย (คุณธรรมอัตลักษณ์) มีการนิเทศติดตามความก้าวหน้า แลกเปลี่ยนเรียนรู้และทบทวนหลังการปฏิบัติ : AAR ในทุกชั้นตอน สร้างการรับรู้รับทราบร่วมกัน ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง วัด และชุมชน เข้าร่วมเป็นเครือข่ายเสริมสร้างคุณธรรมของโรงเรียน

มาตรฐานด้านผลลัพธ์ มี 3 ตัวชี้วัด

1. มีองค์ความรู้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม โดยผู้บริหารสถานศึกษา และครู ร่วมกันพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายโดยใช้กระบวนการ PDCA ในการดำเนินงาน บูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน จัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม และมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. มีนวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม โดยสถานศึกษาจัดให้มีโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการโรงเรียนปลอดขยะ โครงการส่งเสริมคุณธรรม การทำบุญตักบาตร ทำสมาธิ กิจกรรมสืบสานประเพณีและวัฒนธรรม โครงการงานคุณธรรมในห้องเรียน เป็นต้น

3. มีการบูรณาการกับการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยการผนวกคุณธรรม จริยธรรม ไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมฯ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน วิถีชีวิตในสถานศึกษา เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำเสนอประเด็นอภิปรายตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. จากการถอดบทเรียนกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ โครงการ “โรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เทิดไท้องค์ราชัน” พบว่า 1) มีกระบวนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม จำนวน 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) สร้างการรับรู้ (2) สร้างครูแกนนำและนักเรียนแกนนำ (3) กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ (4) กำหนดวิธีการบรรลุคุณธรรมอัตลักษณ์ (5) การลงมือปฏิบัติ (6) การสร้างกลไกการขับเคลื่อน 2) โรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ มีองค์ความรู้/นวัตกรรมการสร้างเสริมคุณธรรม และมีการบูรณาการกับการเรียนรู้ในชั้นเรียน ปรากฏเป็นคุณธรรมอัตลักษณ์ เช่น วิทยาลัยเทคโนโลยีสยามบริหารธุรกิจนนทบุรี (SBAC) คุณธรรมอัตลักษณ์ คือ รับผิดชอบดี มีวินัย จิตอาสา ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และนวัตกรรม คือ โครงการจิตอาสาพาสะอาด โครงการยิ้มไหว้ ทักทาย โครงการสวมหมวกนิรภัย 100 เปอร์เซ็นต์ เป็นต้น สอดคล้องกับจักรี วงศ์อักษร (2560 : 135) ได้ทำวิจัย เรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า 1. ประสิทธิภาพการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ 1) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น 2) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม 3. มีกระบวนการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม 4) เป็นแหล่งเรียนรู้ในการพัฒนาคุณธรรม 5) มีกลไกคณะทำงาน และใช้โครงการงานคุณธรรมเป็นเครื่องมือ 6) มีความรู้/นวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม และ 7) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง ทั้งนี้ อาจเป็นผลจากโรงเรียนคุณธรรมระดับเพชรต้นแบบ โครงการ “โรงเรียนคุณธรรมนนทบุรี เทิดไท้องค์ราชัน” ได้เข้าร่วมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม เข้ารับการฝึกอบรมโรงเรียนคุณธรรม ตามแนวทางของมูลนิธิยุวสถิรคุณ ผ่านการประเมินโรงเรียนคุณธรรมของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ถึง 2 รอบ โดยรอบที่ 1 เข้ารับการประเมินโรงเรียนคุณธรรม และรอบที่ 2 เข้ารับการประเมินโรงเรียนคุณธรรม ระดับเพชรต้นแบบ ที่ต้องผ่านการประเมินใน 2 ขั้นตอน คือ 1) การจัดนิทรรศการและนำเสนอด้วยวาจา และ 2) การประเมินเชิงประจักษ์ ทำให้มีการเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ

มีการทำความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมกับผู้ที่เกี่ยวข้อง ร่วมมือร่วมพลังกันทั้งโรงเรียน มีการส่งเสริมสนับสนุน นิเทศติดตามการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการถอดบทเรียนมาเป็นฐานข้อมูลกำหนดมาตรฐานและตัวชี้วัดในการขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ของสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนนทบุรี ได้มาตรฐานด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต และด้านผลลัพธ์ ดังนี้

มาตรฐานด้านกระบวนการมี 11 ตัวชี้วัด ได้แก่ ขั้นตอนกระบวนการพัฒนามี 5 ตัวชี้วัด 1) สื่อสารสร้างความเข้าใจ 2) สร้างครูแกนนำ 3) กำหนดคุณธรรมอัตลักษณ์ 4) กำหนดวิธีบรรลุนิเทศคุณธรรมอัตลักษณ์ 5) ลงมือปฏิบัติ ขั้นกลไกคณะทำงาน มี 6 ตัวชี้วัด 1) การวางแผน 2) สร้างการมีส่วนร่วม 3) ส่งเสริมสนับสนุน 4) นิเทศติดตาม 5) แลกเปลี่ยนเรียนรู้ 6) ประชาสัมพันธ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหารศริ อินธิสิทธิ์ (ตฤชปญโญ) (2563 : 147) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ : กรณีศึกษาโรงเรียนในจังหวัดสกลนคร พบว่า บทเรียนการบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านกลางนาเดื่อ มี 6 บทเรียน ที่ทำให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ ประกอบด้วย 1. การรับรู้และการมีส่วนร่วม 2. การบูรณาการคุณธรรมกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 3. นักเรียนทำได้ตามศักยภาพ 4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5. การพัฒนาครูแกนนำ 6. การนิเทศติดตาม และยังสอดคล้องกับสมปอง ใจดีเฉย และคณะ (2554 : 18) ที่กล่าวว่า การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้โครงการคุณธรรม อาจใช้กระบวนการมีส่วนร่วมลักษณะ Bottom up กล่าวคือ ให้ได้กร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมนำเสนอ โดยมีครูเป็นผู้สนับสนุน

มาตรฐานด้านผลผลิตมี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) พฤติกรรมที่พึงประสงค์เพิ่มขึ้น 2) พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ลดลง 3) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสุริยนต์ อินทร์อุดม (2560 : 94-106) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรมในเขตตรวจราชการที่ 10 โดยกระบวนการ SPREAD พบว่า 1. ผู้บริหารโรงเรียน คณะครู และบุคลากร วิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อย สภาพปัจจุบันของโรงเรียน 2. ผู้บริหารโรงเรียนขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณธรรมตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน 3. สื่อสารสร้างความเข้าใจ ค้นหาปัญหา 4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดพฤติกรรมเชิงบวก นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 18) ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม กำหนดระเบียบปฏิบัติให้บุคลากรเป็นแบบอย่างที่ดี และให้ครูร่วมมือกันปลูกฝังส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรมตามแผนปฏิบัติงานของโรงเรียน และสอดคล้องกับประเวศ วะสี (อ้างใน อาอีซัน เกป็น, 2555 : 219) กล่าวว่า การเรียนรู้และพัฒนาทุกฝ่ายต้องร่วมกัน ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เข้มแข็ง จริงจัง ประเมิน ปรับปรุง เรียนรู้และพัฒนาด้วยกัน ขึ้นชมความสำเร็จ และภาคภูมิใจร่วมกัน อีกทั้งยังพบว่า กระบวนการนิเทศติดตาม ขาดความต่อเนื่อง การจัดทำโครงการคุณธรรมไม่ได้ให้นักเรียนคิดค้นปัญหา หรือแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง นักเรียนขาดทักษะการคิด โครงการคุณธรรมเป็นโครงการความดีเชิงรุก ที่เด็กคิด เด็กเลือก เด็กทำ ในรูปแบบของโครงการด้วยการลงมือปฏิบัติจริง และโรงเรียนขาดการวางแผนสร้างความร่วมมือในการวางแผนที่ไม่ชัดเจน (ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ, 2558 : 60)

มาตรฐานด้านผลลัพธ์มี 3 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1) มุ่งองค์ความรู้ในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมร่วมกันตามอัตลักษณ์ของโรงเรียน ผ่านการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย โดยใช้กระบวนการ PDCA ในการดำเนินงาน บูรณาการกับการจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียน แผนการเรียนรู้ที่สร้างเสริมคุณธรรมจริยธรรม มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 2) มีนวัตกรรม การสร้างเสริมคุณธรรม เช่น สถานศึกษาจัดให้มีโครงการโรงเรียนปลอดภัย โครงการส่งเสริมคุณธรรม อาทิ การทำบุญ ตักบาตร ทำสมาธิ กิจกรรมสืบสานประเพณีและวัฒนธรรม โครงการคุณธรรมในห้องเรียน เป็นต้น 3) มีการบูรณาการกับการเรียนรู้ในชั้นเรียน โดยผนวกคุณธรรม จริยธรรมไว้ในแผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมฯ และกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ จัดในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และวิถีชีวิตในสถานศึกษา สอดคล้องกับอมรรัตน์ วงศ์ศรียา (2562 : 128) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. : กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 พบว่า กิจกรรมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมมี 5 กิจกรรม ประกอบด้วย 1. โครงการคุณธรรม 2. พี่แกนนำสอนน้องทำดี 3. สอดแทรกคุณธรรม จริยธรรมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ 4. อบรมจิตพัฒนาคุณธรรม และ 5. พบพระพบธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรฝึกปฏิบัติวิถีคุณธรรมจริยธรรมในชีวิตประจำวันของนักเรียน และบูรณาการคุณธรรม เชื่อมโยงสู่การเรียนรู้ในชั้นเรียน และกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างหลากหลายที่สอดคล้องกับคุณธรรมอัตลักษณ์ ของโรงเรียน ทำให้นักเรียนได้ปฏิบัติ ซึมซับ หล่อหลอม บ่มเพาะด้านคุณธรรม
2. โรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ ควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน และขยายเครือข่ายพัฒนาไปยังโรงเรียน อื่น ๆ
3. ควรมีการพัฒนาต่อยอดโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ ให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียนเพิ่มมากขึ้น และลดพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ลง และเกิดผลสำเร็จอย่างยั่งยืน
4. ควรมีการนิเทศติดตาม การดำเนินงานพัฒนาโรงเรียนของโรงเรียนคุณธรรมต้นแบบ เป็นทีมความร่วมมือ ของหน่วยงานจากต้นสังกัดของทางโรงเรียนเอง และจากบุคคลภายนอกที่ทางจังหวัดแต่งตั้ง ได้ร่วมมือกันนิเทศ ติดตาม ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และยังเป็นการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ของโรงเรียนในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น โรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ หรือโรงเรียนในเมือง นอกเมือง เป็นต้น
2. ควรศึกษารูปแบบ หรือแนวทางการพัฒนาครูแกนนำ นักเรียนแกนนำ ให้สามารถเป็นวิทยากร และ ต้นแบบด้านคุณธรรมในโรงเรียน ตลอดจนการช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาคุณธรรมของครู และนักเรียนได้อย่างเห็นผล
3. ควรศึกษารูปแบบ หรือแนวทางการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม แบบการมีส่วนร่วมของครู นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2539). **ครูกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน**. กรุงเทพฯ : ครูสภาลาดพร้าว.
- จักรี วงศ์อักษร. (2560). **ประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 23**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พระมหาธวัช อินธิสิทธิ์ (ดิกขปัญโญ). (2563). **การบริหารโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.ต้นแบบ กรณีศึกษา โรงเรียนในจังหวัดสกลนคร**. วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วีรพงศ์ ถิ่นแสนดี. (2550). **แนวทางการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยกระบวนการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนสิงห์สะอาด อำเภอเสนาณรงค์ จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริต. (ม.ป.ป.). **แผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรม กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปี พ.ศ. 2565**. [Online]. Available : <https://ops.moe.go.th>. [2565 พฤษภาคม 30].
- ศูนย์โรงเรียนคุณธรรม มูลนิธิยุวสถิรคุณ. (2558). **คู่มือปฏิบัติโรงเรียนคุณธรรม**. กรุงเทพฯ : สหมิตรพรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- สมปอง ใจดีเฉย และคณะ. (2554). **การสังเคราะห์องค์ความรู้กระบวนการสร้างโรงเรียนต้นแบบด้านคุณธรรม จริยธรรม**. กรุงเทพฯ : ศูนย์คุณธรรม และคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุริยนต์ อินทร์อุดม. (2560). **การขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ในเขตตรวจราชการที่ 10 โดยกระบวนการ SPREAD (รายงานวิจัย)**. โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เขตตรวจราชการที่ 10 จังหวัดอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2562). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542**. (ฉบับ Update ล่าสุด). [Online]. Available : <https://www.krisdika.go.th/law?lawid=2>. [2565 พฤษภาคม 13].
- อมรรัตน์ วงศ์ศรียา. (2562). **การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. : กรณีโรงเรียนบ้านนาแมด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

อาอีซัน เกปัน. (2555). สภาพ ปัญหา และแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมอิสลามแก่นักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา
จังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ .

**ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS
วิชาการพัฒนาหลักสูตร ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2**
**THE EFFECTS OF PHENOMENON-BASED LEARNING MANAGEMENT
ACCORDING TO READS MODEL IN CURRICULUM DEVELOPMENT COURSE
FOR THE 2ND YEAR OF BACHELOR'S DEGREE**

วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู

ภาควิชาศึกษาทั่วไป วิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

Varinporn Funfuengfu

Department of General Education, Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute

Corresponding Author E-mail : Dr.Mam2512@gmail.com

(วันที่รับบทความ : กรกฎาคม 8, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : กรกฎาคม 31, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : สิงหาคม 4, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS โดยมีวัตถุประสงค์ย่อยเพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 และ (2) ศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นนักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 2/1 ของวิทยาลัยนาฏศิลปลพบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับสลากห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนบริหารการสอน วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.89 และ (3) แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.79 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติทดสอบที (t-test) แบบ Dependent

ผลการวิจัยพบว่า

- (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
- (2) ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 โดยภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.25)

คำสำคัญ : ผลการจัดการเรียนรู้, วิชาการพัฒนาหลักสูตร, การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน, รูปแบบ READS

Abstract

The objectives of this research were to study the effects of the phenomenon-based learning management according to the READS model with sub-objectives to (1) compare the learning achievements between before and after the phenomena-based learning management according to the READS model in curriculum development course for the 2nd year of bachelor's degree and (2) to study the students' satisfaction toward the phenomenon-based learning management according to the READS model in curriculum development course for the 2nd year of bachelor's degree. The sample group used in this research were undergraduate students in the 2nd year/1 of Lopburi College of Dramatic Arts, Bunditpatanasilpa Institute, Ministry of Culture, semester 1, academic year 2022, 28

students obtained from cluster random sampling by drawing lots for one classroom as a random unit. The research tools were : (1) Teaching management plan in curriculum development course for the 2nd year of bachelor's degree, (2) Learning achievement test in curriculum development course for the 2nd year of bachelor's degree with a confidence value of 0.89, and (3) The student satisfaction assessment form with the phenomenon based on the READS model in curriculum development course for the 2nd year of bachelor's degree with a confidence value of 0.79. Statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation and the Dependent t-test.

The results of the research were as follows :

(1) Learning achievement after the phenomenon-based learning management according to the READS model in curriculum development course for the 2nd year of bachelor's degree was higher than before the learning management at the statistical significance level at .05.

(2) The student's satisfaction towards the phenomenon-based learning management according to the READS model in curriculum development course for the 2nd year of bachelor's degree. Overall, students were satisfied at a high level ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.25).

Keywords : Learning Management Effects, Curriculum Development Course, Phenomenon-Based Learning Management, READS Model

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2545 เป็นกฎหมายที่กำหนดขึ้นเพื่อแก้ปัญหาทางการศึกษา และถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูป การศึกษา ซึ่งมีหลักการสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในระดับอุดมศึกษาด้านกระบวนการเรียนรู้ ตามมาตรา 22 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติ ให้คิดได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่ มีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 20) การจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องหลักการที่กำหนดนี้ ผู้สอนในศตวรรษที่ 21 ควรปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นครูเป็นศูนย์กลาง การบรรยายเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้มากที่สุด เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการเรียนรู้ สนุกกับการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึ้อยากเรียนรู้ต่อไปตลอดชีวิต พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงให้ผู้เรียนจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนเรียนรู้ร่วมกัน โดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีการสื่อสารกันอย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการทำงานเป็นทีม มีการเรียนรู้แบบบูรณาการเนื้อหาสาระทางศาสตร์ต่าง ๆ เรียนรู้จากการกระทำ มีการสะท้อนความคิดของตนเองกับคนอื่น ๆ (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ปัจจุบันการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน (Phenomenon-based learning) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับความนิยมมากขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบการเรียนแบบพหุวิทยาการ (Multidisciplinary learning) พัฒนาขึ้นโดยประเทศฟินแลนด์ มุ่งส่งเสริมการพัฒนาทักษะข้ามพิสัย (Transversal competencies) ของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการดำรงชีวิต ซึ่งการจัดการเรียนรู้จะมีการนำปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ ที่เป็นประเด็นน่าสนใจเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ ตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ และลงมือหาคำตอบ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามกรอบแนวคิดทฤษฎีสร้างองค์ความรู้ในตนเองภายใต้ปรากฏการณ์ตามสภาพจริง (Authentic phenomena) (Symeonidis & Schwarz, 2016) ซึ่งมีงานวิจัยที่นำแนวคิดการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานไปใช้ในการศึกษาและพัฒนาผู้เรียน

ได้แก่ รวินันท์ สัจจาศิลป์ และชลธิศ สมานิต (2562 : 34-42) ได้จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานผ่านการสร้างสื่อจำลองที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การสร้างสื่อจำลองตามแนวการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ก่อนการทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เท่ากับ 7.34 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 4 หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยของคะแนนความสามารถด้านมิติสัมพันธ์เท่ากับ 13.47 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานมีค่าเท่ากับ 2.62 โดยเด็กปฐมวัยสามารถบอกตำแหน่งบน ล่าง นอก ใน หน้า หลัง ได้ดีกว่า ตำแหน่งซ้าย หรือ ขวา สำหรับ Somkiart Intasingh (2019 : 21-32) ได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยบูรณาการการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน และกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อส่งเสริมความรู้ด้านหลักสูตร ความสามารถในการคิดเชิงนวัตกรรม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความรู้ด้านหลักสูตร ความสามารถในการคิดเชิงนวัตกรรม และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หลังเรียนสูงขึ้นกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ .01 ตามลำดับ นอกจากนี้ Varinporn Funfuengfu (2022 : 1366–1377) ได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู และเพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน เรียกว่า READS MODEL ได้แก่ ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ปัญหา (Recognize Problems : R) ขั้นที่ 2 ขั้นระดมปัญญา (Eliciting Brain Storm : E) ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า (Assessing for Value Adding : A) ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาสู่ผลงาน (Developing Outcomes : D) และขั้นที่ 5 ขั้นสร้างสรรค์สู่สังคม (Sharing to Society : S) และผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว พบว่า ผลการประเมินสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.56 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.07 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนทดสอบของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความคิดเห็นของนักศึกษาที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS ซึ่งมี 5 ขั้นตอนดังกล่าว มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรี ปีที่ 2 เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล และส่งผลให้การเรียนของผู้เรียนมีประสิทธิภาพพบบรรลุเป้าประสงค์ของหลักสูตร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS โดยมีวัตถุประสงค์ย่อย ดังนี้

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 ของวิทยาลัยนาฏศิลปบุรี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนทั้งสิ้น 53 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 2/1 ของวิทยาลัยนาฏศิลปปทุมธานี สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จำนวน 28 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยการจับสลากห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. แผนบริหารการสอน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2
2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2
3. แบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. สร้างแผนบริหารการสอน การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 มีองค์ประกอบ คือ จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล โดยการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการ READS มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ปัญหา (Recognize Problems : R) ขั้นที่ 2 ขั้นระดมปัญญา (Eliciting Brain Storm : E) ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า (Assessing for Value Adding : A) ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาสู่ผลงาน (Developing Outcomes : D) และขั้นที่ 5 ขั้นสร้างสรรค์สู่สังคม (Sharing to Society : S) นำแผนบริหารการสอน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพของแผน โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) นำผลคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ย โดยกำหนดเกณฑ์ค่าเฉลี่ยความเห็นของผู้เชี่ยวชาญมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 เป็นแผนที่ใช้ได้ ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และดำเนินการแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

2. สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรและการสอน และด้านการวัดผลทางการศึกษา จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวชี้วัด โดยใช้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) นำคะแนนมาหาค่าเฉลี่ย หากมากกว่าหรือเท่ากับ 0.50 เป็นแบบทดสอบที่ใช้ได้ ผลการพิจารณาได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ปรับปรุงตามคำแนะนำแล้วนำไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 3 จำนวน 30 คน ซึ่งเคยเรียนมาแล้ว นำผลมาวิเคราะห์หาคุณภาพแบบทดสอบรายข้อ โดยกำหนดค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 ขึ้นไปไม่เกิน 1 ผลการวิเคราะห์ได้ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.03-0.80 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง -0.43-0.86 คัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ที่กำหนด จำนวน 30 ข้อ นำไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับ โดยใช้สูตร (KR-20) ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder and Richardson) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ผลปรากฏว่า มีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ 0.89

3. สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคอร์ธ จำนวน 16 ข้อ นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ประเมินความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับรายการประเมิน โดยกำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ผลการประเมินได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ถือว่าเป็นข้อคำถามที่ใช้ได้ นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว นำไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปริญญาตรีปีที่ 3 จำนวน 30 คน ซึ่งเคยเรียนมาแล้ว นำผลมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบประเมินทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.79

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยจัดเตรียมเอกสารการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 ประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบประเมินความพึงพอใจ

ของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา จากนั้นทบทวนลำดับขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ตามแผนบริหารการสอน

2. ก่อนดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนแจ้งข้อตกลงให้นักศึกษาทราบเกี่ยวกับจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา การจัดการเรียนรู้ ระยะเวลาดำเนินการ การวัดและประเมินผล

3. ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนบริหารการสอนวิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 จำนวน 60 ชั่วโมง โดยทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 30 ข้อ ใช้เวลา 1 ชั่วโมง ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนบริหารการสอนที่กำหนดไว้ จำนวน 7 แผน ใช้เวลา 60 ชั่วโมง ทดสอบหลังเรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่เป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียนแต่สลับข้อและสลับตัวเลือก ใช้เวลา 1 ชั่วโมง และประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาด้วยแบบประเมินความพึงพอใจ

4. นำข้อมูลหรือคะแนนที่ได้ ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 โดยใช้สถิติทดสอบที (t-test) แบบ Dependent

2. วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 ด้วยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดค่าระดับความพึงพอใจแต่ละช่วงคะแนนและความหมาย ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121)

4.51–5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51–4.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก

2.51–3.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง

1.51–2.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อย

1.00–1.50 หมายถึง มีความพึงพอใจอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

การศึกษาผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS นำเสนอผลการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	28	30	10.93	1.05	49.869*
หลังเรียน	28	30	22.64	1.50	

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า การทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.05 การทดสอบหลังเรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 22.64 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.50 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 28 คน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. เนื้อหา			
1.1 เนื้อหามีความยากง่ายเหมาะสม	4.36	0.68	มาก
1.2 ปริมาณเนื้อหาเหมาะสม	4.36	0.73	มาก
1.3 เนื้อหาให้ความรู้ความเข้าใจชัดเจน	4.50	0.58	มาก
1.4 เนื้อหามีความน่าสนใจ	4.18	0.77	มาก
2. กิจกรรมการเรียนรู้			
2.1 ระยะเวลาจัดกิจกรรมเหมาะสม	4.61	0.50	มากที่สุด
2.2 กิจกรรมมีความน่าสนใจ	4.54	0.51	มากที่สุด
2.3 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม	4.75	0.44	มากที่สุด
2.4 ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้	4.71	0.46	มากที่สุด
3. สื่อการเรียนรู้			
3.1 เหมาะสมกับเนื้อหา	4.36	0.62	มาก
3.2 มีความน่าสนใจ ทันสมัย	4.29	0.76	มาก
3.3 ขนาดของสื่อมองเห็นได้ชัดเจน	4.29	0.71	มาก
3.4 ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เรียนมากขึ้น	4.14	0.71	มาก
4. การวัดและประเมินผล			
4.1 การวัดประเมินผลมีความเหมาะสม	4.25	0.59	มาก
4.2 ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน	4.04	0.74	มาก
4.3 การวัดประเมินผลสอดคล้องกับที่เรียน	4.21	0.63	มาก
4.4 การวัดประเมินผลนักศึกษาตามสภาพจริง	4.07	0.66	มาก
รวมเฉลี่ย	4.35	0.25	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 ในภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.35 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.25 เมื่อพิจารณาแต่ละข้อ พบว่า รายการประเมินที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.75 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.44 รองลงมา ได้แก่ ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 4.71 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.46 และทุกข้อของรายการประเมิน มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไปทุกข้อ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้สอนได้วางแผนการสอนไว้อย่างชัดเจน โดยการจัดทำแผนบริหารการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีขั้นตอนการสอนที่เป็นลำดับ ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบ READS มีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นรับรู้ปัญหา (Recognize Problems : R) ขั้นที่ 2 ขั้นระดมปัญญา (Eliciting Brain Storm : E) ขั้นที่ 3 ขั้นประเมินเพื่อเพิ่มคุณค่า (Assessing for Value Adding : A) ขั้นที่ 4 ขั้นพัฒนาสู่ผลงาน (Developing Outcomes : D) และขั้นที่ 5 ขั้นสร้างสรรค์สู่สังคม (Sharing to Society : S) (Varinporon Funfuengfu, 2022 : 1366–1377) ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS นี้ เป็นการ

จัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม มีการจัดปรากฏการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง จัดทำผลงานและนำเสนอ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดของภวิศา พงษ์เล็ก (2560 : 84-85) ที่กล่าวว่า กระบวนการเรียนการสอน ควรเป็นการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยให้ผู้เรียนมีบทบาทมากที่สุด ผู้เรียนลงมือกระทำเพื่อให้เกิดประสบการณ์และการเรียนรู้ การกระทำสามารถแก้ปัญหาได้ ครูต้องจัดประสบการณ์และสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของทิศนา แหมมณี (2554) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้จะต้องให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตนเอง จนค้นพบความรู้ และสรุปวิเคราะห์สิ่งที่ได้เรียนรู้ และยังสอดคล้องกับ Varinporn Funfuengfu (2022 : 1366-1377) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ นักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครูในภาพรวมอยู่ในระดับ ต่ำมาก เมื่อเปรียบเทียบคะแนนทดสอบระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทดสอบหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนทดสอบของนักศึกษาหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS วิชาการพัฒนาหลักสูตร ชั้นปริญญาตรีปีที่ 2 ในภาพรวม นักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณา รายข้อพบว่าทุกรายการประเมินนักศึกษามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากขึ้นไป ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS มีจุดเด่นในด้านต่าง ๆ ดังนี้ 1) ด้านเนื้อหา มีความง่ายและ ปริมาณของเนื้อหาเหมาะสม ให้ความรู้ความเข้าใจชัดเจน และมีความน่าสนใจ 2) ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ มีระยะเวลา จัดกิจกรรมเหมาะสม กิจกรรมมีความน่าสนใจ ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ผู้เรียนสามารถปฏิบัติและนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้ได้ 3) ด้านสื่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับเนื้อหา มีความน่าสนใจ ทันสมัย ขนาดของสื่อมองเห็นได้ชัดเจน ช่วยให้เข้าใจสิ่งที่เรียนมากขึ้น 4) ด้านการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสม ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน สอดคล้องกับที่เรียน มีการวัดประเมินผลนักศึกษาตามสภาพจริง จากจุดเด่นของผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS ดังกล่าว ส่งผลให้นักศึกษามีผลการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ทำให้นักศึกษามีความ พึงพอใจที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับแนวคิดและหลักการจัดการศึกษาของโนลส์ (Knowles, M. S, 1975) ที่กล่าวว่า ผู้เรียนจะเรียนรู้ได้ดีหากมีส่วนร่วมในการเรียน มีอิสระที่จะเรียนในสิ่งที่ต้องการ นอกจากนี้ การจัดการ เรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS ได้มีการออกแบบกิจกรรมให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ แสดงความคิดเห็น มีการใช้เทคโนโลยีและการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการ กำกับ ควบคุมตนเองในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกรักภูมิใจในตนเอง สอดคล้องกับพงศธร มหาวิจิตร (2562) ที่ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเชิงรุกในรายวิชา การประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนิสิตปริญญาตรี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตมีความพึงพอใจในระดับดีมาก และยังสอดคล้องกับ Varinporn Funfuengfu (2022 : 1366-1377) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของนักศึกษาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีความคิดเห็นต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เนื่องจากการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS มีจุดเด่นที่การให้นักศึกษาได้ลง มือปฏิบัติและสรุปความรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนควรนำเทคนิคการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ มาใช้ในแต่ละขั้นตอนของกิจกรรม การจัดการเรียนรู้ให้หลากหลาย เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดความสนใจในการร่วมกิจกรรม และเกิดความเข้าใจต่อการ เรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ร่วมกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ อื่น ๆ ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตามจุดมุ่งหมายของรายวิชา

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ตามรูปแบบ READS ในรายวิชาอื่นที่มีลักษณะของจุดมุ่งหมายสอดคล้องหรือแตกต่างจากงานวิจัยนี้ เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ทีศนา แชมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 15. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น .
- พงศธร มหาวิจิตร. (2562). การประยุกต์ใช้แนวคิดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานร่วมกับการเรียนแบบเชิงรุก ในรายวิชาการประถมศึกษา เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น**, 42 (2), 73-90.
- ภวิศา พงษ์เล็ก. (2560). **เอกสารประกอบการสอน หลักการและปรัชญาการศึกษา**. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- รวินันท์ สัจจาศิลป์ และชลธิป สมานิติ. (2562). ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐาน ผ่านการสร้างสื่อจำลองที่มีต่อความสามารถด้านมิติสัมพันธ์สำหรับเด็กปฐมวัย. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร**, 16 (2), 34-42.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพฯ : มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- Knowles M.S. (1975). **Self-Directed Learning : A Guide for Learner and Teachers**. Chicago : Association Press.
- Somkiart Intasingh. (2019). Development of Learning Management Model by Integrating PhenoBL Approach and DTP to Promote Curriculum Knowledge, Innovative Thinking Ability, and Achievement Motivation of Thai Pre-Service Teachers. **ASEAN Journal of Education**, 5 (2), 21-32.
- Symeonidis, V., & Schwarz, J. F. (2016). Phenomenon-Based Teaching and Learning through the Pedagogical Lenses of Phenomenology : The Recent Curriculum Reform in Finland. **Forum OŚwiatowe**, 28 (2), 31-47.
- Varinporn Funfuengfu. (2022). The development of Phenomenon-Based Learning Model for enhancing Active learning Competencies of Teacher Students. **International Journal of Positive School Psychology**, 6 (7), 1366–1377.

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

STRATEGIC HUMAN RESOURCE DEVELOPMENT GUIDELINES UNDER THE BUREAUCRATIC SYSTEM 4.0 AFFECTING EFFICIENCY OF PERFORMANCE OF PERSONNEL IN SUB-DISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS HUA HIN DISTRICT, PRACHUAP KHIRI KHAN PROVINCE

ศศิธร จันทร์ปลุก

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

Sasithorn Chunprook

Stamford International University

Corresponding Author Email : Sasithorn.6808@gmail.com

(วันที่รับบทความ : กรกฎาคม 14, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : สิงหาคม 3, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : สิงหาคม 7, 2566)

บทคัดย่อ

บทความนี้เป็นบทความวิจัย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน 2) ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล 3) ศึกษาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล และ 4) หาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 183 คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) ลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ และระดับการศึกษามีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
- 2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง
- 3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ด้านการประเมินผล และด้านการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์ เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001
- 4) แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร พบว่า ควรเร่งการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจกับระบบราชการแบบใหม่ ที่เน้นการให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัล ควรเร่งพัฒนาระบบการทำงานที่มีความเชื่อมโยงผ่านระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ และควรเร่งการพัฒนาการปฏิบัติงานโดยเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างนวัตกรรม มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ : ทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์, ระบบราชการ 4.0, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน

Abstract

This mixed-method research aimed to : 1) study of different personal factors affecting the performance of personnel in sub-district administrative organizations differently, 2) study the level of performance efficiency of personnel in sub-district administrative organizations, 3) study of strategic human resource development guidelines under the bureaucratic system 4.0 affecting efficiency of

performance of personnel in sub-district administrative organizations and 4) study guideline for strategic human resource development under the bureaucratic system 4.0 affecting efficiency of performance of personnel in sub-district administrative organizations. Sample groups were 183 personnel and 10 key informants of sub-district administrative organizations Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province. Data were analyzed by using percentage, frequency, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, multiple regression and content analysis.

Findings :

1) Personnel characteristics such as age and education had different opinions on the performance of personnel in the sub-district administrative organization at the statistical significance level of 0.05.

2) The overall performance efficiency of personnel in sub-district administrative organizations was moderate level.

3) Strategic human resource development under government 4.0 evaluation and the people-centered aspect had a causal relationship with the performance of personnel in the sub-district administrative organization with statistical significance at the 0.001 level.

4) Strategic human resource development guidelines under the bureaucratic system 4.0 that affect the performance of personnel in sub-district administrative organizations found that; the potential of personnel should be developed to have knowledge and understanding of the new bureaucracy that focuses on providing public services through digital systems, there should be a working system that is fully connected through digital systems from beginning to end, the process connects all government agencies in public service and should work with a focus on the people as the center innovate with intelligent control focus on achievement in performance.

Keywords : Strategic Human Resource Development, Bureaucratic System 4.0, Efficiency of Performance

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันองค์กรได้เข้าสู่ยุคเทคโนโลยีอย่างเต็มตัว ต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เป็นเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การบริหารองค์กรต้องสามารถตอบสนองกระแสโลกาภิวัตน์และรับเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามาเพื่อจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ซึ่งการสนับสนุนให้องค์กรประสบความสำเร็จตามความท้าทายขององค์กรในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 จะมุ่งประเด็นของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถสร้างศักยภาพได้ผ่านกระบวนการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ มิติ เนื่องจากทรัพยากรมนุษย์เป็นทรัพยากรพื้นฐานที่มีความสำคัญมากที่สุดในการบริหารจัดการองค์กรให้ประสบความสำเร็จ เป็นทรัพยากรที่จัดการทรัพยากรส่วนอื่น ๆ ประกอบไปด้วยเงินและวัตถุดิบให้เกิดประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดเป็นจุดเริ่มของการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งความสำเร็จ การพัฒนา หรือแม้กระทั่งความล้มเหลว ถึงแม้ว่าองค์กรจะกำหนดเป้าหมายความสำเร็จขององค์กรไว้ดีเพียงใด หากแต่ไม่สามารถที่จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพและไม่สามารถใช้งานให้เกิดประโยชน์กับองค์กรได้แล้ว ความสำเร็จขององค์กรก็คงไม่อาจจะเกิดขึ้นได้ การที่จะได้มาซึ่งทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ จึงต้องอาศัยการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ดี ซึ่งจะส่งผลให้สามารถใช้ศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างเหมาะสมในการทำงานในองค์กรบรรลุตามวัตถุประสงค์ต่อไป (ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และจินตกานต์ สุธรรมดี, 2560 : 168)

การปฏิรูปประเทศเพื่อไปสู่การเป็นประเทศไทย 4.0 ถือเป็นวาระแห่งชาติที่รัฐบาลและทุกภาคส่วนต่างให้ความสำคัญและ “ข้าราชการ” ซึ่งถือเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ต้องเร่งปรับตัวให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาตนเองรวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาขีดความสามารถเหมาะสมในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยที่ผ่านมา “ภาครัฐของไทย” มักจะถูกมองว่า มีการจัดการภาครัฐที่ไม่เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ไม่ยืดหยุ่น ไม่คล่องตัว ให้ความสำคัญกับความถูกต้องของกระบวนการมากกว่าผลลัพธ์ของงานการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานยังติดขัด ไม่เชื่อมโยงเป็นกระบวนการเดียวกัน การบริหารงานยึดติดกับกรอบ

อำนาจตามกฎหมายเป็นหลักการประสานความสัมพันธ์กับภาคส่วนอื่นเป็นไปในแบบที่ภาครัฐเป็นฝ่ายนำภาคส่วนอื่นเป็นฝ่ายตาม รูปแบบและวิธีการแก้ไขปัญหาส่วนใหญ่เริ่มต้นจากภาครัฐเป็นผู้คิดออก และดำเนินการ ซึ่งในหลายครั้งไม่ได้นำปัญหาหรือความต้องการที่แท้จริงของประชาชนมาพิจารณาการปฏิบัติงานไม่สอดคล้อง และไม่ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม การให้บริการที่ให้กับประชาชนและภาคเอกชนแม้จะมีการพัฒนาให้รวดเร็วและทันสมัย แต่เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้วยังมีความล่าช้าและ ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้เท่าที่ควร (สำนักงาน ก.พ., 2560 : 1)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรในปัจจุบัน จึงได้นำเอา “กลยุทธ์” (strategy) มาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น เพราะ “กลยุทธ์” จะเป็นแผนปฏิบัติการที่จะช่วยให้การปฏิบัติงานขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ได้ในระยะยาว เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงานให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กร สภาพปัญหาของการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน ยังขาดการผสมผสานกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ เช่น ขาดการวิเคราะห์และขาดการวางแผนด้านทรัพยากรมนุษย์ ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาในด้านการจัดการบุคลากรให้มีคุณภาพ สภาพปัญหาภายในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละเรื่องจะมีความสำคัญต่อความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กรขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ คือ ทรัพยากรมนุษย์ ถ้าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบุคลากรที่ขาดคุณภาพและไม่ครบตามจำนวนที่ต้องการย่อมประสบปัญหาอันจะนำไปสู่ความล้มเหลวในการบริหารจัดการองค์กรได้ ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งที่องค์กรต้องให้ความสนใจและให้ความสำคัญในการจัดการอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การสรรหาคัดเลือก อารังรักษาและพัฒนาจนกระทั่งพ้นจากการทำงาน เพื่อให้ได้ทรัพยากรที่มีคุณค่าแก่องค์กรอย่างแท้จริงองค์กรบริหารส่วนตำบลทับใต้ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอีกรูปแบบหนึ่งของการปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาลได้กระจายอำนาจการปกครองให้พื้นที่ที่บำบัดทุกข์บำรุงสุขของประชาชนในพื้นที่รับผิดชอบที่ผ่านมา องค์กรบริหารส่วนตำบลได้มีการดำเนินการแก้ไขด้านต่าง ๆ ตลอดถึงการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขึ้น แต่เท่าที่ผ่านมาการดำเนินการกิจกรรมการพัฒนาต่าง ๆ ขององค์กรบริหารส่วนตำบลส่วนใหญ่เน้นไปในการสร้างโครงสร้างพื้นฐานเพื่อบริการประชาชน แต่ยังขาดการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ทำให้การพัฒนาท้องถิ่นเกิดความล่าช้าและไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่เท่าที่ควรเนื่องจากปัญหาสำคัญคือ ทรัพยากรมนุษย์ยังไม่ได้รับการจัดการอย่างเป็นระบบเท่าที่ควร จึงส่งผลให้ท้องถิ่นได้รับการพัฒนาที่ล่าช้า

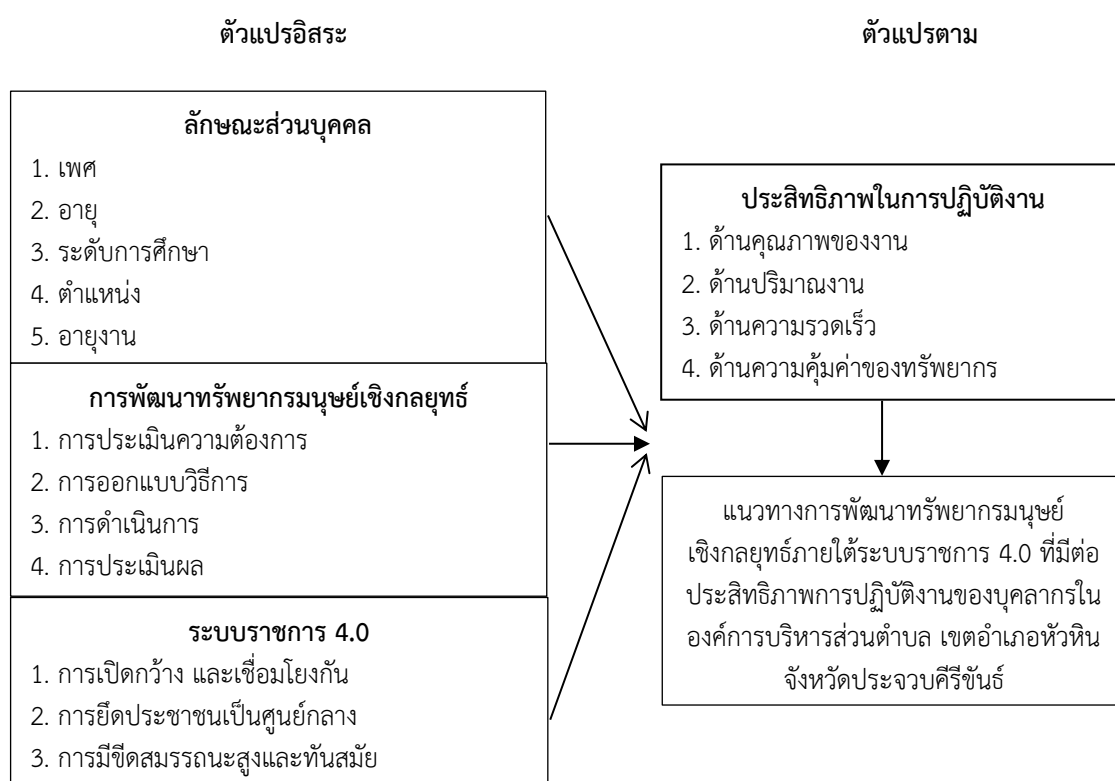
ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการปฏิบัติงานเป็นพนักงานส่วนตำบล จึงสนใจศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อต้องการทราบแนวทางการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ขององค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ว่ามีการดำเนินการตามกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์อย่างไร อันจะเป็นผลดีต่อการจัดการองค์การบริหารส่วนตำบล และจัดการบุคลากรให้มีความสามารถเฉพาะด้าน มีทักษะทางวิชาชีพ มีทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเร็วในยุคโลกาภิวัตน์ อันจะส่งผลให้การพัฒนาท้องถิ่นมีความเจริญก้าวหน้าภายใต้กระบวนการที่มีประสิทธิภาพตามความคาดหวังของประชาชนในท้องถิ่น และเป็นการพัฒนาประเทศชาติอีกทางหนึ่งด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกัน
2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
4. เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ประยุกต์ทฤษฎีเกี่ยวกับทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของ Desimone, Werner and Harris (2002 : 23-24), Thompson and Strickland (2003 : 4), จอมพงศ์ มงคลวนิช (2556 : 117-118) และโชติชวัล พุกิจกาญจน์ (2559 : 35) มาเป็นตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย (1) การประเมินความต้องการ (2) การออกแบบวิธีการ (3) การดำเนินการ และ (4) การประเมินผล และศึกษาแนวคิด ระบบราชการ 4.0 ของทศพร ศิริสัมพันธ์ (2560 : ออนไลน์) ประกอบด้วย (1) การเปิดกว้าง และเชื่อมโยงกัน (2) การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง และ (3) การมีขีดสมรรถนะสูง และทันสมัย ส่วนตัวแปรตาม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ Peterson and Plowman (1953 : 433) และศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550 : 21-24) มาเป็นตัวแปรตาม ประกอบด้วย (1) ด้านคุณภาพของงาน (2) ด้านปริมาณงาน (3) ด้านความรวดเร็ว และ (4) ด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลต่างกัน
2. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยใช้การวิจัย

แบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ทั้งในเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนี้ เป็นการเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยการแจกแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 183 ชุด กับพนักงานส่วนตำบล พนักงานจ้างตามภารกิจ และพนักงานจ้างทั่วไป ขององค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จำนวน 5 แห่ง และผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม มาตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ทางสถิติ และวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และสถิติเชิงอนุมานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multi Linear Regression Analysis) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้สัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) มีลักษณะตรงกับที่ผู้วิจัยต้องการ สามารถให้ข้อมูลได้อย่างเที่ยงตรงมีคุณภาพ และครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องการศึกษา ซึ่งเป็นปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และหัวหน้าสำนักปลัดหรือนักทรัพยากรบุคคล แห่งละ 2 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้างเป็นเครื่องมือวิจัย ซึ่งเป็นการใช้คำถามปลายเปิดที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถออกความเห็นหรือให้ข้อมูลได้อย่างเปิดกว้าง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่ต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกัน

ลักษณะส่วนบุคคลที่ต่างกัน ได้แก่ อายุ และระดับการศึกษามีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq 0.05$ และลักษณะส่วนบุคคลที่ต่างกัน ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และอายุงานมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \geq 0.05$ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบลักษณะส่วนบุคคลที่ต่างกันที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	Sig.	ผลการทดสอบ
1. เพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ต่างกัน	Independent t-test	0.732	ปฏิเสธ
2. อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน	One way ANOVA	0.001	ยอมรับ
3. ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน	One way ANOVA	0.002	ยอมรับ
4. ตำแหน่งที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.573	ปฏิเสธ
5. อายุงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ไม่ต่างกัน	One way ANOVA	0.560	ปฏิเสธ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการปฏิบัติงานประกอบด้วย (1) คุณภาพของงาน (2) ปริมาณงาน (3) ความรวดเร็ว และ (4) ความคุ้มค่าของทรัพยากร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แสดงผลการศึกษาในภาพรวมและรายด้าน ดังปรากฏตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในภาพรวม

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ	ลำดับที่
1. คุณภาพของงาน	3.51	0.77	มาก	1
2. ปริมาณงาน	3.32	0.72	ปานกลาง	3
3. ความรวดเร็ว	3.38	0.79	ปานกลาง	2
4. ความคุ้มค่าของทรัพยากร	3.31	0.79	ปานกลาง	4
รวม	3.38	0.70	ปานกลาง	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{x}$ = 3.38, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านคุณภาพของงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x}$ = 3.51, S.D. = 0.77) รองลงมาคือ ด้านความรวดเร็ว ($\bar{x}$ = 3.38, S.D. = 0.79) ด้านปริมาณงาน ($\bar{x}$ = 3.32, S.D. = 0.72) และด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร ($\bar{x}$ = 3.31, S.D. = 0.79)

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ด้านการประเมินผล และด้านการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านการเปิดกว้าง และเชื่อมโยงกัน ด้านการออกแบบวิธีการ และด้านการมีขีดสมรรถนะสูง และทันสมัยมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = b_0 + b_4x_4 + b_6x_6 + b_5x_5 + b_2x_2 + b_7x_7$$

$$= -0.229 + 0.354 (\text{การประเมินผล}) + 0.285 (\text{การยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง}) + 0.124 (\text{การเปิดกว้าง และเชื่อมโยงกัน}) + 0.123 (\text{การออกแบบวิธีการ}) + 0.103 (\text{การมีขีดสมรรถนะสูงและทันสมัย})$$

$\hat{Y}$ หมายถึง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งมีความเหมาะสมกับค่า R^2 (Coefficient of Determination) ซึ่งอยู่ในระดับสูง = 0.836

4. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สรุปผลการสัมภาษณ์แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์การให้สัมภาษณ์เชิงลึกในประเด็นต่าง ๆ ในภาพรวม ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ควรมีการวางแผนและออกแบบการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถ ทักษะ เทคนิคต่าง ๆ รวมทั้งการมีทัศนคติที่ดีในการทำงาน เพื่อให้บุคลากรเกิดการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิทยาการ และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว

2. การพัฒนาระบบราชการ 4.0 ควรมีการพลิกโฉม (Transform) องค์การบริหารส่วนตำบลให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติและรองรับโมเดลการพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (Better governance, happier citizens) อันจะทำให้ระบบราชการสามารถเป็นที่ไว้วางใจและเป็นที่พักของประชาชนได้อย่างแท้จริง โดยจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่ที่ทันสมัย รองรับการเข้าสู่ระบบดิจิทัล

3. การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ควรพัฒนาการให้บริการแก่ประชาชน โดยลดขั้นตอนการให้บริการ และให้ประชาชนเข้าถึงการบริการที่รวดเร็ว มีการอำนวยความสะดวกในการให้บริการที่เน้นการให้แล้วเสร็จ ณ จุดเดียว

อภิปรายผลการวิจัย

1) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่างกัน

ลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ อายุ และระดับการศึกษา มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P \leq 0.05$ สอดคล้องกับการศึกษาของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550 : 259-262) ที่พบว่า อายุกับการทำงาน เป็นที่ยอมรับกันว่า ผลงานของบุคคลจะลดน้อยถอยลงในขณะที่มีอายุเพิ่มขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับบุคคลที่มีอายุ 55 ปีขึ้นไป ถือว่ามีประสบการณ์ในการทำงานสูง และสามารถจะปฏิบัติหน้าที่การทำงานที่ก่อให้เกิดผลผลิตสูงได้ พนักงานที่มีอายุมากขึ้นจะไม่อยากลาออกหรือย้ายงาน ทั้งนี้เนื่องจากการมีระยะเวลาในการทำงานนานจะมีผลทำให้ได้รับค่าตอบแทนหรือค่าจ้างมากขึ้น และมีสิทธิ์ในการลาพักผ่อนได้มากขึ้น ตลอดจนมีสิทธิ์ในสวัสดิการต่าง ๆ ที่พึงได้เพิ่มขึ้นด้วย สอดคล้องกับผลการวิจัยของหิตติ เฟ่งพิโรจน์ (2565 : 67) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบล จังหวัดนราธิวาส พบว่า พนักงานส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และลักษณะส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และอายุงาน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P > 0.05$ สอดคล้องกับการศึกษาของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2550 : 259-262) ที่พบว่า เพศกับการทำงาน จากการศึกษพบว่า ไม่มีความแตกต่างกันหรือมีความแตกต่างกันน้อยมากระหว่างเพศหญิงกับเพศชายในเรื่องของความสามารถเกี่ยวกับการแก้ปัญหาในการทำงาน ทักษะในการคิดวิเคราะห์ แรงกระตุ้นเพื่อต่อสู้เมื่อมีการแข่งขัน แรงจูงใจ การปรับตัวทางสังคม ความสามารถในการเรียนรู้ และความพึงพอใจในการทำงาน จิตวิทยาพบว่า เพศหญิงจะมีลักษณะคล้ายคลึงตามมากกว่าเพศชาย และเพศชายจะมีความคิดเชิงรุก ตลอดจนมีความคาดหวังในความสำเร็จมากกว่าเพศหญิง และยังพบว่า ความมีอาวุโสในงานกับการทำงาน ผู้ที่มีระยะเวลาการทำงานในองค์การมานานหรือมีอาวุโสในการทำงานสูงกว่าพนักงานใหม่ และมีความพอใจในงานสูงกว่าด้วย รวมถึงจะมีอัตราการขาดงานน้อยและการลาออกจากงานน้อย

2) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน และระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านคุณภาพของงาน ด้านความรวดเร็ว ด้านปริมาณงาน และด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร ทั้งนี้เป็นเพราะว่าพนักงานส่วนตำบลและพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบลมีผลงานที่ออกมา มีความถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์ และประณีต ตรงตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย ความต้องการของงานนั้น ๆ อีกทั้งผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการได้ประโยชน์ คุ้มค่า และมีความพึงพอใจ สอดคล้องกับแนวคิดของสมใจ ลักษณะ (2552 : 206-209) ที่ได้กล่าวถึงองค์ประกอบคนทำงานอย่างมีประสิทธิภาพว่าคุณภาพของงานที่สำเร็จต้องมีความถูกต้อง เรียบร้อย และสมบูรณ์ครบถ้วนตามกำหนด ปีเตอร์สัน และโพลแมน (Peterson and Plowman, 1953 : 433) ที่ได้กล่าวว่า คุณภาพของงานเป็นองค์ประกอบหนึ่งของประสิทธิภาพการทำงาน พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์ (2551) ได้กล่าวถึง การวัดประสิทธิภาพควรคำนึงถึงองค์ประกอบว่า คุณภาพมีคุณภาพจะต้องพิจารณาทั้งกระบวนการตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า หรือวัตถุดิบ ต้องมีการคิดสรรอย่างดี กระบวนการทำงาน/กระบวนการผลิตที่ดี จนกระทั่งได้ผลผลิตที่ดี แม้ว่ากระบวนการดำเนินงานจะประหยัด และรวดเร็วและจะต้องไม่ทำให้คุณภาพของงานลดลง หากประหยัดรวดเร็ว แต่คุณภาพงานลดลงก็ไม่ถือว่าเป็นประสิทธิภาพ ดังนั้นหากจะพิจารณาในประเด็นของประสิทธิภาพจะต้องพิจารณาในขั้นตอนหรือกระบวนการดำเนินงานทั้งหมด

3) ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ด้านการประเมินผล และด้านการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางมีความสัมพันธ์เชิงเหตุ-ผลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านการเปิดกว้าง และเชื่อมโยงกัน ด้านการออกแบบวิธีการ และด้านการมีขีดสมรรถนะสูง และทันสมัยมีความสัมพันธ์เชิงเหตุผลกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การบริหารจัดการ และบริหารทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ต่อองค์กรต่าง ๆ ทั้งในภาครัฐกิจเอกชน หรือแม้กระทั่งในหน่วยงานภาครัฐราชการเอง เพราะไม่ว่าองค์กรจะปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปในทางใด ย่อมต้องเกี่ยวข้องกับตัวบุคคลทั้งสิ้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างยั่งยืนขององค์กรนั้นอยู่ที่ “คุณภาพของคน” ในองค์กรนั้น ๆ ก่อนที่องค์กรต่าง ๆ จะเริ่มเห็นความสำคัญของการจัดการทรัพยากรมนุษย์นั้น บุคคลเคยถูกมองเห็นว่าเป็นเพียงแค่ปัจจัยการผลิต หรือให้ความสำคัญเป็นแค่แรงงานหรือกำลังคน แต่ในปัจจุบัน บุคคลได้รับการนิยามใหม่พัฒนาความสำคัญเป็น “ทรัพยากรมนุษย์” ส่วนแผนกหน่วยงานที่รับผิดชอบเกี่ยวกับบุคคลในองค์กรก็กำลังเปลี่ยนบทบาทจาก “งานบริหารบุคคลและธุรการ” ไปเป็น “การจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์” ซึ่งเปลี่ยนจากการจัดการเฉพาะหน้าไปเป็นการใช้กลยุทธ์เข้ารุกอย่างเต็มตัวและต่อเนื่องไปในระยะยาว ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหินให้ความสำคัญกับกระบวนการหรือกิจกรรมในการส่งเสริมการดำเนินงานให้บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะ เทคนิคต่าง ๆ รวมทั้งการ มีทัศนคติที่ดีในการทำงาน เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเอง ส่งผลดีต่อการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเตรียมความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม วิทยาการ และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็วอีกด้วย ทั้งนี้เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ด้านการประเมินผลส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากที่สุด กล่าวคือ การประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การประเมินการเรียนรู้ การประเมินพฤติกรรมหรือผลการปฏิบัติงาน และการประเมิน ผลลัพธ์ของหน่วยงาน เป็นกิจกรรมที่สำคัญที่ต้องเสริมให้มีในองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์บางกิจกรรมหรือบางโครงการที่จัดทำขึ้นไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร ดังนั้น หากไม่มีการประเมินผลในกิจกรรมการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ก็อาจเกิดการใช้ทรัพยากรที่ไม่คุ้มค่า โดยไม่สามารถพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ ส่วนด้านที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานรองลงมาคือ ด้านการยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า องค์การบริหารส่วนตำบลต้องมีการทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า ตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า ประชาชนจะได้อะไร มุ่งเน้นแก้ไข ปัญหาความต้องการและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาติดต่อขอรับบริการ หรือร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ (Proactive public services) รวมทั้งใช้ประโยชน์จากข้อมูลของทางราชการ (Big government data) และระบบดิจิทัลสมัยใหม่ในการจัดบริการสาธารณะที่ตรงกับความต้องการของประชาชน (Personalized หรือ Tailored services) พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกโดยมีการเชื่อมโยงกันเองของทางราชการเพื่อให้บริการต่าง ๆ สามารถเสร็จสิ้นในจุดเดียว ประชาชนสามารถเรียกใช้บริการของทางราชการได้ตลอดเวลาตามความต้องการของตนและผ่านการติดต่อได้หลายช่องทางผสมผสานกันไม่ว่าจะมาติดต่อด้วยตนเอง อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย หรือแอปพลิเคชันทางโทรศัพท์มือถือ สอดคล้องกับแนวคิดของเดสเลอร์ (Dessler, 2009 : 2) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นการบริหารองค์การให้มีความได้เปรียบในการแข่งขัน ตั้งแต่การสรรหาคนเข้ามาในองค์การ การพัฒนาและธำรงรักษาคนในองค์การ จนกระทั่งออกจากองค์การไปและสามารถใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขในสังคม นักวิชาการได้คิดตัวแบบต่าง ๆ ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำมาใช้เป็นพื้นฐานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรต่าง ๆ ต้องการปฏิรูปเปลี่ยนแปลงการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่เกิดจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและโมเดลการจัดการทรัพยากรมนุษย์แบบใหม่ (Digital disruption) มุ่งเน้นการยกระดับบุคลากรให้มีศักยภาพและเพียงพอ พร้อมขับเคลื่อนงานตามพันธกิจ ของหน่วยงานภาครัฐคือการบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการดูแล พนักงานในมิติต่าง ๆ เช่น การพัฒนาพนักงาน การสร้างความผูกพันต่อองค์กร โดยการปรับเปลี่ยนกระบวนการ ตามตัวแบบการบริหารทรัพยากรมนุษย์แบบมิชิแกน หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งได้ว่าเป็นตัวแบบการจัดการนิยม (Managerialism) เป็นตัวแบบที่องค์การภาครัฐใช้ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยการให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ตอบแทนที่องค์กรจะได้รับเป็นอันดับแรก และให้การจัดการ “คนหรือทรัพยากรมนุษย์เป็นเครื่องมือในการที่จะทำให้บรรลุสู่เป้าหมายขององค์การ” และสอดคล้องกับแนวคิดของทศพร ศิริสัมพันธ์ (2560 : ออนไลน์) กล่าวว่าในการพลิกโฉม (Transform) ภาครัฐหรือระบบราชการให้สอดคล้องกับ

ยุทธศาสตร์ชาติและรองรับโมเดลการพัฒนาประเทศไทย 4.0 โดยยึดหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (Better governance, happier citizens) อันจะทำให้ระบบราชการสามารถเป็นที่ยอมรับไว้วางใจและเป็นที่ยึดเหนี่ยวของประชาชนได้อย่างแท้จริงนั้น จำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและวิธีการทำงานใหม่

4) ตามวัตถุประสงค์ที่ 4 แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

แนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบล เขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้จากการศึกษาสรุปได้ว่า 1) ควรพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจกับระบบราชการแบบใหม่ที่เน้นการให้บริการประชาชนผ่านระบบดิจิทัล 2) ควรปรับปรุงแบบการการทำงานร่วมกันแบบบูรณาการอย่างแท้จริง ในเชิงยุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับการวางนโยบายไปจนถึงการนำไปปฏิบัติ เน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน และความร่วมมือจากประชาชน 3) ควรมีระบบการทำงานที่มีความเชื่อมโยงผ่านระบบดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ เชื่อมโยงทุกส่วนราชการในการบริการประชาชน 4) ควรมีรูปแบบการดำเนินงานที่ตอบสนองทันที/ทันเวลา/เชิงรุก ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีการคาดการณ์ไว้ล่วงหน้า 5) ควรปฏิบัติงานโดยเน้นให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง สร้างนวัตกรรม มีการควบคุมอย่างชาญฉลาด มุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 6) ควรเปิดเผยข้อมูลเป็นปกติ (Default) ในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ได้ทันที โดยไม่ต้องร้องขอ และ 7) ควรให้บริการประชาชนตลอดเวลา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นรินทรา ผิวโต (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากลยุทธ์การบริหารงานภายใต้ระบบราชการ 4.0 : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลดอนฉิมพลี จังหวัดฉะเชิงเทรา เสนอแนะว่า ต้องมีการปลูกฝังจิตสำนึกให้และเพิ่มเติมความรู้ความสามารถให้กับบุคลากรปฏิบัติงานโดยยึดความต้องการของประชาชนเป็นหลัก และต้องมีส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างจริงจังจึงจะทำให้เกิดผลเป็นรูปธรรมให้ได้ นอกจากนั้นอิสระพงศ์ กุลนรัตน์ และธนวิทย์ บุตรอุดม (2564 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นระบบราชการ 4.0 ของเทศบาลนครอุดรธานี เสนอแนะว่า ควรส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม จัดโครงสร้างให้สอดคล้องกับการทำงานแนวระนาบ สร้างบรรยากาศในการทำงานที่ดี เร่งจัดทำแผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อให้เทศบาลมีทิศทางที่ชัดเจน ควรบริการประชาชนให้ได้รับความสะดวกรวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และใช้เทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน รับฟังความคิดเห็นของประชาชน จัดทำคู่มือมาตรฐานในการปฏิบัติงานและบริการ ควรวางแผนการพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากร มีการเพิ่มเติมความรู้ในการใช้เทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหิน ควรมีการประเมินความพึงพอใจของทรัพยากรมนุษย์ที่มีต่อหลักสูตรการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การประเมินการเรียนรู้ การประเมินพฤติกรรมหรือผลการปฏิบัติงาน และการประเมินผลลัพธ์ของหน่วยงาน

2) องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหิน ควรส่งเสริมให้พนักงานส่วนตำบล และพนักงานจ้างขององค์การบริหารส่วนตำบล ทำงานในเชิงรุกและมองไปข้างหน้า ตั้งคำถามกับตนเองเสมอว่า ประชาชนจะได้ประโยชน์อะไร มุ่งเน้นแก้ไข ปัญหาความต้องการและตอบสนองความต้องการของประชาชน โดยไม่ต้องรอให้ประชาชนเข้ามาติดต่อขอรับบริการหรือร้องขอความช่วยเหลือจากทางราชการ (Proactive public services) รวมทั้งใช้ประโยชน์จากข้อมูลของทางราชการ (Big government data) และระบบดิจิทัลสมัยใหม่ในการจัดบริการสาธารณะที่ตรงกับความต้องการของประชาชน (Personalized หรือ Tailored services) พร้อมทั้งอำนวยความสะดวกโดยมีการเชื่อมโยงกันเองของทางราชการเพื่อให้บริการต่าง ๆ สามารถเสร็จสิ้นในจุดเดียว ประชาชนสามารถเรียกใช้บริการของทางราชการได้ตลอดเวลาผ่านการติดต่อได้หลายช่องทางผสมผสานกันไม่ว่าจะมาติดต่อด้วยตนเอง อินเทอร์เน็ต เว็บไซต์ หรือแอปพลิเคชันทางโทรศัพท์มือถือ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ด้านคุณภาพของงาน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหินปฏิบัติงานตามหลักเกณฑ์ และวิธีปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนราชการ โดยยึดหลักความถูกต้องตามหลักจรรยาบรรณของข้าราชการในการปฏิบัติงาน และมีผลการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพที่บรรลุตามตัวชี้วัดของหน่วยงาน ดังนั้น บุคลากรของ

องค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหิน จึงควรมีการวางแผนจัดระบบงานโดยนำเทคโนโลยีมาช่วยให้การปฏิบัติงานมีความถูกต้อง สมบูรณ์

2) ด้านปริมาณงาน ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหินได้รับมอบหมายงานและหน้าที่รับผิดชอบที่ชัดเจนจากผู้บังคับบัญชา โดยสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อลดปริมาณงานหรือขั้นตอนในการปฏิบัติงานให้ลดลง และมีปริมาณงานที่ต้องปฏิบัติที่เหมาะสม และสอดคล้องกับตำแหน่ง ดังนั้น บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหิน ควรสามารถแก้ไขปัญหาหรือให้บริการแก่ประชาชนผู้มาติดต่อโดยไม่มีคั่งค้าง

3) ด้านความรวดเร็ว ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหิน มีการร่วมมือร่วมใจ สนับสนุนการปฏิบัติงานในทีมให้สามารถบรรลุเป้าหมายขององค์กรได้อย่างรวดเร็ว มีการลดขั้นตอนในการให้บริการ รวมทั้งสามารถปฏิบัติงานได้ตรงตามกรอบระยะเวลาการปฏิบัติงานตามหนังสือสั่งการ กฎ ระเบียบที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหิน ควรให้ความสำคัญกับความสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนจนเป็นที่พึงพอใจของผู้รับบริการ

4) ด้านความคุ้มค่าของทรัพยากร ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอ หัวหิน มีการปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อลดความซ้ำซ้อนในการใช้ทรัพยากร มีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามเป้าหมายขององค์กร ดังนั้น บุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลเขตอำเภอหัวหิน จึงควรมีการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในองค์กร ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่คาดว่าจะส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบล เช่น ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน และปัจจัยด้านการบริการสาธารณะแนวใหม่ เป็นต้น

2) ควรศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลอื่น ๆ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดใกล้เคียง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและสามารถนำมาประยุกต์ในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานได้อย่างเหมาะสมต่อไป

3) ควรมีการศึกษาถึงสภาพปัญหาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0 ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้สามารถนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างตรงจุด

4) ควรมีการสอบถามเชิงลึก ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือรองผู้ว่าราชการจังหวัดที่กำกับดูแลงานด้านท้องถิ่นท้องถิ่นจังหวัด หรือท้องถิ่นอำเภอ ในฐานะหน่วยงานกำกับดูแล องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในระดับภูมิภาคเพื่อขยายมิติในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ภายใต้ระบบราชการ 4.0

เอกสารอ้างอิง

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). การบริหารองค์การและทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ฉัตรณรงค์ศักดิ์ สุธรรมดี และจินตกานต์ สุธรรมดี. (2560). กรอบแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การในศตวรรษที่ 21. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา, 12 (ฉบับพิเศษ), 168-184.

โชติชวัล พุทธิกาญจน์. (2559). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ Human Resource Development. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดดูเคชั่น.

นรินทร์รา ผิวโต. (2562). กลยุทธ์การบริหารงานภายใต้ระบบราชการ 4.0 : กรณีศึกษา เทศบาลตำบลดอนฉิมพลี จังหวัดฉะเชิงเทรา. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ทศพร ศิริสัมพันธ์. (2560). ระบบราชการ 4.0 กับการสร้างนวัตกรรมและความเป็นผู้ประกอบการภาครัฐ.

[Online]. Available : <https://www.dpe.go.th/manual-files-401291791810>. [2566, มิถุนายน 9].

พิพัฒน์ ยอดพฤติการณ์. (2551). เศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง อะไร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สถาบันไทยพัฒนา.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2550). **การจัดการและพฤติกรรมองค์การ = Management and organizational behavior**. กรุงเทพฯ : ดวงกมลสมัย.
- สมใจ ลักษณะ. (2552). **การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2560). **ระบบราชการไทยในบริบทไทยแลนด์ 4.0**. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยและพัฒนาระบบงานบุคคล สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- อิสระพงศ์ กุลนรัตน์ และธนวิทย์ บุตรอุดม. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเป็นระบบราชการ 4.0 ของเทศบาลนครอุดรธานี. **มนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ปริทัศน์**, 9 (1), 37-48.
- อติติ เฟ่งพิโรจ. (2565). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานส่วนตำบลจังหวัดนราธิวาส**. สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- Desimone, R. L. Werner, J. M. & Harris, D. M. (2002). **Human Resource Development**. 3rd ed. Fort Worth : Harcourt Brace College.
- Dessler, Gary. (2009). **A Framework for Human Resource Management**. 5th ed. New Jersey : Pearson Education.
- Peterson, E. & Plowman, G. E. (1953). **Business Organization and Management**. 3rd ed. Illinois : Irwin.
- Thompson, A. A. & Strickland, A.J. (2003). **Strategic Management : Concepts and Cases**. 12th ed. Boston : McGraw-Hill.

การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบ
การเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร่อนคำ

DEVELOPING BASIC MOVEMENT SKILLS IN PLAYING TABLE TENNIS USING
THE SIMPSON'S PRACTICAL SKILLS INSTRUCTION MODEL TOGETHER WITH
THE NINE GRID EXERCISES OF 7TH GRADE STUDENTS IN RONGKHAM
SCHOOL

นิรมล พลลาภ และ พรชัย ผาดไธสง

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด และ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

Niramon Ponlap and Phornchai Phardthaisong

Roi Et Rajabhat University and Roi Et Rajabhat University

Corresponding Author E-mail : Jasmineat2301@gmail.com

(วันที่รับบทความ : กรกฎาคม 22, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : สิงหาคม 3, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : สิงหาคม 8, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และ 2) เปรียบเทียบทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับแบบฝึกตารางเก้าช่องกับเกณฑ์ร้อยละ 75 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร่อนคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคอีสาน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้เก็บข้อมูลประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้ และแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.19/91.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้
- 2) นักเรียนมีทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว, การเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส, รูปแบบการเรียนรู้การสอนทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน, แบบฝึกตาราง 9 ช่อง, โรงเรียนร่อนคำ

Abstract

This research aims to 1) develop a learning management that promotes basic movement skills in playing table tennis by using the Simpson's practical skills instruction model together with the nine grid exercises of 7TH grade students to be effective according to criteria 75/75 and 2) comparing with a basic movement skills in playing table tennis of 7TH grade students after receiving the learning management by using the Simpson's practical skills instruction model together with the nine grid exercises with 75 percent. The samples were the 7TH grade students of RongKham school, the Kalasin Secondary Educational Service Area Office in semester 1, academic year 2023, 1 classroom,

totaling 40 students, obtained by cluster random sampling. The tools used to collect data consisted of learning management lesson plans, and the measurement of basic movement abilities in playing table tennis. The statistics used in data analysis were percentage, mean, standard deviation and t-test.

The results of this research show that :

1) Learning management that promotes basic movement skills in playing table tennis by using the Simpson's practical skills instruction model together with the nine grid exercises of 7TH grade students to be effective according to 78.19/91.75 which is higher than the predetermined criteria.

2) Students have basic movement skills in playing table tennis after learning management using the the Simpson's practical skills instruction model together with the nine grid exercises is higher than the specified criteria of 75 percent, with a statistical significance at the .05 level.

Keywords : Developing Basic Movement Skills, Playing Table Tennis, Simpson's Practical Skills Instruction Model, Nine Grid Exercises, Rongkham School

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวดที่ 1 บททั่วไปความมุ่งหมายและหลักการ ในหมวดที่ 6 “การจัดการศึกษา” ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542 : 1) ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้นได้เชื่อมโยงสู่หลักสูตรการศึกษา การศึกษาทางด้านพลศึกษาได้มีบทบาทความสำคัญ และเป็นวิชาที่สามารถพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ขึ้น พลศึกษาเป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางกายให้กับเด็ก และเยาวชน มีการเคลื่อนไหวร่างกายที่มากยิ่งขึ้น ด้วยเหตุนี้วิชาพลศึกษา จึงมีความสำคัญเทียบเท่ากับวิชาอื่น ๆ ในหลักสูตรการเรียนการสอน โดยเฉพาะการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยิ่งกว่านั้นวิชาพลศึกษาได้ถูกบรรจุในสาระและมาตรฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560ก : 22-31) ซึ่งจุดประสงค์ของการเรียนวิชาพลศึกษาในหลักสูตร เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมและกีฬา เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา รวมทั้งสมรรถภาพเพื่อสุขภาพและกีฬา ด้วยเหตุนี้จึงทำให้วิชาพลศึกษาได้ถูกบรรจุเข้าเป็นหลักสูตรหนึ่งของการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษา ตลอดจนถึงระดับอุดมศึกษา จนถึงปัจจุบัน อีกทั้งกีฬาเทเบิลเทนนิสได้กำหนดไว้ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา สาระที่ 3 การเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย การเล่นเกมกีฬาไทยและกีฬาสากล มาตรฐาน พ 3.1 ม.1/1, ม.1/2 พ 3.2 ม.1/1, ม.1/2 สาระที่ 4 การสร้างเสริมสุขภาพ สมรรถภาพและการป้องกันโรค พ 4.1 ม.1/4 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560ก : 22-31) จากการศึกษา การรายงานผลการประเมินการทดสอบสมรรถภาพทางกาย ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563-2565 ในรายวิชาพลศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนร่อนคำ ผลปรากฏว่า ปีการศึกษา 2563 มีสมรรถภาพทางกายด้านความคล่องแคล่วว่องไว ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 64.35 ด้านความเร็ว 67.98 ปีการศึกษา 2564 สมรรถภาพทางกายด้านความคล่องแคล่วว่องไว ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 68.76 ด้านความเร็ว 70.82 และปีการศึกษา 2565 มีสมรรถภาพทางกายด้านความคล่องแคล่วว่องไว ได้ค่าเฉลี่ยร้อยละ 70.97 ด้านความเร็ว 72.77 โดย 3 ปีซ้อนหลังรวมกัน ด้านความคล่องแคล่วว่องไวคิดเป็นร้อยละ 68.02 ด้านความเร็วรวมกันคิดเป็นร้อยละ 70.52 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐานตามที่โรงเรียนร่อนคำได้กำหนดไว้ร้อยละ 75 (โรงเรียนร่อนคำ, 2565 : 49)

จากประสบการณ์การเป็นผู้ฝึกสอนกีฬาเทเบิลเทนนิส และครูผู้สอนรายวิชาเทเบิลเทนนิส ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ปัญหาการเล่นเทเบิลเทนนิสของนักเรียนส่วนใหญ่เกิดมาจากการที่นักเรียนขาดการเคลื่อนไหวที่มีประสิทธิภาพ ไม่สามารถเคลื่อนที่ หรือสโตร์เข้าไปรับลูกเทเบิลเทนนิสได้ หรือตีได้ทันทั่วทั้งที่ เพราะนักเรียนขาดทักษะในการเคลื่อนไหวพื้นฐาน อันได้แก่ ความคล่องแคล่วว่องไว และความเร็ว ซึ่งทักษะเหล่านี้จะต้องมีการ

เคลื่อนไหว และเปลี่ยนทิศทางในการตีลูกเทเบิลเทนนิสอยู่ตลอดเวลา ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน เพื่อให้นักเรียนให้เกิดความคล่องตัวในการเคลื่อนไหวร่างกายมากขึ้น และทำให้นักเรียนใช้ทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งกิตติภูมิ บริสุทธิ์ และเพียรชัย คำวงศ์, (2555 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การฝึกความคล่องแคล่วว่องไวต่อการทดสอบตารางเก้าช่องในนักกีฬาเทเบิลเทนนิส ผลการวิจัยพบว่า ผลของการก้าวเดินกลุ่มทดลองเร็วกว่ากลุ่มควบคุม การศึกษาในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การฝึกความคล่องแคล่วว่องไวไม่มีผลทำให้จำนวนของการก้าวเดิน ด้วยการทดสอบตารางเก้าช่องดีขึ้น ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ร่วมกับการฝึกทักษะด้านกีฬาเทเบิลเทนนิสได้ นอกจากนี้ วีรวัฒน์ มะโนวรรณ, (2550 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกรูปแบบการก้าวเท้าเก้าจตุรัส และรูปแบบการก้าวเท้าสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่มีต่อความสามารถของนักกีฬาเทเบิลเทนนิส กลุ่มตัวอย่าง คือ นักกีฬาเทเบิลเทนนิส โรงเรียนกีฬาจังหวัดลำปาง อายุระหว่าง 12-18 ปี จำนวน 29 คน แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 9 คน ดังนี้ กลุ่มควบคุม ได้รับการฝึกทักษะเทเบิลเทนนิสตามปกติ กลุ่มทดลองที่ 1 ได้รับการฝึกรูปแบบการก้าวเท้าเก้าจตุรัสและแบบฝึกทักษะเทเบิลเทนนิส กลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการฝึกรูปแบบการก้าวเท้าสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูน และแบบฝึกทักษะเทเบิลเทนนิสเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สรุปได้ว่า การฝึกการก้าวเท้าของ นักกีฬาเทเบิลเทนนิสด้วยการฝึกรูปแบบการก้าวเท้าสี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนสามารถเพิ่มความสามารถของนักกีฬาเทเบิลเทนนิสได้ดีที่สุด รองลงมาคือการฝึกรูปแบบการก้าวเท้าเก้าจตุรัส

ทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน (Fundamental Movement Skill, FMS) เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การมีทักษะการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีประสิทธิภาพในอนาคตต่อไปข้างหน้า การออกกำลังกายหรือการมีกิจกรรมทางกายต่าง ๆ เพื่อสุขภาพ และเพื่อความสนุกสนาน ในขณะเดียวกันทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานยังเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญ ในการนำพาบุคคลให้มีความทักษะในการเล่นกีฬา การผสมผสานความหลากหลายของกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้เด็กมีสมรรถภาพทางกาย และทักษะการเคลื่อนไหวที่ดีด้วย ในขณะที่ความต้องการที่จะส่งเสริมการออกกำลังกายในวัยเรียน นั้นเป็นสิ่งที่สำคัญ (Worasak Pianchob, 1980) แต่จากการวิจัยที่ผ่านมาพบว่า การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน เป็นหนึ่งในหลักสูตรพลศึกษาที่สำคัญในโรงเรียนหลาย ๆ แห่งเมื่อเด็กอยู่ในวัยที่เหมาะสมต่อการ ได้รับการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในวัยเด็ก ซึ่งทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในวัยเด็กนั้นพบว่า เกี่ยวข้องกับความมุ่งมั่นตลอดชีวิต

รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson) ระบุว่า ทักษะเป็นเรื่องที่มีความเกี่ยวข้องกับพัฒนาการทางกายของผู้เรียน เป็นความสามารถในการประสานการทำงานของกล้ามเนื้อหรือร่างกายในการทำงานที่มีความซับซ้อน และต้องอาศัยความสามารถในการใช้กล้ามเนื้อหลายส่วนการทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นได้จากการสั่งงานของสมอง ซึ่งต้องมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกที่เกิดขึ้น ทักษะปฏิบัตินี้สามารถพัฒนาได้ด้วยการฝึกฝน ซึ่งหากได้รับการฝึกฝนที่ดีแล้วจะเกิดความถูกต้อง ความคล่องแคล่วความเชี่ยวชาญชำนาญการ และความคงทน ผลของพฤติกรรมหรือการกระทำสามารถสังเกตได้จากความรวดเร็วความแม่นยำ ความเร็วหรือความราบรื่นในการจัดการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถปฏิบัติหรือทำงานที่ต้องอาศัยการเคลื่อนไหวหรือการประสานงานของกล้ามเนื้อทั้งหลายได้อย่างดี มีความถูกต้องและความชำนาญ และผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบผู้เรียนจะสามารถกระทำหรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญในสิ่งที่ต้องการให้ผู้เรียนทำได้นอกจากนั้นยังช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และความอดทนให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนด้วย (ทศนา แคมมณี, 2550 : 243-244) สอดคล้องกับผลการวิจัยของธัชพนธ์ สรภูมิ และเหมมิญญ์ ธนปัทม์มีมณี (2562 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานประกอบแนวคิดของซิมป์สันเพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การวัดมัลติมิเตอร์ สำหรับนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานประกอบแนวคิดของซิมป์สันเพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการวัดมัลติมิเตอร์ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 83.20/94.00 นักศึกษามีทักษะปฏิบัติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 89.22 นักศึกษาทักษะปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 90.10 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักศึกษามีความพึงพอใจในการจัดการเรียนการสอนโดยรวมอยู่ในระดับมาก

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการฝึกตารางเก้าช่องของเจริญ กระบวนรัตน์ (2548 : 19-168) ตารางเก้าช่องคือเครื่องมือที่ถูกคิดขึ้นในเบื้องต้น เพื่อใช้นำไปสู่การพัฒนาปฏิสัมพันธ์ ในการเรียนรู้และการรับรู้สิ่งงานของสมอง ช่วยประสานความสัมพันธ์ระหว่างระบบประสาท กล้ามเนื้อเพื่อกระตุ้นและพัฒนาปฏิกิริยาความเร็ว ในการปฏิบัติทักษะการเคลื่อนไหว ความรวดเร็วในการคิดและการตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการพัฒนาสมองทั้งซีกซ้ายซีกขวาควบคู่กันไป ด้วยการอาศัยรูปแบบการเคลื่อนไหวที่เป็นพื้นฐานเบื้องต้นของมนุษย์เป็นหลัก นำไปสู่การกำหนดวิธีการ และหลักการในการปฏิบัติแต่ละขั้นตอนอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ โดยเริ่มจากรูปแบบการเคลื่อนไหวที่ง่ายไปยาก และพัฒนาการเคลื่อนไหวจากช้าไปสู่การเคลื่อนไหวที่รวดเร็ว หลากหลายรูปแบบและหลากหลายทิศทางมากยิ่งขึ้น ซึ่งรูปแบบการฝึกตารางเก้าช่อง มีทั้งหมด 9 รูปแบบในการฝึก แบบที่ 1 ก้าวขึ้น-ลง แบบที่ 2 ก้าวออกด้านข้าง แบบที่ 3 กระโดดเป็นรูปกากบาท แบบที่ 4 ก้าวเป็นรูปสามเหลี่ยมข้าวหลามตัด แบบที่ 5 ก้าวทแยงมุมแบบไขว้ แบบที่ 6 ก้าวทแยงมุมแบบรัศมีดาว แบบที่ 7 ก้าวเฉียงเป็นรูปตัว V แบบที่ 8 ก้าวสามเหลี่ยม แบบที่ 9 ก้าวซิดสามเหลี่ยมซ้อน

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร่องคำ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และเพื่อเปรียบเทียบทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง กับเกณฑ์ร้อยละ 75

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์ หรือสูงกว่าเกณฑ์ 75/75
2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตารางเก้าช่อง มีทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร่องคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพหุสณัฐ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 9 ห้องเรียน จำนวน 351 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร่องคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพหุสณัฐ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 40 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม

ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรต้น (Independent Variable) ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของชิมพ์ชัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง

ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของชิมพ์ชัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 9 แผน โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองเป็นเวลา สัปดาห์ 9 สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง

2. แบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบวัดทักษะปฏิบัติ ได้แก่ แบบวัดทักษะด้านความคล่องแคล่วว่องไว และแบบวัดทักษะด้านความเร็ว

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. แผนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของชิมพ์ชัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560) และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ในรายวิชาพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อวิเคราะห์สาระ มาตรฐาน ตัวชี้วัด เป้าหมายของการจัดการเรียนการสอน และแนวการจัดกิจกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) กำหนดขอบเขตสาระ มาตรฐาน ตัวชี้วัด หน่วยการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ เพื่อนำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ ในการส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน 3) ศึกษา รูปแบบการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ จากเอกสารการพัฒนาแผนการ จัดการเรียนรู้ จากแนวคิดของพรชัย ผาดีธสง (2560) 4) จัดทำโครงสร้างของแผนการจัดการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมสาระการเรียนรู้ที่นำมาทำการวิจัย 5) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของชิมพ์ชัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ 6) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องแล้วนำมาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 7) นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน 8) ผู้เชี่ยวชาญ ประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ตามแบบประเมิน ซึ่งแบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมี 5 ระดับ และ 9) นำคะแนนที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยแล้วแปลความหมาย

2. แบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบบันทึกผลจากการสังเกตที่วัดทักษะพื้นฐานในการเล่นกีฬา ซึ่งใช้ทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยให้ผู้เรียนแสดงการปฏิบัติออกมาตามทักษะที่กำหนด เทียบจากเกณฑ์การให้คะแนน (Rubric) ที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพ ดังนี้ 1) ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560) และหลักสูตรสถานศึกษา กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อวิเคราะห์สาระ มาตรฐาน ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้ 2) กำหนดขอบเขตสาระการเรียนรู้จากหน่วยการเรียนรู้ที่ 3 ทักษะพื้นฐานที่นำไปสู่การพัฒนาทักษะการเล่นกีฬา และหน่วยการเรียนรู้ที่ 4 สมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพทางกลไก สาระที่ 3 พ 3.1 ม.1/1 , ม.1/2 พ 3.2 ม.1/2 , ม.1/3 สาระที่ 4 พ 4.1 ม.1/4 เพื่อสร้างแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 3) ศึกษาเทคนิควิธีการสร้างแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส 4) จัดทำโครงสร้างของแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส 5) จัดทำแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งเป็นแบบวัดทักษะของกรมพลศึกษา จำนวน 2 ทักษะ ได้แก่ แบบทดสอบสมรรถภาพทางกายด้านความเร็ว และด้านความคล่องแคล่วว่องไว 6) นำแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเสนอต่อที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ 7) แก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง ความเหมาะสม และประเมินความสอดคล้อง ระหว่างแบบวัดทักษะ

การเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง 8) ผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องเพื่อตรวจสอบว่าข้อคำถามกับจุดประสงค์ สอดคล้องกันหรือไม่ 9) วิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.60–1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ 10) นำแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนร่อนคำ จำนวน 40 คน เพื่อนำแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสที่ได้ไปหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder–Richardson) ใช้สูตร KR–20 (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 96) 11) นำแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 2 ทักษะ ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ระยะเวลาในการทดลองเป็นเวลา สัปดาห์ 9 สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 18 ชั่วโมง แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้จำนวน 9 แผน

ขั้นเตรียม

- 1) ผู้วิจัยได้เตรียมกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนร่อนคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคเหนือ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 40 คน
- 2) ชี้แจงรายละเอียดแนวการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตารางเก้าช่อง

ขั้นตอนการทดลอง

- 1) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จนครบ 9 แผนการจัดการเรียนรู้
- 2) ในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ให้นักเรียนทำใบงาน ทำแบบทดสอบหลังเรียน และฝึกทักษะปฏิบัติของตามแนวทางแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วตรวจให้คะแนน
- 3) ทำการวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส หลังเรียนแล้วประเมินทักษะ
- 4) นำข้อมูลที่ได้จากการทดลองไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาคุณภาพเครื่องมือ

- 1) วิเคราะห์หาความเหมาะสมการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
- 2) วิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ที่ 1.00 ของแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 3) วิเคราะห์หาค่าความยากง่าย ค่าอำนาจจำแนก (p) อยู่ระหว่าง 0.45–0.70 และค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.40–0.80 ของแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
- 4) วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น KR–20 ของแบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิสของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

- 1) วิเคราะห์หาค่าประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีตามเกณฑ์ 75/75 โดยใช้สูตรการคำนวณหาประสิทธิภาพ ของกระบวนการ E1/E2
- 2) วิเคราะห์แบบวัดทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ใช้สถิติ t-test แบบ One sample t-test

ผลการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ผลปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75

กระบวนการ/ผลลัพธ์	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ
ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E ₁)	40	105	82.10	2.25	78.19
ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E ₂)	40	10	9.18	0.68	91.75
E ₁ / E ₂ เท่ากับ 78.19/91.75					

จากตารางที่ 1 พบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 78.19/91.75 ซึ่งมีค่าสูงกว่าเกณฑ์ 75/75 ที่ตั้งไว้

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75 ปรากฏผลตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เทียบกับเกณฑ์ร้อยละ 75

การทดสอบ	N	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 75	$\bar{X}$	S.D.	df.	t	Sig.
หลังเรียน	40	10	7.50	9.18	0.68	39	6.407*	0.00

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง มีทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานในการเล่นกีฬาเทเบิลเทนนิส มีคะแนนการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่องของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ 78.19/91.75 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ที่ปรากฏผลเช่นนี้ อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยได้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบและวิธีการที่เหมาะสมตามแนวคิดของพรชัย ผาดโสง (2560) ได้ให้ความหมายแผนการจัดการเรียนรู้ว่า เป็นกระบวนการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปสู่การจัดการเรียนรู้ในชั้นเรียนโดยผู้สอนดำเนินการอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร มีการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา การวิเคราะห์หน่วยการเรียนรู้ และจัดทำกำหนดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาไปสู่การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารจากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560ก : 22-31) หลักสูตรสถานศึกษา อีกทั้งได้รับการตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผ่านการตรวจและประเมิน ความสอดคล้องของเนื้อหา กับจุดประสงค์ของการเรียนรู้ ความเหมาะสมของข้อความที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้วัด และประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญ แล้วนำผลการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญไปหาค่าเฉลี่ย และความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ก่อนที่จะนำไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งผู้เรียนได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง เพื่อเป็นการพัฒนาด้านทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ซึ่งทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานนั้น เป็นจุดเริ่มต้นที่จะนำไปสู่การมีทักษะการเคลื่อนไหวในชีวิตประจำวันในรูปแบบต่าง ๆ การเคลื่อนไหวร่างกายแบบอยู่กับที่ แบบเคลื่อนที่ รวมไปถึงการเล่นเกมส์ และกีฬาต่าง ๆ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ

การเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน มีข้อดีหลายประการ เช่น ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ พัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน พัฒนาให้กล้ามเนื้อแข็งแรง พัฒนาความสามารถอย่างเต็มที่ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการกระทำ และได้ลงมือปฏิบัติจริง สามารถบูรณาการร่วมกับการเรียนในกีฬานิตอื่น ๆ ได้ ซึ่งการที่ผู้เรียนมีการทักษะเคลื่อนไหวพื้นฐานที่ด้นนั้นส่งผลให้มีสมรรถภาพทางกายที่ดีขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับภานุมาศ หอมกลิ่น (2559 : 57) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะพื้นฐานการเล่นฟุตบอล โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานการเล่นฟุตบอล โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติมีประสิทธิภาพ เท่ากับ 75.22/74.72 สูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนฤเดช วีระสุข (2563 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ผลของการฝึกตาราง 9 ช่องที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวของนักศึกษาชมรมกีฬาดาบไทย สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยความคล่องแคล่วว่องไว หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4 หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 6 และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ระหว่างกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยความคล่องแคล่วว่องไวก่อนการฝึก หลังการฝึกสัปดาห์ที่ 4, 6 และ 8 ของกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง มีทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐาน หลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 75 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะว่ากิจกรรมการจัดการเรียนรู้ในแผนการจัดการเรียนรู้มีลำดับขั้นตอนการสอนที่ชัดเจนผู้วิจัยได้นำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการรับรู้ ขั้นที่ 2 ขั้นการเตรียมความพร้อม ขั้นที่ 3 ขั้นการสนองตอบภายใต้การควบคุม ขั้นที่ 4 ขั้นการให้ลงมือกระทำ ขั้นที่ 5 ขั้นการกระทำอย่างสมบูรณ์แบบ 6 ขั้นการปรับปรุง/ประยุกต์ ขั้นที่ 7 ขั้นการคิดริเริ่ม (Simpson, 1972) มุ่งเน้นให้นักเรียนมีส่วนร่วม ได้ลงมือปฏิบัติจริง ช่วยส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการเคลื่อนไหวพื้นฐานด้านความเร็ว และความคล่องแคล่วว่องไวที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเนตรทราย พัฒนพงษ์ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้โปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวในการยิงประตูฟุตบอลโดยประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาด้านทักษะปฏิบัติของซิมพ์สันสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการทำแบบทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเวลาที่กำหนด เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มีหลายขั้นตอน จำเป็นต้องใช้เวลาในการปฏิบัติกิจกรรมกลุ่ม

1.2 การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน ควรมีปฏิสัมพันธ์กันเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนได้ค้นคว้าด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนความรู้

1.3 ผลของการวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ผลการฝึกการเคลื่อนไหวพื้นฐาน โดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกตาราง 9 ช่อง เป็นทักษะที่สามารถพัฒนาความเร็ว และความคล่องแคล่วว่องไวได้ดี จึงควรนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ

1.4 ครูพลศึกษาอาจนำ แบบฝึกในงานวิจัยนี้ไปใช้กับนักเรียนเพื่อพัฒนาการเคลื่อนไหวพื้นฐานในด้านความเร็ว และความคล่องแคล่วว่องไวของนักเรียน ในการเรียนรู้หรือฝึกฝนกีฬาอื่น ๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาผลการฝึกตาราง 9 ช่องต่อกีฬาประเภทอื่นที่อาศัยความเร็ว และคล่องแคล่วว่องไวในการเคลื่อนที่

2.2 ควรมีการศึกษาผลการฝึกตาราง 9 ช่องควบคู่กับโปรแกรมการฝึกอื่น ๆ เพื่อศึกษาผลของการฝึกความเร็ว และความคล่องแคล่วว่องไว

2.3 ควรศึกษาผลการฝึกการเคลื่อนไหวรูปแบบต่าง ๆ ที่มีต่อสมรรถภาพทางด้านอื่น ๆ เช่น ความเร็ว กำลัง ความแข็งแรง ปฏิบัติตอบสนอง

2.4 ควรศึกษาการใช้รูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน ร่วมกับแบบฝึกอื่น ๆ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้รูปแบบใหม่

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)

พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ.

_____. (2560). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้ สุขศึกษาและพลศึกษา

(ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560). กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กิตติภูมิ บริสุทธิ์ และเพียรชัย คำวงศ์. (2555). ผลของการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวต่อการทดสอบตาราง 9 ช่อง ในนักกีฬาเทเบิลเทนนิส. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เจริญ กระบวนรัตน์. (2548). ความเป็นมาของตารางเก้าช่องกับการพัฒนาตนเอง. กรุงเทพฯ :

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ทิตินา แคมมณี. (2550). ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ธัชพงษ์ ศรีภูมิ และเหมณีณัฐ ธนปัทมมณี. (2562). การจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานประกอบแนวคิดของ ซิมพ์สัน เพื่อเสริมสร้างทักษะปฏิบัติ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การวัดมิติมิติเตอร์ สำหรับนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 13 (2), 149-160.

นฤเดช วีระสุข (2563) ผลของการฝึกตาราง 9 ช่องที่มีต่อความคล่องแคล่วว่องไวของนักศึกษามหกรรมกีฬาตาบไทย สถาบันการพลศึกษา วิทยาเขตสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ วิทยาเขตสุพรรณบุรี.

เนตรทราย พัฒนพงษ์. (2560). ผลการใช้โปรแกรมการฝึกความคล่องแคล่วว่องไวในการยิงประตูฟุตบอลโดย ประยุกต์ใช้แนวคิดการพัฒนาด้านทักษะปฏิบัติของซิมพ์สัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3.

วิทยานิพนธ์การศึกษาศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

พรชัย ผาตโรสง. (2560). การพัฒนาหลักสูตร. นครราชสีมา : โฟโต้บู๊คคอตเน็ต.

ภาณุมาศ หอมกลิ่น. (2559). การพัฒนาทักษะพื้นฐานการเล่นฟุตบอลโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติครั้งที่ 3 ก้าวสู่ทศวรรษที่ 2 บูรณาการงานวิจัยใช้องค์ความรู้สู่ความยั่งยืน. วิทยาลัยนครราชสีมา.

โรงเรียนร่องคำ. (2565). คู่มือการจัดทำแผนปฏิบัติการ ประจำปีการศึกษา 2565. งานแผนงาน โรงเรียนร่องคำ อำเภอร่องคำ จังหวัดกาฬสินธุ์.

วีรวัฒน์ มะโนวรรณ. (2550). ผลของการฝึกรูปแบบการก้าวเท้าเก้าอี้จตุรัส และรูปแบบการเก้าอี้สี่เหลี่ยมขนมเปียกปูนที่มีต่อความสามารถของนักกีฬาเทเบิลเทนนิส. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Simpson, E. J. (1972). The classification of educational objectives in the psychomotor domain. Washington DC : Gryphon House.

Worasak Pianchob. (1980). Principles and Methods of Teaching Physical Education. Bangkok : Thai Wattana Panich.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าร้านอาหารริมทางตามการรับรู้ของนักศึกษา
ในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

THE FACTORS INFLUENCING BRAND EQUITY OF STREET FOOD STALLS
ACCORDING TO UNIVERSITY STUDENTS' PERCEPTIONS
IN THE EASTERN ECONOMIC CORRIDOR (EEC)

ภิเชก ขาวเหมือนเดือน และ เพชรรัตน์ วิริยะสืบบงศ์

มหาวิทยาลัยบูรพา และ มหาวิทยาลัยบูรพา

Pisek Khawmuanduan and Petcharut Viriyasuebphong

Burapha University and Burapha University

Corresponding Author E-mail : pisek.kmd@gmail.com

(วันที่รับบทความ : กรกฎาคม 28, 2566 ; วันแก้ไขบทความ : สิงหาคม 17, 2566 ; วันตอบรับบทความ : สิงหาคม 18, 2566)

บทคัดย่อ

การวิจัยฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) 2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือนักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยองและจังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 400 ราย โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67–1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.902 วิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาแต่ละปัจจัยพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้า ($\bar{X} = 4.38$) รองลงมา คือ คุณภาพที่ถูกรับรู้ ($\bar{X} = 4.36$) ความไว้วางใจในตราสินค้า ($\bar{X} = 4.33$) การตระหนักรู้ตราสินค้า ($\bar{X} = 4.32$) ความสัมพันธ์กับตราสินค้า ($\bar{X} = 4.29$) และความภักดีต่อตราสินค้า ($\bar{X} = 4.28$) ตามลำดับ

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การตระหนักรู้ตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความไว้วางใจในตราสินค้า ขณะที่คุณภาพที่ถูกรับรู้ และความสัมพันธ์กับตราสินค้า ไม่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า

คำสำคัญ : คุณค่าตราสินค้า, อาหารริมทาง, เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

Abstract

This research's objectives were 1) to study factor levels affecting brand equity of street food stalls in the Eastern Economic Corridor (EEC) and 2) to study factors affecting brand equity of street food stalls in the Eastern Economic Corridor (EEC). This research is quantitative. The sample group of this study is 400 university students in Chonburi, Rayong, and Chachoengsao provinces. The research instrument used was an online questionnaire. The IOC value between 0.67–1.00 and reliability value was 0.902. Statistical data were analyzed using frequency, percentage, and standard deviation. The hypothesis test was performed using multiple regression analysis.

The results revealed that; :

1) The opinions level about overall factor affecting brand equity of street food stalls in the Eastern Economic Corridor (EEC) were at the highest level ($\bar{X} = 4.32$). Considering each individual

factor revealed that the highest mean was brand image ($\bar{X} = 4.38$, followed by perceived quality ($\bar{X} = 4.36$), brand trust ($\bar{X} = 4.33$), brand awareness ($\bar{X} = 4.32$), brand associations ($\bar{X} = 4.29$), and brand loyalty ($\bar{X} = 4.28$), respectively.

2) The factors affecting brand equity of street food stalls in the Eastern Economic Corridor (EEC) with a statistical significance of 0.05 were brand awareness, brand loyalty, brand image, and brand trust. Meanwhile, perceived quality and brand association did not influence brand equity.

Keywords : Brand Equity, Street Food, Eastern Economic Corridor (EEC)

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีชื่อเสียงในด้านศิลปวัฒนธรรม มีความหลากหลายทั้งในวัฒนธรรมด้านเครื่องแต่งกาย ภาษา ประเพณีต่าง ๆ ในแต่ละท้องถิ่น อีกสิ่งที่มีความโดดเด่นก็คืออาหารไทย ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์ไม่ว่าจะเป็นในด้านรสชาติที่มีความหลากหลาย หากรับประทานได้ง่ายและราคาไม่แพง โดยเฉพาะอาหารริมทาง หรืออาหารริมบาทวิถี “สตรีทฟู้ด” (Street Food) ซึ่งเป็นร้านที่ขายอาหารพื้น ๆ ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชน เป็นส่วนที่สำคัญในการบริโภคอาหารในชีวิตประจำวันและเหมาะสำหรับผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำหรือปานกลาง ร้านอาหารริมทางได้เติบโตและพัฒนาขึ้นจากการที่วิถีชีวิตของผู้คนได้เปลี่ยนไป ครอบครัวมีขนาดเล็กลง มีวิถีชีวิตที่เร่งรีบมากขึ้น ทำให้จำนวนผู้บริโภคที่ปรุงอาหารรับประทานเองลดน้อยลง และนิยมออกมารับประทานอาหารนอกบ้านกันมากขึ้น อาหารไทยยังเป็นที่รู้จักไม่ว่าจะเป็นผู้บริโภคในประเทศหรือนักท่องเที่ยวต่างชาติ ในปี พ.ศ. 2559 สำนักข่าว CNN ได้รายงานเกี่ยวกับร้านอาหารริมทาง หรือ Street Food ที่โด่งดังและมีรสชาติดีเยี่ยม นำไปทานที่ที่สุดในโลก พบว่าประเทศไทยโดยเฉพาะกรุงเทพฯ ได้ขึ้นเป็นอันดับ 23 ของโลกสำหรับเมืองที่มีร้านอาหารริมทางที่โด่งดัง ซึ่งรัฐบาลมีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวอาหารริมทาง (Street Food Destination) โดยพัฒนาร้านอาหารริมทางให้ได้มาตรฐาน เพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวโดยมีอาหารริมทางเป็นจุดขาย ในปี 2562 ธุรกิจร้านอาหารริมทาง หรือ Street Food ในประเทศไทยมีมากกว่า 564,039 ร้านทั่วประเทศ คิดเป็นมูลค่าตลาดสูงกว่า 270,000 ล้านบาทต่อปี ถือว่ามีส่วนสำคัญในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างดี ซึ่งร้านอาหารแบบนี้เป็นที่นิยมเนื่องจากต้นทุนที่ไม่สูงมากนัก ใช้อุปกรณ์ไม่มาก และเริ่มต้นธุรกิจได้ง่าย รวมทั้งยังมีหลายรูปแบบ ทั้งร้านแบบรถเข็นเล็ก ๆ แผงลอย รถขายอาหาร (Food Truck) แบรินร้านอาหารใหญ่ ๆ ก็สนใจที่จะลงมามีบทบาทในตลาด Street Food มากขึ้นผู้ประกอบการ Street Food ถือเป็นผู้ประกอบการเศรษฐกิจฐานราก ที่เป็นกลไกสำคัญในการต่อยอดเศรษฐกิจมหภาค ช่วยสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ประเทศไม่น้อยกว่า 20,000 ล้านบาทต่อปี โดยช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาเติบโตร้อยละ 4.3 และยังคงเติบโตต่อเนื่อง คาดว่าในปี 2563-2564 จะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นเป็น 340,000 ล้านบาท (มนตรี ศรีวัช, 2562 : ออนไลน์)

ปัจจุบันภาคตะวันออกเป็นแหล่งเศรษฐกิจที่สำคัญของประเทศไทยรองลงมาจากกรุงเทพฯ มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ เนื่องจากเป็นพื้นที่ฐานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมหลัก (Industrial Heartland) และเป็นที่ตั้งของท่าเรือน้ำลึกและท่าอากาศยานนานาชาติ เชื่อมโยงกับเศรษฐกิจโลก นอกจากนี้ยังเป็นพื้นที่ในแนวระเบียงเศรษฐกิจตอนใต้ของอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง (Southern Economic Corridor และ Southern Coastal Economic Corridor) ที่เชื่อมโยงเมียนมา ไทย กัมพูชา เวียดนาม ซึ่งเป็นเส้นทางลัดโลจิสติกส์ (Land bridge) เชื่อมโยงภูมิภาคอาเซียนกับโลกตะวันตกและโลกตะวันออก ภาคตะวันออกยังเป็นแหล่งผลิตอาหารสำคัญของประเทศ ได้แก่ สุก รังไข่ ไข่ไก่ ข้าว และผลไม้ รวมถึงมีแหล่งท่องเที่ยวสำคัญและมีชื่อเสียงในระดับนานาชาติ เนื่องจากมีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวเป็นจำนวนมาก จำนวนนักท่องเที่ยวของภาคตะวันออกมีแนวโน้มขยายตัวสูงกว่าระดับประเทศ ในปี 2560 ภาคตะวันออกมีนักท่องเที่ยวมาเยือน 34 ล้านคน เพิ่มขึ้นจาก 26.62 ล้านคนในปี 2555 (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2561 : ออนไลน์) อัตราการขยายตัวของนักท่องเที่ยว มีอัตราการขยายตัวเฉลี่ยร้อยละ 9.9 จากการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ทำให้ประชากรรวมในภาคตะวันออกเพิ่มขึ้นสูงขึ้น โดยในปี 2562 มีประชากร 4.84 ล้านคน (สำนักบริหารการทะเบียน, 2562 : ออนไลน์) ทำให้ประเทศไทยมีแผนในการพัฒนาภาคตะวันออก โดยเริ่มพัฒนาจากพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ให้เป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษที่มีความทันสมัย พัฒนาโครงข่ายความเชื่อมโยงด้านการคมนาคมขนส่งให้มีประสิทธิภาพและอำนวยความสะดวกต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม การอยู่อาศัยและการท่องเที่ยว ปรับปรุงมาตรฐาน

สินค้าและธุรกิจบริการด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้มีประชากรเข้ามาทำงานและอยู่อาศัยในภาคตะวันออก รวมไปถึงนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเพิ่มมากขึ้น เป็นโอกาสสำหรับร้านอาหารริมทางในการทำธุรกิจ

นอกจากเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) จะเป็นแหล่งรวมของภาคอุตสาหกรรมแล้ว ยังมีมหาวิทยาลัยอยู่หลายมหาวิทยาลัยเช่นกัน นักศึกษาซึ่งเป็นหนึ่งกลุ่มเป้าหมายของร้านอาหารริมทาง เนื่องจากนักศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ได้หารายได้ด้วยตัวเองทำให้อาหารริมทางเป็นทางเลือกหลักในการบริโภค เพราะมีความสะดวก รวดเร็วและราคาไม่แพงอีกด้วย

การขยายตัวของธุรกิจร้านอาหารในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นการเปิดร้านอาหารริมทางของผู้ประกอบการรายใหม่หรือเกิดจากการลงทุนขยายสาขาของผู้ประกอบการ ที่เป็นผลมาจากพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ยอมใช้จ่ายเพื่อคุณภาพอาหารและความสะดวกสบายที่มากขึ้น ประกอบกับกระทรวงสาธารณสุข (สธ.) ได้ประกาศนโยบายการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานอาหารริมบาทวิถีของประเทศไทย (Kick off Street Food Thailand) ซึ่งทำให้มีผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารริมทางมากยิ่งขึ้น ทำให้มีการแข่งขันในธุรกิจร้านอาหารรุนแรงขึ้น ร้านอาหารริมทางซึ่งเป็นร้านอาหารที่ไม่โดดเด่น ไม่มีความแตกต่างกัน ทำให้ผู้บริโภคสามารถเลือกที่จะซื้อร้านไหนก็ได้ ประกอบกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ทำให้สภาพแวดล้อมและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เปลี่ยนไป ส่งผลกระทบให้อาหารริมทางบางส่วนจำเป็นต้องปิดกิจการไป

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เนื่องจากคุณค่าตราสินค้าจะช่วยสร้างคุณค่าเพิ่มให้กับตราสินค้า ทำให้เกิดความแตกต่างจากคู่แข่ง ทำให้ผู้บริโภคเลือกซื้อจากร้านอาหารริมทางที่ผู้บริโภคเห็นว่ามีความคุ้มค่า ผลการศึกษาในครั้งนี้เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาร้านอาหารริมทางให้มีคุณภาพ มีมาตรฐาน ดึงดูดผู้บริโภคและสามารถแข่งขันกับผู้ประกอบการรายอื่นได้ รวมถึงทำให้สามารถรู้ถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางเพื่อนำไปวางแผนกลยุทธ์ในการสร้างคุณค่าตราสินค้าขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

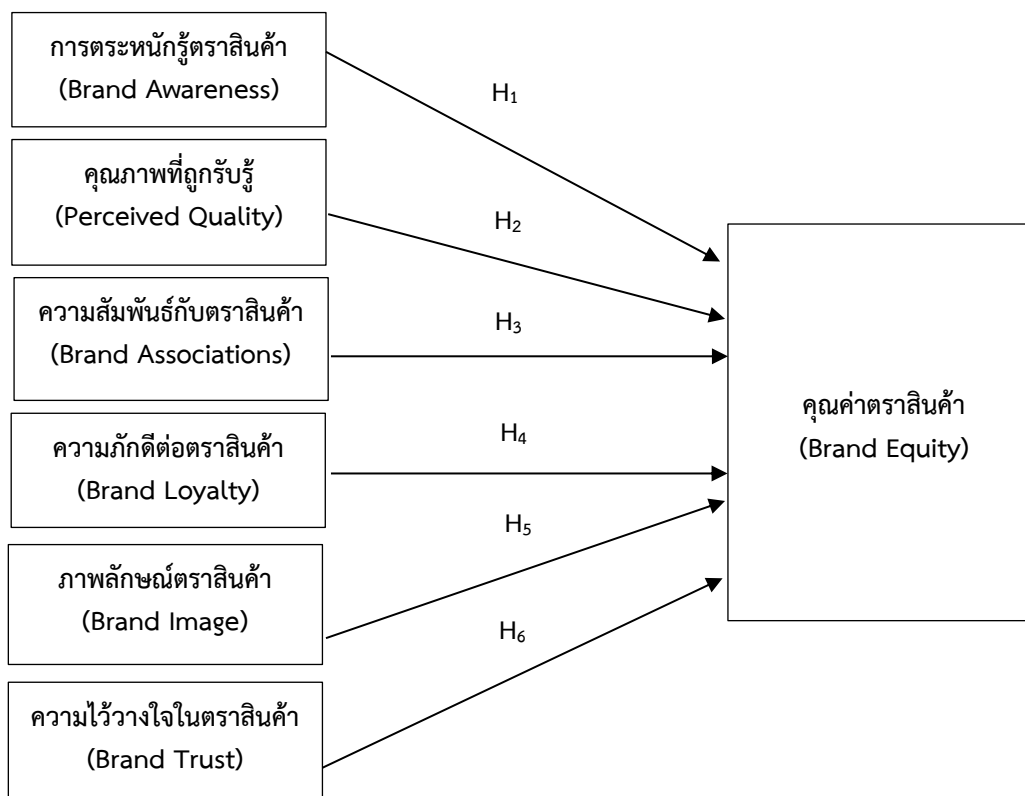
กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนแนวคิดทฤษฎี รวมถึงทบทวนวรรณกรรมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับปัจจัยคุณค่าตราสินค้า ได้แก่ การตระหนักรู้ตราสินค้า คุณภาพที่ถูกรับรู้ ความสัมพันธ์กับตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความไว้วางใจในตราสินค้า โดยแสดงข้อมูลการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณค่าตราสินค้า

ชื่อผู้วิจัย	การตระหนักรู้ตราสินค้า	คุณภาพที่ถูกรับรู้	ความสัมพันธ์กับตราสินค้า	ความภักดีต่อตราสินค้า	ภาพลักษณ์ตราสินค้า	ความไว้วางใจในตราสินค้า
Sasmita and Suki (2015)					✓	
Alhaddad (2015)	✓			✓	✓	✓
Rodrigues and Martins (2016)	✓	✓				
Vinh (2016)		✓	✓	✓		
Filieri, et al. (2019)	✓	✓		✓		

จากตารางที่ 1 แสดงการทบทวนวรรณกรรมผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเส้นทางความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อคุณค่าตราสินค้า นำมาสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

สมมติฐานการวิจัย

- สมมติฐานที่ 1 (H₁) การตระหนักรู้ตราสินค้ามีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า
 สมมติฐานที่ 2 (H₂) คุณภาพที่ถูกรับรู้มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า
 สมมติฐานที่ 3 (H₃) ความสัมพันธ์กับตราสินค้ามีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า
 สมมติฐานที่ 4 (H₄) ความภักดีต่อตราสินค้ามีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า
 สมมติฐานที่ 5 (H₅) ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า
 สมมติฐานที่ 6 (H₆) ความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง และจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทำวิจัย เพื่อหามหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มเป้าหมายโดยอาศัยหลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) จะใช้การสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีจับสลาก (Koul, 1984 : 108) เลือก 1 มหาวิทยาลัยในแต่ละจังหวัด เมื่อสุ่มจับฉลากแล้วมหาวิทยาลัยที่สุ่มได้มีดังนี้ 1) มหาวิทยาลัยบูรพา จำนวนนักศึกษา 27,976 คน (มหาวิทยาลัยบูรพา, 2564 : ออนไลน์) 2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง จำนวนนักศึกษา 4,123 คน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ, 2563 : ออนไลน์) 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จำนวนนักศึกษา 7,671

คน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา, 2560 : ออนไลน์) รวมมีจำนวน 39,770 คน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยแนวคิดของแฮร์ และคณะ (Hair, et al., 1998 อ้างใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542 : 311) คือ 10-20 หน่วยหรือคนต่อ 1 พารามิเตอร์ ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีพารามิเตอร์ทั้งสิ้นจำนวน 24 ตัว ดังนั้นจึงกำหนดตัวอย่างไว้อย่างน้อย 240 คน เพื่อป้องกันความผิดพลาดของแบบสอบถาม ผู้วิจัยจึงทำการเก็บแบบสอบถามจำนวน 400 คน

ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) จำนวนตัวอย่างแบบสอบถามจะกำหนดโดยใช้สัดส่วนจำนวนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยกับจำนวนนักศึกษามหาวิทยาลัยรวมทั้ง 3 มหาวิทยาลัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถามแต่ละมหาวิทยาลัย

มหาวิทยาลัย	จำนวนนักศึกษา (คน)	ร้อยละ	จำนวนตัวอย่าง
- มหาวิทยาลัยบูรพา	27,976	70	280
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ วิทยาเขตระยอง	4,123	10	40
- มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	7,671	20	80
รวม	39,770	100	400

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) การตระหนักรู้ตราสินค้า 2) คุณภาพที่ถูกรับรู้ 3) ความสัมพันธ์กับตราสินค้า 4) ความภักดีต่อตราสินค้า 5) ภาพลักษณ์ตราสินค้า และ 6) ความไว้วางใจในตราสินค้า

2. ตัวแปรตาม คือ คุณค่าตราสินค้า

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) โดยแบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย สถานศึกษา เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความถี่ในการซื้อ ประเภทอาหารที่ซื้อ แหล่งอาหารที่ซื้อ โดยวิธีการเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ประกอบด้วย ด้านการตระหนักรู้ตราสินค้า ด้านคุณภาพที่ถูกรับรู้ ด้านความสัมพันธ์กับตราสินค้า ด้านความภักดีต่อตราสินค้า ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า และด้านความไว้วางใจในตราสินค้า

ส่วนที่ 3 คุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

โดยแบบสอบถามส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 มีเกณฑ์การให้คะแนน เป็นคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert ซึ่งกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้ มากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน มาก เท่ากับ 4 คะแนน ปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน น้อย เท่ากับ 2 คะแนน น้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัย และหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดตัวแปรและกรอบแนวคิดการวิจัย
2. ศึกษาหลักการของการสร้างแบบสอบถาม กำหนดขอบเขตเนื้อหาของแบบสอบถาม เพื่อให้ได้คำตอบที่ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม

4. นำแบบสอบถามพร้อมแบบประเมินนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทดสอบความเที่ยงตรงเชิงพินิจ (Face Validity) ผู้วิจัยได้กำหนดค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแต่ละข้อไม่น้อยกว่า 0.50 ในส่วนของแบบสอบถามที่ได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ต่ำกว่า 0.50 นั้น ผู้วิจัยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขตามความเห็นและคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรึกษาร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา ซึ่งผลการวิเคราะห์หาค่าคะแนนความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.67-1.00

5. การหาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ปรับปรุงแก้ไขแล้ว นำไปทดลองใช้ จำนวน 30 ชุด กับกลุ่มที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำแบบสอบถามมาทดสอบความเชื่อมั่น โดยสูตรของครอนบาช (Cronbach, 1951 : 297-334) ซึ่งผลค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.902

6. ปรับปรุงแบบสอบถามอีกครั้งเพื่อให้ได้แบบสอบถามที่มีประสิทธิภาพ

7. นำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แจกให้กับผู้บริโภคนในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ตามสัดส่วนที่กำหนดไว้ จำนวน 400 ชุด โดยมีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยจะทำการชี้แจงวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ให้กับผู้ทำแบบสอบถาม และ

2) รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อนำไปตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ดังนี้

1) สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์ทดสอบพหุคูณ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยในเขตพื้นที่จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยองและจังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยบูรพา คิดเป็นร้อยละ 70.0 เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 58.5 มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 86.5 มีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 99.8 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 80.2 มีความถี่ในการซื้อจากร้านอาหารริมทาง 7 ครั้งขึ้นไป/สัปดาห์ คิดเป็นร้อยละ 58.7 ประเภทอาหารที่ซื้อส่วนใหญ่ซื้ออาหารหลัก คิดเป็นร้อยละ 54.0 โดยเลือกซื้ออาหารริมทางจากร้านที่ขายบริเวณริมฟุตบาท/ข้างถนน คิดเป็นร้อยละ 58.2 และเมื่อต้องการซื้ออาหารริมทางจะซื้อจากร้านประจำ คิดเป็นร้อยละ 71.0

2. ผลการวิเคราะห์ระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า	$\bar{X}$	S.D.	แปลความหมาย
1. การตระหนักรู้ตราสินค้า	4.32	0.25	มากที่สุด
2. คุณภาพที่ถูกรับรู้	4.36	0.34	มากที่สุด
3. ความสัมพันธ์กับตราสินค้า	4.29	0.34	มากที่สุด
4. ความภักดีต่อตราสินค้า	4.28	0.34	มากที่สุด
5. ภาพลักษณ์ตราสินค้า	4.38	0.32	มากที่สุด
6. ความไว้วางใจในตราสินค้า	4.33	0.30	มากที่สุด
โดยรวม	4.32	0.26	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.26) โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.32) รองลงมา คือ ด้านคุณภาพที่ถูกรับรู้ ($\bar{X}$ = 4.36, S.D. = 0.34) ด้านความไว้วางใจในตราสินค้า ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.30) ด้านการตระหนักรู้ตราสินค้า ($\bar{X}$ = 4.32, S.D. = 0.25) ด้านความสัมพันธ์กับตราสินค้า ($\bar{X}$ = 4.29, S.D. = 0.34) และด้านความภักดีต่อตราสินค้า ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.34) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

ตัวแปรอิสระ	B	Std. Error	β	t	p
ค่าคงที่	0.605	0.193		3.126	0.002*
การตระหนักรู้ตราสินค้า	0.135	0.063	0.106	2.157	0.032*
คุณภาพที่ถูกรับรู้	0.060	0.045	0.066	1.332	0.184
ความสัมพันธ์กับตราสินค้า	-0.006	0.048	-0.007	-0.127	0.899
ความภักดีต่อตราสินค้า	0.132	0.058	0.144	2.282	0.023*
ภาพลักษณ์ตราสินค้า	0.300	0.049	0.301	6.108	0.000*
ความไว้วางใจในตราสินค้า	0.274	0.063	0.258	4.353	0.000*
$R^2 = 0.567, p < 0.05$					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของปัจจัยต่าง ๆ โดยตัวแปรอิสระที่ใช้ในการพยากรณ์สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงของค่าความแปรปรวนของคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ของผู้บริโภคในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ได้ร้อยละ 56.7 ขณะที่ร้อยละ 43.3 เกิดจากตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่อยู่นอกเหนือขอบเขตการวิจัยนี้ ด้วยการใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ พบว่า มีตัวแปรอิสระ 4 ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เมื่อพิจารณาตัวแปรอิสระที่มีอำนาจในการทำนายการเปลี่ยนแปลงคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ได้ดีที่สุด คือ ภาพลักษณ์ตราสินค้า ($\beta = 0.301, p = 0.000$) รองลงมา คือ ความไว้วางใจในตราสินค้า ($\beta = 0.258, p = 0.000$) ความภักดีต่อตราสินค้า ($\beta = 0.144, p = 0.023$) และการตระหนักรู้ตราสินค้า ($\beta = 0.106, p = 0.032$) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์และผลที่ได้จากการทดสอบสมมติฐานในการศึกษาครั้งนี้ สามารถอภิปรายผลโดยอ้างอิงจากงานวิจัยที่มีการศึกษาในอดีตได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

จากผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทร์จิรา นันตีสู่ (2560 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้ามีระดับความคิดเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพรทิพย์ โอวาท และสุมาลี สว่าง (2564 : 1024-1036) ที่ศึกษาเรื่องปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรในจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับความคิดเห็นด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ขณะเดียวกันไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของชนิษฐา วังชุมทอง (2559 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณค่าในตราสินค้าเงินของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของปัจจัยด้านภาพลักษณ์ตราสินค้าในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

2.1 จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มี 4 ปัจจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านการตระหนักรู้ตราสินค้า พบว่า เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า โดยผู้บริโภคให้ความเห็นว่าสามารถจดจำแบรนด์ร้านอาหารริมทางนี้ได้ท่ามกลางแบรนด์คู่แข่ง รวมถึงจดจำสัญลักษณ์หรือโลโก้ของร้านอาหารริมทางได้อย่างรวดเร็ว มีความคุ้นเคยกับแบรนด์ของร้านอาหารริมทาง และรู้จักร้านอาหารริมทางซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Shimp (2000) ที่อธิบายไว้ว่า หากแบรนด์ทำให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลข่าวสารของตราสินค้า รวมถึงรู้ข้อมูลของตราสินค้าย่อมทำให้ส่งผลถึงคุณค่าของตราสินค้าเกิดขึ้นมาได้ เช่นเดียวกับ Keller (2013) ได้กล่าวว่า ผู้บริโภคจดจำตราสินค้า เพื่อให้ผู้บริโภคจดจำตราสินค้าได้ ตระหนักว่ามีสินค้าอยู่ จึงจะสามารถเกิดคุณค่าตราสินค้าขึ้นมาได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Alhaddad (2015 : Online) ที่ได้ทำการศึกษา อิทธิพลของการตระหนักรู้โฆษณาต่อคุณค่าตราสินค้าช่องทางออนไลน์ ผลการศึกษาพบว่า การตระหนักรู้ตราสินค้ามีผลต่อการรับรู้คุณค่าตราสินค้าในช่องทางออนไลน์ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของพีรวิชัย ธีระกาญจน์ (2561 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษา อิทธิพลของการรับรู้คุณค่าและการตระหนักรู้คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำของผลิตภัณฑ์ซีเรียลผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า การตระหนักรู้ตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อความไว้วางใจในตราสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ ซึ่งการตระหนักรู้ตราสินค้านั้นส่งผลต่อผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ซีเรียลคุ้นเคย ผู้บริโภคสามารถจดจำลักษณะเฉพาะบางอย่างของผลิตภัณฑ์ซีเรียลตราสินค้าที่ซื้อผ่านออนไลน์ได้

2) ด้านความภักดีต่อตราสินค้า พบว่า เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า โดยผู้บริโภคให้ความเห็นว่าร้านอาหารริมทางที่เลือกซื้อจะเป็นตัวเลือกแรกเสมอตามที่ต้องการซื้ออาหาร รวมถึงต้องการที่จะแนะนำร้านอาหารริมทางที่เลือกซื้อให้กับผู้อื่น โดยราคาที่เพิ่มขึ้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการซื้อจากร้านอาหารริมทางที่เป็นร้านที่ทานประจำ นอกจากนี้ผู้บริโภคยังมีความภักดีต่อร้านอาหารริมทางที่เลือกซื้อด้วยการซื้อร้านเดิมเป็นประจำ โดยเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Gronroos (2000) ที่กล่าวว่า เมื่อผู้บริโภคมีความภักดีต่อตราสินค้าย่อมซื้อสินค้าหรือบริการที่ชอบอย่างเสมอ อีกทั้งมีความต้องการที่จะช่วยบอกต่อ รวมถึงแนะนำสินค้าหรือบริการที่ตัวเองมีความรู้สึกภักดีให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วย เช่นเดียวกับแนวคิดของ Kapferer (1997) ที่กล่าวว่า ความภักดีต่อตราสินค้านั้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เกิดคุณค่าตราสินค้า เมื่อผู้บริโภคมีความภักดีต่อตราสินค้าย่อมพึงพอใจในตัวสินค้า และต้องการบอกต่อ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Vinh (2016 : 75-84) ที่ได้ทำการศึกษความสัมพันธ์ของคุณค่าตราสินค้า ความภักดีต่อตราสินค้าและการตัดสินใจซื้อสินค้า : ตลาดรถจักรยานยนต์ในประเทศเวียดนาม ผลการศึกษาพบว่า ความภักดีต่อตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณค่าตราสินค้า

3) ด้านภาพลักษณ์ตราสินค้า พบว่า เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า โดยผู้บริโภคให้ความเห็นว่าร้านอาหารริมทางที่เลือกซื้อประจำไม่ทำให้เกิดหวั่น รวมถึงตราสินค้าของร้านอาหารมีภาพลักษณ์ที่แตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับตราสินค้าคู่แข่ง อีกทั้งชื่อและภาพลักษณ์ของร้านอาหารริมทางดึงดูดให้เลือกซื้อ โดยเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Low and Lamb (2000 : 350-370) ที่กล่าวว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นความเชื่อที่ผู้บริโภคมีต่อสินค้าหรือบริการ เช่นเดียวกับแนวคิดของ Biel (1992 : 6-12) ที่กล่าวว่าองค์ประกอบของภาพลักษณ์ตราสินค้า เป็นการมองภาพลักษณ์ของร้านค้าแต่แห่งจะมีลักษณะที่ต่างกันไป โดยแสดงผ่านสัญลักษณ์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของจันทร์จิรา นันตีสู้ (2560 : บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการศึกษาอิทธิพลของส่วนประสมการตลาดและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า ผลการศึกษาพบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีความสัมพันธ์กับคุณค่าตราสินค้า โดยภาพลักษณ์ผลิตภัณฑ์ ภาพลักษณ์ขององค์กร และภาพลักษณ์ของผู้ใช้ตราสินค้าส่งผลกับคุณค่าตราสินค้า และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Shabbir, et al. (2017 : 416-423) ที่ได้ทำการศึกษความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรความภักดีของตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และคุณค่าของตราสินค้า ผลการศึกษาพบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลเชิงบวกต่อคุณค่าตราสินค้า

4) ด้านความไว้วางใจในตราสินค้า พบว่า เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้า โดยผู้บริโภคให้ความเห็นว่าผู้บริโภคเชื่อว่าร้านอาหารริมทางที่เลือกซื้อจะไม่เอาเปรียบผู้บริโภค อีกทั้งมีความไว้วางใจในคุณภาพของร้านอาหารริมทางที่เลือกซื้อ รวมถึงรู้สึกได้ว่าร้านอาหารริมทางที่เลือกซื้อมีความสะอาด ปลอดภัย และมีความน่าเชื่อถือ โดยเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Mayer, et al. (1995 : 709-734) ที่กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ผลิตสินค้าและบริการกับผู้บริโภค ความซื่อสัตย์เป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดความไว้วางใจ โดยที่ความซื่อสัตย์นั้นคือความยุติธรรม ความ

ถูกต้อง ซึ่งเป็นที่ยอมรับได้ของผู้บริโภคจนเกิดความไว้วางใจในตราสินค้า และเมื่อผู้บริโภคไว้วางใจในตราสินค้าจะก่อให้เกิดความประทับใจที่นำไปสู่การซื้อซ้ำและการบอกต่อ เกิดเป็นคุณค่าตราสินค้า นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษานอฟรียานตี (2016 : Abstract) ที่ศึกษาการวิเคราะห์ผลกระทบของความไว้วางใจในตราสินค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และคุณภาพที่ถูกรับรู้ที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า : กรณีศึกษาผู้ใช้ Telkomsel ที่เป็นนักศึกษาคณะเศรษฐศาสตร์และธุรกิจมหาวิทยาลัย Brawi ผลการศึกษาค้นพบว่า ความไว้วางใจในตราสินค้าส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าตราสินค้า

2.2 ปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) มี 2 ปัจจัย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1) ด้านคุณภาพที่ถูกรับรู้ พบว่า เป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้าตามแนวคิดของ Aaker (1996) คุณภาพที่ถูกรับรู้หมายถึงการที่ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณภาพโดยรวมของสินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็นส่วนที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจที่จะใช้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ ร้านอาหารริมทางเป็นร้านที่หาซื้อได้ง่าย มีอาหารหลากหลาย และมีราคาไม่แพง ทำให้ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญในด้านคุณภาพ แต่อาจให้ความสำคัญในด้านของราคาหรือความสะดวก ทำให้ปัจจัยคุณภาพที่ถูกรับรู้ไม่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้า

2) ด้านความสัมพันธ์กับตราสินค้า พบว่า เป็นปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลทางบวกต่อคุณค่าตราสินค้าตามแนวคิดของ Aaker (1991) ความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ กับตราสินค้าของผู้บริโภค โดยจะสามารถเชื่อมโยงองค์ประกอบของตราสินค้ากับตราสินค้าและเชื่อมโยงกับความรู้สึกของผู้บริโภค เป็นแนวคิดด้านภาพลักษณ์ ซึ่งเป็นความรู้สึกของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้าอันเกิดจากสิ่งภายนอก ภาพลักษณ์จะช่วยสร้างความประทับใจต่อผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นภาพลักษณ์องค์กรหรือผู้ผลิตสินค้า ภาพลักษณ์ของสินค้าหรือบริการ และภาพลักษณ์ของผู้ซื้อสินค้าหรือบริการที่จะสะท้อนลักษณะของผู้บริโภคสินค้านั้น ๆ ว่าเป็นอย่างไร ดังนั้น ผู้บริโภคที่ซื้อจากร้านอาหารริมทางอาจจะซื้อเพื่อรับประทานเพราะอาหารเป็นปัจจัยหลักในการดำรงชีวิต ไม่ได้ซื้อเพื่อที่ต้องการจะสะท้อนภาพลักษณ์ของผู้บริโภค เหมือนดังงานวิจัยอื่นที่ศึกษากับสินค้าหรือบริการที่มีราคาแพงหรือสามารถสะท้อนภาพลักษณ์ ลักษณะของผู้บริโภคได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) นำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการในการพัฒนา และปรับปรุงกลยุทธ์ให้สอดคล้องเหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้ผู้วิจัยได้สรุปข้อเสนอแนะสำหรับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ดังต่อไปนี้

1.1 ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารริมทางควรให้ความสำคัญกับสร้างการตระหนักรู้ตราสินค้า เนื่องจากปัจจัยด้านความตระหนักรู้ตราสินค้านั้นมีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางมากที่สุด โดยการที่ร้านอาหารจะสร้างคุณค่าตราสินค้าได้นั้นผู้บริโภคจะต้องรู้จักและจดจำแบรนด์ของร้านอาหารได้ก่อน รวมถึงจดจำสัญลักษณ์หรือโลโก้ของร้านอาหารได้ อีกทั้งมีความคุ้นเคยกับแบรนด์ของร้านอาหารริมทาง ย่อมส่งผลให้ผู้บริโภคเลือกซื้อและบอกต่อซึ่งนำไปสู่คุณค่าตราสินค้า

1.2 ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารริมทางควรให้ความสำคัญกับความภักดีต่อตราสินค้า เนื่องจากความภักดีต่อตราสินค้านี้มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทาง โดยร้านอาหารจะสร้างคุณค่าตราสินค้าได้นั้น ร้านอาหารริมทางของผู้ประกอบการจะต้องเป็นตัวเลือกแรกหากผู้บริโภคมีความต้องการซื้ออาหารหลัก รวมถึงผู้บริโภคต้องการที่จะแนะนำร้านอาหารริมทางที่เลือกซื้อประจำให้กับบุคคลอื่นให้รู้จักและซื้อด้วย โดยที่ราคาของอาหารภายในร้านเมื่อมีการปรับเปลี่ยนจะไม่ส่งผลให้ผู้บริโภคไม่ซื้อหรือเปลี่ยนไปซื้อร้านอื่น เพราะผู้บริโภคมีความภักดีต่อร้านอาหารริมทางที่เลือกซื้อ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ส่งผลต่อความต้องการของผู้บริโภคเลือกซื้อซ้ำและบอกต่อซึ่งนำไปสู่คุณค่าตราสินค้า

1.3 ผู้ประกอบการธุรกิจร้านอาหารริมทางควรให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ตราสินค้า เนื่องจากภาพลักษณ์ตราสินค้านี้มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทาง โดยร้านอาหารจะสร้างคุณค่าตราสินค้าได้นั้นร้านอาหารริมทางจะต้องไม่ทำให้ผู้บริโภคผิดหวัง โดยที่ร้านอาหารต้องมีความซื่อสัตย์ต่อการให้บริการ รวมถึงการที่ตราสินค้าของร้านอาหารมีภาพลักษณ์ที่แตกต่างเมื่อเปรียบเทียบกับตราสินค้าคู่แข่ง นอกจากนี้ชื่อและภาพลักษณ์ของร้านอาหารริมทางดึงดูดให้เลือกซื้อ ซึ่งภาพลักษณ์ตราสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญต่อคุณค่าตราสินค้าที่จะส่งผลต่อความต้องการของผู้บริโภคเลือกซื้อซ้ำและบอกต่อซึ่งนำไปสู่คุณค่าตราสินค้า

1.4 ผู้ประกอบธุรกิจร้านอาหารริมทางควรให้ความสำคัญกับความไว้วางใจในตราสินค้า เนื่องจากความไว้วางใจในตราสินค้ามีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทาง โดยร้านอาหารจะสร้างคุณค่าตราสินค้าได้นั้นร้านอาหารริมทางจะต้องไม่เอาเปรียบผู้บริโภค โดยสร้างและรักษาคุณภาพของร้านอาหารไว้เพื่อให้ผู้บริโภคมีความไว้วางใจในคุณภาพของร้านอาหาร เน้นความสะอาด ปลอดภัย มีความน่าเชื่อถือ ซึ่งปัจจัยความไว้วางใจในตราสินค้าเหล่านี้ส่งผลต่อความต้องการของผู้บริโภคเลือกซื้อซ้ำและบอกต่อซึ่งนำไปสู่คุณค่าตราสินค้า

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีเชิงปริมาณ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้แบบสอบถาม ซึ่งส่งผลให้ข้อมูลที่เก็บได้ไม่มีความหลากหลาย รวมถึงไม่สามารถลงลึกในรายละเอียดได้มากเท่าที่ควรโดยเน้นคำถามของผู้ถามเท่านั้น ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกที่มีความละเอียดมากยิ่งขึ้นการศึกษานี้ควรจัดไปควรใช้งานวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาศึกษาด้วย จะทำให้ได้รับข้อมูลที่ครอบคลุมถึงความต้องการ ความรู้สึก และความคาดหวังเชิงลึกจากผู้ตอบแบบสอบถามมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทางในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) เช่น ด้านความพึงพอใจ และด้านการตัดสินใจซื้อ เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาเพิ่มเติมกับคน Gen Z ซึ่งอาจจะเป็นกลุ่มลูกค้าของร้านอาหารริมทาง

2.4 ควรศึกษากับแบรนด์ร้านอาหารริมทางที่มีแบรนด์เฉพาะที่มีแบรนด์เป็นของตัวเอง

2.5 ควรศึกษาเชิงลึกเพิ่มเติมกับ 2 ปัจจัยที่ไม่มีอิทธิพลต่อคุณค่าตราสินค้าของร้านอาหารริมทาง

เอกสารอ้างอิง

- ชนิษฐา วังชุมทอง. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณค่าในตราสินค้าเงินของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จันทร์จิรา นันตีสู่. (2560). อิทธิพลของส่วนประสมการตลาดและภาพลักษณ์ตราสินค้าที่มีต่อคุณค่าตราสินค้า. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). โมเดลลิสรถ : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พรทิพย์ โอวาท และสมาลี สว่าง. (2564). ปัจจัยภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์สมุนไพรในจังหวัดปทุมธานี. ใน การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 16 ปี (หน้า 1024-1036). ปทุมธานี : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พีรวิชญ์ ธีระกาญจน์. (2561). อิทธิพลของการรับรู้คุณค่าและการตระหนักรู้คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำของผลิตภัณฑ์ซีเรียลผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.
- มนตรี ศรีวงษ์. (2562). โอกาส Street Food ไทย ปี 2563. [Online]. Available : <http://www.thaismescenter.com/โอกาส-street-food-ไทย-ปี-2563>. [2564, เมษายน 20].
- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. (2563). สถิตินักศึกษา ปีการศึกษา 2563. [Online]. Available : http://acdserv.kmutnb.ac.th/regist_2563. [2564, เมษายน 20].
- มหาวิทยาลัยบูรพา. (2564). จำนวนนิสิตทั้งหมด มหาวิทยาลัยบูรพา. [Online]. Available : <https://reg.buu.ac.th/registrar/stat.asp?avs5033464=1>. [2564, เมษายน 20].
- สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2561). แผนภาพรวมเพื่อการพัฒนาเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. [Online]. Available : <https://www.eeco.or.th/th/development-of-special-eastern-development-zones>. [2564, เมษายน 20].
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา. (2560). สถิติอุดมศึกษา 2558-2560. [Online]. Available : <https://www.ops.go.th/main/index.php/news-service/mua-stuservice>. [2564, เมษายน 20].
- สำนักบริหารการทะเบียน. (2562). ประกาศจำนวนประชากร ปี 2542-2562. [Online]. Available : <https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMenu/newStat/sumyear.php>. [2564, เมษายน 20].

- Aaker, D. A. (1991). **Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brand name**. New York, NY : Free.
- _____. (1996). **Building strong brand**. New York, NY : Free.
- Alhaddad, A. A. (2015). **Perceived quality, brand image and brand trust as determinants of brand loyalty**. [Online]. Available : https://www.researchgate.net/publication/277343185_Perceived_Quality_Brand_Image_and_Brand_Trust_as_Determinants_of_Brand_Loyalty. [2022, April 20].
- Biel, A. L. (1992). How brand image drives brand equity. **Journal of Advertising Research**, 32 (6), 6-12.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. **Psychometrika**, 16 (3), 297-334.
- Filieri, R., et al. (2019). A cultural approach to brand equity: The role of brand mianzi and brand popularity in China. **Journal of Brand Management**, 26 (4), 376-394.
- Grönroos, C. (2000). **Service management and marketing: A customer relationship management approach**. Hoboken : John Wiley and Sons.
- Kapferer, J. N. (1997). **Strategic brand management: creating and sustaining brand equity long term**. London : Kogan Page.
- Keller, K. L. (2013). **Strategic brand management: Building, measuring, and managing brand equity**. 4th ed. Upper Saddle River, NJ : Pearson.
- Koul, L. (1984). **Methodology of educational research**. New Delhi : Vikas Publishing House Pvt.
- Low, G. S. and Lamb, C. W. (2000). The measurement and dimensionality of brand associations. **Journal of Product Brand Management**, 9 (6), 350-370.
- Mayer, R. C., et al. (1995). An integrative model of organizational trust. **Academy of Management Review**, 20 (3), 709-734.
- Nofriyanti, A. R. (2016). **Analisis Pengaruh Brand Trust, Brand Image, Dan Perceived Quality Terhadap Brand Equity Dimediasi Brand Loyalty : Studi Pengguna Telkomsel Pada Mahasiswa Fakultas Ekonomi Dan Bisnis Universitas Brawi**. Master's thesis Universitas Brawijaya.
- Rodrigues, P. and Martins, F. V. (2016). Perceptual and behavioural dimensions: measuring brand equity consumer based. **Journal of Fashion Marketing Management: An International Journal**, 20, 507-519.
- Sasmita, J. and Suki, N. M. (2015). Young consumers' insights on brand equity: Effects of brand association, brand loyalty, brand awareness, and brand image. **International Journal of Retail Distribution Management**, 43 (3), 276-292.
- Shabbir, M. Q., et al. (2017). Brand loyalty brand image and brand equity: the mediating role of brand awareness. **International Journal of Innovation Applied Studies**, 19 (2), 416-423.
- Shimp, T. A. (2000). **Advertising promotion and other aspects of integrated marketing communications**. 5th ed. Fort Worth : The Dryden.
- Vinh, T. T. (2016). The relationships among brand equity, brand preference, and purchase intention: empirical evidence from the motorbike market in Vietnam. **International Journal of Economics Finance**, 8 (3), 75-84.

การบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา GUIDANCE SERVICE AND PSYCHOLOGICAL COUNSELING IN SCHOOL

อมรชญา ชินศรี และ พระครูสุภัทรสีลโสภณ

นักวิชาการอิสระ และ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย

Amarutchaya Chinnasri and Phrakhrusupattharasilasophon

Independent Academician and Mahamakut Buddhist University Mahavajiralongkorn Rajavidyalaya Campus

Corresponding Author E-mail : yingrutcha@gmail.com

(วันที่รับบทความ : สิงหาคม 8, 2566 ; วันที่แก้ไขบทความ : สิงหาคม 23, 2566 ; วันที่ตอบรับบทความ : สิงหาคม 25, 2566)

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มุ่งศึกษาการบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา ผลการศึกษาพบว่า เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และบุคคลอื่นมากยิ่งขึ้น สามารถวิเคราะห์ศักยภาพของตนเอง จัดการกับชีวิตของตนเองได้อย่างเหมาะสม และดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข การแนะแนวมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลทั้งในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการเปลี่ยนแปลงอย่างพร้อมกันทั้งร่างกาย จิตใจ สังคม และกระบวนการคิด ดังนั้น ในสถานศึกษาทุกแห่งต้องให้ความสำคัญกับการบริการแนะแนวในสถานศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถพัฒนาตนให้เจริญเติบโตอย่างสมวัย และอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข หน้าที่การบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษาที่จะเอื้ออำนวยให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตดังกล่าวข้างต้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากบุคลากรต่าง ๆ ในสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในความหมายการแนะแนว ความสำคัญของการแนะแนว จุดมุ่งหมายของการแนะแนว ปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ ขอบข่ายการให้บริการ และกระบวนการให้บริการแนะแนวในสถานศึกษาในการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถ การบริการแนะแนวที่มีประสิทธิภาพจะช่วยส่งเสริม ป้องกัน และแก้ไขพฤติกรรมได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ : การบริการแนะแนว, การปรึกษาเชิงจิตวิทยา, สถานศึกษา

Abstract

This academic paper focuses on guidance service and psychological counseling in school. The study found that it is the process of helping a person to know themselves, understand themselves and others better, able to analyze their own potential, manage your own life appropriately and live happily in society. Guidance plays an important role in improving a person's quality of life in terms of physical, emotional, social and intellectual aspects, especially during adolescence, which was an age that develops rapidly. There are simultaneous changes in the body, mind, society and thinking process. Therefore, every school must pay attention to the guidance service in the school seriously to help students develop themselves to grow appropriately and live happily with others in society. The duty of guidance service and psychological counseling in school. counseling to facilitate students' quality of life as mentioned above. It requires cooperation from personnel in educational institutions who have knowledge and understanding of the meaning of guidance, the importance of guidance, aim of Guidance, Guidance Philosophy, service principles, scope of service and the process of providing guidance services in school in planning and implementing a systematic way to help students to the best of their abilities. Effective guidance service can help promote, prevent and correct behaviors.

Keywords : Guidance Service, Psychological Counseling, School

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันมีความเจริญเติบโตและการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ ความคิดตลอดจนค่านิยมของคนในสังคม ความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกันที่เคยมีมาในอดีต เปลี่ยนเป็นต่างคนต่างอยู่เห็นแก่ตัว แกร่งแย่งแข่งขันและเอาเปรียบกันเพื่อความอยู่รอด นิยมวัตถุ สังคมว่าเหว่ การไปมาหาสู่กันน้อยลง ครอบครัวมีขนาดเล็กและการหย่าร้างเพิ่มมากขึ้น สภาพดังกล่าวทำให้คนในสังคมเกิดความคับข้องใจ ขัดแย้งในใจ วิตกกังวล เหน็ดเหนื่อย ว้าวุ่น เครียดและเป็นทุกข์กับชีวิตมากขึ้น ดังนั้น การแสดงความสนใจ เข้าใจ เห็นใจ ห่วงใย เอื้ออาทรและให้ความช่วยเหลือกัน โดยการรับฟังปัญหา ปลอบใจ ให้กำลังใจ ร่วมหาแนวทางแก้ไขปัญหาก็เป็นสิ่งที่ผู้มีความทุกข์ต้องการ เพราะเป็นสิ่งที่จะช่วยหล่อเลี้ยงจิตใจให้คนในสังคมดำเนินชีวิตอยู่ได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : ง) ซึ่งสภาพการณ์และสภาพปัญหาเหล่านี้ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับ Sucaromana (2016 : 209) ที่กล่าวไว้ว่า ในยุคปัจจุบันระบบเศรษฐกิจและสังคมโลกมีการขยายตัวและแปรเปลี่ยนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งเป็นไปตามกฎของไตรลักษณ์ ทำให้เกิดวิกฤติการณ์ที่เป็นปัญหาในหลาย ๆ ด้านในทุกประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย สังคมไทยตกอยู่ภายใต้อำนาจของวัตถุนิยม และบริโภคนิยมอย่างขาดสติ ผู้คนจำนวนมากวิ่งตามกระแสโลกจนก่อให้เกิดปัญหาในทุก ๆ มิติของสังคม ล้วนก่อให้เกิดความทุกข์กาย ทุกข์ใจ ในระดับปัจเจกบุคคลแทบทั้งสิ้น หากผู้ประสบปัญหาไม่สามารถจัดการชีวิตของตนหรือไม่ได้รับการช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม อาจเกิดความสับสนในชีวิต มีการตัดสินใจที่ผิดพลาดเป็นการเพิ่มปัญหาต่าง ๆ ให้ยุ่งยากมากยิ่งขึ้น และหากต้องเผชิญภาวะวิกฤตอย่างต่อเนื่องย่อมจะนำไปสู่ภาวะที่ผิดปกติ หรือออกจากโลกแห่งความเป็นจริง จากสภาพสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไปทำให้คนในสังคมต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมทางสังคมให้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อความอยู่รอดและความสุขในการดำเนินชีวิต ถ้าหากปรับตัวไม่ได้ย่อมประสบปัญหา ปัญหาที่เกิดขึ้นกับบุคคลทั้งหมดล้วนมีสาเหตุมาจากการที่บุคคลไม่ได้รับการช่วยเหลือแนะนำในทางที่ถูกต้องเหมาะสม กระบวนการให้ความช่วยเหลือ เพื่อป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหา และสามารถให้บุคคลรู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง และพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ เรียกว่า การแนะแนว การแนะแนวนั้นเป็นวิธีการที่ทำให้บุคคลสามารถยืนหยัดต่อสู้กับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ได้ในชีวิต และเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุได้อย่างถูกต้อง การแนะแนวนั้นมีลำดับ ขั้นตอน เทคนิค วิธีการ และเป้าหมายที่ชัดเจน เรียกว่า กระบวนการแนะแนว ซึ่งกฤตวรรณ คำสม (2559 : 2) กล่าวว่าสรุปว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการที่ช่วยให้เด็กแต่ละคนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและสามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข ทั้งในปัจจุบันและในอนาคต สามารถวางแผนชีวิตอนาคตของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมอันจะนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จในชีวิต

การบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา เป็นหน้าที่สำคัญของสถานศึกษาทุกแห่งที่จัดให้ผู้เรียนและผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมและช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถนำตนเองให้พัฒนาได้เต็มตามศักยภาพและพัฒนาตนเอง ให้เจริญเติบโตสมวัย และดำเนินชีวิตอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข บริการแนะแนวในสถานศึกษาต้องอาศัยบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา เช่น ครูแนะแนว ครูประจำชั้น ครูประจำวิชา เจ้าหน้าที่การศึกษา เป็นต้น ร่วมกันช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถภายใต้การกำกับของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาแต่ละแห่งได้จัดงานบริการแนะแนวที่เรียกว่า ฝ่ายแนะแนว หรืองานแนะแนว (Guidance) รวมทั้งระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นต้น

การบริการแนะแนวจะประสบผลสำเร็จได้นั้น ครูแนะแนว (Guidance Teacher) จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจในด้านแนะแนวปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ ขอบข่ายการให้บริการแนะแนว ตลอดจนมีเจตคติที่ดีในการให้บริการ และมีความสามารถที่จะชี้แนะแนวทางให้กับนักเรียนเกิดการพัฒนาอย่างสมบูรณ์

ความรู้พื้นฐานด้านบริการแนะแนว

ความหมายของการแนะแนว

การแนะแนว เป็นการทำให้ผู้มีปัญหาหาหยาอมรับการเปลี่ยนแปลงตนเอง การปรับตัว โดยการเปลี่ยนความคิดหรือพฤติกรรมให้เหมาะสม เห็นคุณค่าในตนเอง สามารถพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขตามปรัชญาการแนะแนวที่ว่า ‘Help him to help himself’ (ช่วยเหลือเขาให้เขาพึ่งตนเองได้)

คำว่า **การแนะแนว** ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Guidance หมายถึง กระบวนการช่วยให้บุคคลรู้จักตนเอง และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้บุคคลวางแผนอนาคตและตัดสินใจสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองได้อย่างเหมาะสม มิลเลอร์ (Miller, 1976 : 13) ซึ่งสอดคล้องกับสุนิสา วงศ์อารีย์ (2559 : 2) กล่าวว่า การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม สามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ วางแผนชีวิตได้อย่างเหมาะสมและพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข เป็นบริการที่ถูกออกแบบมาเพื่อที่จะช่วยเหลือแต่ละคนหรือกลุ่มให้มีการปรับตัวที่เหมาะสมต่อสภาพแวดล้อมทั้งในและนอกสถานศึกษา นอกจากนี้ อัครา เอิบสุสิริ (2556 : 196) กล่าวว่า การแนะแนว หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักและเข้าใจตนเอง เข้าใจสภาพแวดล้อม สามารถตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และวางแผนชีวิตได้อย่างฉลาด โดยพัฒนาตนเองให้เติบโตเต็มศักยภาพและดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข และมีคุณค่า ต่อสังคม และสอนประจักษ์ เสี่ยงเย็น (2559 : 260) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การแนะแนวเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้เด็กแต่ละคนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่นและสามารถปรับตัวในการดำรงชีวิตอย่างมีความสุขทั้งในปัจจุบันและอนาคต สามารถวางแผนชีวิตอนาคตของตนได้อย่างถูกต้องเหมาะสมอันจะนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จในชีวิต

การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือนักเรียนให้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เขาสามารถสร้างคุณค่าแห่งชีวิตได้ เป็นต้นว่าจะศึกษาสาขาใด ประกอบอาชีพใดจึงจะเหมาะสม สามารถปรับตัวได้อย่างมีความสุขความก้าวหน้าในชีวิตได้พัฒนาตนเองให้ถึงขีดสุดในทุกด้าน

จากความหมายของการแนะแนวข้างต้น สรุปได้ว่า การแนะแนวเป็นเครื่องมือหรือกระบวนการช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนให้รู้จักเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น รู้จักป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข

ความสำคัญของการแนะแนว

ในสังคมปัจจุบัน การแนะแนวมีความสำคัญอย่างมากที่ต้องจัดทำขึ้นเพื่อให้การช่วยเหลือแก่บุคคลทุก ๆ ด้านโดยไม่จำกัดเพศ และวัย เพราะว่าการแนะแนวมีจุดมุ่งหมายและหลักการที่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการศึกษาก็คือ ช่วยพัฒนาให้เยาวชนให้เป็นผู้ที่คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น มุ่งเน้นการส่งเสริมและพัฒนาในทุกด้านของนักเรียน มุ่งตอบสนองความต้องการและความสนใจของนักเรียนได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสุนิสา วงศ์อารีย์ (2559 : 10-13) และนิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558 : 34-38) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการแนะแนวไว้ดังนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพครอบครัวและการอบรมเลี้ยงดู สภาพครอบครัวในปัจจุบันเปลี่ยนจากสมัยโบราณ ในสมัยก่อนอยู่รวมกันเป็นครอบครัวใหญ่ บุคคลในครอบครัวเอาใจใส่ดูแลกันอย่างใกล้ชิด มีปัญหาอะไรก็สามารถช่วยเหลือกันได้ ต่างกับปัจจุบันครอบครัวเล็กลง อยู่กันตามลำพังพ่อแม่และลูก เมื่อพ่อแม่ออกไปทำงาน ลูกก็ต้องอยู่ตามลำพัง ขาดคนดูแลเอาใจใส่ อบรมสั่งสอน ขาดความรักความอบอุ่น ก่อให้เกิดปัญหาความวุ่นวายตามมา เด็กอาจประพฤติตนไปในทางที่ผิด ๆ เช่น คบเพื่อนไม่ดี ติดยาเสพติด เป็นต้น นอกจากนี้ ยังพบวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมบางประการเช่น พ่อแม่ที่ดูแลคอยช่วยเหลือลูกทุกอย่างจะทำให้เด็กกลายเป็นคนที่ช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ เมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่จะทำตัวเป็นเด็กที่จะต้องพึ่งพิงผู้อื่นอยู่ตลอดเวลา หรือการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบเผด็จการจะทำให้เด็กไม่เป็นตัวของตัวเอง พ่อแม่บางคนจะตามใจลูกมากเกินไป เด็กบางคนที่ขาดพ่อหรือแม่ หรือขาดทั้งพ่อและแม่ หรือมีพ่อแม่ แต่พ่อแม่ทะเลาะวิวาทกันเป็นประจำ สิ่งเหล่านี้จะทำให้เด็กขาดความอบอุ่น ซึ่งมีผลต่อการปรับตัวของเด็ก เด็กมักจะแสดงพฤติกรรมแปลก ๆ ออกมาเพื่อเป็นการระบายอารมณ์หรือเพื่อเป็นการขดเขยบางสิ่งบางอย่างที่ขาดไป เช่น การแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว เจ้าอารมณ์ เห็นแก่ตัว ซึมเศร้า แยกตัวเองออกจากสังคม หนีบ้าน หนีโรงเรียน ลักขโมย ประพฤติตนเป็นอันธพาล สุขภาพไม่ดี แสดงอาการท้องอืดเบื่อหน่าย เรียนรู้ช้า สอobot มีความขัดแย้งกับครูอยู่เสมอ ปัญหาทางพฤติกรรมเหล่านี้เกิดขึ้นกับเด็ก จำเป็นที่จะต้องได้รับความช่วยเหลือเอาใจใส่ดูแลเป็นพิเศษจากครูแนะแนว เพื่อให้การช่วยเหลือแก้ไขปรับปรุงพฤติกรรมเหล่านี้ให้ดีขึ้น

2. การเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การศึกษาในสภาพปัจจุบันมีการแข่งขันกันมากขึ้น ผู้ปกครองและผู้เรียนมองเห็นความสำคัญของการศึกษามากขึ้นกว่าแต่ก่อน และการเรียนมักจะมุ่งในทางสาขาวิชาที่มีโอกาสในการประกอบอาชีพ และได้ค่าตอบแทนมากกว่า เพราะฉะนั้น การเลือกคณะสาขาการเรียน และวิชาเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ หากผู้เรียนไม่มีความรู้เรื่องหลักสูตร และวิชาเรียนอย่างดี ก็จะทำให้ตัดสินใจเลือกผิดพลาด ประสบปัญหาการเรียน ดังนั้น การแนะแนวจึงมีบทบาทที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเองได้อย่างแท้จริงเพื่อออกไปประกอบอาชีพที่เหมาะสมในอนาคต

3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคม สภาพสังคมจากสังคมเกษตรกรรมมาเป็นอุตสาหกรรม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนมาก เพราะต้องดิ้นรนต่อสู้กับภาวะค่าครองชีพที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ รายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย มีภาระหนี้สิน ทำให้พ่อแม่ไม่มีเวลาได้ใกล้ชิดและอบรมสั่งสอนลูก เด็กจะเกิดความหว้าเหว่ ไม่รู้จะปรึกษาใครจึงออกไปคบเพื่อน และให้ความสำคัญกับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ ซึ่งบางครั้งอาจถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ดีได้ง่าย สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นเหล่านี้ การแนะแนวสามารถแก้ไขได้โดยมีครูแนะแนวทำหน้าที่เป็นที่พึ่งคอยรับฟังปัญหาจากผู้เรียน และช่วยประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดและหาทางช่วยส่งเสริมให้นักเรียนแต่ละคนได้พัฒนาความสามารถพิเศษของตนเองได้อย่างเต็มที่ เพื่อทดแทนปมด้อยเศรษฐกิจหรือสังคมบางประการ

4. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอาชีพ ปัจจุบันมีอาชีพใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่ผู้เรียนควรที่จะได้รับความช่วยเหลือแนะแนวทางในการเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยครูแนะแนวจะต้องให้ผู้เรียนรู้จักโลกของงานอาชีพต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวและอยู่ในสังคมทั่วไปว่า อาชีพแต่ละอาชีพนั้นต้องการผู้ที่มีคุณสมบัติอย่างไร ตัวผู้เรียนเองมีความเหมาะสมกับอาชีพใด มีความสนใจ มีความถนัดและมีความสามารถอย่างไรต่อการเลือกประกอบอาชีพ เพื่อดำเนินชีวิตต่อไปในภายหน้า ซึ่งการเลือกอาชีพที่เหมาะสมของผู้เรียนถือว่า มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติด้วย

5. การเปลี่ยนแปลงทางด้านวัฒนธรรมและเชื้อทางศาสนา โดยเฉพาะการรับวัฒนธรรมจากต่างชาติเข้ามาโดยไม่มีการแยกแยะ จึงทำให้เอกลักษณ์ ค่านิยมและวิถีชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไป เด็กและเยาวชนเกิดความสับสน ขวัญไขว่ ไม่แน่ใจว่าสิ่งใดเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม การอบรมสั่งสอนกับการกระทำของบุคคลในสังคมไม่สอดคล้องกัน ผู้ใหญ่บางคนมักจะพูดอย่างหนึ่งแต่การกระทำก็จะกระทำไปอีกอย่างหนึ่งทำให้เด็กเกิดความเคลือบแคลงใจ เช่น การห้ามไม่ให้เด็ก เทียวเตร่ สืบบุหรี ตีหม้อ แต่ตัวเองประพฤติเสียเอง หรือเด็กได้รับการสั่งสอนว่า การคดโกงเป็นสิ่งที่ไม่ควรทำ แต่ในสังคมกลับมีตัวอย่างให้เด็กเห็นว่า คนที่คดโกงบางคนเมื่อโกงแล้วร่ำรวยอยู่ดีกินดี มีคนนับหน้าถือตา เคารพยกย่องจึงทำให้เด็กเกิดความขัดแย้งในจิตใจและมีแนวโน้มที่จะกระทำในสิ่งที่ขัดต่อหลักศีลธรรมสำหรับความขัดแย้งจนก่อให้เกิดความเคลือบแคลงใจเหล่านี้ การแนะแนวสามารถที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดความกระจ่างได้ สามารถแยกแยะว่าอะไรชั่ว อะไรดี อะไรควร อะไรไม่ควร อะไรคือแก่นแท้จริงของศาสนา โดยจัดให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มหรือจัดให้มีการบรรยาย การอภิปราย โดยผู้รู้เกี่ยวกับเรื่องเหล่านี้

6. ความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนโฉมหน้าของสังคมไทย อย่างรวดเร็ว ซึ่งมีการบัญญัติคำศัพท์ที่ใช้โดยทั่วไปว่า “Globalization” หรือ “โลกาภิวัตน์” โดยที่ประชุมราชบัณฑิตได้อธิบายความหมายของคำนี้ว่าหมายถึง “การแผ่ถึงกันทั่วโลก การเข้าถึงโลกและการเอาชนะโลก” ทำให้การติดต่อสื่อสารเป็นไปอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ทำให้เกิดผลตามมา 3 ประการใหญ่ ๆ คือ 1. ความต้องการกำลังคนที่มีทักษะทางด้านภาษาเพื่อการสื่อสารอย่างน้อยคนละสองภาษา คือ ภาษาประจำชาติและภาษาที่เป็นสากล 2. ความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีขั้นพื้นฐานที่เห็นได้ชัด คือ ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และทักษะในการใช้เครื่องมือสื่อสารต่าง ๆ และ 3. อาชีพต่าง ๆ ที่เคยใช้แรงงาน หรือช่างฝีมือดังเช่นที่เคยปฏิบัติมาก็เปลี่ยนมาใช้เครื่องมือ เครื่องจักรกลต่าง ๆ แทน และมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การแนะแนวจึงมีความสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับข่าวสารความรู้ที่ทันต่อเหตุการณ์ เพื่อช่วยในการปรับตัวได้ดีขึ้น และได้รับโอกาสที่จะพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานได้มากขึ้น

7. ความต้องการในการรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ปัจจุบันผู้เรียนจำนวนมากยังไม่สามารถแบ่งเวลาว่างให้เหมาะสมว่า เวลาใดควรทำอะไร บางคนใช้เวลาว่างในการเล่นเทียวเตร่ พักผ่อนหรือร่วมในกิจกรรมอื่น ๆ มากเกินไปจนทำให้กระทบต่อผลการเรียน บางคนก็มุ่งแต่เรียนอย่างเดียวจนกลายเป็นคนเคร่งเครียด บางคนใช้เวลาว่างจากการเรียนเทียวเตร่ตามเพื่อนทำให้แนวทางชีวิตเปลี่ยนไปอย่างน่าเสียดาย ดังนั้น การแนะแนวจะช่วยให้เปลี่ยนพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ไม่พึงประสงค์หรือช่วยป้องกันไม่ให้เกิดพฤติกรรมดังกล่าว โดยจัดกิจกรรมแนะแนวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดกิจกรรมในเรื่องการแบ่งเวลาสำหรับชีวิตในคาบกิจกรรมแนะแนวหรือสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนตามความสนใจและความถนัดของแต่ละคน เช่น กิจกรรมชุมนุมดนตรีชุมนุมกีฬา ชุมนุมนานาชาติ ชุมนุมบำเพ็ญประโยชน์ เป็นต้น

ความสำคัญของการแนะแนวสรุปได้ว่า สาเหตุที่ต้องมีการบริการแนะแนวมาจากปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมมากมายดังกล่าวแล้วข้างต้น การอยู่รวมกลุ่มกันของบุคคลก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เป็นธรรมดา การที่บุคคลต้องต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอด และดำเนินชีวิตอยู่ตามสมควรแก่สภาพทำให้เกิดปัญหาอยู่ตลอดเวลา ปัญหาต่าง ๆ ของ

บุคคลเริ่มแรกเกิดครอบครัวก่อนจากนั้นก็ค่อย ๆ ไปสู่สังคมเพื่อนบ้าน จากสังคมกลุ่มเล็กไปสู่สังคมกลุ่มใหญ่ และค่อย ๆ กลายเป็นปัญหาของประเทศชาติในที่สุด ดังนั้นการแนะแนวสามารถช่วยป้องกันปัญหา ลดปัญหาต่าง ๆ ให้น้อยลงได้ในที่สุด

บริการแนะแนวในสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่สำคัญในการสนองตอบพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ที่มุ่งเน้นให้จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยเฉพาะบริการแนะแนวในสถานศึกษายังสนับสนุนจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าตนเอง มีความสามารถในการสื่อสารและเทคโนโลยี มีทักษะชีวิต สามารถรักษาสุขภาพกายและสุขภาพจิต รักการออกกำลังกาย มีจิตสำนึกความเป็นพลเมืองของโลกมีจิตสาธารณะอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างมีความสุข ทั้งนี้หลักสูตรได้กำหนดให้มีกิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรด้วย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 2-3)

จากความสำคัญของบริการแนะแนวดังกล่าวพอจะประมวลความสำคัญได้ว่า บริการแนะแนวมีความสำคัญต่อนักเรียนในด้านการป้องกันปัญหาต่าง ๆ ทั้งปัญหาส่วนตัวและสังคม และช่วยส่งเสริมให้นักเรียนแก้ไขปัญหาของตนเอง และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ให้พร้อมที่จะพึ่งตนเอง สามารถปรับตัวให้เข้ากับผู้อื่นและสังคมได้

จุดมุ่งหมายของการแนะแนว

การแนะแนวเป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลแต่ละคนให้รู้จักเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น รู้จักป้องกันปัญหา แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม และพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ และสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข ซึ่งพนม ลิมอารีย์ (2548 : 78-79) ได้จำแนกจุดมุ่งหมายการแนะแนวออกเป็น 2 อย่าง คือ 1. จุดมุ่งหมายทั่วไป และ 2. จุดมุ่งหมายเฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

1. ความมุ่งหมายทั่วไป/จุดมุ่งหมายทั่วไป การแนะแนวไม่ว่าจะจัด ณ สถานที่ใดก็ตามย่อมจะมีความมุ่งหมายทั่วไปเหมือนกัน เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า หน้าที่ของการแนะแนวก็ได้ มี 3 ประการ คือ

1.1 เพื่อป้องกันปัญหา มุ่งป้องกันไม่ให้นักเรียนเกิดปัญหาหรือความยุ่งยากในการดำเนินชีวิตของตน เพราะปัญหาและความยุ่งยากต่าง ๆ นั้น สามารถป้องกันได้และการปล่อยให้นักเรียนเกิดปัญหาขึ้นมาแล้วค่อยตามแก้ไขช่วยเหลือภายหลังนั้นทำได้ยากและต้องใช้เวลาในบางกรณีอาจจะแก้ไขไม่ได้อีกด้วย

1.2 เพื่อแก้ไขปัญหา มุ่งจะให้ความช่วยเหลือนักเรียนในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตน เพราะถ้าปล่อยให้นักเรียนประสบปัญหาโดยไม่ให้ความช่วยเหลือแล้ว นักเรียนย่อมจะไม่สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างปรกติสุขได้ และในบางครั้งอาจจะมีการปรับตัวที่ผิด ๆ ทำให้เกิดปัญหาเพิ่มมากยิ่งขึ้น

1.3 เพื่อส่งเสริมพัฒนา มุ่งจะให้การส่งเสริมนักเรียนทุกคนให้เกิดความเจริญงอกงามมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ อย่างสมบูรณ์ เพื่อให้ให้นักเรียนแต่ละคนจะได้รับการส่งเสริมและแสดงความสามารถในด้านต่าง ๆ ของตนออกมาอย่างเต็มที่

2. ความมุ่งหมายเฉพาะ/จุดมุ่งหมายเฉพาะ ความมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษา ซึ่งจัดให้มีการบริการแนะแนวเป็นผู้กำหนดขึ้นมา เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา เป้าหมายหลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษานั้น ๆ เช่น

2.1 เพื่อช่วยให้นักเรียนแต่ละคนได้รู้จักตนเองอย่างถ่องแท้ คือ การช่วยให้นักเรียนรู้ถึงความต้องการ ความคิด ความสามารถ ความถนัด และข้อจำกัดต่าง ๆ ของตน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา อาชีพ การดำเนินชีวิตของนักเรียน

2.2 เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักปรับตัว ให้เหมาะสมกับตนเองและสภาพแวดล้อม คือ การช่วยให้นักเรียนรู้จักวิธีปฏิบัติตนเพื่อที่จะดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสมและเป็นสุข

2.3 เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง คือ การช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้จักใช้สติปัญญาความสามารถของตนเองแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างฉลาดและเหมาะสม สามารถวางแผนการชีวิตในอนาคต และสามารถนำตนเองไปสู่เป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 เพื่อช่วยให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณญาณคาดการณ์ล่วงหน้า สิ่งที่จะเกิดขึ้น และรู้จักหลีกเลี่ยงและป้องกันสิ่งที่จะเกิดขึ้นโดยกะทันหัน

2.5 เพื่อส่งเสริมให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างครูกับนักเรียน เพราะการมีสัมพันธภาพที่ดีจะช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนดำเนินไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

2.6 เพื่อช่วยฝึกในเรื่องประชาธิปไตยให้แก่เยาวชนของชาติ เพราะการฝึกให้นักเรียนได้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของตน และมีการปฏิบัติจริง จะช่วยให้นักเรียนเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

2.7 เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ระหว่างโรงเรียน บ้าน และชุมชน อันจะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมพัฒนานักเรียนในที่สุด

ส่วน นิรันดร์ จุลทรัพย์ (2558 : 38-39) ได้กล่าวถึงจุดมุ่งหมายของการแนะแนว โดยมุ่งที่จะให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนเข้าใจและยอมรับตนเอง
2. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ถึงวิธีการเข้ากับผู้อื่น และเข้าใจถึงโลกที่ตนอาศัยอยู่ได้มากยิ่งขึ้น
3. ช่วยให้นักเรียนเป็นผู้ที่รักการเรียนรู้ แสวงหาความรู้ใส่ตน แม้ว่าสำเร็จการศึกษาไปแล้ว
4. ช่วยให้นักเรียนค้นหาเกี่ยวกับตัวของนักเรียนในแง่มุมต่าง ๆ เช่น ความสนใจความถนัดและความสามารถของตนเอง ตลอดจนเรียนรู้เกี่ยวกับโลกของงานและหาแนวทางที่จะใช้ความสามารถที่มีอยู่ เพื่อสร้างสรรค์ประโยชน์ให้กับตนเองและสังคม

5. ช่วยวางแผนเกี่ยวกับการศึกษาและช่วยหาประสบการณ์ในงานด้านต่าง ๆ ให้แก่นักเรียน

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปจุดมุ่งหมายของการแนะแนวได้ว่า จุดมุ่งหมายของการแนะแนวมี 2 ประการ คือ จุดมุ่งหมายทั่วไป (เพื่อป้องกันปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหา เพื่อส่งเสริมพัฒนา) และจุดมุ่งหมายเฉพาะ จุดมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา เป้าหมายหลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษานั้น ๆ

ปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ ขอบข่ายและกระบวนการแนะแนว

ครูแนะแนวหรือผู้ให้บริการต้องเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์ตามปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ และแนวคิดสำคัญในการให้บริการอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับความต้องการหรือความจำเป็นของผู้รับบริการ สำหรับผู้ที่ขาดคุณสมบัติอาจก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้รับบริการและอาจทำลายวิชาชีพขั้นสูงได้ด้วย ดังแสดงในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ แนวคิดสำคัญในการให้บริการ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 4)

ปรัชญาการแนะแนว	หลักการให้บริการ	แนวคิดสำคัญในการให้บริการ
1. ทุกคนมีคุณค่า และมีศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์	1. ให้บริการทุกคนด้วยความเคารพในเกียรติแห่งความเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้รับบริการเป็นสำคัญ	“บริการด้วยหัวใจแห่งความเป็นมนุษย์”
2. ทุกคนมีสิทธิเสรีภาพเสมอกัน	2. ให้บริการตามความต้องการอย่างอิสระ	“คิด-พูด-ทำ แทนกันไม่ได้”
3. แต่ละคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และพัฒนาตนได้	3. ให้บริการโดยเปิดโอกาสหรือเปิดพื้นที่ให้บุคคลใช้ปัญหาเรียนรู้จัดการทุกข้อด้วยตนเอง และได้พัฒนาตนเต็มที่ตามศักยภาพของตน	“มนุษย์เป็นweinสัตว์”
4. บุคคลมีความต้องการ	4. ให้บริการเพื่อตอบสนอง	“ปลูกเรือนตามใจผู้อยู่”

พื้นฐานโดยรวมเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกัน ในรายละเอียด	ความต้องการของผู้รับบริการ ที่แตกต่างกัน	
5. พฤติกรรมมีสาเหตุ เมื่อกำหนดเหตุใหม่ได้ ก็ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ใหม่ได้	5. ให้บริการโดยอำนวยความสะดวกปัจจัยที่เหมาะสม ในการพัฒนาตนด้านต่าง ๆ	“ไม่เชื่อว่าसानดานชุดไม่ได้”
6. มนุษย์แต่ละคนประสบ ปัญหาได้เหมือนกัน แต่การ ที่มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ย่อมต้องการพึ่งพาอาศัยกัน	6. ให้บริการด้วยหัวใจแห่ง ความเป็นมนุษย์ บนพื้นฐาน ของความเมตตา ความเข้าใจ และส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมช่วยเหลือ	“เมตตา ค้ำจุนโลก” “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา”

ขอบข่ายการให้บริการแนะแนวจำแนกได้หลายประเภทตามลักษณะ จำแนกเป็น 3 อย่าง คือ การแนะแนว การศึกษา การแนะแนวอาชีพ และการแนะแนวด้านส่วนตัวและสังคม ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ขอบข่ายการให้บริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559 : 5)

การพัฒนาส่วนตัวและสังคม	การพัฒนาทางการศึกษา	การพัฒนาทางอาชีพ
เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนา ป้องกันปัญหา และแก้ไขปัญห ส่วนตัวและสังคม พื้นฐานสำคัญทางจิตวิทยา 1. จิตวิทยาพัฒนาการ 2. การพัฒนาบุคลิกภาพ 3. จิตวิทยาทั่วไป 4. จิตวิทยาสังคม 5. สุขภาพจิต 6. หลักการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตัวแปรสำคัญที่นักเรียน พึงได้รับการพัฒนา - อัตมโนทัศน์ - การเห็นคุณค่าในตนเอง - การพัฒนาบุคลิกภาพ - วุฒิภาวะทางอารมณ์ (Emotional Quotient) - สุขภาพจิตที่ดี - ทักษะการพัฒนาชีวิตส่วนตัว และสังคม - ความคิดสร้างสรรค์ - การมีจิตสาธารณะ - ความมีน้ำใจเอื้อเฟื้อ	เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนา ป้องกันปัญหา และแก้ไขปัญห ทางการศึกษา พื้นฐานสำคัญทางจิตวิทยา 1. จิตวิทยาทั่วไป 2. จิตวิทยาพัฒนาการ 3. จิตวิทยาการเรียนรู้ 4. หลักการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ตัวแปรสำคัญที่นักเรียน พึงได้รับการพัฒนา - เจตคติทางการเรียน - แรงจูงใจใฝ่รู้ - ทักษะการเรียนรู้ - ความคิดสร้างสรรค์ - การตัดสินใจทางการเรียน - การคิดแก้ปัญหา - การวางแผนด้านการเรียน - นิสัยทางการเรียนที่ดี - ความมีวินัย - ความขยันหมั่นเพียร	เป้าหมาย เพื่อส่งเสริมพัฒนา ป้องกันปัญหา และแก้ไขปัญห ทางอาชีพ พื้นฐานสำคัญทางจิตวิทยา 1. ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพ 2. ทฤษฎีการเลือกอาชีพ 3. หลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม 4. ทฤษฎีปัญหา ตัวแปรสำคัญที่นักเรียน พึงได้รับการพัฒนา - เจตคติต่อการทำงาน และอาชีพ - ความรับผิดชอบตนเอง ทางอาชีพ - วุฒิภาวะทางอาชีพ - การตัดสินใจทางอาชีพ - ทักษะพื้นฐานการทำงานอาชีพ - การวางแผนชีวิตและอาชีพ - ความซื่อสัตย์ อดทน - ประสิทธิภาพในการทำงาน

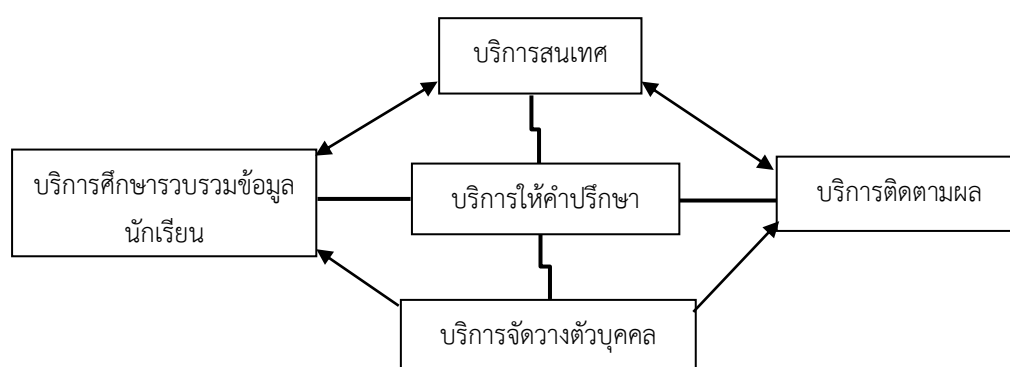
กระบวนการการให้บริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา

การให้บริการแนะแนวทั้ง 5 บริการนี้ มีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ การแนะแนวของโรงเรียนจะได้ผลจะต้องจัดให้ครบทั้ง 5 บริการ คือ

1. บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นงานรวบรวมรายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวผู้เรียน ในเรื่องความสนใจ ความสามารถ ความถนัด เจตคติ ลักษณะนิสัย บุคลิกภาพ อารมณ์ ฯลฯ พร้อมทั้งสิ่งแวดล้อมของผู้เรียน เช่น สภาพความสัมพันธ์ของสมาชิกภายในครอบครัว อาชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อให้ครูหรือผู้แนะแนวรู้จักผู้เรียนและผู้เรียนรู้จักตนเองมากที่สุดเท่าที่จะมากได้ เพื่อนำเอาข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในการแนะแนว และช่วยเหลือได้ถูกต้องยิ่งขึ้น
2. บริการสนเทศ เป็นงานเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารความรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในด้านการศึกษา อาชีพและสังคมอย่างกว้างขวาง สามารถนำความรู้ความเข้าใจเหล่านั้นไปพิจารณาวางแผนการในชีวิต และตัดสินใจเลือกแนวทางการศึกษา การประกอบอาชีพและปรับปรุงบุคลิกภาพได้อย่างเหมาะสม
3. บริการให้คำปรึกษา ถือเป็น “หัวใจของบริการแนะแนว” เพราะการให้คำปรึกษาเป็นกระบวนการให้ความช่วยเหลือที่เกิดจากสัมพันธภาพทางวิชาชีพของอย่างน้อย 2 คน คือ ผู้ให้และผู้รับการปรึกษา โดยเป็นการพูดคุยที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเองและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำไปสู่การป้องกันปัญหา ตัดสินใจแก้ปัญหาหรือพัฒนาสิ่งที่ตนเองปรารถนาอย่างเหมาะสม โดยที่ผู้เรียนผู้ซึ่งได้รับการบริการให้คำปรึกษาพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นตามมาหลังจากการตัดสินใจกระทำอย่างใดอย่างหนึ่งของตน
4. บริการจัดวางตัวบุคคล เป็นงานที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์การฝึกฝน หรือการสงเคราะห์ช่วยเหลือตามควรแก่กรณี ๆ เป็นการวางตัวบุคคลให้เหมาะสมกับงานตามที่คัดเลือกเป็นบริการที่ช่วยให้บุคคลได้เรียนตามวิชาที่ตนเองชอบ ได้รับการที่เหมาะสมตามความจำเป็นหรือความต้องการ เป็นการช่วยให้มีโอกาสในการเรียนและการประกอบอาชีพตรงตามความสามารถของตน การจัดหาทุน จัดหางานให้ผู้เรียนทำเพื่อมีรายได้ระหว่างเรียน จัดโครงการพิเศษเพื่อสนองความต้องการของผู้เรียน ซึ่งบริการจัดวางตัวบุคคลนี้สามารถจัดให้กับผู้เรียนขณะที่ยังศึกษาอยู่ในสถานศึกษาหรือที่สำเร็จการศึกษาไปแล้ว
5. บริการติดตามผล เป็นงานติดตามผลการดำเนินงานบริการต่าง ๆ ที่จะจัดให้แก่ผู้เรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ในการช่วยผู้เรียนแต่ละคนให้สามารถแก้ปัญหาและปรับปรุงตนในด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประเมินผลการดำเนินงานแนะแนวและงานอื่น ๆ ของสถานศึกษา

การดำเนินงานแนะแนวทั้ง 5 บริการดังกล่าวจะต้องครอบคลุมการแนะแนวด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านส่วนตัวและสังคม (สุนิสา วงศ์อารีย์, 2562 : 40-41)

สรุปได้ว่า การจัดบริการแนะแนวอย่างเป็นระบบควรจัดทั้ง 5 บริการ ให้สัมพันธ์กัน ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ของบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ

บทสรุป

การบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา เป็นกระบวนการช่วยเหลือบุคคลให้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเอง สิ่งแวดล้อม และบุคคลอื่น เพื่อให้สามารถช่วยตนเองหรือพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และเป็นหน้าที่ที่สำคัญของสถานศึกษาทุกแห่งควรจัดให้นักเรียนทุกคนและผู้ปกครองเพื่อช่วยเหลือนักเรียนให้สามารถพัฒนาตนให้เจริญเติบโตสมวัย และอยู่ร่วมกับคนอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข หน้าที่การบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษาที่จะเอื้ออำนวยให้นักเรียนมีคุณภาพชีวิตดังกล่าวข้างต้นต้องอาศัยบุคลากรหลายฝ่ายในสถานศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจในปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ ขอบข่ายการให้บริการ และกระบวนการให้บริการแนะแนวในสถานศึกษาอย่างถูกต้องช่วยเหลือผู้เรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถภายใต้การกำกับของผู้บริหารสถานศึกษา

จุดมุ่งหมายของการแนะแนวมี 2 อย่าง คือ จุดมุ่งหมายทั่วไป (เพื่อป้องกันปัญหา เพื่อแก้ไขปัญหา และเพื่อส่งเสริมพัฒนา) และจุดมุ่งหมายเฉพาะ จุดมุ่งหมายของการแนะแนวที่สถานศึกษากำหนดขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญา เป้าหมายหลักสูตร และสภาพสังคมของสถานศึกษานั้น ๆ ปรัชญาการแนะแนว หลักการการให้บริการ ขอบข่ายและกระบวนการแนะแนว ครูแนะแนวหรือผู้ให้บริการต้องเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์ตามปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ และแนวคิดสำคัญในการให้บริการอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับความต้องการหรือความจำเป็นของผู้รับบริการ สำหรับผู้ที่ขาดคุณสมบัติอาจก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้รับบริการได้ด้วย ขอบข่ายการให้บริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การพัฒนาส่วนตัวและสังคม การพัฒนาทางการศึกษาและการพัฒนาทางอาชีพ การให้บริการแนะแนวแบ่งออกเป็น 5 บริการดังนี้ 1. บริการศึกษารวบรวมข้อมูลนักเรียน 2. บริการสนเทศ 3. บริการให้คำปรึกษา 4. บริการจัดวางตัวบุคคล และ 5. บริการติดตามผล

เอกสารอ้างอิง

- กฤตวรรณ คำสม. (2559). *การแนะแนวเบื้องต้น*. อุดรธานี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- นิรันดร์ จุลทรัพย์. (2558). *การแนะแนวเพื่อพัฒนาผู้เรียน*. สงขลา : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- พนม ลิ้มอารีย์. (2548). *การแนะแนวเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.
- สุนิสา วงศ์อารีย์. (2559). *หลักการแนะแนว*. อุดรธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- _____. (2562). *จิตวิทยาแนะแนวและการให้คำปรึกษา*. อุดรธานี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สอนประจันต์ เสียงเย็น. (2559). *เอกสารประกอบการสอน รายวิชาจิตวิทยาสำหรับครู*. อุดรธานี : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การให้คำปรึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- _____. (2559). *หลักการบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาเบื้องต้นสำหรับครูและผู้บริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- อัชรา เอิบสุขสิริ. (2556). *จิตวิทยาสำหรับครู*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Miller, Carroll H. (1976). *Foundation of Guidance*. New York : Harper and Row Publishers.
- Sucaromana, A. (2016). Resilience Quotient : RQ. *Journal of MCU Peace Studies*, 4 (1), 209-220.

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วัตถุประสงค์

เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่บทความวิจัย และบทความวิชาการแก่คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนักศึกษา ตลอดจนบุคคลทั่วไป ด้านพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ปรัชญา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ ภาษาศาสตร์ การศึกษา จิตวิทยา การศึกษาเชิงประยุกต์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ โดยกำหนดเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม-ธันวาคม

ขอบเขตการตีพิมพ์

ด้านพระพุทธศาสนาและศิลปวัฒนธรรม ปรัชญา สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ บริหารธุรกิจ ภาษาศาสตร์ การศึกษา จิตวิทยา การศึกษาเชิงประยุกต์ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ รวมถึงสหวิทยาการอื่น ๆ

การส่งต้นฉบับ

ส่งต้นฉบับเอกสารพร้อมไฟล์ข้อมูลในรูปแบบ Word และ Pdf มาที่ Email : wongsurin2520@gmail.com, sutarak2536@gmail.com และ asawin.ko@mbu.ac.th สามารถสอบถามรายละเอียดได้ที่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170 ติดต่อสอบถามรายละเอียดที่ พระมหาสายัณห์ เปมสีโล, ดร. พระสุธารักษ์ ธมมารักษ์ และนายอัศวิน คงชำนาญ โทรศัพท์ 035-745-038, 08-1044-7961, 082-614-7358, 087-8523886 โทรสาร 0-3574-5037

เกณฑ์การตีพิมพ์/รูปแบบการตีพิมพ์

1.บทความที่ส่งมาเพื่อเผยแพร่ต้องเป็นบทความที่อยู่ในขอบเขตที่กำหนดเท่านั้น โดยไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร รายงานหรือสิ่งพิมพ์อื่นใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น ทุกบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารนี้จะต้องผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับบทความที่ได้รับการตีพิมพ์

2. การพิมพ์ต้นฉบับจะเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษก็ได้ มีเนื้อหาที่สมบูรณ์ จัดพิมพ์แบบหน้าเดียว กระดาษพิมพ์ขนาด A4 (8.5×11 นิ้ว) จำนวนไม่เกิน 13 หน้า ใช้รูปแบบ Word ตัวอักษร TH SarabunPSK 14 Point

3. การตั้งระยะขอบ ให้ตั้งเป็นประเภทระยะขอบ เพื่อการเย็บเล่มหนังสือ

บน	2.54 ซม.	ล่าง	2.54 ซม.
ซ้าย	3.00 ซม.	ขวา	3.00 ซม.

หัวกระดาษและท้ายกระดาษ

จากขอบ	หัวกระดาษ	1.5 ซม.	ท้ายกระดาษ	1.5 ซม.
--------	-----------	---------	------------	---------

การใส่เลขหน้า ให้ใส่ด้านบนขวา โดยใช้ตัวอักษรขนาด 16 ตัวปกติ

4. ข้อปฏิบัติการพิมพ์แต่ละหัวข้อ

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

4.1 ชื่อเรื่อง/บทความ ชื่อเรื่องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา ไว้กึ่งกลางหน้ากระดาษ

4.2 ชื่อผู้เขียนบทความ ระบุชื่อผู้เขียน ผู้ร่วมวิจัย (ถ้ามี) และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 12 พอยต์ ตัวหนา ไว้ด้านขวาหน้ากระดาษ

4.3 สังกัดผู้เขียน คณะ สังกัด/หน่วยงานของผู้ร่วม (ถ้ามี) ขนาดตัวอักษร 12 พอยต์ ไว้ที่ตำแหน่งได้ชื่อเรื่อง ไว้ด้านขวาหน้ากระดาษ พร้อมระบุอีเมลผู้เขียน ที่ติดต่อในการส่งบทความ

4.4 บทคัดย่อ (Abstract) บทคัดย่อบทความวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 18 พอยต์ ตัวหนา ว่างกึ่งกลางหน้ากระดาษ ความยาวไม่เกิน 300 คำ เนื้อหาในบทคัดย่อใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 พอยต์

4.5 คำสำคัญ (Keywords) ระบุคำสำคัญ 2-4 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ว่างท้ายบทคัดย่อทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14 พอยต์ ตัวหนา

4.6 เนื้อหา (Content) หัวข้อจัดด้านซ้ายกระดาษและใช้อักษร TH SarabunPSK ขนาด 16 พอยต์ ตัวหนา ส่วนเนื้อหาในแต่ละหัวข้อใช้อักษร TH SarabunPSK ตัวปกติ ขนาด 14 พอยต์ มีรายละเอียดดังนี้

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา
2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
3. กรอบแนวคิดการวิจัย (ถ้ามี)
4. สมมติฐานการวิจัย (ถ้ามี)
5. วิธีดำเนินการวิจัย ระบุ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ตัวแปรที่ศึกษา/ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล แต่ละขั้นตอนควรเขียนให้กระชับและเป็นขั้นตอนที่เหมาะสม
6. ผลการวิจัย ระบุผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์อย่างกระชับ ซึ่งอาจมีตารางหรือภาพประกอบ
7. อภิปรายผลการวิจัย ระบุประเด็นที่สำคัญของผลการวิจัยในแต่ละวัตถุประสงค์ และอภิปรายโดยมีการอ้างอิงหรือเชื่อมโยงทฤษฎีและงานวิจัยสนับสนุน
8. องค์ความรู้จากการวิจัย (ถ้ามี)
9. ข้อเสนอแนะ ระบุรายละเอียดข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (ถ้ามี) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

4.7 ตาราง (ถ้ามี) ให้ระบุคำว่า “ตารางที่” ตามด้วยหมายเลขกำกับภาษาอังกฤษใช้คำว่า Table

4.8 ภาพ (ถ้ามี) รูปภาพประกอบบทความ ควรบันทึกไฟล์รูปภาพ เป็นนามสกุล JPEG. ให้ระบุคำว่า “ภาพที่” หรือ “แผนภาพที่” ตามด้วยหมายเลขกำกับ ภาษาอังกฤษใช้คำว่า Figure

4.9 การอ้างอิงในเนื้อหา ใช้ระบบ APA โดยระบุชื่อผู้เขียน ปีที่พิมพ์และเลขหน้า ดังตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา ดังปรากฏรายละเอียดด้านล่างนี้

4.10 เอกสารอ้างอิง ใช้ระบบ APA (American Psychological Association style) ดังตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง ดังปรากฏรายละเอียดด้านล่างนี้

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับหัวข้อ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) บทสรุป (Conclusion)
- 5) เอกสารอ้างอิง (References)

สำหรับการอ้างอิงเอกสารในบทความนั้นใช้ระบบ APA ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด และระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียน ปี พ.ศ. และเลขหน้า ของเอกสารที่นำมาอ้างอิงกำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และผู้เขียนบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด การอ้างอิงเป็นภาษาไทยหรือภาษาอังกฤษ โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสารมีรายละเอียด ดังนี้

5. ตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเนื้อหา

5.1 หนังสือ/

พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างอิงชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย เช่น

ในพระวินัยปิฎก คัมภีร์ปริวารว่าด้วยเรื่องการถึงอคติ (ความลำเอียง) มี 4 อย่าง คือ 1) ลำเอียงเพราะชอบ 2) ลำเอียงเพราะชัง 3) ลำเอียงเพราะหลง 4) ลำเอียงเพราะกลัว และการไม่ถึงอคติ (ความไม่ลำเอียง) มี 4

คือ 1) ไม่ลำเอียงเพราะชอบ 2) ไม่ลำเอียงเพราะชัง 3) ไม่ลำเอียงเพราะหลง 4) ไม่ลำเอียงเพราะกลัว (วิ.ป. 8/324/460)

ผู้เขียนคนเดียว

(สำราญ ศรีคำมูล, 2549 : 1)

(พระชินกร ทองดี, 2556 : 9)

(Bill, 2549 : 6)

ผู้เขียน 2 คน

(สำราญ ศรีคำมูล และสนธิ วงศ์ปล่อมหิรัญ, 2560 : 31)

(พระชินกร ทองดี และพระมหาสุธารักษ์ เขมจิตรโต, 2556 : 3)

(John and David, 1984 : 12)

ผู้เขียน 3 คน

(สนธิ วงศ์ปล่อมหิรัญ และคณะ, 2559 : 22)

(John Dewey, et al., 2000 : 9)

ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

(มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2559 : 10-15)

(Ministry of Education, 2019 : 4)

การอ้างอิงในเนื้อหา (การอ้างอิงเอกสารสองทอด)

.....โดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของคอนบาท (Cronbach, 1974 อ้างใน ยุทธ ไกยวรรณ, 2543 : 9) ได้ความเชื่อมั่น....

.....ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1978 อ้างใน ประคอง กรรณสูตร, 2538).....

5.2 งานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์

(สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, 2549 : บทคัดย่อ)

(พระมหาไพจิตร อุตตมธมโม, 2556 : 10)

(อาทิตย์ ชูชัย, 2557)

(Watson, 1990 : Abstract)

5.3 รายงานการประชุม

(นฤมล ชุ่มเจริญสุข, 2557 : 20)

(Anan Srita, 1990 : 45)

5.4 วารสาร

(สายัณห์ วงศ์สุรินทร์, 2557 : 76-85)

(พระมหาภคณชัย สวัสดิ์, 2557 : 85)

5.5 หนังสือพิมพ์

(สมศรี หาญอนันตสุข, 2550 : 7)

(Krishman, 2007 : 1)

5.6 จุลสาร แผ่นพับ และแผ่นปลิว

(การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2541)

(Research and Training Center on Independent Living, 1993)

5.7 โสตทัศนวัสดุ

(กฤตสุขชิน พลเสน, 2555)

5.8 ซีดีรอม

(อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร, 2543)

(Social Science Index, 1999)

5.9 การสัมภาษณ์

(ไชยยา เรื่องดี, 2560, มกราคม 14)

(Born, 1990, June 15)

5.10 เอกสารอิเล็กทรอนิกส์

หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ และวารสารอิเล็กทรอนิกส์

(สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ, 2554 : ออนไลน์)

(Kenneth, 1998 : Online)

หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

(ชุม, (นามแฝง), 25 ตุลาคม 2542)

(ศธ. ยุติการถ่ายโอนสถานศึกษาบัญชี 2, 2550)

เอกสารจากเว็บไซต์เว็บ (www.)

(ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ, ม.ป.ป. : ออนไลน์)

(Ministry of Education, 2005 : Online)

(ยีนยง ราชวงศ์, 2549 : ออนไลน์)

การอ้างอิงราชกิจจานุเบกษา

(พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562, 2562)

6. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิง

6.1 ตัวอย่างการเขียนเอกสารอ้างอิง

การเขียนเอกสารอ้างอิง เรียงลำดับตามตัวอักษรภาษาไทยก่อน ตามด้วยการอ้างอิงภาษาอังกฤษ การเคาะเว้นวรรค 1 ครั้ง ในรายการที่สองไม่ต้องพิมพ์ชื่อผู้เขียน ให้ขีดเส้นเข้าไป 0.5 นิ้ว หรือ 1.27 ซม. หรือประมาณ 7 ตัวอักษร แล้วตามด้วยเครื่องหมายมหัพภาค (.) เช่น

บุญชม ศรีสะอาด. (2546). **การวิจัยสำหรับครู**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

_____. (2553). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บรรทัดแรกของเอกสารอ้างอิงแต่ละเรื่อง อักษรตัวแรกห่างจากริมกระดาษด้านซ้าย 3.00 ซม. บรรทัดที่สองและบรรทัดต่อไป ให้ย่อหน้าโดยเว้นอีก 0.5 นิ้ว หรือ 1.27 ซม. เช่น

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์ และคณะ. (2557). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษา

ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. **ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร**, 16 (1), 76-85.

6.2 ตัวอย่างรูปแบบการอ้างอิงในเอกสารอ้างอิง

1. หนังสือ

ผู้เขียนคนเดียว

สมพงษ์ ชูมาก. (2548). **กฎหมายระหว่างประเทศแผนกคดีเมือง**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.

ยุทธ ไถยวรรณ. (2548). **วิธีวิจัยทางธุรกิจ**. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

พระมหามงคล กนต์ลีโล. (2548). **จุดเด่นของพระพุทธศาสนา**. เชียงใหม่ : บริษัททริโอแอดเวอร์ซิ่งแอนด์มีเดีย จำกัด.

นิศา ชูโต. (2545). การจัดการภายในองค์กร ใน **เอกสารการสอนชุดวิชาการบริหารจัดการทั่วไป**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา.

Wilson, K. (2007). **Smart choice**. 2nd ed. London : Oxford University Press.

ผู้เขียนสองคน

ยุทธ ไถยวรรณ และกุสุมา ผลาพร. (2555). **พื้นฐานการวิจัย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายศ. (2542). **การวัดด้านจิตพิสัย**. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

Best, J. W. and Kahn, J. V. (1986). **Research in Education**. 5th ed. New Jersey : Prentice-Hall.

ผู้เขียน 3 คน

ศิริชัย กาญจนวาสิ และคณะ. (2547). **การเลือกใช้สถิติที่เหมาะสมสำหรับงานวิจัย**.

พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : บุญศิริการพิมพ์.

อวยพร พานิช และคณะ. (2548). ภาษาและหลักการเขียนเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Sadlack, R. G., et al. (1992). *Social Reserch : Theory and Methods*. Chestnut : Hill Enterprises.

ผู้เขียนเป็นหน่วยงาน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2541). การปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไอดีเอสแควร์.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

2. ราชกิจจานุเบกษา

พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. (2547, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 121 ตอนพิเศษ 23 ก. 1-24.

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การกำหนดข้อปริญญญา พ.ศ. 2549. (2549, 1 มิถุนายน). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 123 ตอนที่ 54 ง. 89-109.

3. งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัย

สุชาติ อ่อนสร้อย. (2559). การศึกษาวิเคราะห์วัดตบ 7 ในคัมภีร์ขุททกนิกายธรรมบท. วิทยานิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พวงเพชร พลทอง และคณะ. (2553). การศึกษาพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

พระครูวิจิตรธรรมวิเศษ (บุญเลิศ ปณฺญาวุโธ). (2562). การพัฒนาการส่งเสริมการปฏิบัติธรรมของสำนักปฏิบัติธรรมประจำจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พินิจ ทิพย์มณี. (2553). การวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายที่เกี่ยวกับการตายของประเทศไทย (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

Kasemsri, K. (2005). *Participatory Communication in City Radio FM 96.0*. Master of Science Thesis in Development Communication, Graduate Kasetsart University.

4. สัมมนา/ประชุมวิชาการ

ประดิษฐ์ มีสุข และทรงธรรม ธีระกุล. (2551). วิกฤตคุณภาพบัณฑิตศึกษากับบทบาทมหาวิทยาลัย. หนังสืองานทักขิณวิชาการ'51 “มหาวิทยาลัย ทักขิณกับทางแก่วิกฤตของชาติ”. ใน โครงการทักขิณวิชาการมหาวิทยาลัยทักขิณ วิทยาเขตสงขลา ระหว่างวันที่ 16-19 สิงหาคม 2551 (หน้า 119-143). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักขิณ วิทยาเขตสงขลา.

5. วารสาร

สายัณห์ วงศ์สุรินทร์ และคณะ. (2557). การศึกษาองค์ประกอบความมีวินัยของนักเรียนมัธยมศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 16 (1), 76-85.

พระมหาหมื่นจันทร์ ปุริสุตโตโม และคณะ. (2560). วิเคราะห์คุณธรรมและคุณค่าที่ปรากฏในการเทศนามหาชาติ. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์*, 13 (1), 124.

Elstad, E., and Christophersen, K. (2017). Perceptions of Digital Competency among Student Teachers : Contributing to the Development of Student Teachers' Instructional Self-Efficacy in Technology-Rich Classrooms. *Education Science*, 7 (27), 1-15.

Suwanroj, T., et al. (2019). Confirmatory Factor Analysis of the Essential DigitalCompetencies for Undergraduate Students in Thai Higher Education Institutions. *Journal of Technology and Science Education*, 9 (3), 340-356.

Tsarapkina, J., et al. (2021). The Formation of Bachelors' Digital Competencies at the University. *Journal of Educational Psychology*, 9 (1), 1-10.

6. หนังสือพิมพ์

สมศรี หาญอนันตสุข. (2550, มิถุนายน 26). ภาครัฐธรรมนุญใหม่จะสร้างมิติใหม่ให้สังคมพุทธ. *มติชน*, 7.

Krishman, E. (2007, June 26). Rebuilding self-esteem. *Bangkok post*, 1.

7. จุลสาร แผ่นพับ และแผ่นปลิว

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2541). *ท่องเที่ยวสงขลา*. [แผ่นพับ]. สงขลา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

Research and Training Center on Independent Living. (1993). *Guidelines for reporting and writing about people with disabilities*. Lawrence : Research and Training Center on Independent Living.

8. โสตทัศนวัสดุ

กฤตสุขิน พลเสน (ผู้บรรยาย). *ปรัชญา*. [แถบบันทึกเสียง]. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัย.

9. ซีดีรอม

อุทยานประวัติศาสตร์กำแพงเพชร. (2543). [CD-ROM]. Available : ฐานข้อมูลไปดูให้เต็มताल้าค่าความเป็นไทย. [2544, มิถุนายน 23].

Social Science Index. (1999). [CD-ROM]. Available : UMI/Social Science Index. [2005, June 26].

10. หนังสืออิเล็กทรอนิกส์

สำนักงานหอสมุดมหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2554). *รูปแบบการเขียนบรรณานุกรม*. [Online]. Available : http://library.bu.ac.th/help/libmanuals/other/write_APA_Thai.pdf. [2555, กุมภาพันธ์ 19].

Abell, S.K. (2002). *Science teacher education : An international perspective*. [Online]. Available : <http://ebook.Sprinkerlink.com/Search/Search Result.aspx?>. [2005, August 20].

11. วารสารอิเล็กทรอนิกส์

ยุทธศิลป์ อารัมศรี. (2558). 'ปรัชญาไทย' ของวิชาน สฐิคุปต์และสนธิ์ บางยี่ขัน. *วารสารวิจัยรามคำแหง (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 18 (1), 36-44. Available : <http://www.rd.ru.ac.th/images/PDF/Journal/03%20SO%2018-58.pdf>. [2565, กันยายน 65].

Kenneth, I. (1998). A Buddhist response to the nature of human rights. *Journal of Buddhist Ethics* [Online], 2, (9), Available : <http://www.cas.psu.edu/Jbe/twocont.html>. [2006, August 12].

12. หนังสือพิมพ์อิเล็กทรอนิกส์

ชุม. (นามแฝง). (2542, ตุลาคม 25). บุญของคนไทย ใน *ไทยรัฐ*. [Online]. Available : <http://www.thairath.co.th>. [2542, ตุลาคม 25].

ศธ. ยุติการถ่ายโอนสถานศึกษาบัญชี 2, (2550, มิถุนายน 23). ใน *ไทยรัฐ*. [Online]. Available : <http://www.thairath.co.th>. [2550, ตุลาคม 30].

13. เอกสารจากเว็บไซต์เว็บ (www.)

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ. (ม.ป.ป.). *การจัดการศึกษาทางไกล*. [Online]. Available : <http://www.nectec.or.th/eourseware/cai/0015.htm>. [2550, สิงหาคม 1].

Ministry of Education. (2005). *The Regional Seminar on Higher Education in Southeast Asian Countries*. [Online]. Available : <http://www.nectec.or.th/eourseware/cai/0015.htm>. [2006, June 1].

14. การสัมภาษณ์

ไชยยา เรืองดี. (2560, มกราคม 14), ผู้ช่วยอธิการบดี, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

ສັມພາຊນ໌.

Born, Q. (1990, June 15). President, Standard University. **Interview.**

aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa

วารสาร
นิสิตวัง
JOURNAL OF NISITWANG

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตมหาวชิราลงกรณราชวิทยาลัย